

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

7'nci Toplantı

1 Kasım 2021 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

I.- Komisyonun çalışmalarındaki usule ilişkin görüşme

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

I.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ve Sayıştay tezkereleri

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

c) Nükleer Düzenleme Kurumu

ç) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

d) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü

e) Türkiye Enerji Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu

f) Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü

g) Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü

ğ) Türkiye Atom Enerjisi Kurumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

7'nci Toplantı
1 Kasım 2021 Pazartesi

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 11.05'te açılarak dört oturum yaptı.

Komisyonun çalışmalarındaki usule ilişkin görüşme yapıldı.

2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ve Sayıştay tezkereleri görüşmelerine devam edilerek,

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının,
Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun,
Nükleer Düzenleme Kurumunun,
Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün,
Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün,
Türkiye Enerji Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun,
2022 yılı bütçe ve 2020 yılı kesin hesapları;

Ulusal Bor Araştırma Enstitüsünün,
Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsünün
Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun 2020 yılı kesin hesapları;
Kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2 Kasım 2021 Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere saat 22.23'te toplantıya son verildi.

1 Kasım 2021 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.05

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 7’nci Birleşimini açıyorum. (*)

Gündemimizde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Nükleer Düzenleme Kurumu, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü, Nadir Toprak Elementleri Uygulama ve Araştırma Enstitüsü, Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun kesin hesapları bulunmaktadır.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakanımıza söz vereceğim ama... Gerçi sunumdan sonra bürokrat arkadaşları tanıtırız.

Şimdi sunumunu yapmak üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, usul üzerine bir söz istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar usul tartışmalarını yaptık yani her defasında aynı usul tartışmaları olacaktır...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yok Başkanım, ayrı bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Farklı bir şey mi söyleyeceksiniz?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Farklı bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Usul hakkında olsun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Evet, usul hakkında.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İçerikle ilgili zaten gün boyu tartışacağız.

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun çalışmalarındaki usule ilişkin görüşme

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Geçenlerde yaptığımız usul tartışmasında sivil toplum kuruluşlarının, meslek örgütlerinin, ziraat birliklerinin, yurttaşlarımızın temsilcilerinin bu salona alınamayacağını söylediniz ve bu yönde bir irade ortaya koydunuz, ancak biz bu görüşmelerin eksik

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

şekilde yapıldığını düşünüyoruz. Mesela, bugün, Enerji Bakanlığı bütçesini görüşeceğiz ve elektrik faturalarını ödeyemeyen milyonlarca yurttaşımız var, doğal gaz faturalarını ödeyemeyen yurttaşlarımız var. Biz Mardin'e gittik, DEDAŞ borçlarını ödeyemeyen binlerce...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, usulle ilgili lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Usulle ilgili söylüyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama siz seyahatlerinizi anlatıyorsunuz, kusura bakmayın.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır Başkanım, geliyorum efendim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Usulle ilgili söyleyin, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – DEDAŞ borçlarını ödeyemeyen binlerce, on binlerce yurttaşımız var, bunların dertlerini bu salona taşımak istiyoruz Sayın Başkan. Siz canlı yayınlanmasına da engel oldunuz. Biz onları bu salona taşımak istiyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Aynı tartışmaları... Bakın, tutanaklara geçiyor her şey ayrıca basınımız burada.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, sözümü bölüyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama usul tartışması yapacağız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Geldim, tam cümlemi söyleyeceksen, meramımı söyleyip, talebimi söyleyeceksen...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – ...siz üç kere sözümü böldünüz Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama aynı tartışmaları...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır değil, farklı bir şey söyleyeceğim Sayın Başkan.

Bu yurttaşlarımızın taleplerini bu salona taşımak istiyoruz. Bunun için de onların taleplerini...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sen taşıyor musun?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Burada yurttaşların temsilcileri var ama.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Allah Allah! Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Seçilmiş temsilcileri var.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kesmeseniz bitirmiştim üç kere. Üç kere bitirmiştim, kesmeseydiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu elektrik faturalarını, doğal gaz faturalarını, DEDAŞ borçlarını ödeyemeyen yurttaşlarımızın dertlerini buraya taşımak istiyoruz. Bunun için de onların taleplerini biz çektik. Bu taleplerin şu gördüğünüz teknik imkânla buraya kısa videoyla kendi konuşma süremizde taşınmasını istiyoruz Sayın Başkan, talebimiz budur. Kendi konuşma süremizde... Bu teknik imkânla, geçen gün bir arkadaşımız da yararlandı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Olur, ona teknik arkadaşlarımız baksınlar.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kısa videolarını burada...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz kendi sunumunuzu yaparken bu şekilde...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Evet, evet. Halkın talebini buraya yansıtmak istiyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, peki, olur.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu talebimizi değerlendirmenizi talep ediyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, teknik arkadaşları ben size yönlendireceğim şimdi. Onun altyapısına baksınlar hemen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Tamam Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Erhan Usta...

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de usulle ilgili 3 tane hususu gündeme getireceğim. Ancak Sayın Başkanın “Bunları tartışmıştık.” diyeceğine binaen önce size şunu söylemeye çalışıyorum: Tabii, bugün, çok önemli bir sektörü, enerji sektörünü konuşacağız, yani aynı zamanda bir millî güvenlik meselesi olan bir sektörü konuşacağız. Dolayısıyla burada, işte havalar soğudu, Avrupa’da bir enerji krizi var, fiyatlar sürekli artıyor, BOTAŞ zarar ediyor, zamanında yapılamayan kontratlar var, bunların konuşulması lazım, belki İdlib’in konuşulması lazım burada. “Niye diyeceksiniz?” çünkü enerjide Rusya’ya olan bağımlılığımız bizim İdlib’de elimizi kolumuzu bağlıyor. Elektrik dağıtım şirketleri ile müteahhitlik hizmetleri arasında bir çapraz transfer var, bunun konuşulması lazım. Yine, EPDK’de hassas görevlerdeki bazı kişilerin, memurların...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, içeriği konuşacağız, rica ediyorum, usulle ilgili olursa...

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkan, usulü söyleyeceğim ama gerekçelerimi sıralamam lazım, iki dakika içerisinde bitireceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gün boyu içerik tartışacağız zaten.

ERHAN USTA (Samsun) – Hassas işlerdeki personelin nasıl akşam EPDK’dan ayrılıp sabahleyin bir dağıtım şirketinde işe başladığını biliyoruz, bunların konuşulması lazım; bağımsızlığını yitirmiş bir EPDK var, bunun konuşulması lazım; TPAO’daki gemi alımlarında nasıl bir rant oluşuyor, onun konuşulması lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, usule uygun değil bu dediğiniz.

Bakın, usulle ilgili söz veriyorum, siz usul dışında konuşuyorsunuz, bu doğru değil.

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkanım, şuraya gelmek istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Takdirinize bırakıyorum doğru değil bu yaptığınız. Lütfen, usulle ilgili fikrinizi söyleyin.

ERHAN USTA (Samsun) – Tabii ki bitiyorum. Bu kadar önemli bir sektör varken burada, şimdi, Sayın Bakan konuştuğundan sonra görsel medyanın çıkarılmasını diğerlerinde yapıyoruz, en azından bunda yapmayalım; bu birinci husus.

İkincisi de şimdi bu kadar yoğun bir sektör var, konuşmalar konusunda evet, karar verildi ancak bugün, sizin tarafınızdan inisiyatif kullanılarak bir miktar buralarda gevşetme yapılmasının, biraz toleranslı olunmasının önemli olduğunu düşünüyorum çünkü grup sözcüleri yirmi dakika, diğer arkadaşlar on dakika konuşuyor. Hakikaten bu kadar sıkıntılı bir sektörü, bu kadar önemli bir sektörü üyeler açısından on dakikada, grup sözcüleri açısından yirmi dakikada yetiştirme imkânı yok. O yüzden, bugün bir miktar toleranslı olmanızı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, siz çok tecrübeli bir arkadaşımızsınız, geçmişte bir günde iki bakanlık konuşulurdu, biliyorsunuz, şimdi, geniş geniş bir bakanlığı konuşuyoruz ama bunun sonu yok takdir edersiniz ki.

ERHAN USTA (Samsun) – Ama o verimli değildi. TEİAŞ’ın özelleştirilmesi gündemde, halka arzı gündemde yani elektrik sektörünün kalbine hançer saplamak gibi bir şey bu, bunların konuşulması lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Eminim, arkadaşlarınız çok etkili bir şekilde, bu vakit içinde her türlü fikri ifade edecekler.

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkanım, bu anlamda, bu iki konuda sizden tolerans bekliyoruz. Lütfen, görsel medya bizim konuşmalarımızı da alsın ve vatandaş ne olup ne bittiğini görsün, bundan daha makul bir talep olamaz. Bu taleplerin değerlendirilmesini talep ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Abdüllatif Şener...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, bütçeler idarenin kamu harcamalarını yapmasına, gelirlerin toplanmasına izin ve yetki veren bir yasama tasarrufudur, dolayısıyla bu yasama hakkının veya bütçe hakkının bütçe müzakereleri nedeniyle kamuoyuna doğru yansması lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, bu tartışmayı, hatırlarsanız, defalarca yaptık ve karara bağladık.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bir öneride bulunacağım Sayın Başkan, yani daha önce konuşulmayan bir öneride bulunacağım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Dolayısıyla burada, sadece Hükümetin konuşmasını kameraların çekip gitmesi, milletvekillerinin söylediklerinin kamuoyuyla paylaşılmasını engellemektedir yani, yönetiminizin burada yönetim fonksiyonu da doğrudan doğruya muhalefetin söylediklerinin kamuoyuna yansmasını engellemek şeklinde algılanmaktadır. Milletvekillerinin her seferinde usul tartışması açmasının aslında sizin uyguladığınız yönetim tarzıyla da bağlantısı vardır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu yıllardır süregelen bir uygulamadır, benim yeni yaptığım, aldığım hiçbir karar söz konusu değildir Sayın Şener, gayet iyi biliyorsunuz tarihini.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bakın, yıllardır falan değil. Bu Hükümetin...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – 90’lı yıllardan beri aynı uygulama, hiç yeni bir karar almış değilim yani.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – 90’lı yıllarda, canlı yayın olmadığı dönemlerde bile milletvekillerinin konuşmaları özet hâlinde tek bir televizyon olan TRT’de verilirdi. Radyonun olduğu dönemlerde de radyoda verilirdi, ben onu çok iyi hatırlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, bu tartışmayı yaptık.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Yapmadık ya. Niye yaptık ya? Ben size yeni bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, geçen gün “Bağırmadan konuşalım.” diye bütün arkadaşlarımızı uyardınız.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – İyi de zorla bağırıyorsunuz ikide bir araya girip.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hiç zorla bağtırtmıyorum, sizin kendi tercihiniz yani.
Buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Yani Başkanın ikide bir müdahale ettiğini de ilk defa sizde görüyorum. Çok gereksiz yere müdahalelerde bulunuyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hiç gereksiz değil, usule ilişkin, bu konuları tartıştık.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Usul konuşuyorum ben de.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, sesinizi yükseltmeyin, bu hakkınız yok.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Yükseltirim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu hakkınız yok. Böyle bir hakkınız yok.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle bir hakkınız yok.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Var, var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sesinizi yükseltmeden de fikirlerinizi gayet güzel...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Gerekirse protesto hakkım bile var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O hakkınız var, protesto ederseniz, ne yaparsanız yaparsınız ama kimseye sesinizi yükseltmeye hakkınız yok.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bakın, bu müdahalelerle dahi konuşturmamaya çalışıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, hiç öyle bir şey söz konusu değil.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sizin yönteminiz milletvekilleri konuşmasın, eleştirmesin veya yaptıkları eleştiri kamuoyu tarafından duyulmasın; ana yönteminiz budur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, gün boyu konuşacağız, lütfen. Gün boyu konuşacağız.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Gün boyu konuşacağız da kameraları çıkarıyorsunuz, hepsini dışarı alıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu, her zamanki uygulama, yeni bir şey yapmıyoruz.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Her zamanki değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Her zamanki uygulama.

SALİH CORA (Trabzon) – Düşünerek bağtıramazsınız, bağtıarak düşünemezsiniz.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Konuşurken zaten, bağtıırken zaten düşünmüyorum; sadece bağtırmak istediğim için bağtıyorum.

Şimdi, Sayın Başkan, bu yönteminiz usul tartışmalarını da ortadan kaldırmaya yönelik bir gelişmeye doğru gidiyor. Bu yeni gelişmenin daha da riskli olduğunu düşünüyorum ben. Niye usul tartışmalarını engellemeye çalışıyorsunuz? Çünkü usul tartışmaları yapılırken kameralar çekiyor. Siz, bu kameraların muhalefeti çekmesinden son derece rahatsızlık duyuyorsunuz gibi algılanıyor, öyle görünüyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hiç öyle bir şeyimiz yok. Yıllardır yerleşik usulü devam ettiriyoruz. Yeni yaptığımız hiçbir şey yok.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Onun için, biraz toleranslı olacaksınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yeni yaptığımız hiçbir şey yok.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – “Bütçe hakkı” denilen bir şey vardır. Parlamentonun, milletvekillerinin, özellikle de muhalefetin burada konuşması lazım. 1997 bütçesinde -ben sunarken- tam 37 milletvekilinin konuşması canlı olarak yayınlanmıştır.

Şimdi, siz, sadece usul tartışmasını yaptırmıyorsunuz ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bu olmaz. En azından usul tartışmalarına toleranslı davranmanızı bekliyoruz. Bu sayede, neyin eksik olduğunu, en azından bir bölüm itibarıyla muhalefet söyleme imkânına sahip olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki.

Teşekkür ediyorum.

Sayın İbrahim Aydemir, buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Başkanım, geçtiğimiz gün sizden bir istihdamda bulunmuştuk. “Özellikle, konuşmaların içeriğine bakıp usule dönük değilse mutlaka mani olmak lazım gelir.” demiştim. Ben, hususen bugün, şu kayıtları düşmek istiyorum: Malumunuz Sayın Cumhurbaşkanımız yurt dışında, çok özel görüşmeler yaptı. Buna dönük...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkanım, bu usul dışı.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, ben usulü...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu usul dışı.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Usulü göreceksin, bakın, usulü göreceksin.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Usule ilişkin konuşun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu usul dışı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, sizin böyle itiraz etme hakkınız yok çünkü aynısını yaptınız, aynısını yaptınız. Yapmasaydınız, bak, yapmasaydınız bu müdahaleniz anlamlı olurdu. Kusura bakmayın.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ben ne zaman söz alsam Garo Paylan böyle bağıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Aydemir, usule ilişkin konuşalım lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Usule ilişkin konuşacağım ben.

Sayın Cumhurbaşkanımızın yaptığı çalışmalar, hakikaten dünya efkârında çok özel bir ses getiriyor.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Usulle ne ilgisi var bunun, usulle ne ilgisi var?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Millet nezdinde de ülkemizin hakikaten zirvelere doğru yürüyüşüne bir kert vuruyor, çok özel bir gelişmedir bu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Usul değil mi Sayın Başkanım!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bütçe görüşmelerinde sizden istihdamımız Değerli Başkanım, bu neviden dışarıda böyle slogan atan, efendim, nümayiş yapan, afiş taşıyan yaklaşımı buralara taşımamanızdır. Buna milletin itirazı var, bu yaklaşım doğru değil. Usule ilişkin konuşuyorum ben. Öyleyse, bunlara sizin mani olmanızı istiyorum; bir.

İki, Sayın Abdülatif Şener televizyonlarla ilgili her seferinde aynı şeyleri söylüyorlar, propaganda mahiyetli söylüyorlar çünkü onlar biliyor ki sözlerinin bir hükmü yok arkadaşlar. Söylediklerini tutanaklarda görüyoruz, herkes erişebilir o tutanıklara. Akşama kadar, geç vakitlere kadar çalışıyoruz, konuyla ilgili, o bakanlıkla ilgili buralarda not düşünüyoruz değerli Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ayrıca, yazılı basın da sürekli burada.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Başkanım, benim sizden istirhamım şu: Burayı yönetiyorsunuz, bu neviden böyle nümayişvari şeylere fırsat vermemeniz. Aksi hâlde, buradaki insicam bozuluyor, buradaki...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bu konuda hepiniz bana yardımcı olun lütfen. Bütün gruplardan yardım talep ediyorum, destek talep ediyorum. Bu Komisyonumuz teknik bir komisyon, nitelikli tartışmaların olması gereken bir komisyon. Bu konuda da hepinizin katkısını bekliyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Komisyon siyasi bir komisyon.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Tam da bunu söylüyorum Değerli Başkanım. Özellikle müdahale etmenizi, bu neviden şeylere fırsat vermemenizi istirham ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, şimdi, bu televizyon çekimleriyle ilgili olan konuyla ilgili geçen haftaki görüşmelerde siz “Benim herhangi bir müdahale söz konusu olmadı, kameraman arkadaşlar kendileri bırakıp gitmişler.” diyerek bizim aklımızla biraz dalga geçer bir vaziyette açıklamada bulundunuz. Burada hiçbir görevli...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok “Siz müdahale ettiniz.” dendi ben de etmediğimi söyledim, “Doğal olarak zaten böyle bir usul var ve çıktılar.” dedim Sayın Arı.

CAVİT ARI (Antalya) – Müdahale etmiyorsanız o zaman buradaki bütün kameralar kalsın, tüm çekimleri gösterebilirsin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, hayır. Bakın, o an için söylenmiş bir söz o.

CAVİT ARI (Antalya) – Benim farklı bir önerim var: Bakın, şimdi “Milletvekillerinin tüm konuşmalarını burada tutanaklardan herkes görebilir.” dedi İbrahim Bey. Tamam öyleyse, bakın, Cumhurbaşkan Yardımcısı geldi; ilk sunumunu ve sonraki cevap bölümünün tamamını... Bakanlar geliyor -bugün Sayın Bakan da yine konuşma yapacak- kameralar hazır, çekim yapılacak; en son, bitiminde konuşma bölümünü kameralar tekrar çekecek, yerine göre de canlı yayında veya haber kanallarında gösterilecek. Madem kayıtlardan herkes görebiliyor, benim de tersi bir önerim var: Burada, Sayın Bakanların çekimlerini de herhangi bir televizyon kamerası kaydetmesin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Onu da televizyonlar göstermesin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, değerli arkadaşlar, şimdi, bu kamera çekimi konusunda tutumumu ben açıklamıştım ama oylamamıştık. Eğer çok ısrarlıysanız bu konuyu oylayabiliriz ve bu tartışmayı böylece bitirebiliriz. Oylamamızı istiyor musunuz?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Evet.

CAVİT ARI (Antalya) – Oylayalım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Ya, her şey de oylanmaz ki!

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Demokrasinin nesini oylayacaksınız ya! Demokrasi bu, demokratik bir hak bu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Demokraside oy yok mudur?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Demokrasiyi mi oylayacaksınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Komisyonumuzun bir çalışma usulü var değerli arkadaşlar, Komisyonu çalıştırmamak istiyorsanız o sizin bileceğiniz iş, Komisyonumuzun bir çalışma usulü var. Arzu ederseniz oylayabiliriz ama tutumum belli, tutumumu defalarca da ifade ettim. Anayasa ve İç Tüzük bana bu yetkiyi veriyor, ben de yeni bir şey yapmış değilim. Tutumum, sadece yerleşik usulü devam ettirme konusunda, yeni bir karar almış değilim, yeni bir uygulama yapıyor değilim, yıllardır oturmuş, yerleşik usulü devam ettiriyorum; yaptığım bundan ibarettir. Bunun bu kadar tartışılmasına gerçekten anlam veremiyorum.

Orhan Yegin Bey’in de usul hakkında bir söz talebi var.

Buyurun, lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Başkanım, affedersiniz, bir şey söyleyeceğim sadece.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Söz almadan konuşuyorsunuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Söz almada, bizim yerimizde bunlardan birisi olsa, samimi söylüyorum, bizi konuşturmazdı. (Gürültüler)

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Ya, o sizin yorumunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hepimiz konuşacağız.

Buyurun Orhan Bey.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Belediye meclislerinde ne yaptığınızı görüyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Aydemir, Orhan Bey’e söz verdim.

Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, herkese hayırlı sabahlar ve hayırlı haftalar diliyorum.

Usul hakkında söz alıp usulün dışında konuşmanın bir usul hâline getirilmeye zorlanmasını hem usulün usul dışı suistimal edilmesi olarak hem de usul dışılığın bir usul hâline getirilmesi çabası olarak görüyor; usulün dışına çıkılmaması gerektiğini -Sayın Şener, bağırmadan- sakın ve haklı olarak talep ediyor ve artık görüşmelere başlanmasını sizlerden istirham ediyoruz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bravo!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum, sağ olun.

Şimdi, sunumlarını yapmak üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız Sayın Fatih Dönmez’e söz veriyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, taleplerimiz var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Efendim? Ne talebiniz var?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Dedik ya, video göstereceğiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Video konusunu değerlendiriyoruz, görüşümü sonra izah edeceğim. Şimdi, sunumu dinleyelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, usulü oylamanız gerek; böyle olmaz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakan, otuz dakika süreniz vardır.

Buyurun lütfen.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ve Sayıştay tezkereleri

- a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
- c) Nükleer Düzenleme Kurumu
- ç) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
- d) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
- e) Türkiye Enerji Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu
- f) Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü
- g) Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü
- ğ) Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (**)

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Teşekkür ediyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunun Sayın Başkanı, kıymetli üyeleri, kamunun değerli çalışanları, basınımızın çok değerli temsilcileri; şahsım ve Bakanlığım adına hepimizi saygıyla selamlayarak sözlerime başlıyorum.

Sayın Başkan, değerli üyeler; toplumsal kalkınmanın temeli olan enerji ve madencilik aynı zamanda ulusal güvenlik, istihdam ve büyüme anlamına geldiği bilincinden hareketle, çok dinamik bir yapıda olan bu sektörlerde yaşanan değişimleri de dikkate alarak politikalarımızı milli enerji ve maden stratejisi kapsamında belirliyoruz. Bu sektörlerde sürekli artış gösteren talebin sorunsuzca karşılanması adına çalışmalarımızı hayata geçirdik, geçiriyoruz. Bu kapsamda, yerli ve yenilenebilir kaynaklardan daha fazla istifade edilmesine yönelik devrim niteliğinde atılımları gerçekleştirdik. Enerji arz kaynaklarının çeşitlendirildiği, dünyada meydana gelen ilerlemelerin arkasında kalınmadığı, tüketicinin korunduğu ve öngörülebilirliğin artırılarak yatırımcılara kolaylık sağlandığı, enerji piyasalarındaki işlem araçlarının artarak piyasaların sürekli gelişim gösterdiği, enerji verimliliğini en temiz enerji kaynağı olarak konumlandırıp gereken önemin verildiği ve çevresel sürdürülebilirliği dikkate alan bir enerji sektörünün oluşmasına yönelik birçok yatırım ülkemize kazandırdık ve kazandırmaya devam ediyoruz.

Çalışmalarımıza kılavuzluk eden enerji ve madencilik politikalarımızı bütüncül, öngörülebilir, sürdürülebilir ve yeşil kalkınma öncelikli bir stratejiyle ele alarak projelerimizi ve çalışmalarımızı politik sürdürülebilirlik, finansal sürdürülebilirlik ve katılımcılık ilkeleri doğrultusunda inşa ederken ileriye dönük planlar yapıyor ve projelerimizi kararlılıkla hayata geçirmeye devam ediyoruz.

Enerji arz güvenliği, elektrik enerjisi alanında arz güvenliği hususuna gelince... Bu arada, tabii, benim konuşmamla birlikte ekranda görsellerimiz de olacak yani konuşmayı destekler mahiyetinde, Türkiye’de ve yurt dışındaki gelişmeleri sizlerle paylaşmış olacağız.

Enerji alanında gösterdiğimiz yüksek performans sayesinde eylül ayı sonu itibarıyla 98.789 megavatlık elektrik enerjisi kurulu gücümüzle 100 bin megavata doğru geri sayıma başlamış bulunmaktayız. Ülkemizin son yirmi yıllık tüketim verilerine göre, elektrik tüketiminde yıllık ortalama yüzde 5 oranında artış gerçekleşmiştir. 2000’li yıllarda 130 milyar kilovatsaat seviyelerinde olan elektrik tüketimimiz yaklaşık 2,5 kata çıkarak 2020 yılında 306,1 milyar kilovatsaate ulaşmıştır. 2021

**

(1/283) ile (1/282) esas numaralı Kanun Teklifleri 20/10/2021 tarihli 4’üncü Toplantı tutanağına eklidir.

yılı tüketimimizin de geçen yıla göre yaklaşık yüzde 8 artış göstermesini öngörüyoruz. Bu tüketim artışı, hayata geçirilen yatırımlar ve zamanında alınan tedbirlerle sorunsuz şekilde karşılanmış olup bu alanda arz güvenliğimiz tahkim edilmiştir.

2021 yılı ilk dokuz ayında üretilen elektrik enerjisinin kaynak bazında dağılımına bakarsak -ki görselde şu anda sizler de görüyorsunuz- üretilen elektriğin yaklaşık yüzde 37'si yenilenebilir enerji kaynaklarından, yüzde 31'i kömürden, yüzde 32'si doğal gazdan, geri kalanı ise diğer kaynaklardan sağlanmış olup yerli ve yenilenebilir kaynakların payı yüzde 52 olarak gerçekleşmiştir. Bu yıl su gelirlilerindeki ciddi düşüşe rağmen yerli ve yenilenebilir kaynakların payının yüzde 50'nin üzerinde olması anlamlıdır.

Diğer taraftan, santrallerde üretilen elektriğin vatandaşlarımıza sorunsuz şekilde ulaşmasına yönelik elektrik dağıtım şirketleri tarafından 2021 yılı Eylül ayı TÜFE'sine göre 2006-2020 yılları arasında toplam 88 milyar liralık yatırım yapılmış olup 2021-2025 yıllarını kapsayan 4'üncü uygulama döneminde ise 78 milyar liralık yatırım yapılması planlanmıştır. İletim tarafında ise 2021-2023 yıllarını kapsayan 6'ncı uygulama döneminde eylül ayı TÜFE'sine göre 20 milyar liralık bir yatırım gerçekleştirilecektir. Bu yatırımlarla birlikte dağıtım hattı uzunluğu 1 milyon 382 bin 906 kilometre, iletim hattı uzunluğu ise 72 bin 104 kilometre seviyesine ulaşmıştır. Bir başka deyişle, şu an işletilen elektrik şebekemizin toplam uzunluğu dünyanın çevresinin 36 katından fazladır. Sahip olduğumuz bu devasa şebekeyi daha etkin yönetmek adına yapay zekâ teknolojilerini de içerecek şekilde elektriksel güç kalitesi ve şebeke izleme sisteminin geliştirilmesine de başlanmıştır.

Yenilenebilir enerji kaynaklı elektrik üretimi... Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, geleceğe yönelik stratejik hedeflerimizi belirlerken kaynak çeşitliliğinin çevreye duyarlı bir şekilde artırılması amacıyla yenilenebilir enerjinin payının artırılmasına özellikle ihtimam gösteriyoruz. Ülkemizi yenilenebilir enerjide üretim ve teknoloji merkezi hâline getirme konusunda gösterdiğimiz kararlılıkla son yıllarda önemli mesafeler katedilmiştir.

Enerji yatırımlarına bakacak olursak 2020 yılı ve 2021 yılı ilk dokuz ayında devreye giren elektrik üretim santrallerinin neredeyse tamamının yenilenebilir enerji kaynaklarından oluşması daha fazla yerli, daha fazla yenilenebilir politikamızın ete kemiğe bürünmüş hâlidir.

2021 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 52.669 megavat seviyesine çıkarılan yenilenebilir enerji kurulu gücümüzün toplam kurulu güç içerisindeki payı yüzde 53'ü geçmiştir. Bu kapsamda rüzgâr enerjisi kurulu gücü 10.000 megavat bareminin üzerine çıkarak eylül ayı sonu itibarıyla 10.167 megavata ulaşmış, güneş enerjisi kurulu gücü ise 7.534 megavat seviyesine gelmiştir.

Türkiye, hidroelektrikte 31.447 megavat kurulu güçle dünyada ilk 10 ülke arasında olup 2020'de Çin'den sonra en yüksek hidroelektrik kapasitesini devreye alan ülke oldu. Jeotermal enerjide toplam küresel kurulu gücün yüzde 11,5'una sahip olan ülkemiz dünyada 4'üncü, Avrupa'da ise ilk sıradadır. Rüzgâr enerjisinde Avrupa'da 7'nci, dünyada 13'üncü; güneş enerjisindeyse Avrupa'da 8'inci, dünyada 16'ncı sırada yer alıyoruz.

Türkiye, 2000'li yıllarda küresel yenilenebilir enerji istatistiklerinde "Diğer" başlığı içindeyken bugün, sahip olduğumuz toplam yenilenebilir enerji kurulu gücüyle Avrupa'da 5'inci, dünyada 12'nci sırada yer alıyor. Sadece, 2020 yılında devreye aldığımız yenilenebilir enerji kurulu gücü 24 Avrupa ülkesinin toplam yenilenebilir enerji kurulu gücünden fazladır. Bu çalışmaların yanı sıra vatandaşlarımızın kendi elektriklerini üretmelerini sağlayacak düzenlemeler hayata geçirilmiş olup çatı ve cephe panel uygulamalarıyla elektrik üretiminin öne açılmıştır.

Ağırlıklı olarak güneş enerjisi kaynaklı olmak üzere lisanssız santrallerin toplam kurulu gücü 7.348 megavata ulaşmış olup 2021 yılının ilk dokuz ayında üretilen toplam elektriğin yüzde 3,9'u lisanssız santrallerden elde edilmiştir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Uluslararası Enerji Ajansı verilerine göre -yerli kömürden elektrik üretimine gelince- dünyada birincil enerji arzında yüzde 26,8; elektrik üretimindeyse yüzde 36,7 gibi ciddi bir paya sahip olan kömür, yerli kaynaklarımız arasında önemli bir yere sahiptir. Bu kapsamda, yerlilik anlayışıyla gerçekleştirdiğimiz arama çalışmalarıyla linyit rezervimiz on dokuz yılda yüzde 135 oranında artarak 19,5 milyar tona ulaşmıştır. Taş kömürü dâhil toplam kömür rezervimiz ise 21 milyar tonun üzerine çıkmıştır. Buna bağlı olarak, 2000'li yıllarda 6.838 megavat olan yerli kömür kaynaklı elektrik kurulu gücümüz, 2021 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 11.336 megavata ulaşmıştır. 2020 yılında 89 milyon ton yerli kömür üretimiyle ekonomimize 7 milyar liralık bir katkı; ayrıca, yan sektörlerle birlikte 120 bin kişiye de istihdam sağlanmıştır. Temiz kömür teknolojilerindeki gelişmeleri de dikkate alarak sahip olduğumuz yerli kömür kaynaklarımızın çevreyle uyum ve sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde ekonomimize kazandırılması, cari açık üzerindeki enerji yükünü hafifletmesi açısından önemlidir.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; doğal gazda kaynak ve güzergâh çeşitlendirme, depolama ve LNG faaliyetlerine gelince, 2000'li yıllarda sadece 5 şehrimizde doğal gaz kullanılmaktayken, bugün, görselde de gördüğünüz gibi, 81 ilimizin tümüne ve 604 ilçe ve beldemiz ile 171 OSB'ye doğal gaz ulaştırılmış durumdadır. 2000'li yıllarda 1,3 milyon olan doğal gaz abone sayısı 17,9 milyona çıkmış olup ülkemiz nüfusunun yüzde 82'sine doğal gaz kullanım imkânı sunularak doğal gazdan aktif olarak faydalanan nüfus 56 milyona çıkarılmıştır. Bu kapsamda, sadece son üç buçuk yılda dünyanın çevresine eşit olacak uzunlukta, 40 bin kilometre uzunluğunda doğal gaz iletim ve dağıtım hattı inşa edilmiş olup toplam iletim ve dağıtım şebeke uzunluğu 182 bin kilometreye ulaşmıştır.

Her bir vatandaşımızın doğal gaz konforunu yaşaması adına mümkün olan bütün yerleşim yerlerine doğal gaz ulaştırmayı hedefliyoruz. Bu kapsamda yaptığımız planlamayla 2021-2026 döneminde ilave 367 yerleşim yerine daha doğal gaz arzı sağlanacağına müjdesini de buradan vermek isterim.

Doğal gaz kullanmaya başladığımız 1987 yılında 500 milyon metreküp olan yıllık doğal gaz tüketimimizin 2021 yılında geçen yıla göre yüzde 22 mertebesinde artış göstererek 60 milyar metreküp seviyelerine yakın olmasını bekliyoruz. Bu tüketim artışına rağmen doğal gazda arz güvenliği sağlanmıştır. Özellikle kış aylarında, tüketimin yoğun olduğu dönemlerde gündeme gelen kesinti ve kısıntılar artık geride kalmıştır. 19 Ocak 2021 tarihinde 280 milyon metreküplük rekor günlük tüketim talebi sorunsuz ve eksiksiz olarak karşılanmıştır. Bu rekor talebin geleceğini daha önce görmüş ve devreye aldığımız projelerle gerekli tedbirleri almıştık. Bu sayede halkımızın herhangi bir enerji darboğazıyla karşı karşıya kalması engellenmiştir. Zamanı etkili kullanmak adına bu projelerin bazılarını kısaca değinmek isterim.

Şu anda görsellerde de dikkatlerinize arz edilmiş durumda, İzmir ve Hatay'da bir ilk olarak devreye alınan Yüzer LNG Depolama ve Yeniden Gazlaştırma Ünitesi (FSRU) terminallerinin ardından, Saros Körfezi'nde ülkemizin 3'üncü FSRU tesisini devreye alma çalışmalarımız devam etmektedir. Türk denizcilik siciline kayıtlı ilk FSRU gemimiz olan Ertuğrul Gazi gemisi bu yıl göreve başladı.

Diğer yandan, tuz yapılarında inşa edilen dünyadaki en büyük doğal gaz deposu olan Tuz Gölü yer altı doğal gaz deposu ile Kuzey Marmara yer altı doğal gaz deposunun devreye alınmaları AK PARTİ hükümetleri döneminde gerçekleşmiş olup devam eden kapasite artırma çalışmalarının 2023 yılında tamamlanmasıyla birlikte, ulusal tüketimimizin yüzde 20'sini bu tesislerde depolayabilir olacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; enerjide dışa bağımlılığı sıfırlamamız ya da en aza indirmemiz için hidrokarbon varlığımızın artırılması gerek şarttır. Bu kapsamda, 2 sismik araştırma ve 3 derin deniz sondaj gemilerimizden oluşan filomuz, arama çalışmalarına aralıksız devam etmektedir.

Deniz alanlarının yanı sıra, kara alanlarımızda da hidrokarbon arama ve mevcut üretimi artırma çalışmalarına hız verdik. Bu amaçla deniz alanlarımızda millî gemilerimizde 15 adet sondaj tamamlanmıştır. Kara alanlarımızda ise 2021 yılı ilk dokuz ayında 99 adet arama, üretim ve tespit kuyusu açılmış olup yaklaşık 224 bin metre sondaj yapılmıştır. Bu yoğun arama çalışmalarımızın neticesi olarak, Fatih sondaj gemimizle Karadeniz'in Sakarya havzasında hem kendi tarihimizdeki hem de 2020 yılında dünya denizlerindeki en büyük doğal gaz keşfini gerçekleştirdik, hamdolsun. Keşfi yapılan 540 milyar metreküplük doğal gaz rezervini cumhuriyetimizin 100'üncü yılı olan 2023 yılında vatandaşlarımızın kullanımına sunmak için çalışmalarımız planlanan şekilde ilerlemektedir.

Mühendislik, tedarik, inşaat kurulum sözleşmeleri imzalanmış olup yıl sonuna kadar sahada kuyu sondajları, kuyu tesisleri, denizaltı iletim sistemleri için tedarik süreci ve ön mühendislik çalışmalarına devam edilecektir.

Sakarya sahasındaki üretim, plato döneminde doğal gaz ihtiyacımızın üçte 1'ini sağlayarak piyasa ihtiyacının önemli bir miktarını karşılayacaktır.

Uzun vadeli doğal gaz alım kontratlarımız süresinin önümüzdeki dört beş yıllık dönem içerisinde dolacağı dikkate alındığında, ülkemizin doğal gaz ithalat planlamalarının yeniden değerlendirilmesi ve olası müzakereler bu keşfimiz gözetilerek yapılacaktır.

Ayrıca Karadeniz'deki doğal gaz keşfimizin yanı sıra, 2021 yılında kara alanlarında gerçekleştirilen 26 yeni keşifle yaklaşık 60 milyon varil petrol eş değeri rezerv ülkemize kazandırılmıştır.

Enerjide dışa bağımlılık bir millî güvenlik meselesidir. Bu nedenle, bilinmelidir ki gerek maden gerek hidrokarbon aramacılığı kapsamında karşımıza çıkan tüm zorluklara rağmen sahip olduğumuz yer altı zenginliklerini halkımızın istifadesine sunmak için çalışmalarımıza kararlılıkla devam ediyoruz.

Nükleer enerji konusuna gelince... Arz kaynağı çeşitliliğini artırması, enerji ithalatını azaltması, enerji sektörü kaynaklı emisyon salımını düşürmesi, sürekli ve hava koşullarından bağımsız üretim yapması nükleer güç santrallerinin sahip olduğu önemli avantajlardır. Dünyada yarısı Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Çin ve Rusya olmak üzere 32 ülkede 442 adet nükleer güç reaktörü işletme, 19 ülkede 51 tanesi de inşa hâlinindedir. Dünya genelinde elektrik üretiminin yüzde 10,4'ü nükleer santrallerden elde edilmekte olup Fransa elektrik üretiminin yüzde 71'ini, Rusya yüzde 21'ini, ABD ise yüzde 20'sini nükleer enerjiden karşılamaktadır.

Görselde de gördüğünüz gibi, gelişmiş teknolojilere ve yeni nesil tasarıma sahip olacak, devreye alındığında Türkiye'nin yıllık elektrik talebinin yüzde 10'unu tek başına karşılayabilecek, cari açık içindeki ithal enerji payının düşmesine katkı sağlayacak ve toplam altmış yıl işletme ömrüne sahip olacak Akkuyu Nükleer Güç Santrali'mizin ilk ünitesini 2023'te, diğer ünitelerini de birer yıl arayla 2026 yılına kadar devreye alarak ülkemizi nükleer güç santraline sahip ülkeler arasına katmak için çalışmalarımızı devam ettiriyoruz. Akkuyu NGS'de 4 ünite devreye alındığında yaklaşık 35 milyar kilovatsaat elektrik üretecek olup bu elektrik doğal gaz santralinden elde edilecek olursa yılda yaklaşık 7 milyar metreküp ilave doğal gazın ithal edilmesi gerekebilecektir. Bir anlamda, bu kadar miktarlık bir ithalatı doğal gazda azaltmış olacağız.

Akkuyu NGS Projesi'nin 1'inci, 2'nci ve 3'üncü ünitelerinin inşaat faaliyetleri devam etmekte olup 4'üncü üniteye yönelik inşaat lisansı ise geçtiğimiz hafta verilmiştir. Ayrıca, Akkuyu Projesi dışında 2 adet NGS daha kurulmasına yönelik çalışmalarımıza da devam ediyoruz.

Ülkemizdeki nükleer santral projeleri kapsamında, Nükleer Düzenleme Kurumu başta olmak üzere konusunda yetkin ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üniversiteler nükleer güvenlik ve emniyete ilişkin her türlü değerlendirmeyi eksiksiz bir şekilde yapmaktadır. Bu kapsamda, sismoloji, halk sağlığı, nükleer reaktör tasarımı, radyasyondan korunma, tsunami gibi teknik konularda yapılan analizler bilimsel değerlendirmeye tabi tutulmakta ve Nükleer Düzenleme Kurumu tarafından gereklilikler karşılanmadan yetkilendirme yapılmamaktadır.

Akkuyu NGS'nin teknik tasarım özellikleri olası kazaları önleyecek niteliktedir. Örneğin, nükleer yakıtın aşırı ısınmasından dolayı oluşabilecek yakıt sızmasını önleyen eriyik kor kabı bulunacaktır. Ayrıca, önceki nesil santrallerde olmayan çift koruma kabı da olacaktır. Bu şekilde, uçak çarpmasında dahi radyasyonun dışarıya sızması önlenmektedir. Diğer yandan, Akkuyu NGS'de elektrikle çalışmayan pasif güvenlik sistemleri de bulunacaktır. Akkuyu Projemiz 9 şiddetindeki depreme de dayanıklı olarak tasarlanmıştır.

Nükleer güç santralleri karbonsuz enerji üretimi yaptıkları için doğaya herhangi bir emisyon salımı yapmazlar; bu özellikleri sayesinde iklim değişikliğiyle mücadelede de rol üstlenmektedirler. Devreye alacağımız Akkuyu NGS'yle yıllık yaklaşık 35 milyon ton karbondioksit salımı engellenmiş olacaktır. Bu doğrultuda, nükleer güç santralleri enerji üretim kaynaklı karbon salımı azaltımı hedefimize ulaşmada önemli katkı sunacaktır.

Yerleşirme ve teknoloji geliştirme... Sayın Başkan, değerli üyeler, sayın milletvekilleri; AR-GE yoğun ve katma değeri yüksek enerji yatırımlarıyla dolu bir dönemi daha geride bıraktık. Büyük özveriyle yürüttüğümüz Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları (YEKA) modelimizde özellikle bu dönemde son derece önemli gelişmelere imza attık.

Son dönemde YEKA projelerimizde yaşanan gelişmelerden bahsedecek olursak: Bin megavat kapasiteye sahip YEKA GES-1'de toplam 401 megavatlık kısım devreye alınmıştır. YEKA RES-1'de 6 adet RES projesi için ön lisanslar verilmiş, RES-2'de ise ön lisans başvuruları devam etmektedir. "Mini YEKA" olarak adlandırılan YEKA GES-3 projesi kapsamında yapılan yarışmalar tamamlanmış olup teklif fiyatı ağırlıklı ortalaması kilovatsaat başına 21,52 Türk lirası kuruş olarak gerçekleşmiştir. Yeni YEKA projeleri kapsamında ise 2.000 megavat RES ve 2.500 megavat GES olmak üzere toplam 4.500 megavat kapasiteye sahip YEKA yarışmaları gerçekleştirilecektir.

Diğer taraftan, YEKDEM, güncellenen şartlarla yeniden ilan edilmiştir. Yeni YEKDEM'de uygulanacak fiyatlar döviz kuruna bağlı olarak yaşanan dalgalanmaların piyasa öngörülebilirliğinde sorun oluşturması nedeniyle Türk lirası bazında güncellenmiştir.

Ülkemizi sadece enerjide değil, enerji teknolojilerinde de merkez ülke hâline getiriyoruz. Özellikle yenilenebilir enerjide ortaya koyduğumuz projelerde yerli teknoloji gibi şartlarla yatırımcılarımızı AR-GE ve inovasyona yönlendiriyoruz. Bu teşvikimizin en güzel somut örnekleri ise Ankara'da kurulan, Avrupa ve Orta Doğu'nun ilk ve tek entegre güneş paneli üretim fabrikası ve AR-GE merkezinin devreye alınmasıdır.

Elektrik depolama teknolojisine yönelik çalışmalarımız kapsamında Elektrik Piyasasında Depolama Faaliyetleri Yönetmeliği yayımlanmış olup bu sayede elektrik depolama tesislerinin elektrik şebekelerine entegrasyonu ile piyasa faaliyetlerine nasıl katılım sağlayacağı hususlarına netlik kazandırılarak bu teknolojinin önü de açılmıştır.

Elektrikli araç altyapısına yönelik olarak elektrikli araçlardan kaynaklı talebin karşılanması ve şarj hizmetinin aksamaması için Bakanlığımızın görev ve yetki alanı kapsamına giren konularda gerekli çalışmaları özenle yürütmekteyiz. Bu kapsamda enerji politikalarının geliştirilmesi ve bu politikaların etki analizlerinin yapılması amacıyla çeşitli modelleme araçlarıyla elli yıllık uzun dönemli enerji senaryo çalışmaları yapılmaktadır.

Ayrıca, temiz bir enerji kaynağı olan hidrojenin enerji sistemimiz içinde yer almasına yönelik çalışmalara da başladık. Doğal gaz ile hidrojeni harmanlamak ve elde edilecek karışımın iletim, dağıtım ve kullanımına ilişkin altyapıyı oluşturmak amacıyla Konya’da Temiz Enerji Teknolojileri Merkezi devreye alınmıştır. Bu enerji kaynağına yönelik strateji belgesinin hazırlık çalışmalarına ise Bakanlığımızca devam edilmektedir.

Öngörülebilir piyasalar... Sayın Başkan, değerli üyeler; enerji yatırımları için oldukça önemli olan fiyat sinyallerinin sağlıklı oluşabilmesi ve dolayısıyla girişimcilerin yatırımlarını daha kolay ve hızlı faaliyete geçirebilmesi için öngörülebilir rekabetçi piyasaların oluşturulması önem arz etmektedir. Enerji ve madencilik yatırımlarında bürokrasinin azaltılarak süreçlerin kısaltılması, enerji piyasalarının etkinliğinin ve kapsamının artırılması ve piyasalarda şeffaflık, finansal öngörülebilirliğin geliştirilmesi gibi hedefler doğrultusunda birçok gelişme kaydedilmiştir. Son dönemde, gerçekleştirdiğimiz reformlar sonucunda enerji sektöründe cari fiyatlarla 100 milyar doların üzerinde yatırım gerçekleştirilmiş, 2002 yılında elektrik enerjisi üretiminde yüzde 40 olan özel sektörün payı yüzde 81 seviyesine gelmiştir.

2021 yılı ilk dokuz ayında fiziksel elektrik ticaretinin yüzde 42,1’i Enerji Piyasaları İşletme AŞ bünyesindeki spot piyasalarda gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki spot piyasaların ticaret hacmi 65,42 milyar liraya ulaşmıştır. Sektörün ve piyasanın gelişimi doğrultusunda günlük işlemlerin yanında yıllık, çeyreklik, aylık vadelerle fiziksel teslimatlı elektrik ticaretine imkân sunan Vadeli Elektrik Piyasası 1 Haziran 2021 tarihinde, Vadeli Doğal Gaz Piyasası ise 1 Ekim 2021 tarihinde devreye alınmıştır. Bu vadeli 2 piyasa ile elektrik ve doğal gaz piyasalarındaki esnekliğin ve piyasa derinliğinin artırılması, piyasa oyuncuları açısından gelecekteki fiyat belirsizliklerinden kaynaklanan risklerin ortadan kaldırılması sağlanacaktır.

Diğer tarafta, isteyen tüketicilere tedarik edilen enerjinin, yenilenebilir enerji kaynaklarından üretildiğinin ispat edilmesi imkânını sağlayacak olan, Yenilenebilir Enerji Kaynak Garanti Belgesi YEK-G sistemi 1 Haziran 2021 tarihinde devreye alınmıştır. Bu sistemde piyasa işletmecisi tarafından, yenilenebilir kaynaklardan elektrik enerjisi üretimi yapan katılımcıların her bir megavatlık üretimi için elektriğin kaynağını, elektrik santralının yaşını, santralin herhangi bir destekleme mekanizmasına dâhil olup olmadığını, santralin kurulu gücü ve elektriğin üretildiği dönemi içeren bir adet YEK-G belgesi oluşturulmaktadır. Organize YEK-G piyasası, yenilenebilir enerjinin kullanımına pozitif etki oluşturulmasının yanı sıra, ürün ihraç ettiğimiz ülkeler tarafından ileride gündeme getirilebilecek olan karbon sınır vergileri düzenlemesine karşı ülkemize büyük bir avantaj sağlayacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Covid-19 salgınının ardından gelen ekonomik toparlanmanın oluşturduğu güçlü talep artışı, üretimde yaşanan aksaklıklar, navlun maliyeti başta olmak üzere; tedarik ayağındaki sıkıntılar, yeşil enerji dönüşümü kapsamında hidrokarbona yönelik yatırımların azalması, mevcut yenilenebilir enerji kapasitesinin talebi karşılayamaması gibi nedenlerle; dünya genelinde petrol, doğal gaz, kömür, elektrik ve benzeri enerji emtia fiyatlarında önemli artışlar yaşanmıştır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, süreniz doldu. Şimdi, on beş dakika ek süre veriyorum, yalnız epeyce daha konunuz var, biraz hızlanabilirsek çok sevinirim.

Buyurun lütfen.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ - Sayın Başkanım, anlayışınız için teşekkür ediyorum.

Görselde de görüyorsunuz, dünyada 2020 yılı ortalaması varil başına 42 dolar olan ham petrolün fiyatı 85 doları geçerek 2018 yılından beri görülen en yüksek değere ulaşmıştır. Yine, görselde gördüğünüz gibi, bununla birlikte, 2020 yılında ortalama 50 dolar olan kömürün tonu ekim ayında 270 dolar seviyelerine çıkmıştır. Avrupa genelinde ise, enerji emtia fiyatları eşi görülmemiş şekilde yüksek seviyelere ulaşmıştır. Ekim ayındaki doğal gaz fiyatları, nisan ayına göre yüzde 400 artarken, elektrik fiyatları ise yüzde 200 artmıştır. Yine, görselde göreceğiniz gibi, Avrupa'nın önemli enerji borsalarından biri olan TTF'te yılbaşında 200 dolar seviyelerinde olan bin metreküp doğal gazın fiyatı ekim ayında 7 kat artarak 1.400 dolar seviyesini geçmiştir. Bu dramatik artışların neticesinde, Avrupa enerji piyasalarında sorunlar yaşanmaya başlamıştır. Sadece İngiltere'de, 2,5 milyon haneden fazla tüketicieye elektrik veren tedarikçiler iflas etmiş olup hâlihazırda elektrik faturalarının ne geleceğini bilmeyen milyonlarca kişi bulunmaktadır. Avrupa'daki enerji fiyatı artışları sonrasında düşük gelir grubunda bulunan kişilerin önemli bir bölümünün, evlerini ısıtamadığı ilgili kuruluşlarca dile getirilmektedir. Avrupa ülkeleri bu fiyat artışları karşısında tedbirler almaya çalışmaktadır. Yaşanan bu enerji krizinin, sadece enerji piyasalarını da etkilemekle kalmayıp aynı zamanda finansal piyasaları ve ülkelerin enerji politikalarını da etkileyeceği düşünülmektedir. Küresel enerji ham madde fiyatlarında yaşanan şok artışlara karşı vatandaşlarımızı korumak amacıyla, maliyetin yaklaşık yarısı devletimiz tarafından üstlenilmektedir. Eylül ayı itibarıyla, Avrupa'da, vatandaşlarına en ucuz doğal gaz sunan ülke Türkiye'dir. Yine, görselde göreceğiniz gibi elektrikte ise Ukrayna ve Sırbistan'dan sonra en ucuz 3'üncü ülke konumundayız.

Enerji sektöründeki bir diğer önemli husus da akaryakıt fiyatlarıdır. Küresel piyasalardaki fiyat artışlarının doğrudan vatandaşlarımıza yansımaları önlemek adına, devletimizin 2021 yılında 50 ila 60 milyar lira aralığında bir vergi alacağından vazgeçmesi öngörülmüyor. Bu sayede, 2021 yılı başından itibaren, ham petrol fiyatları Türk lirası bazında yaklaşık yüzde 117 artış gösterirken, vatandaşlarımıza sunulan akaryakıt fiyatlarında ortalama yüzde 17'lik bir artış olmuştur. Enerji fiyatlarında ve talebinde yaşanan artışa karşın gerçekleştirdiğimiz altyapının güçlendirilmesi çalışmalarıyla değişen şartlara karşı ülke olarak güçlü bir konumdayız. Bu kapsamda, uluslararası boru hatları, yer altı doğal gaz depolama, LNG ve FSRU tesislerimiz gibi sistemi ciddi oranda besleyen kaynaklara sahibiz. Ayrıca yer altı doğal gaz depolarımızın dörtte üçü dolu olup kış aylarına bu depolar tam dolu olarak gireceğiz. Uzun dönemli anlaşmalarla temin ettiğimiz doğal gazla birlikte kış aylarında artacak talebin karşılanması adına ek kaynak görüşmeleri de yürütülmekte olup bu kapsamda Azerbaycan'la üç yıl boyunca toplam 11 milyar metreküplük tedarik anlaşması imzalanmıştır. Arz güvenliğimiz adına gerekli aksiyonları proaktif şekilde alarak sayılarını ve kapasitelerini artırdığımız doğal gaz ve LNG giriş noktalarımız ile tek kaynağa bağımlılık oranımız düşürülmüş olup bu kış herhangi bir arz sorunu yaşanmasını beklemiyoruz.

Enerji verimliliği ve sürdürülebilir çevre... Ülkemiz iklim değişikliğiyle mücadelede uluslararası çabaların bir parçası olmak için en iyi performansı göstermeye çalışırken diğer yandan da adil bir pozisyona ulaşmak için mücadele etmektedir. Paris Anlaşması'nın Mecliste onaylanması doğrultusunda hâlihazırda uygulamakta olduğumuz karbonsuz enerji kaynaklarının portföy içindeki payının artırılması politikamıza daha güçlü şekilde devam edeceğimizi belirtmek isterim.

2017 yılında enerji verimliliği ve kaynakların sürdürülebilir kullanımı kapsamında ilan ettiğimiz, bina ve hizmetlerden ulaştırmaya, sanayi ve teknolojiye tarıma birçok sektörü ilgilendiren yatay konulara yönelik Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı'yla 2023 yılına kadar birincil enerji tüketiminde

yüzde 14'lük azaltım ve 66,6 milyon ton karbondioksit eşleniği emisyon azaltımı hedeflenmiştir. 2017-2020 yılları arasında enerji verimliliği kapsamında toplam 4 milyar 783 milyon dolar yatırım sayesinde yıllık 3,2 milyon ton eş değer petrol enerji tasarrufu seviyesine ulaşılmıştır.

Sanayi sektöründeki verimlilik artırıcı projelerin desteklenmesi tüm hızıyla devam etmektedir. Bu kapsamda, 2021 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla toplam 339 projeye 46,4 milyon lira destek verilmiş olup bu projeler sayesinde yıllık 135 milyon lira karşılığı olan bir enerji tasarrufu sağlanmıştır.

Madencilik konusuna gelince... Sayın Başkan, değerli üyeler; tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgınının madencilik sektörünü de etkilemesine rağmen yer altı kaynaklarımızı etkin bir şekilde değerlendirebilmek amacıyla gerçekleştirilen özverili çalışmalar neticesinde 2002 yılında yaklaşık 700 milyon dolar olan maden ihracatımız 2020 yılında 4,27 milyar dolar, 2021 yılı Eylül ayı itibarıyla ise 4,4 milyar dolar olmuştur. Maden ihracatımızın yıl sonunda 6 milyar dolar olarak gerçekleşmesini bekliyoruz. Yine görselde bu rakamları görebilmektesiniz, yıllar itibarıyla artış seyrini. Ayrıca, 2020 yılında yüzde 1,2 olan madencilik sektörünün gayrisafi yurt içi hasılası içerisindeki payı 2021 yılı ilk yarısında yüzde 1,4 olarak gerçekleşmiş olup yıl sonunda ise bu rakamın yüzde 1,9'a yükselmesini bekliyoruz.

Ülkemizde, yer altı potansiyelini ortaya çıkararak maden kaynaklarımızı ekonomimize kazandırmak amacıyla yapmış olduğumuz yoğun çalışmalar sonucunda, MTA'nın kurulduğu 1935 yılından 2002 yılı sonuna kadar altmış yedi yılda yapılan toplam sondaj miktarı 3,7 milyon metre iken 2003 yılından günümüze on dokuz yılda toplam 7,9 milyon metre sondaj yapılmıştır. Yapılan toplam 11,6 milyon metre sondajın yaklaşık yüzde 41'i ise son beş yılda yapılmıştır. Ayrıca, yıllık 60 bin adet olan analiz-test kapasitemiz 600 bin adetin üzerine çıkarılmıştır.

2018 yılında başlayan havadan jeofizik görüntüleme çalışması kapsamında 2018-2019 yıllarında 920 bin kilometrekare alan taramasıyla yerin altına röntgeni çekilmiştir. Potansiyel görülen bölgelerde 2018-2021 döneminde toplam 1,38 milyon kilometre detay veri uçuşu gerçekleştirilerek jeofizik haritaları hazırlanmış ve detaylandırılmış olup ülkemizdeki yüksek potansiyelli maden alanları belirlenmiştir. Bu arama projemiz, uçuş miktarıyla dünyada havadan manyetik ve radyometrik verinin eş zamanlı toplandığı kayıtlara geçmiş en büyük ikinci proje olma özelliği taşımaktadır. Şu anda ekranda da o uçuşla ilgili görselleri izleyebilirsiniz.

Bu kapsamda MTA tarafından yürütülen çalışmalar ile son on dokuz yılda yaklaşık olarak 11,2 milyar ton kömür, 24 bin ton uranyum, 7.724 ton toryum, 263 milyon ton mermer; 20,7 milyar ton sodyum sülfat ve 243 bin ton nadir toprak elementinin yanı sıra metal içerik olarak 2.242 ton gümüş, 10.158 ton lityum; 4,8 milyon ton kurşun-çinko; 2,6 milyon ton bakır; 83,2 milyon ton demir ve 2 milyon ton krom başta olmak üzere birçok önemli madene ilişkin rezervler keşfedilmiştir.

Bunlarla birlikte, yürütülen arama ve saha geliştirme çalışmalarıyla toplam metal altın rezervimiz 1.890 tona ulaşmıştır. Ülkemizin önemli ithalat kalemlerinden biri olan altın için yeni sahaların keşfedilerek üretime geçilmesi amacıyla çalışmalara aralıksız devam edilmektedir. Bu kapsamda, yapılan çalışmalar neticesinde, 2000'li yılların başında Türkiye'de altın üretimi bulunmazken son on dokuz yılda toplam 382 ton metal altın üretimi gerçekleşmiştir. Covid-19 salgınına rağmen 2020 yılında altın üretimimizde rekor kırılarak 42 ton üretim yapılmış olup böylece ekonomimize 2,4 milyar dolarlık bir katkı sağlanmıştır. Hedefimiz yeni sahaların da devreye girmesiyle beş yıl içerisinde yıllık 100 ton altın üretimine ulaşmak ve yurt içindeki altına olan talebin en az yarısını yerli üretimden karşılamaktır. Yer altı zenginliklerini değerlendiremeyen ülkeler sanayide dışa bağımlı olmaktan kurtulamazlar.

Ayrıca, ağırlıklı olarak madencilik ürünü olan ham maddelerin tedariki salgın döneminde büyük önem kazanmıştır. Bu nedenle kendi zenginliğimizi uluslararası standartlarda, çevreyle uyumlu ve güvenli madencilik anlayışımızla değerlendirmeye devam edeceğiz.

Ülkemizin kritik ve stratejik madenlerinin ham cevher olarak yurt dışına satılması yerine, yurt içinde işlenerek katma değeri yüksek ara ve uç ürünlere dönüştürülmesine yönelik yeni modeller hayata geçirdik. Bu kapsamda, tesis şartlı olmak üzere 14 maden sahası ihale edilmiştir. 2021 yılında 15 adet sahanın uç ürün üretilmesine yönelik tesis şartlı olarak ihalesi için ilana çıkmış olup ihalelerin aralık ayında yapılması planlanmıştır. Alınan kararlar ve yapılan düzenlemeler neticesinde, madencilik sektörünün daha sürdürülebilir bir yapı kazanması için bürokrasiyi azaltan ve yatırımcıların işini hızlandıran e-Maden Projesi uygulamasının bütün modülleri tamamlanmış olup yatırımcılar tarafından aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yüksek teknoloji ve dijitalleşme anlayışıyla madencilikte tüm işlemler e-maden üzerinden dijital olarak yapılmaktadır.

2016 yılında kurulan Ulusal Maden Kaynak ve Rezerv Raporlama Komisyonu ile ülkemizde yürütülen maden arama ve işletmecilik faaliyetleri uluslararası standartlar düzeyine yükseltilmiş olup bugüne kadar 134 kişiye “yetkin kişi sertifikası” verilmiştir. Böylece madencilik sektöründe uluslararası standartlarda kaynak ve rezerv çalışması yaptırmak isteyen yatırımcıların ilgili uzmanlara erişimi sağlanmıştır.

Ayrıca, madenciliğin hafızası olarak 2018 yılından itibaren arşivleme faaliyetlerine başlayan ve modern teknolojiyle donatılan yeni arşiv tesisi devreye alınan Türkiye Yer Bilimleri Veri ve Karot Bilgi Bankası (TÜVEK) 827.921 metre karot numunesi, 1 milyon 875 bin 218 adet jeokimya numunesi ve 182.361 adet harita numunesi seviyesine ulaşmış olup bu rakamlar her geçen gün artmaya devam etmektedir. TÜVEK’te kayda alınan bu numunelere ait bilgiler ve değerler dijital olarak arşivlenmekte olup ihtiyaç duyulduğunda mevcut fiziki numune zarar görmeden ilgili sahaya ve sondaja yönelik bilgiler kullanıcılara sağlanmaktadır.

Tüm bu gelişmelerin yanı sıra maden ocaklarının denetimi, çalışanların eğitimi, kullanılan makine ve ekipmanların standart hâle getirilmesiyle ilgili faaliyetlere yönelik çalışmalar da sürdürülmekte olup çağın gerektirdiği teknolojik imkânlardan en üst seviyede faydalanılarak maden sahalarında “drone” ile denetim dönemini başlattık. Bu kapsamda, 105 maden sahasının denetimi insansız hava araçlarıyla yapılmıştır.

Dünya bor rezervinin yüzde 73’üne sahip olan ülkemizde, bor ürünlerimizin uluslararası alanda pazar payını artırması noktasında önemli gelişmeler sağlanmış olup 2002 yılında dünya bor talebinin yüzde 30’unu karşılayan Eti Maden, 2020 yılında dünya bor pazarının yüzde 57’sine hâkim konuma gelmiştir. Eti Madenin 2002 yılında 436 bin ton olan rafine bor ürünleri üretimi, 2018 yılında 2 milyon 433 bin tona ulaşmış olup 2020 yılında salgın koşullarına rağmen 1 milyon 670 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Salgın sonrasında bu yıl 2,6 milyon ton satış rakamına ulaşarak rekor kırmayı ve küresel pazarın yüzde 62’sine hâkim olmayı hedefliyoruz. Bor mineralinden katma değeri yüksek uç ürün üretilmesine yönelik olarak bor karbür üretim tesisi inşasına başlanmış olup 2022 yılı içerisinde tamamlanması planlanmaktadır.

Ayrıca, bor madeninden rafine bor üretimi sırasında ortaya çıkan sıvı atığın içerisindeki lityumu geri kazanma üzerine yapılan AR-GE çalışmalarıyla geleneksel yöntemlerin dışına çıkarak yeni bir üretim metodu geliştirilmiş, ilk etapta yıllık 10 ton lityum üretim kapasitesine sahip lityum karbonat pilot tesisi 2020 yılı sonu itibarıyla devreye alınmıştır. 600 ton/yıl kapasiteli lityum karbonat üretim

tesisinin kurulması için de çalışmalarımız sürmekte olup 2022 yılı içerisinde tesisin yapım ihalesinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bununla birlikte, ferro bor ürünü için 500 ton/yıl kapasiteli üretim tesisinin ihale süreci devam etmekte olup yıl sonuna kadar sözleşmenin imzalanmasını hedefliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, son beş dakikanız, biraz daha hızlanabilirseniz...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ - Nadir toprak elementleriyle ilgili olarak Eskişehir Beylikova’da başlattığımız NTO kazanım proses dizaynı, pilot ve üretim tesisi projesinde ÇED süreci tamamlanmış olup endüstriyel tesise esas verilerin elde edileceği pilot tesisin 2022 yılı sonuna kadar tamamlanması hedeflenmektedir.

Sahip olduğumuz yer altı zenginliklerimizi ekonomimize kazandırırken madencilğin çevreye rağmen değil çevreyle birlikte yürütülmesi ilkesi doğrultusunda hareket ediyoruz. Madencilik faaliyetinin tamamlandığı alanların mevzuatta öngörüldüğü üzere yeniden doğaya kazanılma çalışmaları valiliklerle koordineli şekilde takip edilmektedir, mevzuata aykırı hareket eden firmalara ise gerekli yaptırımlar uygulanmaktadır.

Madencilik sektöründe istihdamın korunması ve artırılmasına yönelik olarak yer altı kömür madenlerinde çalışan işçilerimize sağladığımız desteğe devam ediyoruz. İlgili tebliğ kapsamında yapılan değişikliklerle destek ödemesi yapılan işletme sayısı 79’a çıkarılmıştır. 2021 yılı için 180 milyon 855 bin 993 lira ödeme gerçekleştirilmiş olup bugüne kadar toplamda 549 milyon lira destek ödemesi gerçekleştirilmiştir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; afetler sonrası yapılan çalışmalar ve destekler konusuna gelince: Ülkemiz bu yıl Covid-19 salgınının yanı sıra orman yangınları ve doğal afetlerle de mücadele etmiştir. Bu mücadele kapsamında vatandaşlarımızın devletin varlığını hissetmeleri sağlanmış ve gerekli bütün destekler sunulmuştur.

Sosyal devlet olmanın gereği olarak ihtiyaç sahibi hanelere, hanedeki kişi sayısı kriteri dikkate alınarak aylık 150 kilovatsaat karşılığı tutara kadar desteklemenin yanı sıra, ağır kronik hastalığı nedeniyle cihaza bağımlı olan hastaların bulunduğu hanelerin 200 liraya kadar elektrik fatura bedelleri ile kesintisiz güç kaynağı ihtiyaçları karşılanmıştır.

Bunlarla birlikte, 65 yaş üstü tüketicilerin, yüzde 40’ın üzerinde engeli olan tüketicilerin ve şehit aileleri ve gazilerimizin borcundan ötürü elektriğinin üç ay boyunca kesilmemesi hususunda mevzuatta düzenleme yapılmıştır.

Diğer taraftan, ilgili yönetmelikte yapılan değişikliklerle doğal gaz abonelerinin 50 metreküpe kadar olan tüketimlerine karşılık doğal gaz faturalarının ödenmemesi hâlinde dahi abonenin doğal gazı kesilmemektedir.

Öte yandan, dar gelirlili ailelerimize ısınma yardımı olarak kömür temin etmeye devam ediyoruz. Bu kapsamda, 2020 yılında 900 milyon lira tutarında 1,53 milyon ton kömür 1,81 milyon aileye dağıtılmıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; ülkemizin akciğerleri olan ormanlarımızda yaşanan yangınlar ve sel felaketleri, ilgili bölgelerimizin enerji altyapılarında önemli zararlara neden olmuştur. Yangınlar ve selde zarar gören elektrik şebekeleri ile trafolarla hızlı bir şekilde müdahale edilerek afet bölgelerine ivedilikle tekrar enerji sağlanmıştır hatta karadan ulaşılabilen yerlere helikopter kullanılarak Türkiye tarihinde ilk defa havadan taşıma yoluyla jeneratör götürülmüştür. Bu bölgelerde yaşayan vatandaşlarımızın da elektrik faturaları üç ay süreyle ertelenmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayıştay denetim raporuyla ilgili değerlendirmelerimize gelince... Sayıştay Başkanlığının internet sayfasında yayımlanan, Bakanlığımız 2020 yılı Denetim Raporu'nun "Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" bölümünde "Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir." ifadesi yer almaktadır. "Diğer Bulgular" bölümünde yer alan tek bulguya ilişkin ise Elektrik Enerjisi Fonu tutarlarının takip ve tahsiline yönelik Bakanlığımızca yetkileri dâhilinde takip ve tahsil işlemleri yapılarak tahsilat tutarlarının artırıldığı belirtilip Vergi Denetim Kurulunca gerekli takibin yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir. Bu meyanda, tespit ve değerlendirmeleri kapsamındaki rehberliği için şahsım ve Bakanlığım adına Sayıştay yetkililerine teşekkür ediyorum.

Kesin hesap ve bütçe özet bilgilerine gelince... 3 milyar 319 milyon 102 bin Türk lirası olan Bakanlığımız 2020 yılı bütçesi başlangıç ödeneğine; genel aydınlatma giderleri ile cari ve yatırım giderleri için 471 milyon 326 bin 654 Türk lirası eklenmesi ve diğer kurumlara 152 milyon 676 bin 724 Türk lirası artırılması sonucunda 2020 yılı bütçe ödeneğimiz toplamı 3 milyar 637 milyon 751 bin 930 lira olmuştur. Bu tutarın 3 milyar 539 milyon 139 bin 17 lirası harcanmış olup kalan 98 milyon 612 bin 913 liralık ödenek yıl sonu itibarıyla iptal edilmiştir. Ortaya çıkan bu kesin hesap rakamlarına bağlı olarak Bakanlığımız 2020 yılı bütçe gerçekleştirme oranı yüzde 97'dir.

Bakanlığımız merkez teşkilatı için 2022 yılı bütçe teklifi 5 milyar 325 milyon 227 bin Türk lirası olup MTA, MAPEG, TENMAK, EPDK, ve NDK'yle birlikte teklif edilen toplam bütçe tutarı 7 milyar 707 milyon 842 bin Türk lirasıdır.

Bakanlığımız kalkınma planları ve diğer bütün programlarda yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynağının mümkün olduğunca etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanılması hedefiyle çalışmalarını yürütmeye devam edecek olup bu vesileyle sözlerime son verirken beni sabırla, anlayışla dinlediğiniz için teşekkür eder, 2022 yılı bütçesinin milletimiz, devletimiz ve Bakanlığımız için hayırlara vesile olmasını diler, hepinizi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Şimdi sunumlarını yapmak üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı Sayın Mustafa Yılmaz'a söz vereceğim.

Süreniz on dakikadır Sayın Yılmaz.

Buyurun lütfen.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri, saygıdeğer milletvekilleri; Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kıymetli vakitlerinizi çok almamak için kurumumuzun bu yıl gerçekleştirdiği faaliyetler ile 2022 yılında yapacağı çalışmalar hakkında sizlere bazı temel bilgileri arz edeceğim.

Hepinizin bildiği gibi, bu sene Covid-19 salgını hem dünyanın hem de ülkemizin en önemli gündem maddesi olmaya devam etti. Bu süreçte hayati önem taşıyan enerji alanında herhangi bir aksama yaşanmaması, hizmetlerin kesintisiz bir şekilde vatandaşlarımıza ulaştırılması için sektör çalışanlarımız sahada olağanüstü bir çaba sarf etti, etmeye de devam ediyor. Biz de EPDK olarak kurumlarımızla iş birliği içerisinde piyasaların işleyişinin aksamaması, vatandaşlarımızın kesintisiz ve kaliteli enerjiye ulaşımının temini amacıyla her türlü tedbiri almaktayız. Bu noktada memnuniyetle ifade etmeliyim ki salgın koşullarına rağmen enerji piyasalarımız akamete uğramamış, gelişimini de sürdürmüştür. 2021 yılı Eylül ayı itibarıyla baktığımızda elektrik piyasasında 2.328, doğal gaz piyasasında 336, petrol piyasasında 13.660 ve LPG piyasasında 11.307 lisanslı oyuncu bulunmaktadır. Enerji piyasalarının işleyişine ilişkin kurallarımızı, piyasa izleme faaliyetlerinden elde ettiğimiz sonuçlar ve dünyadaki

gelişmeler ışığında sürekli olarak gözden geçiriyoruz. Gayemiz, iyi işleyen enerji piyasalarına sahip olmak ve ülkemizin bölgesel bir ticaret merkezi olma hedefine katkı sağlamaktır. Elektrik piyasasında verilen lisanslar kapsamında, bugüne kadar özel sektöre ait yaklaşık 55.315 megavat kurulu gücündeki yeni kapasite sisteme dâhil edilmiş, lisanssız kapasitemiz ise 7.348 megavata ulaşmıştır. 2021 yılı içerisinde Eylül ayı sonu itibarıyla tüm işlemleri tamamlanarak işletmeye alınan yeni kapasite miktarı 3.160 megavattır. Bu kapasitenin 2.635 megavatlık kısmı özel sektöre ait lisanslı projelere, 525 megavatlık kısmı ise lisanssız projelere aittir.

Millî politikamız çerçevesinde, enerjide dışa bağımlılığın azaltılması ve çevre dostu kaynaklarımızdan azami düzeyde faydalanılması büyük önem taşımaktadır. Gururla ifade etmek isterim ki Kurumumuzun faaliyete başladığı günlerde sadece 28 bin megavat düzeyinde olan kurulu gücümüz, bugün lisanssız santraller dâhil 99 bin megavata ulaşmış ve bu rakamın yüzde 50'den fazlasını yani yaklaşık yüzde 53'ünü yenilenebilir enerji kaynaklarımız oluşturmaktadır. EPDK'nin faaliyete geçtiği bu on dokuz yılda, yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı kurulu gücümüz yüzde 335 düzeyinde artarak 12 bin megavattan 52 bin megavat seviyesine ulaşmıştır. Ayrıca, 2021 yılında devreye alınan kurulu gücün yaklaşık yüzde 98'ini hidroelektrik, rüzgâr, biyokütle, güneş gibi yenilenebilir enerji kaynakları oluşturmaktadır.

Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretimin artmasında şüphesiz, YEKDEM mekanizması önemli bir rol oynamıştır. Bugün YEKDEM kapsamında toplam kurulu gücü 21.622 megavat olan 929 tesis bulunmaktadır. Ayrıca, 2021 yılında tüketicilerin kullandığı elektriğin yenilenebilir enerji kaynaklarından üretildiğini garanti eden “Yenilenebilir Enerji Kaynak Garantisi Sistemi ve Piyasası” devreye alınmıştır. Bu piyasa sayesinde hem yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen elektriği tüketenlerin bunu ispatlayabileceği hem de yenilenebilir üretimle karbon ayak izimizi küçülterek çevrenin korunmasına yönelik önemli bir adımı hayata geçirmiş bulunmaktayız.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; EPDK tarafından 2021 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla doğal gaz piyasasında 72 adedi dağıtım lisansı olmak üzere, toplam 336 adet lisans verilmiştir. Kurumumuzun faaliyetlerine başladığı günlerde sanayi ile konutta sadece 5 şehrimize doğal gaz hizmeti sağlanabiliyordu. 2003 yılından itibaren gerçekleştirdiğimiz dağıtım lisansı ihaleleri ve BOTAŞ iletim hattı genişlemesine bağlı olarak kısa sürede büyük bir ivme yakalandı. Bugün 81 il merkezimizin tamamında ve 603 ilçe ve beldemizde konutlarda doğal gaz kullanılmaktadır. 2021 yılı sonunda doğal gaz kullanan ilçe ve belde sayımız ise 640'a ulaşacaktır. Ayrıca, yapılan planlamalar çerçevesinde önümüzdeki beş yıl içerisinde 300'ün üzerinde yeni ilçe ve beldemize daha doğal gaz ulaştırılması planlanmaktadır.

Diğer taraftan, Kurumumuzun düzenlemeleri çerçevesinde 1 Eylül 2018 tarihinde EPIAŞ bünyesinde devreye alınan “Organize Doğal Gaz Toptan Satış Piyasası”yla ülkemiz, bölgesinde doğal gaz borsası kuran ilk ülke konumuna geçmiştir. Bu süreçte Sakarya gaz sahasında yapılan Türkiye tarihinin en büyük doğal gaz keşfi EPDK olarak sorumluluğumuzu daha da artırmıştır.

Piyasalarımızda öngörülebilirliği artırma, ileriye dönük fiyat belirsizliklerini ve riskleri en aza indirme hedefimiz doğrultusunda fiziksel teslimatlı vadeli ürünlerin hayata geçirilmesinde 2021 yılında büyük yol katedilerek “Vadeli Doğal Gaz Piyasası” 1 Ekim 2021 tarihinde devreye alınmış ve piyasada işlemler başlamıştır. 2023 yılında yerli gazımızın piyasaya arz edilmesiyle birlikte Türkiye organize gaz piyasaları, Avrupa'da kendi ülkesinde üretilen gazın uluslararası ticarete konu edildiği az sayıda gelişmiş gaz ticaret merkezlerinden biri olma imkânına ulaşacaktır.

Yine, bildiğiniz gibi yaptığımız düzenleme kapsamında sınır ötesi doğal gaz boru hatlarındaki taşıma kapasitesinin bir kısmı spot ithalata ayrılmıştır. Bu düzenlemeyle doğal gaz piyasasında daha fazla rekabetin oluşmasını ve kullanılmayan kapasitelerin de kullanılabilir hâle getirilmesini hedefliyoruz. Yaptığımız tüm düzenlemeler, aldığımız tüm kararlar önümüzdeki yıllarda süresi dolacak gaz kontratlarının yenilenmesi sürecinde ülkemizin müzakere pozisyonunu güçlendirmeye de hizmet edecektir.

Bilindiği gibi, 2021 yılı ikinci çeyrekte itibaren ekonomilerde yaşanan talep artışı ve mevsimsel kuraklık etkisiyle tüm dünyada doğal gaz arzında sıkıntı yaşanmakta ve bu durum enerji fiyatlarında aşırı yükselişe neden olmaktadır. 2021 yılı Ağustos ayında EPDK olarak aldığımız kararlar üç ardışık yıl için spot boru gazı ithalatına imkân tanınmış ve bunun bir yansıması olarak geçtiğimiz günlerde Azerbaycan'dan ilave spot boru gazı alımına yönelik anlaşma yapılmıştır. Bu sayede böylesine kritik bir dönemde ülkemiz doğal gaz arz güvenliğine önemli katkı sağlanmıştır.

Hepinizin malumu olduğu üzere elektrik ve doğal gaz gibi akaryakıt piyasalarımız da hızla büyümekte ve gelişimini sürdürmektedir. 2020 yılında akaryakıt tüketimi 26,4 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Akaryakıt Kalite İzleme Sistemi (AKİS)'le yapılan çalışmalarda ülkemizde piyasaya arz edilen akaryakıtın yüzde 99,7'sinin -yani neredeyse tamamının- teknik düzenlemelere uygun olduğu görülmüştür. Ayrıca, akaryakıt depolarının izlenmesine yönelik olarak Depo Akaryakıt Kalite İzleme Sistemi oluşturularak depolardaki akaryakıtın kalitesinin daha etkin olarak izlenmesi konusunda önemli bir adım atılmıştır. Tarımımızın ve sanayimizin desteklenmesi ve dışa bağımlılığın azaltılması hedefleri doğrultusunda yerli kaynaklardan üretilen biyodizelin ve etanolün de akaryakıt piyasasında pay sahibi olması sağlanmıştır.

Bu yılın nisan ayı içinde yasalaşan Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun çerçevesinde akaryakıt ve LPG sektörleri kaynaklı vergilerin tahsil güvenliğinin daha da iyileştirilmesine ve bu konudaki usulsüzlüklerin önlenmesine yönelik önemli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Vergi borcu olanlar ile Sosyal Güvenlik Kurumuna prim veya idari para cezası borcu olanların lisans işlemlerinin söz konusu borçlar ödenmeden gerçekleştirilmemesi, lisans sahiplerinden teminat mektubu alınması, vergi suçu işleyenlerin faaliyetlerinin durdurulması bu önlemlerden bazılarıdır.

Petrol piyasasında bugün itibarıyla toplam 6 adet rafinerici lisansı bulunmaktadır. Ülkemiz, yıllık 41 milyon tonluk bir ham petrol işleme kapasitesiyle birlikte rafinaj konusunda önemli bir merkez hâline gelmiştir. Bunun yanı sıra petrol piyasasında 2021 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 6 rafinerici, 50 dağıtıcı lisansı, 34 iletim lisansı, 13 işleme lisansı, 74 taşıma lisansı, 94 depolama lisansı, 134 madeni yağ lisansı, 30 serbest kullanıcı lisansı, 69 ihrakiye teslimi lisansı ve 13 bin 156 bayilik lisansı olmak üzere toplam 13 bin 660 lisans bulunmaktadır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli Başkanım, süreniz bitti. Bir dakika süre veriyorum, bir kısmı da metinden okunabilir, bir dakika içinde tamamlayınız lütfen.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Peki.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2022 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi'nde kurumumuzca elektrik piyasasından 55 milyon TL, doğal gaz piyasasından 77 milyon TL, petrol piyasasından 168 milyon TL, LPG piyasasından 35 milyon TL olmak üzere toplam 335 milyon TL gelir elde edilmesi öngörülmüştür. Buna ek olarak iletim ek ücreti karşılığında 71 milyon TL gelir elde edileceği tahmin edilmiştir. Bu çerçevede, diğer gelirler ile ret ve iadelerle birlikte 2022 yılı bütçe toplamı 394 milyon 52 bin TL'dir. Bu tutarın 200 milyon 84 bin TL'sini mal ve hizmet alım giderleri, 166 milyon 838 bin TL'sini personel giderleri ve Sosyal Güvenlik Kurumu prim giderleri, 11 milyon 400 bin TL'sini sermaye gideri, 15

milyon 730 bin TL'sini ise cari transfer giderleri oluşturmaktadır. Mal ve hizmet alım gideri olarak öngörülen 200 milyon 84 bin TL'nin 141 milyon 205 bin TL'si ulusal marker üretimi ile analiz ücretleri de dâhil olmak üzere...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Son cümlelerinizi alalım, buyurun.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Sözlerime son verirken şahsım ve Kurumum adına 2022 yılı bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum, çalışmalarınızda muvaffakiyetler diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi Nükleer Düzenleme Kurumumuzun sunumu vardır. Sunumlarını yapmak üzere Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanı Sayın Zafer Demircan'a söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır, lütfen süreye riayet edelim. Metin dağıtıldı, bir kısmını atlayabiliriz, bu şekilde arkadaşlarımız metinden takip edebilirler.

Buyurun lütfen.

NÜKLEER DÜZENLEME KURUMU BAŞKANI ZAFER DEMİRCAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunun Saygıdeğer Başkanı, değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, değerli hazırım; öncelikle hepinizi şahsım ve Kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Türkiye'de nükleer enerji ve yoğunlaştırıcı radyasyon uygulamalarının koordinasyonu ve düzenlemesine yönelik ilk kurum, 1956 yılında kurulan Atom Enerjisi Komisyonu Genel Sekreterliğidir. 1982 yılında, gelişen güvenlik ilkeleri ışığında ulusal yapı yeniden düzenlenmiş ve Türkiye Atom Enerjisi Kurumu kurulmuştur. Türkiye Atom Enerjisi Kurumu bünyesinde sürdürülmekte olan düzenleyici ve denetleyici fonksiyonlar, uluslararası gereklilikler dikkate alınarak 2/7/2018 tarihli 702 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle idari ve mali açıdan daha güçlü ve bağımsız bir yapı olan Nükleer Düzenleme Kurumu bünyesinde yeniden düzenlenmiştir. Kurul Başkanı ve Kurul üyeleri 13/2/2009 tarihinde yemin ederek göreve başlamışlardır.

Nükleer Düzenleme Kurumu, nükleer enerji ve yoğunlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi sırasında çalışanların, halkın çevrenin ve gelecek nesillerin yoğunlaştırıcı radyasyonun olası zararlı etkilerinden korunmasını temin etmek üzere bu faaliyetler üzerinde düzenleyici kontrol yetkisini haiz olarak kurulmuştur.

Kurumumuzun asli görevi nükleer tesisler, radyoaktif atık tesisleri ve radyasyon tesislerinin kurulması, işletilmesi, işletilmeden çıkarılması ile radyasyon uygulamalarının yürütülmesinde güvenlik ve emniyetin sağlandığı garanti altına alınmak üzere düzenleyici kontrol kapsamında yetkilendirme, değerlendirme, düzenleme, denetim ve yaptırım işlemlerini gerçekleştirmektir.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; mevcut durumda Kurumumuz, mevzuatla kendisine verilen görev ve yetkileri 4'ü kurul üyesi 177 kadrolu personel ve kamu kurum ve kuruluşlarından Kurumumuzda görevlendirilen 12 personel de dâhil olmak üzere 193 personel eliyle yürütmektedir. Kurumumuz adına YLSY kapsamında toplam 121 öğrencimiz 13 farklı ülkede öğrenim görmektedir. 7 öğrencimiz yurt dışındaki öğrenimlerini başarıyla tamamlayarak Kurumumuzda göreve başlamışlardır.

702 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında 7 adet idari ve 8 adet teknik olmak üzere toplam 15 adet temel yönetmelik hazırlanmış olup Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, 20'ye yakın yönetmelik için taslak çalışmaları devam etmektedir.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; Nükleer Düzenleme Kurumu 25 Nisan 2019 tarihi itibarıyla nükleer enerji ve yoğunlaştırıcı radyasyonla ilgili düzenleyici faaliyetlere ilişkin iş ve işlemleri Türkiye Atom Enerjisi Kurumundan devralmıştır. 2010 yılında Rusya Federasyonu'yla imzalanmış olan hükümetler arası anlaşma kapsamında yürütülmekte olan Akkuyu Nükleer Güç Santrali'ne ilişkin olarak Akkuyu Nükleer Anonim Şirketine 1'inci ünite inşaat lisansı Mart 2018'de, 2'nci ünite inşaat lisansı Ağustos 2019'da, 3'üncü ünite inşaat lisansı Kasım 2020'de ve 4'üncü ünite inşaat lisansı Ekim 2021'de verilmiştir.

Öte yandan, Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Eskişehir ili Beylikova ve Sivrihisar ilçelerinde kompleks cevher ocağı, cevher hazırlama, zenginleştirme ve atık depolama tesisi kurmak üzere başvurarak kurucu statüsü almış ve tesis için Eylül 2020'de yer lisansı başvurusunu yapmıştır. Başvurunun değerlendirme süreci tamamlanma aşamasındadır. Akkuyu NGS projesi, yer seçimi ve saha karakterizasyonu aşamalarından başlayarak işletmeden çıkarma da dâhil olmak üzere projenin tüm aşamalarında Nükleer Düzenleme Kurumunun denetimine tabidir.

Kurumumuz, konusunda yetkin yerli ve yabancı gözetim firmalarıyla birlikte inşaat saha denetimi ve ekipman imalat denetim faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda, Kurumumuz ve teknik destek kuruluşumuz NÜTED Anonim Şirketi tarafından yerinde inceleme, araştırma ve tespit yapmak üzere Akkuyu sahasındaki faaliyetlere yönelik olarak 10 yerleşik denetim, gözetim uzmanı; Rusya'da imalatta olan ekipmanlara, devam eden ekipmanlara yönelik olarak 17 yerleşik denetim, gözetim uzmanı görevlendirilmiştir. 2021 yılı içerisinde yerleşik personel tarafından yapılan denetim ve gözetimlere ek olarak, konusu özelinde, Kurumumuz denetçileri ve NÜTED gözetim uzmanları tarafından 1.100 adam/gün üzerinde imalat denetimi ve 2.000 adam/gün üzerinde inşaat saha denetimi gerçekleştirilmiştir. Kurumumuz tarafından gerçekleştirilen denetim ve gözetim faaliyetlerine ilaveten yine Kurumumuz tarafından yetkilendirilmiş bağımsız nükleer denetim kuruluşları vasıtasıyla Akkuyu Nükleer Santral sahası ve imalatlar, ulusal ve uluslararası gerekliliklere uygun olarak sürekli denetlenmektedir. Bu kapsamda, nükleer güvenlik açısından önemli yapı, sistem ve bileşenlerin denetimini ve gözetimini yapmak üzere yerli ve yabancı firmalar Kurumumuzca yetkilendirilmiştir. Mevcut durumda, Akkuyu Projesi'nde 3 yapı denetim firması, bağımsız üçüncü taraf denetim ve gözetim faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Yapı denetim firmaları tarafından 2021 yılında 15.000 bin adam/gün üzerinde saha inşaat faaliyetlerine yönelik olarak, 40.000 adam/gün üzerinde ise ekipman ve imalat faaliyetlerine yönelik olmak üzere toplam 55.000 adam/gün üzerinde denetim ve gözetim faaliyeti gerçekleştirilmiştir.

2021 yılı Eylül ayı sonuna kadar ülkemizde radyasyon tesisleri ve radyasyon uygulamaları için toplam 7.557 yetkilendirme işlemi gerçekleştirilmiştir. Radyoaktif kaynakların ülkemizdeki ithalat, ihracat, taşıma ve transit geçişlerine ilişkin 2021 yılı Eylül ayı sonuna kadar toplam 2.233 yetkilendirme işlemi gerçekleştirilmiştir. Radyasyon güvenliğinin denetimine yönelik 2021 yılı Eylül ayı itibarıyla lisanslama öncesi Kurum denetçileri, TENMAK ve NÜTED teknik uzmanları tarafından kurum ve kuruluşlarda 4.995 tesis, cihaz, laboratuvarın yerinde incelemesi; lisanslanma sonrası Kurum denetçileri tarafından kurum ve kuruluşlarda 2.841 tesis, cihaz, laboratuvarın radyasyon güvenliği denetimi gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizde nükleer alanda ve iyonlaştırıcı radyasyonla çalışan kişilerin maruz kaldıkları radyasyon dozlarının kaydı Kurum bünyesindeki Ulusal Merkezî Doz Kayıt Sistemi'yle takip edilmektedir. Bu kapsamda, son bir yıl içerisinde Ulusal Merkezî Doz Kayıt Sistemi'nde 64.927 kişiye ait 438 bin kişisel doz verisi takip edilmiş, çalıştıkları kuruluşlar incelemeye alınmış ve doz aşımı durumlarında gerekli bildirimler yapılmıştır.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; 2022 yılında Akkuyu Nükleer Santrali Projesi kapsamındaki ilerlemelere paralel olarak Akkuyu sahasında 14 yerleşik denetim gözetim uzmanı, imalatçı fabrikalarda 21 yerleşik denetim gözetim uzmanı olmak üzere toplam 35 teknik uzmanın sürekli denetim ve gözetim faaliyetlerini yürütmek üzere görevlendirilmesi planlanmaktadır. Bununla birlikte, proje şirketi ve Kurum tarafından yetkilendirilmiş nükleer yapı denetim kuruluşlarına Akkuyu sahasındaki faaliyetleri kapsamında 3.000 adam/gün'ün üzerinde; ekipman, imalat faaliyetleri kapsamında 4.000 adam/gün'ün üzerinde denetim ve gözetim yapılması hedeflenmektedir. 2022 yılı içerisinde Kurum tarafından radyasyon güvenliğine yönelik olarak Kurum denetçileri, TENMAK ve NÜTED teknik uzmanları tarafından 2.800 kuruluşta 4.200 tesis, cihaz ve laboratuvarın yerinde incelemesi; Kurum denetçileri tarafından 250 kuruluşta 1.000 tesis, cihaz ve laboratuvarın radyasyon güvenliği denetiminin yapılması planlanmaktadır.

Nükleer tesislerde, radyasyon tesislerinde, radyoaktif tesislerinde ve radyasyon uygulamalarında emniyetin sağlanması, nükleer silahların yayılmasının önlenmesi amacıyla düzenleyici kontrol faaliyetleri Kurumumuz bünyesinde yürütülmektedir. 2021 yılı içerisinde nükleer emniyet denetim faaliyetleri kapsamında Akkuyu Nükleer Santral sahası ile TENMAK ve İstanbul Teknik Üniversitesi Enerji Enstitüsünde toplam 4 denetim gerçekleştirilmiştir. Nükleer güvence denetim faaliyetleri kapsamında ise nükleer tesis ve tesis dışı yerlerde toplam 12 denetim gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının ülkemize nükleer güvence kapsamında gerçekleştirmiş olduğu 4 denetim ile 2 ek girişim faaliyetine eşlik edilmiştir.

Ermenistan'da işletilmekte olan Metzamor Nükleer Santrali merkezli yaklaşık 30 kilometre yarıçaplı alan içerisinde santral kaynaklı radyolojik etkilerin takip edilmesi için İğdir ilinde yürütülmekte olan Çevresel İzleme Projesi kapsamında çevresel radyolojik izleme faaliyetleri yürütülmektedir.

Diğer ülkelerin düzenleyici kurumlarıyla yapmış olduğumuz ikili iş birliği anlaşmaları, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı OECD'nin ve Avrupa Birliğinin nükleer güvenliğe ilişkin misyonları ve teknik iş birlikleri vasıtasıyla Kurumumuzca hâlihazırda devam eden lisanslama ve denetim faaliyetlerine destek sağlanmakta ve Kurum altyapısı güçlendirilmektedir.

Kurumumuz, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı tarafından verilen ve düzenleyici yapıyı inceleyen Bütünleşik Düzenleyici Gözden Geçirme Servisi için 2021 Mart ayından itibaren süreci başlatmış olup değerlendirmenin 2022 yılı içerisinde tamamlanması planlanmaktadır. Ülkemizin nükleer emniyet rejimini gözden geçirmek üzere Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı tarafından verilen Uluslararası Fiziksel Koruma Danışma Servisi Misyonunun kasım ayının ilk iki haftası alınması planlanmaktadır. 17/8/2020 tarihinde Belarus Cumhuriyeti Nükleer ve Radyasyon Güvenliği Dairesi ile Kurumumuz arasında bir iş birliği anlaşması imzalanmıştır. Yine, 17/2/2020 tarihinde Nükleer Enerji Ajansı tarafından Çok Uluslu Tasarım Değerlendirme Programı'na katılımın sağlanması için OECD'yle bir anlaşma imzalanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, ülkemiz 2011 yılında Avrupa Komisyonu tarafından başlatılan stres testleri çalışmasına gönüllü olarak katılım sağlamış olup Akkuyu Nükleer Santrali için hazırlanan ulusal raporun uzman değerlendirmesi sürecinin 2022 yılı içerisinde tamamlanması planlanmaktadır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli Başkanım, bir dakika ek süre vereceğim, bazı konuları atlayıp bir bağlarsanız memnun olurum.

NÜKLEER DÜZENLEME KURUMU BAŞKANI ZAFER DEMİRCAN – Sayın Başkan ve değerli üyeler; Nükleer Düzenleme Kurumunun 2022 yılı bütçe teklifi toplam 219 milyon 25 bin TL'dir. Bu bütçenin yaklaşık 30,3 milyon lirası yatırım giderlerine; 40,5 milyon lirası personel giderlerine; 148,1 milyon lirası mal ve hizmet alımları ile diğer giderlere ayrılmıştır. 2022 yılı gelir tahminimiz 219

milyon 25 bin TL'dir. Kurumumuzun gelirlerinin giderlerini karşılama esastır. Nükleer Düzenleme Kurumu 2020 yılında Sayıştay denetimi geçirmiştir; söz konusu denetim raporu görüşünde, geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tabloların denetim görüşünün dayandığı bulgular bölümünde belirtilen hesap alanları hariç, tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgiler içerdiği belirtilmiştir.

2022 yılı bütçesinin Kurumumuza ve ülkemize hayırlı olmasını diler, saygılar sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, gruplar adına söz sırasını bir açıklamak istiyorum: Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Ahmet Akın, Halkların Demokratik Partisinden Sayın Erol Katırcıoğlu, İYİ Partiden Sayın Erhan Usta, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın İsmail Faruk Aksu, AK PARTİ'den Sayın İbrahim Aydemir konuşacaklardır.

Bugün müsaadenizle küçük bir değişiklik yapacağız; önce, İsmail Bey'e söz vereceğiz -bir mazereti var- sonra, alışık olduğumuz düzene geri döneceğiz. CHP, HDP, İYİ Parti ve AK PARTİ şeklinde gideceğiz ama İsmail Bey'in bir mazereti var, ayrılmak durumunda bir süreliğine.

Şimdi, ilk sözü Sayın İsmail Faruk Aksu Bey'e veriyorum.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Bürokratlar tanıtıyordu kendisini.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Affedersiniz.

Önce bürokratları tanıyalım, onu atlamışım. Önce Bakan Yardımcılarımızdan başlayalım.

Buyurun lütfen.

(Bürokratlar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İsmail Faruk Aksu Bey'e söz vermiştim.

Süreniz yirmi dakikadır, buyurunuz.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, saygıdeğer Komisyon üyeleri, değerli bürokratlar ve basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum, başarılarınızın devamını diliyorum.

Kalkınmanın temel dinamiklerinden biri olan enerji, büyük ölçüde kendi imkânlarımızla temin edemediğimiz ve ithal etmek zorunda kaldığımız önemli bir girdidir. Türkiye'nin enerji talebi, büyüyen ekonomisine paralel olarak gelişim göstermektedir. 2000-2020 yılları arasında yıllık elektrik enerjisi talebi dünyada ortalama yüzde 3 artış gösterirken ülkemizde bu oran yaklaşık yüzde 4,5 olarak gerçekleşmiştir. Doğal olarak da bu yüksek talep artışının güvenli bir biçimde karşılanabilmesi, enerji politikamızın temel önceliği olmak durumundadır.

Enerji üretiminde kullanabilecek kaynakların çeşitliliği, üretim ve dağıtım sistemlerine yönelik teknolojilerdeki hızlı gelişmeler, kaynak temininin aynı zamanda uluslararası ilişkiler ve diplomasi de konusu olması ve enerji tüketiminin olumsuz çevresel etkileri enerjiyle ilgili değerlendirmelerin çok boyutlu ve çok eksenli bir yaklaşımla ele alınmasını zorunlu kılmakta, bunları dikkate alan millî bir enerji politikası ortaya koymayı gerektirmektedir. Küresel ölçekte güç dengesi arayışları enerji politikalarını

etkilemekte, yaşanan ekonomik ve politik belirsizlikler enerji ve doğal kaynaklar üzerindeki paylaşım mücadelelerini artırmaktadır. Enerjinin ekonomik boyutunun yanı sıra siyasi, diplomatik, çevresel ve insani boyutlarının olması uzun vadeli bir enerji stratejisinin hazırlanmasını gerekli kılmaktadır.

Enerji alanında kendine yetebilme stratejik bir husustur. Ülkemizin enerji ihtiyacını büyük ölçüde kendi imkânlarıyla karşılayabilmesi de sürdürülebilir kalkınma açısından önemli bir kazanım olacaktır. Nükleer dâhil yapılan enerji yatırımları ve keşfedilen yeni rezervler buna katkı sağlayacaktır.

Türkiye, üretici ve tüketici bölgeler arasındaki jeostratejik konumu nedeniyle, sektörde, bölgesel düzeyde önemli bir aktör hâline gelmiştir. Partimizin milli enerji politikası dışa bağımlılığın en aza indirilirken enerji tedariki ve güvenliğinin sağlanması, enerjide verimliliğin ve milli kaynakların payının artırılması, hem üretim hem de tüketim aşamasında enerjinin çevre ve insan dostu olmasının temin edilmesi ilkelerine dayanmaktadır. Bu çerçevede, enerji ham maddelerinde dış bağımlılığın azaltılması amacıyla yerli kömür ve yenilenebilir enerji kaynaklarının azami seviyede değerlendirilmesi, enerji ithalatında kaynak ve kaynak ülke çeşitliliğinin sağlanması, etkin bir talep yönetimiyle enerji arzının kesintisiz ve yeterli bir şekilde gerçekleştirilmesi, havza ve kaynak planlamasına dayalı bir yaklaşımla enerjinin çevre ve insan sağlığına zarar vermeden üretilmesi ve yeni enerji teknolojilerini üretecek etkinliğe ulaşılması enerji politikasının temel hedeflerindedir.

Enerji diplomasisinin geliştirilmesi, zengin enerji kaynaklarına sahip Türk Cumhuriyetleriyle ikili ve çok taraflı anlaşmaların yapılması, bu kapsamda Türk enerji ticaret birliği kurulması, enerji sahasında başlayan bu birliğin ekonominin diğer alanlarına da model olması sağlanmalıdır.

Türkiye'nin enerji ithalatını belli bir seviyede tutabilmesi için kuşkusuz hem arz yönlü hem de talep yönlü tedbirleri arka arkaya hayata geçirmesi zorunluluk arz etmektedir. Talep tarafında enerji verimliliğinin yükseltilmesi, bunun için kapsamlı programlar yürütülmesi, arz tarafında ise yerli kaynakların enerji üretimindeki payının artırılması, ayrıca yurt içi ve yurt dışında fosil yakıt arama çalışmalarına ağırlık verilmesi bu anlamdaki temel politikalar olmalıdır.

Bütçe gereğesinde de ifade edildiği gibi, enerji kaynaklarını verimli ve çevreye duyarlı şekilde değerlendirerek sürdürülebilir arz güvenliğinin ve enerji piyasalarında rekabetçi enerji fiyatlarının oluşmasının sağlanması gerekmektedir. Elektrik arz güvenliğinin sağlanması ve yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen elektriğin artırılması hedefleri kapsamında hem kısmen fosil yakıtlara hem de yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi önemli bir unsurdur. Bunun için birincil enerji yoğunluğu ve elektrik kurulu gücü 2 önemli anahtar göstergedir. 2021 Eylül ayı sonunda yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim tesislerinin kurulu gücünün toplam kurulu güce oranının yüzde 53,3'e; yerli ve yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim tesislerinin kurulu gücünün toplam kurulu güce oranının ise yüzde 64,8'e ulaştığı görülmektedir. Bu olumlu gelişmede yerli ve yenilenebilir enerji kaynakları destekleme mekanizmaları belirleyici olmuştur. Son yıllarda devlet ve özel sektör tarafından yapılan yatırımların hızla artmasıyla özellikle güneş ve rüzgâr enerjisi kurulu gücünde önemli artış yaşanmıştır. Bu alanda faaliyet gösteren işletme sayısının 3.600 düzeyine ulaşması ve istihdamın 25 bin kişiyi aşması sektördeki gelişmeyi özetlemektedir.

Değerli milletvekilleri, kullanım oranı ve alanları gittikçe artan doğal gazın mevcut ve potansiyel kullanımını karşılanmasında yurt içi rezerv ve üretim miktarlarının oldukça sınırlı düzeyde kalması Türkiye için doğal gaz ithalatını zorunlu kılmaktadır. Mevcutta Türkiye, Rusya, İran ve Azerbaycan'dan uzun dönemli doğal gaz alımı anlaşmaları kapsamında boru hatlarıyla doğal gaz ithalatı; Cezayir ve Nijerya'dan da sıvılaştırılmış doğal gaz ithali gerçekleştirilmektedir. 2010-2017 yılları arasında ortalama yüzde 52 seviyesinde gerçekleşen Rusya'nın doğal gaz ithalatındaki payı, son dönemde yapılan bazı projelerin tamamlanmasıyla 2020 yılında yüzde 33,59'a kadar düşmüştür. Enerji ithal ettiğimiz ülkelerin

3-4 ülkeyle sınırlı olması nedeniyle herhangi bir arz güvenliği sorununun yaşanmaması için gerekli tedbirlerin alınması hayati önemdedir. Küresel ölçekte yapılan enerji tüketim tahminlerine göre 2040 yılına kadar tüketimi artmaya devam edecek tek fosil yakıtın doğal gaz olması beklenmektedir. 2017 yılında 53,9 milyar metreküp ile en yüksek doğal gaz tüketim değerine ulaşan Türkiye, 2020 yılında ise 48,3 milyar metreküp doğal gaz tüketmiştir. Ülkemizin doğal gaz tüketimi nüfus, sanayileşme ve kentleşmeyle doğru orantılı, hava sıcaklığıyla ters orantılı bir şekilde büyümektedir. Avrupa'daki doğal gaz fiyatlarında son bir yılda 5 kata varan ciddi bir yükseliş yaşanmıştır. Dünya genelinde ise doğal gaz fiyatları 2020 yılının aynı dönemine göre dolar bazında yüzde 89 oranında artış göstermiştir. İthal kömürün tonu da 2020 yılında 50 dolar iken 4 katın üzerinde bir artışla 2021 Ekim ayında 270 doları görmüştür. Bu durum üretim-maliyet artışına ve fiyatlar genel düzeyinde yükselişe sebep olmuştur. Ülkemizde ise yenilenebilir enerji başta olmak üzere, enerji alanında yapılan yatırımlar ve doğal gazda uzun vadeli kontratlara sahip olmamız arz güvenliği ve fiyat değişimlerinde önemli avantaj sağlamıştır. Türkiye'nin petrol ve doğal gazda dışa bağımlılığı Türkiye'nin dış ticaret açığındaki en önemli kalemlerden biridir. O sebeple Karadeniz'de Fatih Sondaj Gemisi'yle yapılan derin deniz sondajı sonucunda keşfedilen toplam 540 milyar metreküp doğal gaz rezervi önümüzdeki dönemde Türkiye'nin doğal gaz üretimini artıracak, ithalatını azaltacak sevindirici bir gelişme olmuştur. Ayrıca doğal gaz depolama alanında gerçekleştirilen yatırımlar sonucunda hem yer altı depolama kapasitesinde hem de LNG terminal kapasitesinde önemli artışlar izlenmiştir.

Petrol, Türkiye'nin hem enerji ürünleri arzı hem de nihai enerji tüketiminde önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye'nin enerji ürünleri arzının ortalama yüzde 30'u, nihai enerji tüketiminin ise ortalama yüzde 35'i petrol ve petrol ürünlerinden oluşmaktadır. 2020 yılı Türkiye üretilebilir petrol rezervi 340 milyon varil olarak kaydedilmiştir. Türkiye'deki çoğu petrol sahası yaşlı sahalar ve kuyu verimleri giderek düşmektedir. Bu nedenle yeni teknolojiler ve üretim verimini artırmaya yönelik uygulamalar büyük önem taşımaktadır. 2020 yılında ham petrol üretiminde 2019 yılına göre yüzde 7,3 artış gerçekleşmiş, 1999 yılı sonrası en yüksek ham petrol üretim değerine ulaşılmıştır. 2017 yılına kadar artış trendi gösteren petrol ve petrol ürünleri tüketimi 2018-2020 yıllarında azalmıştır. Ocak-Temmuz 2021 dönemi toplam petrol ürünleri yurt içi satış miktarları Covid-19 sınırlamalarının hafiflemesiyle birlikte önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 7,1 oranında artmış ve 16,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bu değer pandemi öncesi baz alınabilecek 2019 yılının aynı dönemdeki 16,3 milyon tonluk satışının üzerinde olmuştur.

Enerji arz güvenliğinin sağlanması için ülkemizin nükleer santrallere, nükleer enerji üretim teknolojilerine, ayrıca bilim ve teknolojinin her kademesinde kullanılabilecek ileri teknolojileri kapsayan hassas nükleer teknolojiye sahip olmasının önemli olduğunu değerlendiriyoruz.

Sayın milletvekilleri, iklim krizinin etkilerinin azaltılması ve küresel ısınmanın 1,5 dereceyi aşmaması için yenilenebilir enerji kaynaklarına olan yönelim gittikçe hızlanmaktadır. Ülkemizde de dünyadaki hâkim eğilimlere benzer şekilde yenilenebilir enerjiye yönelim artmış ve 2021 yılı Eylül ayı sonunda toplam kurulu gücün yüzde 53,3'lük kısmını yenilenebilir enerji santralleri oluşturmuştur. Yenilenebilir enerjiye geçişte küresel olarak izlenmiş yollar incelendiğinde, öncelikle teşvik mekanizmaları geliştirilerek yenilenebilir enerji santrallerine yatırım için ortam oluşturulduğu, sonrasında ihale sistemine geçilerek rekabetçi bir piyasanın sağlandığı, son aşamada da tüketilen enerjinin yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlandığını belgelendirecek mekanizmaların geliştirildiği görülmektedir. Türkiye'de de benzer bir yol izlenerek önce YEKDEM teşviki geliştirilmiş, sonrasında YEKA yarışmalarının ilanı ve ilgili teknolojilerin yerli üretiminin sağlanması amaçlanmış, son olarak ise YEK-G Belgesi Sistemi geliştirilmiştir. Bu çerçevede temiz ve yenilenebilir enerjiye geçişte küresel çapta büyük kabul görmüş yöntemler Türkiye'de de ülkenin kendine özgü dinamikleri çerçevesinde

hayata geçirilmiştir. Uygulanan politika ve yaklaşımların büyük oranda küresel trendlerle paralel seyrettiğini ifade etmek mümkündür. Petrol ve gaz kaynağı çok sınırlı olan Türkiye'nin esasen arama, geliştirme sondajları ile fiyat hareketlerine karşı proaktif pozisyon belirleme dışında çok fazla seçeneği de bulunmamaktadır.

Boru hattı yatırımlarında önemli bir mesafe katedilmiş olmakla birlikte çok taraflı iş birliği arayışlarının sürdürülmesi hâlen önemini korumaktadır. Doğal gaz depolama kapasitesini geliştirmeye yönelik adımlarla Türkiye'yi bir enerji "hub"ı yapma yönündeki arayışlar bu kapsamda ele alınması gereken başlıklardır. Keza bir enerji "hub"ı olabilmek için gerekli hukuki ve ekonomik altyapının güçlendirilmesi çalışmalarına da ihtiyaç duyulmaktadır.

Çin ve Hindistan gibi iki büyük emisyon kaynağı ülkenin elektrik tüketiminde kömüre yüksek bağımlılığı söz konusuysen G7 ülkelerinin 2021 yılında ilan ettikleri yeni kömür santrali finanse etmeme yönündeki deklarasyonu radikal bir tutum olarak ön plana çıkmaktadır. Çin Devlet Başkanının Birleşmiş Milletler zirvesinde kendi sınırları dışındaki kömürlü santral projelerini finanse etmeyeceğini duyurması da bu adıma yeni bir boyut kazandırmıştır. Sürecin nereye evrileceği netlik kazanmasa da tartışmaların daha çok sistem içindeki kömürlü santrallerin hangi tarihlerde devreden çıkarılacağı odağında yürüyeceğini söylemek yanlış bir tahmin olmayacaktır.

İklim değişikliğiyle mücadele temelinde en önemli yakıt olarak değerlendirilen enerji verimliliği konusunda Türkiye'de son yıllarda önemli adımlar atılmıştır. Bir kısmı henüz olgunlaşmamış ve arzu edilen rotaya oturmamış olmakla birlikte, bu alandaki gelişmelerin küresel trendlere paralel bir seyir izlemeye yaklaştığını söylemek mümkündür. Politika çerçevesi güçlü biçimde geliştirilmiş enerji verimliliğinin müstakil bir enerji başlığı ve bütün alanları yatay kesen önemli bir politika parametresi olarak ele alınması için daha güçlü uygulama örneklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Enerji verimliliği, enerji kaynaklarının üretimden tüketime kadar tüm safhalarda en yüksek etkinlikte değerlendirilmesini ifade eden, enerji sektöründeki diğer ulusal hedefleri tamamlayan ve düşük karbonlu ekonomiye geçişi destekleyen, sürdürülebilir kalkınma yolundaki çabalardan biridir. Bu nedenle enerji verimliliğine yönelik faaliyetlerin enerji politikalarının öncelikli konusu olmaya devam etmesi gerekmektedir.

Bakanlığımız görev alanına giren konulardan biri de tabii kaynaklardır. Tabii kaynaklar kapsamında katma değerli ürün üretiminin artırılması, madenler bakımından bir arz güvenliği sorununun söz konusu olmaması gerekmektedir. Bu sebeple ithal zorunluluğu olan madenlerde arz güvenliğini sağlamak amacıyla özel sektörün Türk Cumhuriyetleri başta olmak üzere yurt dışında yatırım yapması desteklenmeli; altın, toryum, bor ve benzeri kıymetli madenlerin işlenmeden cevher olarak satılması yerine, yüksek teknoloji kullanarak katma değerli yeni ürünlere dönüştürülmesi suretiyle satılması, bu amaçla AR-GE faaliyetlerine daha fazla kaynak ayrılması önem arz etmektedir.

Türkiye'nin enerji tüketiminin dünya tüketimindeki payı yüzde 1'dir. Bu da Türkiye'nin dünya gayrisafı yurt içi hasılasından aldığı payla neredeyse aynıdır. Enerjinin millî kalkınma ve refah artışı için taşıdığı önem ortadadır. Bize göre Türkiye enerji altyapısında, kaynak çeşitliliğinde, arz güvenliğinde, yerli ve yenilenebilir enerjide çok önemli yatırımlar ve hamleler yapmış, dünyanın enerji dağılım merkezlerinden biri hâline gelmiştir. İnanyoruz ki bulduğumuz rezervler ve yerli kaynak çeşitliliği ile yapılan uzun süreli tedarik anlaşmaları sayesinde enerji maliyetlerinin azalması da mümkün hâle gelecektir. İnsani ve çevresel boyutu da dikkate alan sürdürülebilir enerji politikasıyla ülkemizin kalkınması ve milletimizin refahı için daha fazla katkı sağlanacaktır.

Arz yönlü olumlu gelişmeler ve ekonomide sağlanacak güçlü toparlanmaya paralel olarak üretim ve hizmet sektörü içinde önemli bir paya sahip olan elektrik, mazot ve doğal gaz maliyetlerinin çiftçimizin, sanayicimizin ve ticaret erbabımızın üzerindeki yükün hafifletilmesi ve tüketiciye olumsuz

yansımaları, bu doğrultuda verimli ve etkin kullanım adına alternatifler geliştirilmesi önemli ve öncelikli bir husustur. Öte yandan, parti olarak bizim de önemseydiğimiz ve önerdiğimiz, ailelere elektrik desteği uygulamasının sürdürülmesi gerektiğini de değerlendiriyoruz.

Bu düşüncelerle Bakanlık ve diğer kuruluş bütçelerinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum, çalışmalarınızda da başarılar diliyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sağ olun Sayın Vekilim.

Sayın Ahmet Akın...

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan ve bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2022 yılı bütçemizin de tüm kurumlarımıza, ülkemize hayırlı olmasını temenni ediyorum. Çünkü milletimizin şu anda bu ekonomik buhran içerisinde bir de yaşadığı enerji buhranında gerçekten buradan çıkacak olan konuları duymak, hissetmek ve yaşamak konusunda ihtiyacı var. Üstüne üstlük bugün bunu görüşürken Sayın Bakanım, sabah yüzde 48’lik bir zamlarla uyandık. Şimdi, bu zam... Tabii, elektrik tarifesine ve aynı zamanda santrallere ayrı ayrı yapılan zamlar vatandaşlara muhakkak yansıtılacak. Yani bu bir yıl içinde yüzde 115 elektrik üretim tarifelerine zam; yüzde 148,5... Zamlar gerçekten kaldırılabilir boyutta değil. Yani kusura bakmayın ama AK PARTİ yaparsa ancak zam yapıyor Sayın Bakanım ve bu konuda da vatandaşımız gerçekten büyük -şikâyeti var- sorunu yaşıyor.

Şimdi, bu bütçelere gönül ister ki destek verelim. Ancak, bakıyoruz, ediyoruz yani bu bütçelere destek verdiğiniz zaman... Esnafın siftahsız kapattığı dükkânına destek vermek, sanayicinin çarkının dönmesi için destek vermek vesaire; vatandaşımızın lehine beklenen bir şey olmadığını, maalesef, görüyoruz. Şimdi, bu tabii bir tek sizin bütçenizde değil, bu, maalesef bütün bütçede var ancak, bu, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın bütçesine de maalesef sirayet etmiş durumda.

Şimdi, Sayın Bakan, üç yıldır Türkiye’de büyük bir kriz yaşıyor, biz buna “enerji buhranı” diyoruz çünkü gerçekten hem vatandaşlarımız hem sektör büyük bir sıkıntı içerisinde. Şimdi, Avrupa’yı devamlı dillendiriyorsunuz, Avrupa’da son üç aydır bir kriz var Sayın Bakan, o da bildiğiniz gibi, pandemi sonrasında yaşanan üretim-tüketim dengesi, arz talep dengesinden kaynaklanan. Ancak, bizim politikalarımızla, enerji politikalarınızla, ortaya koyduğunuz politikalarla, maalesef, ortada büyük bir zam buhranı, zam fırtınası yaşıyor -bunu kürsüden de gördük, çok güzel bir sunum, teşekkür ederiz- ancak sunumda her şey pozitif ama hayat maalesef öyle değil Sayın Bakanım. Orada anlatıyorsunuz işte yanlış politikaları örtmek için “Avrupa’da öyle, şöyle, böyle.” Bir de diyorsunuz “ucuz” ancak vatandaşımızın “satın alma gücü” diye bir şey kalmadı Sayın Bakanım, bunu net olarak söylüyorum, çarşıda, pazarda görebilirsiniz. Kasaba gidiyoruz, 3 dolabı olan bir kasabın elektrik faturası kirasını geçmiş durumda. Yani nasıl altından kalkacak? Daha diğer masrafları söylemiyorum bile. Yani bu son yıllarda yaşanan konular, ekonomik sıkıntılar vatandaşımıza eziyet hâline geldi, biz de milletimizin iletmemizi istediği konuları sizlere iletiyoruz.

Bakın, elektrik, doğal gaz, akaryakıt... Yani son bir yılda 10 kere benzine, 9 kere motorine, 7 kere LPG’ye, toplamda 26 kez zam pompaya yansıtılıyor. ÖTV, Eşel Mobil Sistemi de iflas etti. Şimdi bu saatten sonra hangi politikayı koyup bunları koruma altına alacaksınız, onu merak ediyoruz Sayın Bakanım. Son bir yılda benzine yüzde 22,5 zam geldi. Geçen yıl 343 lira 50 kuruşa doluyordu 50 litre, şimdi oldu 422 lira. Motorine yüzde 39,4; LPG’ye 21,3; yine gelecek diyorlar. Bugün üstüne baktığımız zaman, zam üstüne zam, zam üstüne zam. Soru şu: Hangi emeklinin, hangi çalışanın, hangi vatandaşımızın geliri bu kadar yükseldi de siz -vatandaşın yanında olduğunuzu söylüyorsunuz

ancak- vatandaşa bu zamları yapıyorsunuz; hangi vicdanla, hangi verilerle; onu merak ediyoruz; hangi gelir bu kadar arttı? En son yerli kömür... Şimdi, vatandaşlarımız TKİ'den direkt kömürün alamıyor, orada da ton fiyatları yüzde 30 yükseldi. Vatandaşın aldığı kömür fiyatına bakıyoruz; geçen sene bin lira, 1.500 lira, bu sene 3 bin lira. Kimin maaşı arttı böyle? Onun için burada... Bir de bakın, geliri en düşük olan kısmın, en düşük olan kısmın kullandığı da nedir? Mutfak tüpü. Ya, Allah aşkına, 1 Ekim 2020 tarihinde 12 kilogramlık mutfak tüpünün fiyatı 116 liradan 165,5 liraya çıktı. Sayın Bakanım, gerçekten, baktığımız zaman, yüzde 42 zam. Bir de çıkıp da “fedakârlık” diyorsunuz ya -siz de söylediniz, Sayın Cumhurbaşkanı da söyledi- buna baktığımız zaman komik. Bu ülkede fedakârlık yapan varsa o da bu milletin ta kendisidir Sayın Bakanım çünkü bu kadar zamlarla, yanlış politikalar altında ezilen bu milletin kendisidir. Onun için çıkıp da fedakârlıktan bahsetmeyin, fedakârlık yapın, biz de sizi alkışlayalım.

Şimdi, Sayın Bakanım, nükleerle ilgili şunu sormak istiyorum: Nükleere bakıyoruz; 12,35 ila 15,85 dolar. Soru önergesiyle sorduk, siz de dediniz ki buna “Bu fiyatlar normal fiyatlar.” Nasıl normal oluyor Sayın Bakanım? Siz bir taraftan YEKA'dan bahsediyorsunuz, fiyatlar ortada, bir taraftan da bu fahiş rakamlar. Peki, burada bizim kârımız nedir, milletin avantajı nedir? Teknoloji transferi mi yaptık, bize mi ait, nedir? Onları zaten birazdan soracağım.

Sayın Bakan, iktidarınız net olarak –tabii, siz de o iktidarın bir üyesisiniz, Bakanısınız ancak vatandaşı fakirleştirdi, yoksullaştırdı; bir de üstüne Türk milletini, milletimizi, ülkemizi enerji yoksulluğuyla da tanıştırdı; bu, çok acı bir şey. Yani arz güvenliğinden bahsettiniz gayet güzel, olması gereken şeyler, arz güvenliği zaten hepimizin önemle üzerinde durduğu... Ancak, bu gelinen noktada, sektörün sorunlarını, vatandaşın sorunlarını üst üste koyduğunuz zaman bunları nasıl yapacağınızı biz sizden duymak istiyoruz Sayın Bakan. Bakın, ocak ayında... Daha önce bir soru önergesi vermiştik bir Bakanımıza, oradan gelen cevaba istinaden söylüyorum: Sayın Bakanım, yılbaşında 1 milyon abone elektrik faturasını denkleştirip zamanında ödeyemedi; geliyoruz nisana, rakam çıkıyor 5 milyona. Şimdi, sizin beş ayda bu vatandaşı getirdiğiniz durum zaten ortada, on dokuz yıldır gelinen nokta bu tür sunumlarla ortaya çıkacak gibi değil. Burada sizin yapmanız gereken, vatandaşın alım gücüne göre enerji politikalarını belirlemek. Yurt dışında 3 bin-5 bin euro maaş alan kişiler ile bizim 2.800-3.000 bin lira maaş alan vatandaşımızı karşılaştırırsanız milletin aklıyla alay etmiş olursunuz Sayın Bakanım.

Şimdi, bakıyoruz doğal gazda, aynı şey doğal gazda var Sayın Bakanım. Rakamlara baktığımız zaman rakamlar patlama yapmış; 2 katına, 3 katına çıkmış. Burada tek tek bunları açıklamayayım, zaten bunların hepsinin sorularının cevaplarını biz sizlerden, Bakanlıklarınızdan veya diğer Bakanlarımızdan sorarak alıyoruz; o bilgiler, o verilerdir bunlar. Yani bu durumlar; doğal gaz faturaları, enerji faturaları, akaryakıttaki kuyruklar... Ya, bu ülkenin Cumhurbaşkanı, AK PARTİ'nin Genel Başkanı: “Fedakârlık yapıyoruz.” dedi, o gün zam geldi. “Avrupa'da kuyruklar var.” dedi, kendim gittim gördüm petrol ofislerinin önündeki kuyrukları ya. Bu millete bunu yaşatmaya ne hakkınız var? Yani vatandaşın yanında olmanız gerekmez mi? Vatandaşın artık zammı kaldıracak tahammülü yok Sayın Bakanım; tahammülü yok, kaldıracak yükü de yok. İşte, onun için seçim istiyoruz biz. Bir bakanımız dedi ki: Yüzde 15 falan, attı tuttu. “Yapın seçimi görelim sonucu.” Yani onun için milletin üstüne bu kadar yüklenmek ayıp, yazık, günahtır Sayın Bakanım.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Doğal gaz Türkiye’de mi patladı, dünyada mı patladı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibi dinleyelim lütfen, müdahale etmeyelim.

AHMET AKIN (Balıkesir) - Sayın Bakan, kara tabloyu görmüyor ve bu konuda görmemekte de ısrar ediyorsunuz. Sizi anlıyorum, çok değerli bürokratlar var aranızda, onlar uyarılar yapıyorlardı. Ancak tek adam sisteminin getirdiği nokta işte bu; bir kişi konuşur, herkes “Tamam.” der. Sonra ne

oldu? Vatandaş fakirleşti, enerji yoksulluğu yaşadık, şimdi suçlu dış güçler. Suçlu AK PARTİ'nin ta kendisidir, iktidardır. Bunu yönetip, buna göre program yapıp belirsizliklerin ortadan kaldırılması gerekir. Geldiğimiz noktada belirsizliklerin en büyüğünü yaşıyoruz ki siz burada “millî enerji” dediniz, “maden” dediniz, “yerli ve yenilenebilir kaynaklarda devrim” dediniz yani onlara da geleceğim şimdi zaten.

Sayın Bakan, çözüm önerilerimizi sunuyoruz; gerçekten, samimiyetle. Biz ve tüm arkadaşlarımız her fırsatta vatandaşın içindeyiz ve size çözüm önerilerimizi anlatıyoruz, dile getiriyoruz. Kış geliyor yani şu anda kışla ilgili düşünceniz nedir? Allah aşkına, bu milleti pandemide bile kendi kaderine bıraktınız, şimdi kara kış geldi, bari bu kara kışta vatandaşımızın yanında olun. Mesela nedir? Gelin, şu elektrik üretiminde, faturalarda, TRT fonunu, KDV'yi kaldırın efendim. Şu anda bir sıkıntı var, süreç var; kendiniz söylüyorsunuz, sorunlar var. EPDK, Mustafa Bey, değerli bürokratlar burada ve inanıyorum, ellerini vicdanlarına koysunlar, yürekten söylüyorum, bizimle aynı fikirdelerdir; onun için bunu yapmamız gerekiyor, kışı atlatmamız gerekiyor efendim.

Bakın, “kara kış fonu” dedik, adını siz koyun, biz “kara kış fonu” dedik ve bunun hayata geçirilmesi için mücadele ediyoruz; sizlere baskı uyguluyoruz, bunları anlatıyoruz, konuşuyoruz ama sizden bir tık gelmiyor. Neden gelmez? Bir tek AK PARTİ'den mi oluşuyor bu ülke? MHP var, İYİ Parti var, CHP; hepimiz birlikteyiz. Buradaki sorunlar, sıkıntılar -el birliğiyle- 83 milyon vatandaşımızın sıkıntısıdır. Gelin, her şeyden önce şu kara kış fonunu kurun, ismini de siz koyun, isim babası siz olun; biz fikri ortaya koyduk. Vatandaşlarımıza kış aylarında bir destek verelim, bir rahatlasınlar. Bakın, elektrik faturalarındaki KDV'yi kış boyunca kaldıralım. TRT fonunu kaldıralım. Al, arkadaşlarım yazmış, “TRT'nin arpalığı değildir elektrik faturaları.” diye yazıyor orada; doğru, aynen öyle.

Şimdi, aynı şekilde, bakıyoruz doğal gaza, mutfak tüpünde ÖTV'yi, KDV'yi kaldıralım Sayın Bakanım. “İsraf israf” deyip israfın kralını yapıyorsunuz hem sarayda hem kurumlarımızda. Onun için, kemeri biraz siz sıkın, millet zaten dünden razı. Bu millet büyük bir millet, her zaman elinden gelen fedakârlığı sonuna kadar yapar.

Aynı zamanda sosyal tarifeyi öneriyoruz Sayın Bakanım, diyoruz ki: “Gelin, sosyal tarife koyalım; elektrikte, ısınmada düşük gelirli lehine kademeli, tarifeli sisteme geçelim. Sosyal tarife uygulamasını el birliğiyle kuralım.” Bu çok önemli. Şu anda bütün dünyada bu yapıyor ama bir genel başkan yardımcımız “Kış fonu kurmayacağız.” diyor. Yahu, git de o ihtiyacı olan insanlara söyle bunu veya elinde fileyle gidip, pazarda alışveriş yapamayıp eve ağlayarak dönen vatandaşımıza anlat bakalım bu fonu, nasıl yapamıyorsunuz. Onun için, sizlerden bizim ricamız, isteğimiz ve milletimiz adına dileğimiz, kara kış fonunu kurun, adını da siz koyun.

“Almanya'da kuyruk var.” dediniz, bir sürü laf söylediniz, yok o var, yok bu var. Yahu, Almanya enerji fiyatları artışının halkına yansımaması için yenilenebilir enerji vergi desteğini yüzde 43 azalttı, 1 kilovatsaat başına 6,5 senti 3,7'ye düşürdü. Fransa, en yoksul ailelere enerji desteğini sağlamak için 580 milyon avro destek verme kararı aldı Sayın Bakanım. İtalya, vatandaşlarını korumak için 3 milyar avrodan daha fazla bir destek paketi açıkladı. İspanya, 2,6 milyar avro paket açıkladı. Belçika, ihtiyaç sahibine 700 avro para verecek. Yahu, Avrupa ülkeleri, o “kuyruk” dediğiniz, “yoksulluk” dediğiniz ülkeler kışın soğuşundan, bu üç aylık krizden vatandaşını korumak için destek paketleri açıklayıp duruyor, siz de çıkmadan, bir de milletin gözüne baka baka zam açıklıyorsunuz Sayın Bakan. Orada EPDK'nin Başkanı var, Mustafa Bey, çalışmalarını takip ediyoruz, sizlerin de. Yani elinizi vicdanınıza koyduğunuz zaman hiç mi bu aklınıza gelmiyor, onu ben çok merak ediyorum.

Sayın Bakan, bu kara kış fonu çok önemli, milletimiz adına bunu sizden talep ediyoruz. Ayrıca, enerji sektörünün sorunları var. Enerji sektöründe sektörün sorunları döviz kurunun artmasıyla daha da derinleşti. Üreticiler, Türkiye’de üretim yapan sektörler... Yani yatırımcıların sıkıntıları var, onları da kollamamız lazım hep birlikte ki onların da üretiminde sekte olmasın, herhangi bir sıkıntı yaşamayalım, dediğiniz gibi, arz güvenliğimiz tehlikeye düşmesin. Özellikle elektrik ve doğal gaz sektöründe sektör paydaşlarını dinlemeden kararları hayata geçiriyorsunuz -bunları biz sektör paydaşlarıyla da konuştuk- ve sektör önünü göremiyor Sayın Bakan yani şu anda geldiğimiz noktada olay bu.

AR-GE konusunda yetersizlikler var. Kamu ile özel sektör arasında iletişim konusunda büyük sıkıntılar var. Bürokrasi yürütülüyor, zor bir bürokrasi yürütülüyor; izin süreçleri uzuyor, maliyetler hesaplanamıyor, küçük yatırımcılar özellikle destek görmüyor. Ya, Allah aşkına, vatandaş kendi elektriğini üretsin; verin desteği, yurt dışına parayı ödeyeceğinize vatandaşa verin desteğini, vatandaş kendi elektriğini üretsin, daha az para ödersiniz Rusya’ya veya başka ülkelere.

Bizim bu sektörle ilgili önerilerimiz var Sayın Bakan ve değerli bürokratlar; karar almadan önce enerji sektörünü dinlemenizi, bir araya gelmenizi sizlerden istiyoruz. Artan maliyetlere karşı düzenlemeler yapılmalı, destekler, paketler açıklanmalı. Vatandaş bıraktınız kendi kaderine, şimdi enerji sektörü de kaldı, enerji sektörü de sizlerle iletişim konusunda sıkıntı yaşıyor.

Ya, belirsizlikten bahsettiniz. Bir de burada dediniz ki Sayın Bakanım: “Öngörü.” Allah aşkına, öngörünün “ö”sü yok sizde. Nerede var? Yani doğal gazda depoları doldurmadan bu milleti kara kışa teslim ediyorsunuz; sorduk ettik, “Dörtte 3’ü doldu.” dediniz, önceden yapın. Anlaşma... Gidin, Rusya’da masada oturun. Müjde verip bu millete demediniz mi “Biz, 540 milyar metreküplük müjde...” Eyvallah. İlk “tweet” ben attım, partimiz adına; memnun olduk, mutlu olduk, çok sevindik. Neden? Bu ülkede çıkacak olan bir rezerv veya bir kaynak en çok bizi sevindirir, kimseyi ayırmadan hepimizi sevindirir. Ancak sizler müjdenin adını “zam”, fedakârlığın adını da “enerjide buhran” yaptınız yani vatandaşımız siz her “müjde” dediğinizde “Eyvah, zam geliyor.” diyor. Onun için vatandaşımızın bu konudaki duygularıyla veya vatandaşımızın hisleriyle oynamayın, doğruları anlatın. Önce hastalığı doğru tespit edin, reçeteyi hep birlikte yazalım.

Bir de “Yenilenebilir enerjide devrim, devrim...” Ne devrimi efendim? Şimdi, on dokuz yıldır iktidardaki bir parti 17 bin megavat yenilenebilir yapmış, 10 bini rüzgâr, 7 bini GES, bunu anlatıyor. Bu devrim midir? Yılda bin megavat değil. Devrim nasıl yapılır, iktidarımızda size göstereceğiz çünkü bu ülkenin yenilenebilire ihtiyacı var.

Sununuza teşekkür ederim, yenilenebilirle ilgili gerçekten çok güzel yorumlarımız var. Bunların hayata geçmesi lazım Sayın Bakanım.

Enerji kooperatifleri mesela... Ya, enerji kooperatiflerinin önünü kapattınız; açın, millet bir araya gelsin, kendi elektriğini üretsin. Neden kapattınız? Mesela, onu da merak ediyorum. Kapalı, şu anda yapılamıyor; yok, sistemler koymuşsunuz yan yana. Efendim, siz lobilere mi teslim oldunuz? Onu çok merak ediyorum. Çünkü vatandaşa destek vermeyip bu parayı yurt dışına ödemek bu millete yapılacak en büyük kötülüktür.

Aynı zamanda, Paris İklim Anlaşması’nı başta onaylamadık, aradan geçti altı yıl. Eliniz armut mu topluyordu, bu sürede ne yaptınız? Sayın Bakan Yardımcıları bize güzel sunum yaptı, eyvallah ancak sonuç, sonuç? Sonuç, ne yaptınız altı yılda? Şimdi imzaladınız, Sayın Cumhurbaşkanı da çıktı; 3,5 milyar eurodan bahsediyor. Ya, o parayı nasıl alacaksınız, onu da anlatın. Aldınız mı? Çünkü biz onun nasıl alınması gerektiğini biliyoruz. Yani vatandaşımızın sorularına sizden cevap bekliyoruz.

Aynı zamanda, Sayın Bakan, maalesef, iklim değişikliği mücadelesi siyasilerin, sizlerin şova dönüştürdüğü bir noktaya geldi. Bize sonuç lazım; pandemi yaşadık, kuraklık ortada, geldiğimiz nokta ortada. Yani şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir zafer havası yaşatıldı sizin tarafınızdan, altı yıldır bekleyenlerin de zaferi bu.

Sayın Bakan, ayrıca Cumhurbaşkanı Erdoğan son olarak bir fon müjdesi verdi -demin de söyledim- biz bununla ilgili aynı gün soru sorduk, cevap alamadık. Gidin, sorun Cumhurbaşkanına “Neden verdiniz?” diye, bize de cevabını verin çünkü orada oturanların görevi milletin vekillerine cevap vermektir; onu da ayrıca söyleyeyim.

“Karbon emisyonu 2053’te bitecek.” diyor. Nasıl bitecek? O da ayrı.

Ayrıca efendim, bakın, yaz uygulaması... Tamam, ne yaptınız yani ne tasarruf ettiniz, bunu bir anlatın. Çünkü beş yıldır bir ısrar var, bu ısrar ne için, şirketlerin kârlılığı için mi, bilelim, ne için veya bir vefa mı var? İşte daha önce bir bakan bunu açıkladı, sonra onun yaptığı “Bu da yanlış çıkmasın.” diye mi acaba bunu tutuyorsunuz? Bunu da merak ediyoruz. Çünkü bu konuyu, kalıcı yaz saatiyle ilgili Sabit Saat Uygulaması Değerlendirme Raporu’nu bir de bir açıklayın, görelim yani bu nedir, bundan ne olmuştur? Milyonlarca öğrencimizin karanlıkta okula gitmesinden tasarruf ettiğinizi söylüyorsunuz yani burada ettiğiniz tasarruf nedir, yaptığımız israflar nedir, bunları yan yana koyalım, ondan sonra da çocuklarını kaygılı şekilde karanlıkta okula gönderen anne babaların neden böyle yaptığının cevabını burada sizden duyalım.

Efendim, “enerji verimliliği” diyorsunuz; güzel, konular güzel, konuşmalar güzel; çok özür dilerim, devamı gelmiyor. Burada yaptığınız sunumun neredeyse bire bir aynısını geçen sene yaptınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Akın, süreniz dolmuştur, son cümlelerinizi rica edeyim.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Efendim, iki dakika... Yirmi dakika sürem, onu iki dakika uzatayım, oldu mu?

Enerji verimliliği gayet güzel, destekliyoruz ancak 2007 yılıyla aynı noktadayız. Ne yaptınız, kamu binalarında neler yaptınız mesela? Azerbaycan’la doğal gaz anlaşmasını imzaladınız mı, kaç paradan imzaladınız? Rusya’yla yapılan anlaşmalar nedir? Doğal gaz anlaşmalarımız bitiyor, daha önce uyardık, “Rezervimiz var, elinizi masanıza koyun, kontratları da önünüze koyun, bizim rezervimizi de ortaya koyun, oturun, anlaşın.” dedik. Şimdi ne olacak? Fiyatlar katlandı; dediğimiz zaman masaya oturup anlaşmayı konuşsaydınız şimdi bu fiyata vatandaşları mahkûm etmezsiniz. Sakarya gaz sahasıyla ilgili teknik rapor var mı, bu raporu paylaşacak mısınız? 1 Ekim tarihinde yayınlanması gereken dördüncü dönem elektrik tarifi neden yayınlanmadı? Bunu merak ediyoruz.

Ülkemizdeki TPAO’yu ve BOTAS’ı özelleştirecek misiniz? BOTAS’ın üçe bölünüp özelleştirileceği konusunda duyularımız var; doğru mu, değil mi? Bunu sizden duymak istiyoruz.

Akkuyu’yla ilgili döviz kuru cinsinden yaptığımız bu facia anlaşmayı Rusya’ya gittiği zaman Sayın Erdoğan, Sayın Putin’le masada bunu konuştu mu?

Vatandaşa “fedakârlık”, vatandaşa “müjde” diyorsanız, vatandaşa gerçek müjdeyi verin Sayın Bakan, biz de böyle böyle müjde oldu diyelim. Aynı zamanda, Akkuyu Nükleer’le ilgili... Rusya, Türkiye’de kendi nükleer santralini işletiyor, öyle değil mi? Rusya ürettiği garantili ve yüksek fiyatı on beş yıl boyunca sabitleyecek. Yatırımın sahibi Rusya, tüm hisseler yüzde 99,2 Rusya şirketi Rosatom’a ait.

Şimdi, Sayın Bakanım, bunları üst üste koyuyoruz, sizin çözüm önerilerinizi 83 milyon vatandaşımız adına duymak istiyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ek süreniz de doldu. Lütfen son cümlelerinizi alalım.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Tamam efendim. Çok teşekkür ederim anlayışınıza ve sizlere.

Çünkü vatandaşımız zor durumda Sayın Bakanım. Burada teknik konuların hepsi elimde ancak vatandaş sizden duymak istiyor. Zam, zam, zam! Destek ne zaman? Ama gerçek destek.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, birleşime saat 14.00'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.21

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.06****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, 7'nci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum. Müzakerelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Söz sırası Halkların Demokratik Partisinden Sayın Erol Katırcıoğlu'nun.

On beş dakika süreniz var; beş dakikayı yine, grubunuz adına başka bir arkadaş kullanacak.

Buyurun Sayın Katırcıoğlu.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli üyeler, Sayın Bakan, sayın başkanlar, bürokratlar ve basının temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sabah, Bakan ve başkanları dinledik ve bize bir yıl içinde yaptıklarını anlattıklarında ben şöyle bir duyguya kapıldım: Evet, bunlar yapılmışsa iyidir, iyi olmuştur fakat bana göre esas itibarıyla, bütün söylenenlerin toplamı arzla ilgili, arz güvenliğiyle ilgili; ki bu da önemli tabii ki, ben bunu küçümsüyor değilim. Fakat bir de işin talep yanı var yani vatandaşlar yanı var yani çalışanlar yanı var yani yoksullar yanı var. Bu konuyla ilgili -dikkatle dinledim- çok yararlanamadım diyebilirim. Dolayısıyla benim konuşmam daha çok böyle bir perspektiften, talep yönünden olacak; on beş dakika içinde derdimi anlatmaya çalışacağım size.

Yapılanlarla ilgili olarak şöyle bir cümleyle başlayayım isterseniz: Sayın Cumhurbaşkanı çok sık söylüyor “Köprüler yaptık, metrolar yaptık, yollar yaptık.” diyor, “Bunların kıymetini bilmiyorlar.” diye eleştiride bulunuyor. Doğrusunu isterseniz, değerli arkadaşlar, bu yapılanları yapıldığından dolayı eleştirmiyoruz yani bir Osmangazi Köprüsü'nün yapılmış olması, işte, bir metronun veya Kuzey Anadolu yolunun yapılmış olması gibi faaliyetler tabii ki değerli fakat bizim derdimiz şu arkadaşlar: Bir, bunların yapılması gerekiyor muydu, bu tercihleri nasıl belirlediniz? İkincisi, bunlar hangi kaynaklarla yapıldı? Üçüncüsü de yapılan ihaleler ne kadar şeffaf oldu? Bizi daha çok ilgilendiren bunlar. Dolayısıyla da yapılanları küçümsüyor değiliz, yapılmış olanlar sonuç olarak, Türkiye insanının hizmetine yararlı olacak olan şeyler fakat dediğim gibi, yapılış biçimleri, kullanılan kaynaklar ve yapılış tarzı -şabeli veya kuşkulu olması- itibarıyla bizim eleştirilerimiz var.

Dolayısıyla da arz yönlü bir elektrik veya enerji piyasasını konuştuğumuzda mesela, ben şunu duymadım Sayın Bakandan: Bir TEİAŞ özelleştirme kararı var, Türkiye Elektrik İletim Şirketinin özelleştirilmesi konusu var; mesela, bu konuyla ilişkili hiçbir şey söylenmedi. Oysa, değerli arkadaşlar, özelleştirme yani elektrik piyasasının özelleştirilmesi sürecinde en önemli konulardan bir tanesi buydu. Eğer filmi geriye çevirirseniz, biliyorsunuz, önce TEK vardı, TEK sonra TEDAŞ ve TEAŞ diye ikiye ayrıldı, daha sonra TEAŞ, EÜAŞ, TEİAŞ, TETAŞ diye ayrıldı. TEDAŞ da 21 bölgeye özelleştirilmiş oldu. Şimdi, zaman içinde baktığımızda elektrik üretim şirketleri de özelleştirildi, TETAŞ da özelleştirilmiş oldu yani bildiğim kadarıyla tedarikçiler de özelleştirildi fakat TEİAŞ, yüksek gerilim

hatlarını yani elektriği taşıyan kurum olarak hâlâ doğal tekel konumunu taşıyor dolayısıyla da doğal tekel konumunu taşıyan herhangi bir şirketin mutlaka, eğer özelleştirilecekse bile, çok ciddi regülasyona tabi olması gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi, bu kısma geleceğim ama gelmeden önce niçin arz yönlü dedim ve niçin taleple ilgili olarak çok bir şey söylenmedi ve ne söylenmesi gerekir diye baktığımızda: Gerçekten de son günlerde mesela bugün itibarıyla doğal gazda yüzde 48 civarında zam yapıldı ki eylül ayında yüzde 15 civarında bir zam yapılmıştı zaten. Bu “Piyasa takas fiyatı” dediğimiz fiyat Eylül 2021’de 1.078 liraya çıktı, efendim, elektriğe Ocak 2019-2021 arasında yüzde 48 civarında bir zam yapıldı. Asıl önemlisi belki de 2017-2020 arasında elektrik faturalarından şikâyet yüzde 941 arttı yani siz elektriği üretiyorsunuz veya enerjiyi üretiyorsunuz ama enerjiyi kullananların çok da onaylayacağı bir biçimde bunu yapmış olmuyorsunuz diye düşünüyorum. Bu şikâyetler ve bu zamlar esas itibarıyla tüketicinin enerji piyasasından beklentilerini karşılamıyor diye düşünüyorum. Siz arz güvenliğini sağlamış olabilirsiniz veya arz güvenliğini sağlamak üzere adımlar atmış olabilirsiniz ama sonuç olarak vatandaşımızın özellikle elektrik kullanımından çok memnun olmadığını söylememiz lazım gelir diye düşünüyorum.

Şimdi, dolayısıyla ben bu konuşmalarda, özellikle dağıtım şirketleri ve TEİAŞ’la ilgili olarak ne düşündüğünüzü doğrusu merak ediyorum çünkü şundan dolayı bunu böyle düşünüyorum: Bugün itibarıyla Türkiye halkının özellikle elektrik kullanımında gayrimemnuniyeti doğrudan doğruya elektrik piyasasının yapılanma biçiminden kaynaklanıyor diye düşünüyorum yani öyle bir biçimde yapılaştırdık ki biz bu piyasayı, öyle bir biçimde özelleştirdik ki ortaya kamu tekelinden daha büyük bir tekel gücü oluşturduk diye düşünüyorum. Bunun da çok sayıda işaretleri var; nitekim, Rekabet Kurumunda görülmüş olan davalar var benim bildiğim kadarıyla ve mesela DEDAŞ gibi -bizim arkadaşlarımızın üzerinde daha çok konuşacağı bir konu bu- bölgesel tekeller oluşturmuş durumdasınız ve bu bölgesel tekelleri de yeteri kadar regüle ettiğinizden doğrusunu isterseniz ben kaygılıyım. Niçin kaygılıyım değerli arkadaşlar? Onu da hemen söyleyeyim: Bakın, EPDK Başkanı arkadaşımız en ön sırada oturuyor, Bakanın yanında oturuyor; hâlbuki EPDK sonuç olarak bağımsız bir kurumdur. “Bağımsız bir kurum mudur?” diye sormak zorundayız çünkü hepimiz biliyorsunuz, 2011’den sonra EPDK gibi kurumların hemen hemen hepsi bakanlıklara bağlanmış oldu ve dolayısıyla bağımsızlıkları yok oldu dolayısıyla da alınan kararların yani regülasyon kurumunun bağımsız davranması gerekirken doğrudan doğruya bakanlığa bağlı bir bürokrasi çerçevesinde davrandığını görüyoruz. Bu, arkadaşlar, esas itibarıyla Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin bizi getirdiği bir yer çünkü Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi bütün bu ekonomik kararların merkezileşmesine neden olan bir sistemdir dolayısıyla da -2011’de başladı bu ekonomilerin merkezileşmesi- özellikle bu bağımsız regülatör kurumların hemen hemen tümünü bakanlıklara bağlayarak bugün itibarıyla gerçekten devlet adına -tırnak içinde söylüyorum- devlet adına yani vatandaşlarına eşit mesafede durması gereken bir kurum olarak, devlet adına bir işlem yapan kurum kalmadı. Örneklerini veriyorum: TRT bir devlet kuruluşu mudur? Bence hayır, bir hükümet kuruluşudur. RTÜK bir devlet kuruluşu mudur? Hayır, bir hükümet kuruluşudur. Son olarak, Rekabet Kurumu dahi, hani rekabeti düzenleyecek olan kurum dahi son verdiği kararlar -bu zincir marketlerle ilgili verdiği kararlar- tamamen Hükümetin talimatları doğrultusunda çalışan bir kurum hâlinde olduğunu bize göstermiş oldu. Dolayısıyla da bunu şunun için söylüyorum: “TEİAŞ’ın özelleştirilmesi niçin doğru bir adım olmayacaktır?” diye belki bu soru aklımıza gelebilir. Şöyle: TEİAŞ bir iletim şirketi, demin de söylediğim gibi yüksek gerilim hatlarıyla iletim sağlayan bir şirket, böyle bir hizmeti ikinci bir şirket daha yapamaz, yapmamalıdır. Çünkü ikinci bir şirket daha yaparsa toplam maliyetler artacaktır, “doğal tekel” dediğimiz hadise böyle bir hadisedir. Dolayısıyla da bunun devlette kalması, kamuda kalması çok gereklidir. Eğer siz bunu da özelleştirirseniz -ki anladığım kadarıyla

işletme hakkı devri biçiminde bir özelleştirme düşünülüyor veya işte, halka arz edilen- ama değerli arkadaşlar, kabul edin ki -demin ifade etmeye çalıştığım gibi- böyle bir regülasyon sistemiyle hiç kimse bu atılan adımlara güvenemez.

Bakın, bunu yaparken şöyle yaptı İngiltere: İletim hatlarını bölgesel olarak dağıttım şirketlerine verdi, “Alın, siz yönetin iletimi de.” dedi ama bunun yanında öyle bir regülasyon mekanizması kurdu ki burada sorun neredeyse kalmadı. Başka ülkeler başka türlü yaptılar ama Türkiye bunu böyle yapmıştı, iletim özellikle kamuda kalmıştı fakat son olarak, anladığımız kadarıyla, bunun da özelleştirilmesi sağlanmaya çalışılıyor.

Niçin bunu yapmayı düşünüyorsunuz? Doğrusunu isterseniz, bu 21 şirketin, dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesiyle yapılan veya ortaya çıkan tablo çok mu başarılı bir tablo? Yani ben bunu anlamakta da zorlanıyorum. 4 tanesi biliyorsunuz, Cengiz, Limak ve Kalyon İnşaatı verildi, 4 bölge, verildi. 3 bölge yanılmıyorsa, Enerjisaya, Sabancıya verildi. Yani siz bu bölgeleri özelleştirdiğiniz zaman o bölgeleri aslında o şirketler bağlamında tekelleştirmiş oluyorsunuz ve o şirketlerin orada ne yaptığı, nasıl tarifeler uyguladığı vesaire, bunlar EPDK'nin yapması gereken denetimler olmasına rağmen, Rekabet Kurumuna gelen ve bizim kulaklarımıza gelen şikâyetlerden anlıyoruz ki böyle bir denetim mekanizması etkili bir şekilde çalışmıyor. Aksine, ne oluyor diye baktığımızda, bu şirketlerle -bunlara EDAŞ deniyor biliyorsunuz- bu EDAŞ'lar ile tedarik şirketleri arasında... Ki bunu özelleştirirken mülkiyet ayrımı da yapmamıştık hatırladığımız kadarıyla, dolayısıyla da aynı mülkiyet yapısı altında hem dağıtım şirketiniz var hem de perakende tedarik şirketiniz var. Bunlar doğrudan doğruya bağımsız tedarik şirketlerinin işlev görmesini de büyük ölçüde engelleyen bir etki üretiyor.

Nitekim, Rekabet Kurumunda konuşulmuş konulardır bunlar, özellikle bir şeyi hatırlatayım size, notuma bakayım, bir dakika. “ELDER kararı” diye bir karar var. Burada, bağımsız bir tedarik şirketi -Yaren Elektrik diye- PTT'yle bir anlaşma yapıyor ve müşteri toplamaya çalışıyor, gayet meşru yollarla bunu yapmaya çalışıyor. Fakat o bölgedeki dağıtım şirketi inanılmaz bir baskı kurarak -özellikle PTT'nin üzerinde- PTT bu işten vazgeçiriliyor ve dolayısıyla da böyle bir rakibin orada ortaya çıkması önlenmiş oluyor. Dolayısıyla da buradan baktığımız zaman, “Neden Türkiye halkı daha yüksek enerji fiyatları ödüyor, elektrik fiyatları ödüyor?” diye baktığımızda, bu yapısal durumun birinci derecede etkili olduğunu söylememiz lazım.

Tabii ki anlıyorum, özellikle şu anda yaşadığımız gündem itibarıyla baktığımızda pandeminin etkileri geçerken enerjiye olan talep artıyor ve bu, esas itibarıyla, bir tür krize de dönüyor Batı'da, Avrupa'da özellikle. Bizde de sıkıntılar başladı, onun için de zam furyaları başladı; bütün bunlar doğru. Bütün bunların sonucunda, değerli arkadaşlar, zarar görecektir olan bir, dar gelirli kişilerdir; iki, KOBİ'lerdir; üç, esnaf ve zanaatkarlardır; büyük şirketler değildir. Zaten büyük şirketler daha indirimli fiyatlar alabilme imkânlarına sahiptir, zaten kendi şirketleri birçoğu.

Dolayısıyla da demem o ki özellikle elektrik piyasasındaki yapılanma sıkıntılı bir yapılanmadır. TEİAŞ'ın özelleştirilmesi de buna da büyük ölçüde katkıda bulunacaktır, tekelleşmeyi arttıracaktır, tekelleşmenin artması da doğal olarak fiyatların yükselmesi anlamına geleceğinden özellikle talep bakımından baktığımızda, dar gelirli vatandaşlar bakımından baktığımızda, küçük esnaf bakımından baktığımızda, KOBİ'ler bakımından baktığımızda bu gelişmenin eleştirilmesi gerektiğini ve bu gelişmeyle ilgili olarak da sizlerin bir şey yapması gerektiğini söylememiz lazım. Çünkü gerçekten de bu tür, teknolojinin verdiği imkânlarla özelleştirme, eskiden... Kamuya ait elektrik meselesi, özellikle, piyasaya devredilebilir ama piyasaya devredildiğinde de piyasanın gerçekten regüle edilmesi lazımdı ve regülasyon da esas itibarıyla bağımsız kuruluşlar tarafından yapılmalıdır. Mesela, EPDK şunu da yapıyor bildiğim kadarıyla: Gereki görürse özel sektöre de denetim görevini veriyor yanlış

bilmiyorsa -Sayın Başkan söyleyecektir- bu da bence sakıncalıdır ama Türkiye’de zaten böyle bir bağımsız otorite neredeyse kalmadığından gidersek böyle bir anlayışın da esasında biraz eskimiş bir anlayış olduğunu düşünebilirsiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Katırcıoğlu, süreniz doldu, tamamlayın lütfen.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Bitireceğim.

Size son olarak şunları söyleyeyim: Sizin bu metinlere yansıyan fikriyatınız esas itibarıyla eskiye ait bir fikriyattır yani “neoliberal düzen” denilen, 1980’lerden beri kabul görmüş olan bu anlayış aslında artık bitmiştir. Bugün, bakarsanız eğer, kapitalizmin nasıl hayatta kalacağına dair tartışmaları yapan yine neoliberal düzen içinden çıkmış olan birçok insan bize -özellikle Davos’taki konuşmaları hatırlarsanız- şunları söylüyor:

- 1) Gelir dağılımı bu kadar bozuk olan bir ülkede kapitalizm devam edemez.
- 2) Kamunun rolünü çok küçümsedik ama kamunun rolü tekrar gündeme gelmelidir.
- 3) Çevre -arkadaşlarım bu konuda konuşacaklardır- meseleleridir.

Dolayısıyla bunlar üzerinden baktığımız zaman -kusura bakmayın ama- bu Bakanlığın bu perspektifinin Türkiye halkının genel olarak çıkarlarına uygun bir perspektif olduğu kanaatinde değilim. Arzı kontrol altına alabilirsiniz, arz güvenliğini sağlayabilirsiniz ama tıpkı metrolar, köprüler vesaireler yaptığımız gibi bunları yapabilirsiniz ama bunları yaptığımızdan dolayı Türkiye halkının genel olarak refahının arttığını ve memnuniyetinin arttığını söylemeniz bence çok mümkün değil diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ –Teşekkür ediyorum.

İYİ Parti adına Sayın Erhan Usta’ya söz veriyorum.

Süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, kurumlarımızın değerli temsilcileri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, çok önemli bir sektörü konuşuyoruz, enerji sektörü ekonomiyi çok yakından ilgilendiriyor, hatta dış politikayı yakından ilgilendiriyor. Dolayısıyla işlerin iyi yürütülmemesi durumunda bir millî güvenlik sorunu olabilecek kadar önemli bir sektörü konuşuyoruz.

Tabii, zaman çok kısıtlı, bir sürü kuruluş var, her kuruluşa bir dakika ayırsak zaten yirmi dakikalık sürenin yetmesi mümkün değil. O yüzden ben de seçici davranacağım. Ben konuşmamda öncelikle elektrik piyasasıyla ilgili, sonra bir miktar gaz piyasasıyla ilgili, sonra TPAO’nun faaliyetleriyle ilgili, sonra zaman kalması durumunda da kurumsal kapasite ve Sayıştay raporları üzerinde değerlendirme yapacağım.

Geçen yıl da bu eleştiriyi yapmıştım, Sayın Bakan, konuşmanızda TPAO ve BOTAŞ’tan hiç bahsetmediniz. Bunların Varlık Fonunda olmuş olması veya denetimlerinin KİT Komisyonu tarafından yapılmış olması sizin burada bunlarla ilgili bir şey söylememenizi gerektirmiyor. Mesela, genel müdürleri burada, arkadaşlar burada, bu konu tabii son derece önemli. Bunların bilançoları nedir,

ne değildir; bu kuruluşlar ne durumda, ne kadar borçlandılar, kâr zarar durumları nedir; bunlardan bahsetmeniz gerekirdi, bunlardan siz bahsetmediniz, umarım sorularımıza cevap vereceğiniz esnada bahsedersiniz.

Paris İklim Anlaşması yapıldı, bunu bir cümleyle geçmişsiniz burada, bunun Türkiye ekonomisine etkileri belki sizin Bakanlığınızın konusu olmayabilir ama sektöre etkileri nedir? Bununla ilgili, bu kadar taze bir konuyla ilgili sunumunuzda hiçbir şeyin olmaması kabul edilemez, analizinin yapılması lazım. Bu sektörü Paris İklim Anlaşması nasıl etkileyecek? Bununla ilgili yine 1 tane cümle var orada, hiçbir analiz yok. Dolayısıyla bu sunumlardan esas bizim beklediğimiz bu tür şeyler, bu tür analizleri bekliyoruz ancak, maalesef bunlar yapılmıyor.

Şimdi, ben baktım, bütçenizde, hani işte imza atıldı, hemen Bakanlık ismi filan değişti, böyle kavramlar var, altı bomboş; “Ne kadar bütçe ayırmışsınız?” diye baktım iklim değişikliği için, hemen hemen tamamı personel gideri olmak üzere 2,5 milyon lira ödenek ayrılmış bütçenizde. Zaten bütçeniz büyük bir bütçe değil; 5,3 milyar liralık bir bütçeden on binde 5 iklim değişikliği için ayırdığınız bütçe ama bakarsanız sanki iklim değişikliğiyle ilgili Türkiye’de olağanüstü işler yapılmış gibi bir hava veriliyor. Eğer bütçede bir şey koyduysanız bununla ilgili ben ona bakarım, bir faaliyet olacak mı olmayacak mı; ne yapılacak, ne edilecek. Dolayısıyla hiçbir şey yapmaya bir niyetinizin olmadığı da buradan aslında anlaşılıyor.

Şimdi, elektrik piyasasıyla ilgili olarak biraz sorun alanları üzerinden gideceğim çünkü çok fazla, hani her şeyi konuşma imkânımız yok. Bir defa, piyasa çalışmıyor, elektrik üretim tarafından piyasa çalışmıyor. Çünkü yenilenebilir enerji, yerli kömür, emre amade kapasite hizmet veren santraller; her şeyin devlet tarafından alım garantileri verilmiş, fiyatları belli; böyle bir durumda piyasanın çalışmasından zaten bahsetmek mümkün değil. Tabii, bu neyi de oluşturdu? Buralarda belki biraz da hesapsız şeylerin verilmesi, işte yaklaşık 98 bin megavatlık bir kurulu kapasite oluştu, bir atıl kapasitenin oluşmasına da, arz fazlasının oluşmasına da zannediyorum bu teşvik sistemi bu anlamda neden oldu. Tabii, bununla birlikte piyasa takas fiyatı ve elektrik fiyatlarının da bu kadar yüksek alım garantileri veya fiyatlar... Şimdi, nedir mesela; 7,3 sent var değil mi? 10,3; 13,3 dolar sent ve nükleerde de 12,35 dolar sentten alım yapılıyor ve üretim maliyetleri de olağanüstü yüksek. Dolayısıyla bu teşvik mekanizmalarının -artık bundan sonra ne kadar faydası olur bilmiyorum ama- bir gözden geçirilmesi lazım. Özellikle, bir de tabii döviz oynaklığına karşı son derece hassas hâle geldi, burada da belki bir kısım kontratları TL’ye çevirmek lazım. TL başladı, bazı kontratlarda başladı ancak bu yetersiz, stoktan gelen çok ciddi bir dövize karşı bir hassasiyet var. Ekonominin geneli açısından da işte son günlerdeki peşi peşine gelen zamların bir nedeni dünya ölçeğindeki fiyat artışları olabilir, ona geleceğiz, orası aslında o kadar etkilemiyor çünkü bizim kontratlarımız belli ama önemli bir kısmı dolardaki artıştan kaynaklanıyor.

Şimdi, eski bir bakanımız “Dolar mı kazanıyorsunuz, maaşı dolarla mı alıyorsunuz?” falan demişti. Yani böyle bakınca siz TL’yle satıyorsunuz, dolarla bir şekilde ham madde alınıyor fakat burada kendinizi “hedge” edecek bir durumumuz yok, buna bakmak lazım.

Şimdi, piyasa takas fiyatı, kuralların yanlış koyması nedeniyle piyasada oluşan fiyat üretim maliyetlerinden uzak ve bu durum da yüksek refah kaybına neden oluyor. Dolayısıyla organize piyasa kurallarının yenilenmesi ve bugünkü krizdeki zayıflıkların giderilerek piyasa takas fiyatının üretici ve tüketici için doğru noktada oluşturulmasının tesis edilmesi gerekmektedir.

TEİAŞ açısından baktığımızda ciddi bir iletim kısıtı var, TEİAŞ yatırım yapmıyor, TEİAŞ’a yatırım yaptırmıyorsunuz, TEİAŞ’a yeterli ödenek ayırmıyorsunuz. Şimdi, birazdan konu gelecek belki, bunu özelleştirme veya halka arzın da bir nedeni olarak saymamak lazım. Sektör para yaratıyor fakat TEİAŞ

gerekli yatırımları yapmadığı için ucuz enerjiyi iletemiyor daha pahalı kısmından pahalı enerji üretiyor ve fiyatların yükselmesine neden oluyor; bu mutlak surette çözülmesi gereken bir konudur, doğru yatırımların yapılması gerekir TEİAŞ tarafından.

Elektrik kesintilerine geliyorsunuz, elimizde grafik var, 2018-2019 grafiği var benim elimde. Elektrik kesintilerinde çok ciddi bir artış var fakat biz bu elektrik dağıtım şirketlerine para veriyoruz yatırım yapsın diye değil mi? Yani yatırım için verdiğimiz para olağanüstü artıyor fakat dağıtım şirketlerinin kesintileri, hemen hemen bütün şirketlerde kesinti süreleri artmış, 2018-2019 dönemi için söylüyorum. 2020 için çok ciddi bir iddia var -buna ilişkin de düşüncenizi almak isterim- elektrik kesintisi süreleriyle oynandığı ve rakamların gerçeği yansıtmadığı söyleniyor Sayın Bakan. Yani, orada 2020’de bazı şirketlerde düşüş var, onlarda da oynanma olduğu söyleniyor ama 2018-2019 grafiği burada işte, yani bu grafikte çok net bir şekilde kesinti süreleri artıyor. Ben yatırım veriyorum bütçeden bir anlamda çünkü onlara para tahsis edilmiş oluyor, ondan sonra yatırım miktarına bakıyorsunuz; olağanüstü yüksek yatırımlar verilmiş. Mesela, Toroslara son beş yılda 3,1 milyar TL; Dicleye 1,8 milyar TL; Yeşilirmaka 1,2 milyar TL; Başkente 2,8; Osmangaziye 1,7 milyar TL yatırım için bir anlamda devletin verdiği para var, “Yatırım yap bununla.” diyor, yatırım için parayı alıyor, büyük ihtimal bu yatırımlar yapılmıyor. Yatırımlar yapılmış olsa elektrik kesintisi bu kadar niye artsın? Dolayısıyla burada da fiyatları pahalılaştıran ve devletin de zarar etmesine, ekonominin zarar etmesine yol açan bir durum var. Daha iyi denetlenmesi lazım, buralardaki denetimlerin çok zayıf olduğu belli. Dağıtım şirketlerinin denetlenmediği konusunda iddia var. Birazdan EPDK’ye geleceğiz. Bu ülkede EPDK bağımsız değil, tamamen -siyasi baskı altında olsa gene bir şey demeyeceğim, Hükûmetin baskısı ama- özel sektörün, bu işteki 3-5 tane özel sektör şirketinin baskısı altında çalışan bir EPDK var. Birazdan geleceğiz personele Sayın Başkan. O personel trafiği ne oluyor, o trafiği kim yönetiyor; onu konuşacağız.

Şimdi, tüketici fiyatları tabii bu çerçevede ne oluyor? Organize piyasanın iyi düzenlenmemesi, maliyet odaklı fiyatların oluşmaması, şirketlerin kâr marjlarını tekraren gözden geçirmemesi nedeniyle de yüksek tüketici fiyatları oluşuyor, çok yüksek kâr marjları var; bunların da tekrar bir şekilde masaya oturtulması lazım.

Şimdi, hemen yeri gelmişken, dağıtım derken -basına da yansıdı Hürriyet gazetesinde çıktı bu Uludağ, bu Nihat Özdemir’in, Limakın şirketi Türkiye’deki Uludağ EDAŞ’ı Londra’daki yine aynı Uludağ EDAŞ diyebileceğimiz bir şirkete satıyor ve bununla ilgili olarak da EPDK bir yazı yazıyor; bizim aldığımız bilgilere göre de Rekabet Kurumu ile Özelleştirme İdaresi de uygun görüş veriyor. Bu neyin nesidir Sayın Bakan? Yani, buradaki şirketi yine aynı, kendi sahibi olduğu, parayı önce yurt dışına çıkar, yurt dışındaki şirkete sat; orada söylüyor, “şeyin düzenlemelerine tabi olacak diyor, Londra... Ne diyor? İngiltere ve Galler kanunları uyarınca tescil edilmiş bir firmaya satılıyor. Bu operasyonun arkasında ne var? Bunu izah etmek durumundasınız.

Gelelim akaryakıt piyasasına. Şimdi, piyasa oligopol bir yapıda, akaryakıt piyasası da aslında çalışmıyor. Gereksiz operasyonel masraflar var, bizdeki gibi akaryakıt şeylerinin -şirketleri mi diyelim- şirketlerinin istasyonlarının bu kadar masraflı olduğu dünyada başka bir yer var mı ben bilmiyorum. Ben Amerika’da biraz bulundum, yurt dışında bazı gördüğümüz yerler... Böyle bir şey yok, bir tane pompa koyuyor. Yani burada aşırı bir maliyet var. Tabii, bu maliyetler de en sonunda geliyor, tüketicinin akaryakıt fiyatlarının üzerine biniyor. Buraların tekrar düzenlenmesi, bakılması lazım; yanlış fiyat oluşturan veya fiyatlar üzerinde baskı oluşturan bu unsurların gözden geçirilmesi gerekir.

Diğer bir husus, tüketiciyi mağdur eden bir husus; akaryakıt şirketlerinin ilan ettikleri fiyatlarla pompa fiyatları arasında farklılıklar oluşuyor zaman zaman, tabela ve pompa fiyatları arasında farklılıklar oluşuyor ve bunlar denetlenmiyor. Bu konu mutlak surette üzerinde durulması gereken bir konudur.

Naylon fatura meselesi akaryakıtta hâlâ sorun olarak devam ediyor, bununla ilgili geçerli bir düzenleme yapıldı ancak bu sorun hâlâ devam ediyor. “Burada ne yapılabilir?” diye biz düşündük, 3 tane önerim olacak benim. Dağıtıcılar arasındaki ticaretin mücbir sebep hâlleri dışında sınırlandırılması gerekir, hiçbir şekilde ticaret olmasın aralarında. İkincisi, akaryakıt istasyonları dışındaki satışlar KDV mahsuplaşmasına dâhil edilmesin. Akaryakıt istasyonları dışındaki satışlarda KDV mahsuplaşması olmasın çünkü buralarda o ona satıyor, o ona satıyor, o ona satıyor; yani nerede KDV? Dünya kadar bir KDV kaybımız oluşuyor. Akaryakıt istasyonları dışındaki satışların da otomasyona dâhil edilmesi belki bir miktar bu kaçakçılığın, devletin zarara uğramasının önüne geçebilecektir diye düşünüyorum.

Şimdi, bir otomasyon sorunu var yine akaryakıtla ilgili. Kaçak akaryakıt satışının önlenmesi amacıyla otomasyon sistemi kurulmasına rağmen dağıtıcılar anlık verileri elle değiştirebilmektedir. Anlık veriler dağıtıcılar tarafından elle değiştirilebiliyor ve otomasyon sistemi kaçak akaryakıt takibini sağlayamamaktadır. Bu konunun da çözülmesi lazım.

Ceza tahsilat oranları yüzde 1,5. Dolayısıyla, cezaların caydırıcılığı yok. Akaryakıtta kesilen cezaların -bazen duyuyoruz “Şu kadar ceza kesildi.” ama- sadece yüzde 1-1,5’u tahsil ediliyor, bu doğru mudur? Bunların her birini soru olarak da alabilirsiniz kendinize, eğer cevaplanırsa memnun olurum. Dolayısıyla, hani yüzde 1’i; 1,5’u tahsil ettiğiniz bir noktada da müeyyide olmaz, müeyyide olarak kabul edilmez, o zaman da bu usulsüzlüklerin önünde durmak mümkün olmaz.

Şimdi, diğer bir konu bu gaz meselesi Sayın Bakan. Şimdi, ilk on aydaki doğal gaz tüketimine baktığımızda, yılın 60 milyar metreküple kapatılacağına ilişkin bizim bir hesabımız var; bu böyle midir, sizin de buna ilişkin bir değerlendirmeniz olursa sevinirim. Şu anda Azerbaycan’la imzaladığımız -sizin bugünkü konuşma metninizde “11 milyar metreküp” olarak geçiyor; biz çalışmalarımızda “6,6 milyar metreküp” olarak almıştık- 6,6 milyar metreküp dâhil edildiğinde 42 milyar metreküplük bir anlaşma var ama bunun dışında -işte, sizin bugünkü verdiğiniz rakama göre düzeltme yaparsak 42 yerine 46 olarak alabiliriz- 46 ila 60 arasında yaklaşık 14 milyar metreküplük, anlaşması olmayan bir doğal gaz tüketimi olacak, doğal gaz ihtiyacı olacak. Dolayısıyla bu anlaşmalar niye yenilenmedi? Bunların -yirmi-yirmi beş yıllık anlaşmalardı- ne zaman biteceği yirmi beş yıl önceden belli yani yapıldığı gün biteceği vakit de belli. 2020-2021 içerisinde bu anlaşmaların yenilenmemesinin, tabii, nedenini öğrenmek istiyorum. Rusya, Azerbaycan ve Nijerya anlaşmalarının özellikle, yenilenmemesi önemli bir konu. Tabii, bunların yenilenmemesinden kaynaklanan bu son zamlardan -sıcak gündemi de konuşacağız- önce, bizim hesabımıza göre, bu son üç aydaki yüksek spottan alınan fiyatlardan kaynaklanan, BOTAŞ’a ilave maliyet yaklaşık 6,4 milyar dolar civarındaydı. O, muhtemelen... Muhtemelen değil; şimdi, tabii, bir miktar indi bu son yapılan zamlardan sonra ama hâlâ BOTAŞ... BOTAŞ zaten sıkıntıda; sıkıntıda değilse de onu söyleyin bize. BOTAŞ’a bu son dönemde, bu spottan alınacak doğal gazdan dolayı ciddi bir yük gelecek. Siz daha önceki beyanatlarınızda “Bu kış için tüm önlemlerimizi aldık.” demiştiniz ama öyle anlaşılıyor ki bu önlemler alınamamış, hâlâ bir açığımız var. Ha, parayı verdiğiniz zaman -işte, siz de dediniz bugün- 1.300-1.400 dolara kadar çıktı. Mesela biz bu fiyattan hiç doğal gaz aldık mı? Çünkü bir açık var, kontratlar yenilenmemiş, bir öngörüsüzlük var ve buradan kaynaklanan... Gazsız bırakamayacağımıza göre sanayilerimizi, konutlarımızı, santrallerimizi -santrallerin yüzde 32’si doğal gazla çalışıyor- zaten öbür tarafta kuraklık var, hidroelektrikleri devreye sokamıyorsunuz; dolayısıyla, gazsız olmayacağına göre büyük ihtimal çok yüksek fiyatlardan gaz

almıyor. Nedir mesela bu son üç aydaki yapılan sözleşmelerin ortalama maliyeti? Azerbaycan'la üç yıllık anlaşma imzalandı; bu anlaşma, tabii, daha önce olmuş olsaydı belki bunu 170 dolardan alacaktık ama şimdi kaçtan yapıldı, buna ilişkin bir bilgi vermediniz. Buna ilişkin de "ticari sır" demezseniz eğer... Çünkü zaten bu rekabetin olduğu bir şey değil, ticari sırlık bir yanı da yok bunun; dolayısıyla, bunun, bu anlaşmanın ne kadardan yapıldığını da biz öğrenmek istiyoruz.

Şimdi "Yeraltı doğal gaz depolarımızın dörtte 3'ünü doldurduk." diye bir beyanatınız var. Burada da enteresan bir şey var ya -artık devlete güven kalmayınca- yani hakikaten çok enteresan; bakın, şimdi "SCADA" diye bir sistem var, bu sistem... Sayın Bakan diyor ki en son, 18 Ekim tarihinde: "1,8 milyar metreküp gaz var Silivri ve Tuz Gölü'nde." Tamam mı? Toplam kapasite 4 milyar metreküp; "1,8 milyar metreküp" diye devletin resmî rakamı var. Orada sizin beyanatınız geliyordu, "Yüzde 75'ini doldurduk." diyorsunuz; SCADA sistemi veri vermeyi kesiyor muhtemelen Sayın Bakanla çalışmamak için çünkü en son verdiği rakam... Bakanla konuşmasının arasında üç gün var; üç gün içerisinde 1,8 milyar metreküpten 3 milyar metreküpe çıkmayacağına göre bu, sistemi kesiyorsunuz, bilgi verilmiyor ya, bilgi paylaşılmıyor; böyle bir şey olabilir mi? Nasıl güvencemiz biz bu devlete, bu Bakanlığa nasıl güvencemiz biz? Şu anda bilgi kesildi, SCADA sistemi hiçbir şekilde bilgi vermiyor. Nedir buradaki durum? Hakikaten, dediğiniz gibi, dörtte 3'ü dolu mu? 3 milyar metreküpümüz var mı bizim orada yoksa en son açıklanan veride olduğu gibi 1,8 milyar metreküp mü? Hatta belki kullanıldıysa daha da düşmüş olabilir. Bu kesmesinin nedeni; belki 1,8 milyar metreküpün bile altına düştü. Ama bunları söyleyin, bunları kamuoyuyla paylaşın veya o zaman yanlış beyanat vermeyin, gerçek dışı beyanat vermeyin. Bunlar güven oluşturmuyor; bakın, bunlar, tam tersine, endişe oluşturuyor, güvensizlik oluşturuyor.

Şimdi, şu giriş noktalarına falan girmeyeceğim, oraları geçeceğiz.

Sıcak gündem... Yani, tabii, bu öngörüsüzlük; zamanında kontratların bitiş tarihlerinin belli olmuş olmasına rağmen bunların zamanında yapılmamasından kaynaklanan ciddi bir şey oluştu. Elbette dünyada fiyatlarda artış var, ona bir şey demiyorum ama bizim kontratlarımız "oil based" biz spottan falan şey almıyoruz. Bizim bütün kontratlarımızın hepsi ham petrol fiyatlarına bağlı; orada küçük değişiklikler olabilir, orada biraz artış olabilir ama biz daha önce 140 dolarları gördük yani hiç kimse şimdi gelip de şu andaki 80 dolara "yüksek" falan demesin. 2008'de 140 dolar üzerinden bunların fiyatları belirlendi ama şimdi dolayısıyla ne oldu? Yılbaşından itibaren konutta yüzde 18 zam, memura, emekliye bütün yıl boyunca yaptığımız artış yüzde 16 -tabii, daha aralıkta, kasımda yapıp yapmayacağınızı bilmiyoruz- sanayide yüzde 146, elektrik santrallerinde yüzde 183. Elektrik santralleri benim bildiğim kadarıyla "passthrough" direkt zaten öbür tarafa geçecek. Elektrik fiyatlarını ya artırmak durumunda kalacağız; doğal gazda, konutta artırmadığımız elektrik fiyatını elektrik fiyatı olarak artıracamız veya artırmazsak EÜAŞ'ın üzerine bu zararların hepsini yığacağız. Biz ne anladık bu işten? Yani BOTAŞ'ın zararını BOTAŞ'tan aldık -BOTAŞ muhtemelen batmak üzere- EÜAŞ'ın üzerine bu zararları yığdık. Dolayısıyla, yaptığımız operasyonun da bu anlamda bir faydası yok.

Şimdi, Kurulun, EPDK'nin Sayın Başkanına bunu da sormak istiyorum: 30 Eylülde elektrik tarifelerinde yüzde 15 zam kararı aldığı fakat Merkez Bankasından gelen telefon üzerine -gerçi fark etmez, o da bağımsız kurum olduğu için, bağımsız kurum bağımsız kuruma belki müdahale edebilir- bu şeyin geciktirildiği veya ertelendiği söyleniyor. Elektrik zammı yapılsın diye değil ama kurumsal bakış açısından bu konu önemli. Böyle bir şey oldu mu hakikaten? Bununla ilgili de bilgi verirseniz sevinirim.

Şimdi, gelelim TPAO'ya, vaktim çok azaldı. Bu da ayrı bir konu yani buradan da zaten çok fazla bahsetmediniz. Şu anda TPAO'nun operatör şirket olarak işleri yönetmesi ve tıpkı BP gibi, Shell gibi, Exxon gibi, Petrobras gibi hidrokarbon bulmaya ve üretmeye odaklanması gerekirken tamamen operasyonel işlere boğulması, şirketin mühendislik kabiliyetini zayıflatmakta ve asıl işlerine odaklanmamasına neden olmaktadır. Bütün bu süreci yöneten bir şirket olması gerekirken operasyonel işlerle uğraşan bir şirket hâline getirilmiştir. Rezervlerini büyütmesi gerekirdi TPAO'nun, onları büyütemedi ama asıl yapması gereken işlerden uzaklaşan bir TPAO görüyoruz. Şimdi, doğru olan neydi? Aslında başlamıştı buna fakat bu inkitaya uğradı, tüm servis işlerini ya TPIC'e ya da özel sektör eliyle gördürmesi TP'nin tamamen işin mühendislik kısmına konsantre olması sağlanmalıydı. Hatta bundan sonra TPAO'nun da açık çalışması lazım, şeffaf çalışması lazım ve hesap verebilir bir yönetim anlayışıyla çalışması gerekir.

Şimdi, öyle bir şey yapılıyor ki burada da yine bir gizlilik esası var ve yapılan işlerin tamamında bir endişe uyandırılıyor. Bir defa, özel sektöre verdiğiniz işleri içeride birkaç tane şirkete veriyorsunuz. Birçok iş, hiçbir şekilde kontrolü yapılamayan bir şekilde yabancı firmalara veriliyor, bunların hâlbuki önemli bir kısmı... Örneklerini vereceğim birazdan, mesela kendi imkânlarımızla yapılabilecek işler de gidip yabancı firmalara veriliyor. Ondan sonra, deniz operasyonlarının da alt şirket olan TP-OTC üzerinden tamamen ihalesiz yapılması bir yandan şeffaflığı ortadan kaldırıyor, diğer taraftan tabii rekabetin olmamasından dolayı da Türkiye Petrolleri aleyhine bir fazlalık oluşturuyor, harcamalara sebebiyet veriyor. Yerli imkânlarla yapılabilecek işlerin de yabancı eliyle gördürülmesi de hem paranın çöpe atılmasına hem de ülkenin imkân ve kabiliyetlerinin zayıflamasına neden oluyor. Mesela Barbaros Hayreddin Paşa sismik gemisinin SSV işinin "Tanux-1" isimli yabancı gemi eliyle yapılması buna en iyi örnek. Yani bu, Türkiye'de yapılamayacak bir şey miydi, bunu yabancı bir firmaya yaptırıyorsunuz? Hâlbuki SSV gemileri destek gemileridir yani bunlar içeride bir sürü firma tarafından çok kolay yapılabilecek işlerdir. Yerli şirketlere yaptırılmaya başlanan işler de bu sefer ihalesiz ve tamamen keyfi olarak, rekabetten uzak bir şekilde yaptırılıyor. Yani bunun bir sürü örneği var, vaktim olmadığı için örneklerini veremiyorum ama arada isterseniz bunların örneklerini size ben söyleyebilirim. Dolayısıyla, Türkiye Petrolleri artık birilerine para aktarma mekanizması hâline maalesef gelmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Usta, süreniz bitti, tamamlarsanız sevinirim.

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkanım, bir iki dakika daha lütfederseniz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – TP'nin elinde tam donanımlı 2 adet sismik araştırma gemisi varken sismik operasyonların birtakım gereksiz söylemlerle yabancı firmalara ihale edilmesi hem yerli ve millî yaklaşıma ters düşmekte hem de yabancı şirketlere ciddi paraların ödenmesine neden olmaktadır. Örnekleri var elimde, 2020 yılında "Shell Water" gemisine üç aylık için 28 milyon dolar, bu yıl da yine 70 milyon dolar veriliyor. Hâlbuki bunların hepsi Barbaros Hayreddin Paşa gemisiyle yapılabilecek işlerdi.

Şimdi, bu gemi alımı meselesine geliyoruz. Yani burada başka meseleler var, artık bunları basın toplantısıyla ben vatandaşa duyuracağım. Şimdi, gemi alımı meselesi: Akdeniz sularındaki tartışmalı alanlarda sondaj yapılması gerekçesiyle 3 adet sondaj gemisi satın alındı, 1 tanesinin de alınacağına ilişkin söylentiler var. Oysa tartışmalı alanlarda sondaj yapılmadığı gibi artık bütün gemiler de Akdeniz'den Karadeniz'e çekildi. Sayın Bakan, bu aldığınız gemilerle bu tartışmalı alanlarda kaç tane sondaj yaptınız? Gemi alınmasına da bir şey demiyoruz çünkü buradan hemen bir günah keçisi çıkarılabilir "Siz bağımsız Türkiye'yi istemiyor musunuz?" diye.

Arkadaşlar, AK PARTİ'li arkadaşlar da duysun, eğer varsa bir yanlım Sayın Bakan düzeltsin. Şimdi, Fatih gemisi 2017 sonunda alınıyor, Norveç'ten satın alınıyor, satın alma bedeli 150 milyon dolar, bir yıl bakım süresi geçiyor, harcanan para 200 milyon dolar. Şimdi, ikincisi Yavuz gemisi, 260 milyon dolara 2018 yılında alınıyor –bunların son kullanıcısı olacağız, bu gemileri elimizden çıkarma imkânımız yok, hepsi döküntü çünkü- 100 milyon dolar da üzerine para harcıyor. Kore yapımı Kanuni ise 2020 yılında İngiltere'de hacizden alınıyor, 37 milyon dolara alınıyor, 250 milyon dolar masraf yapılıyor üzerine. Şimdi, Fatih gemisini aldığımız dönemde yeni gemi; Fatih gemisi kaç mal oluyor bize? 350 milyon dolara mal oluyor ve elimizde eski bir gemi var. Bunun yenisi, 325 milyon dolara aynı ebatta, aynı evsafa gemi alınabilirdi. Yavuz gemisi 360 milyon dolara mal oluyor, 225 milyon dolara yenisi alınabilirdi. Kanuni gemisi de bize 287 milyon dolara mal oluyor, 90 milyon dolara yenisi alınabilirdi. Yani, hani, gemi alınması konusu tartışılabilir teknik açıdan ama Hükûmetin tercihi öyle olmuş olabilir. Yani alıp eski gemileri, ondan sonra bunu kırmızıya, beyaza boyayınca yerli ve millî oluyor. Bunlar bir tane sondaj yapmadı bakın Akdeniz'de, hepsi şimdi Karadeniz'e park etti. Bunun da hesabını kim verecek? Dolayısıyla, bunlarla ilgili, sizden bu eleştirilerimize ilişkin görüşlerinizi bekliyoruz.

TEİAŞ'ın özelleştirilme konusu çok önemli. Sayın Başkanım, şu konuda biraz da belki nezaketsizlik oldu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir dakikada toparlarsanız memnun olurum.

ERHAN USTA (Samsun) – Diğer konuları, teknik konuları geçiyorum, teknik konularla kimsenin ilgilendiği yok zaten.

Şimdi, şu EPDK meselesine gelelim. EPDK bağımsız, düzenleyici bir otorite vasfını tamamen kaybetmiştir; eşit taraflar arasında eşit kararların alınmadığı bir yer hâline gelmiştir. Piyasa etki analizi yapılmadan kararlar alınmaktadır, şeffaflık kaybolmaktadır, enerji piyasasında yatırımcıların belirsizlik yaşadığı bir ortam oluşmuştur; bunu herhâlde inkâr edemezsiniz. Kimse bilmiyor önünü; elektrik fiyatı ne olacak, doğal gaz fiyatı ne olacak, buna ilişkin bir tane bilen var mı? Bugün değil arkadaşlar, dün de bilinmiyordu, iki yıl önce de üç yıl önce de.

Şimdi, 3 bürokrati ben burada gündeme getirmişt看m, arkadaşlar -Ekrem Bey'di zannediyorum- dedi ki “Nezaketsizlik oluyor, Başkan burada yok.” Şimdi isimleri tekrar vermeyeceğim yani Tarifeler Dairesi Başkanı bugün işten ayrılıyor, yarın sabah bir dağıtım şirketinde başlıyor. Diğerlerinde de... Her birinin ismi var bunların ve Sayın Başkanım, bu trafiği de sizin yönettiğiniz söyleniyor. Bakın, bunu sizin olmadığınız yerde söyledim, kayıtlara geçti, şimdi buradan söylüyorum. Yapmıyorsanız, o zaman bunlarla ilgili ne yapılmış bana onu söyleyin. 4 isim var; hassas, kritik. 8 milyar yani dağıtım şirketlerinin toplamına bırakılan para, tarife bedeli; bu, yeni beş yılda ilk yılı 25 milyar. 8 milyardan 25 milyara nasıl çıkıyor bunlar? Bakın, devletin cebinden çıkan para arkadaşlar. Ne değişti? Dağıttığı elektrik mi değişti, ne oldu? Türkiye'de harp mı oldu, darp mı oldu? 8 milyardan bir şeyi 25 milyara çıkarıyoruz; dağıtım şirketlerine bırakılan para.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Usta, üç dakika oldu; rica ediyorum.

ERHAN USTA (Samsun) – Çok affedersiniz Başkanım, bitiriyorum; çok özür dilerim yani başka bir gün keseriz.

Yani bunun hakikaten üzerinde durulması lazım ve bununla ilgili bir şey söylenmesi lazım bize. Bakın, şimdi, Sayın Başkan diyor ki -çok üzüldüm ya- konuşmasında: “Son on dokuz yılda...” Allah Allah dedim ya, EPDK ne zaman kuruldu? Mart 2001’de kuruluyor. Başından itibaren söylese “yirmi buçuk yılda” demesi lazım; on dokuz yıl Hükümetin kuruluşu. Yani şimdi, Bakanlık bunu söyleyebilir de bir düzenleyici otorite, Hükümet...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanım, notlarınızı alın, size sonunda söz vereceğim, o zaman cevaplarınızı verirsiniz.

ERHAN USTA (Samsun) – Bunlarla ilgili özellikle tabii, ben Alparslan Bayraktar’a da çok haksızlık edildiğini düşünüyorum, Sayın Bakan Yardımcısına çünkü bir baktım, üzerinde Bakan Yardımcılığı var, KARDEMİR Yönetim Kurulu Başkanlığı var, TPAO Yönetim Kurulu üyeliği var, EPIAŞ Yönetim Kurulu Başkan Vekilliği var; bizim tespit ettiğimiz. “5 tane” diye basında çıkmıştı, 5’incisini bulamadım; Dünya Enerji Konseyi Başkanlığı da var, bu olabilir. Yani hakikaten Sayın Bakan Yardımcısına çok haksızlık ediliyor bu kadar çok işi bir insanın üzerine yüklemem lazım Sayın Bakan, yani bu memlekette başka adam mı kalmadı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey...

ERHAN USTA (Samsun) – Yani bunun temelinde de ne var, bunun bize izah edilmesini istiyorum. Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

ERHAN USTA (Samsun) – Ben bütçenin bu vesileyle yine de hayırlı ve uğurlu olmasını, memleketimize ve milletimize fayda getirmesini de Cenab-ı Allah’tan niyaz ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın İbrahim Aydemir, AK PARTİ Grubundan.

Buyurun lütfen Sayın Aydemir.

Süreniz yirmi dakikadır.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Değerli Bakanımızın şahsında bütün heyete saygı sunuyorum.

Şimdi, bir defa, başlarken şunu söyleyeyim: Efendim, Bakanımızı dinledik sabahleyin, o kadar tafsilatlı, o kadar detaylı anlatım oldu ki şu kitapçığı hakkıyla okuyan ya da takip eden, muhalefetin suallerinin tamamına cevap verildiğini görür. Hep yokluk üzerine kurgulanmış bir muhalefet anlayışı var, öteden beri, yıllardır biz bunu görüyoruz. Elbette muhalefet taleplerini dillendirecek, elbette ki alternatif beklentilerini burada kayda geçirecek ancak talep dillendirme yok, sadece yokluk üzerine, sadece “Hayır.” kavramı üzerine inşa edilmiş bir muhalefet anlayışı var. Oysa geldiğimiz noktada mesela Değerli Bakanım izah etti -burada fiyat artışlarından, şundan bundan bahsedildi- “Vatandaşına doğal gazı en ucuz kullandıran ülkemiz; elektrikte en ucuz 3’üncü ülkemiz.” diye not düştü. Burada buna dönük hak teslim edici bir yaklaşım yerine abartılı bir biçimde tenkitler, hakikatle uzaktan yakından ilgisi olmayan eleştiriler...

Şimdi, Erhan Bey’in anlatımından istifade ediyoruz, güzel izah etti ama en son ne dedi sondaj gemileriyle ilgili? “Efendim, maliyetleri şöyle oldu.” Ya, sondaj gemisini hayal edemedik biz ya; bunu, AK PARTİ’yle beraber hayata geçirdik.

ERHAN USTA (Samsun) – Yenisini alabilirdik aynı parayla.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Teşekkür etmek lazım, demek lazım ki: “Enerji alanında geldiğimiz nokta hakikaten bir mesafedir.” (İYİ Parti sıralarından gürültüler)

Arkadaşlar, bakın, şu tarz ne biliyor musunuz? Erhan Bey, eskiden silah aldığımızda bize özellikle şunu dikte ederlerdi: “Canım, fabrika kurmaya ne gerek var ya? Hazır silahlar var, alalım dışarıdan daha ucuza mal ediyoruz, fabrikaya ne gerek var?” İşte, o zaman yüzde 80 bağımlı bir hâldeydik, şimdi savunma sanayisinde yüzde 20'lere düştü bağımlılık.

ERHAN USTA (Samsun) – İbrahim Bey, kendimiz yaptığımızda 2 katına mal etsek de kabiliyetimiz artar.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, Erhan Bey yok, sizin tarzınız; bakın şimdi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım, herkes kendi fikrini ifade ediyor.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Alternatif bir şey koyun, ona saygı duyalım ama öyle değil.

Şimdi, bir arkadaşımız şunu söylüyor: “Efendim, Enerji Bakanlığı bütçesi görüşülürken yüzde 48 zam açıklanıyor.” Bu bizim mertliğimize, bu bizim netliğimize çok net bir biçimde örnektir; bizim eyyamcı olmadığımızı, bizim popülist olmadığımızı gösterir. “Biz, bu ülke için ne adım atılması gerekiyorsa yeri, zamanı geldiğinde atarız.”a bir örnektir bu. Bakın, bütçe görüşmeleri yapılırken biz bunu yapıyoruz. Niye? Biz samimiyiz, biz kalbîyiz; hesabımızı “Efendim, vatandaş bize ne der?”e göre değil... Bakın, biz hep şunu söyledik, Sayın Cumhurbaşkanımız altını çizdi: “Biz yeter ki ‘Allah razı olsun.’ nidalarına muhatap olalım.” Yaptıklarımız budur ve bunun içindir ki işte, şimdi, Cumhurbaşkanımız yurt dışında şu anda, bütün dünya efkârı, önünde temennayla eğiliyor. Neyinin önünde? Liderliğinin önünde, tarzının önünde, tavrının önünde. Öyle değil mi Durmuş Başkanım? Erol Hocam konuşurken oraya dönüyorsunuz, ben konuşurken öbür tarafa özellikle dönüyorsunuz.

On dokuz yılda geldiğimiz nokta...

ERHAN USTA (Samsun) – Konuşmada bir derinlik arıyor da o yüzden.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – O bir derinlik aramıyor, o sığılğa giriyor; o sizin yaptığımız sığılğa yönelmek. “Sıgılık” ne biliyor musun Erhan Bey?

ERHAN USTA (Samsun) – “Sıgılık” sizsiniz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - AKM söküldüğünde “Buraya AVM yapılacak.” diye konuşup -sizin Genel Başkanınızın yaptığı gibi, sıgılık o- şimdi sükût etmektir. Bakın, geldiğimiz nokta...

ERHAN USTA (Samsun) – “Sıgılık” senin konuşmaların.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sıgılık o, sen onu bilmiyorsun; önce öğreneceksin bunları, önce bunları öğrenecek, sonra konuşacaksın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, siz konuşurken laf atılmadı, rica ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ben, kuyruk acısını bildiğim için özellikle not düştüm oraya ve HDP’ye olan muhabbetinize bir not düşmek için söyledim. Özellikle söylüyorum bunları, her vesile onu yapıyorsunuz. HDP’ye olan, PKK’ya olan sanki özel bir kucaklayıcı tavrınız var, ondan dolayı. (Gürültüler)

Şimdi, evet, bu işleri birlikte götürmeye çalışıyorsunuz ama millet her şeyi görüyor arkadaşlar.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Sayın Aydemir...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ayhan Hocam, Güzel Hocam; biz burada sabahtan akşama kadar muhalefetin hakikat dışı söylemlerine muhatap oluyoruz. Eyvallah, sükût edelim, alttan alalım ama şunu da dillendirmeyeyim mi: Yani “Milliyetçiyim, muhafazakârim.” diyen bir lider, çıkıp karşısında “Kürdistan” diye bir coğrafyayı tarif edene eyvallah derse ben bunu söylemeyecek miyim? Bunlara ben not düşmeyecek miyim kardeşim? Siz söyleyeceksiniz, ben söylemeyeceğim; öyle bir şey yok. (Gürültüler)

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Enerjiyi bir anlat, hamaset yapma, enerjiyi anlat, enerjiyi.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ben enerjiyi anlatıyordum, zaten enerjiyi anlatıyordum, senin niye zoruna gitti? (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sıra geldiğinde siz de görüşlerinizi söylersiniz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – 90 milyonluk gemi 270 milyona nasıl alındı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bekaroğlu... Sayın Bekaroğlu...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, bunlar zoruna gitti; böyle bir şey yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bekaroğlu, birazdan size söz vereceğim, o zaman konuşursunuz, lütfen, rica ediyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Hamaset...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sayın Bekaroğlu, niye zoruna gitti senin? Zoruna niye gitti?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Zoruma gitmedi, hamaset yapma, sorulara cevap ver.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sen hakikati ters düz edip konuşacaksın, biz sükût edeceğiz; yok öyle bir şey. Biz her vesilede burada altını çizeceğiz, hakkı, adaleti üstün tutacağız; öyle bir şey yok.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sorulara cevap verin; 90 milyonluk gemi 270 milyona nasıl alındı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bekaroğlu, birazdan söz vereceğim size.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sen bırak onları, geç onları; anlattıklarının tamamı gerçekle uzaktan yakından ilgisi olmayan şeyler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bekaroğlu, birazdan söz vereceğim size, siz o zaman fikirlerinizi ifade edersiniz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Biz, her sahada olduğu gibi enerji sahasında da on dokuz yılda zirvelere yürüten bir hâlimiz var, bununla da iftihar ediyoruz, göğsümüzü gere gere her zeminde bunları konuşuyoruz arkadaşlar. Şunları biz yaşadık: Bizden önce doğal gaz hangi ildeydi, kaç vilayetteydi arkadaşlar? Bizimle beraber mesafe aldı. Biz, şimdi bütün ilçelere aktarıyoruz bunları. Yaptığımız hizmetleri... Bakın, şöyle yapın: “İlave şu da yapılsın arkadaş.” deyin, eyvallah ama bütün bütün yok sayıp burada not düşerseniz “El insaf!” deriz ve ona karşılık da hakikatleri buradan not düşeriz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Kimse yok saymıyor ya! Ne hakikati ya, hamaset!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, efendim, eskiden şöyle bir kayıt vardı, Ayhan Hocam: “Su akar, Türk bakar.”, “Güneş yakar, Türk bakar.” öyle bir hâl vardı, “Rüzgâr eser, Türk bakar.” böyle bir hâldi...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya, ne kadar hakikatli sözler yazık, günah ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sayın Bekaroğlu...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Mehmet Bey, rica ediyorum... Sayın Bekaroğlu, bu yaptığınız usulümüze aykırı. Lütfen... Sıra size geldiğinde konuşursunuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, bakın, bizimle beraber...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Valla, Sayın Bekaroğlu konuşurken de siz laf atarsanız hakkınız, bir şey diyemem.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Başkana bak...

CAVİT ARI (Antalya) – Yol göstermeyin.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Arı, biz kendi yolumuzu buluruz, rahat ol sen. O biliyor ne olacağını...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, efendim, Bekaroğlu eski bir siyasetçi, Bekaroğlu eski bir siyasetçi, arkadaşlar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şunu söylemeye çalışıyorum: Kendimize yapılmasını istemediğimizi başkalarına yapmayalım, bu en basit kural. Bunu söylüyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, arkadaşlar, Bekaroğlu epeyce bir eski siyasetçi, nereden nasıl rahatsız olacağını bilen biri, o yüzdendir bağırması, o yüzdendir tepki vermesi, o biliyor ki açıklarını biliyorum, onları kayda geçiyorum ben ve o gün bir şey söyledi; ya, arkadaş, burada konuşuyorum 13 sayfalık bir tutanak metni var, konuşmalarım; 4 sayfası bana ait, 9 sayfa laf atmışlar, şimdi aynen bu hâl cari. Böyle bir şey olur mu? Biz size yapmıyoruz bunu çünkü sözünüzün bir hükmü yok, bir hikmeti yok. Hikmetli konuşmak lazım, hikmetli.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ne hikmetli sözler ettin ya! “Su akar, Türk bakar.”

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Biz, efendim, petrol denince “Zeki Yamani” diye bir isim vardı, ben çocukluğumdan hatırlıyorum, gençliğimizden hatırlıyoruz, Zeki Yamani, efendim, Suudi Arabistan Enerji Bakanıydı, biz onunla bilirdik. Doğal gaz zaten, dediğim gibi, hayallere girmezdi; “kömür” dersiniz arkadaşlar, bakın, ben Erzurum gibi bir ilin milletvekiliyim, benim rahmetli babam sabahleyin namazdan kalkıp kömür kuyruğuna giderdi -samimi söylüyorum- ve o kok kömürü bizim için çok büyük bir mücevher hükmündeydi. Rahmetli anam o kok kömürüne gözü gibi bakardı. Şimdi geldiğimiz noktada, bakın, arkadaşlar... Dahasını söyleyeyim, eskiden yani bizim iktidarımızdan önce, öyle çok uzak zamanlar değil, yirmi sene öncesinde birçok kurumda bile kalorifer yoktu, böyle bir hâlden geldik bu taraflara. Dolayısıyla, şunu yapacağız arkadaşlar: Bizimle aldığımız mesafeyi burada kayda geçeceksiniz, inkâr yok. “Efendim, noksanları...” Sondaj gemileriyle ilgili “Şöyle olsaydı, yenisi alınsaydı daha iyisi olabilirdi.” dediniz. Onun hesabını ben yapmadım, Sevgili Bakanım onun hesabını verir, burada cevabını verir, mutlaka doyuracak bir cevap verecektir ama siz şunu yapıyorsunuz: O sondaj gemilerine noksan koyabilmek için yani o artı değeri aşağıya çekebilmek için o ifadeyi kullanıyorsunuz. Bu kötü...

ERHAN USTA (Samsun) – Niyet okuyorsun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Niyet okumuyorum. Sizin siyaset tarzınızı ben biliyorum. Buna gerek yok.

ERHAN USTA (Samsun) – İtham ediyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmalıyım. Sırası geldiğinde her grup kendi fikirlerini ifade etsin.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bakın, biz her alanda...

ERHAN USTA (Samsun) – Hayır, siz bizi itham ediyorsunuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Arkadaş, bir saniye ben konuşuyorum... Erhan Bey, ben size karşılık verdim mi?

ERHAN USTA (Samsun) – Tamam da ne yaptık?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Hayır ama yani yaptığına... Ben sana diyorum ki: Sondaj gemileriyle ilgili söylediğin ifadeler olabilir, onu Sayın Bakanımız cevaplar ama tarzınız inkâr üzerine. O sondaj gemileriyle kamuoyundaki kazandığımız itibarı aşağı çekebilme adına, yaptıklarınız bunlar sizin. (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibi dinleyelim lütfen. Her grup sırası gelince kendi fikirlerini ifade eder. Birbirimize katılmak zorunda değiliz ama dinleyeceğiz birbirimizi.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, arkadaşlar, biz her alanda reform yaptık, her sahada reform yaptık; ulaşımda yaptık, sağlıkta yaptık, eğitimde yaptık, her alanda yaptık, enerji sahasında da yaptık. Hakkı budur, doğruyu söylemek lazım. Enerji fiyatlarında... Geçtiğimiz günlerde, burada, özellikle gene bu bütçe görüşmelerinde bir şey söyledim. Arkadaşlar, yakın zamanda bir yıl dönümü vardı? Neydi o yıl dönümü? Ekmeğin karneye bağlandığı zamanın yıl dönümüydü. Ne zaman bu? 1942 yılında...

Arkadaşlar, bakın, bir yere geleceğim ben, bir şey söylüyorum ben ya! Niye itiraz ediyorsunuz? Mademki öyle size göre, sizin konuşulduğunuz yere göre bir tarif yapmam lazım benim. 1942 yılında ekmeğin karneye bağlanmış.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sen yaşıyor muydun?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – İtiraz şuna: Efendim, tamam, CHP'nin zamanında karneler filan, herkes biliyor, onları karne ifade eder de “O yıllarda savaş vardı, bundan dolayıcıydı bunlar.” Eyvallah arkadaş, tamam, kabul ama şimdi, sen burada çok iri kıyım bir biçimde pandemi şartlarından hiç bahsetmiyorsun, dünyanın evrildiği ekonomik inkırazdan, çöküşten hiç bahsetmiyorsun, bütün suç AK PARTİ'ye yüklemeye çalışıyorsun. Bunu yapmayacaksınız.

“Efendim, araç çokluğundan, araç yoğunluğundan benzin istasyonlarında bir kalabalık oluşuyor.” Bunu nereye hamlediyorlar? (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibi dinleyelim lütfen, lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Benzin kuyruğuna hamlediyorlar, böyle bir şey olur mu arkadaşlar? İşte, ben buna itiraz etmek durumundayım çünkü biz, sadece ve sadece hizmeti önceleyen bir kadroyuz. Bugüne kadar ne yapmışsak bunun için yapmışız.

Ahmet Bey kardeşim, geldi -kendisini de çok seviyorum, çok değer veriyorum- bir şey söyledi, efendim, “kara kış fonu.” “Kara kış fonu” diye bir kavram kullandı, bunu Sayın Kılıçdaroğlu da söylüyor.

Mefhumumuhalfinden, Değerli Bakanım, bakın, hep olumsuz kavramlarla yöneliyorlar, hep olumsuz kavramlarla bize dönük tenkit getiriyorlar, lügatlerinde, zihin haritalarında pozitif dönük bir şey yok.

Ahmet Bey, eğer yani bu “kara kış” göndermesi, yaptığınız gönderme kışın yaşanacak yakıt darlığındansa biz ne yapıyoruz? Biz depolamayı yapıyoruz, depolamayı çok ciddi bir mesafe alarak hayata yansıtıyoruz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Kaç aylık depomuz var?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bakın, bugün Rusya vanayı kesse Avrupa “kettle” ısıtamaz, “kettle”. Öyle miydi zaten?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Kaç aylık depomuz var?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ama bizim eyvallahımız yok çünkü biz gereğini yapmışız, yapıyoruz. Öyleyse bize bakın arkadaşlar -ara ara ben bunu söylüyorum, biraz kulak tırmalayıcı oluyor sizin açınızdan- örnek almaya bakın ya, biraz bizim tarzımızı, bizim yöntemimizi, üslubumuzu örnek alın. Bakın, dünya örnek alıyor, dünya şapka çıkarıyor diyorum. Bakın, gitmiş, G20’de Sayın Cumhurbaşkanımız, bunlara rota çiziyor ve o rotayı da kabul ediyorlar, hak teslim ediyorlar.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Aydemir bile dayanamadı.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Hayır canım, Aydemir bana “Biraz şey yap, günahdır, yazıktır.” filan diyor. Öyle demiyor Aydemir.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Batan sizensiz, farkında değilsiniz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Bakanım, öyle bir hâl var ki dünyada aşırı öne koyup politika dikte etmeye çalışan bir dünya var, bunun karşılığında mazlumlara hamî bir ülkemiz var, elhamdülillah ve içeride milleti bir gören, tek gören, ayrı gayrı bilmeyen, herkese hizmeti, efendim, vatana hizmet olarak gören bir anlayış var. Bunun içindir ki bereket de geliyor bize, bu bereketin yansması buradan.

Bazıları şunu yapıyor, efendim, diyor ki: “Kitabi konuşalım, kitaptan birtakım rakamları aktaralım filan.” O rakamları Sayın Bakanımız aktardı, burada çok sayıda arkadaşımız var, konuşacaklar, onlar da izah edecekler. Ben ne yapmaya çalışıyorum arkadaşlar? Hakikatin üstünü örtenlere “O iş öyle değil, hakikat budur.” diye bir sayfa açıyorum. Bu da samimi söylüyorum ki siyasetçiler için dostane bir yaklaşımdır, benim yaptığım budur.

Öyleyse arkadaşlar, bugün geldiğimiz noktada Enerji Bakanlığı bütçesi görüşülürken olması gereken şudur: “Evet, sağlıkta mesafe aldınız, ulaşımda çok ciddi mesafe aldınız, hayatın her sahasında mesafe aldınız, enerjide de zirvelere yürüyen politikalar hayata geçirdiniz.” demenizdir. “Efendim, siyaseten biz bunu nasıl söyleyelim?” Söyleyemezsiniz ama hiç olmazsa aksini söylememek lazım.

Bakın, arkadaşlar, daha önce bu ülkede gaz yağı kuyrukları vardı. Burada yaşı kemale ermiş insanlar var, ben biliyorum, gençlerin sayısı fazla ama bu hâli bilenler de var. Ara ara şunu not düşünüyoruz, diyoruz ki yirmi sene önce, bugün 40 yaşında olanlar o yıllarda 20 yaşındaydı ve çok fazla dünyayı, ekonomiyi, hayatın farklı numunelerini takip edemezlerdi. Dolayısıyla, yirmi sene öncesini 40 yaşındakiler bile çok fahmedemezler bugün. Öyleyse biz bunların ne olduğunu da not düşmeliyiz yani yaşı 50’yi geçmiş birisi olarak söylüyorum ben. Neydi o arkadaşlar? Samimi söylüyorum, gaz ocakları vardı, o ocaklara gaz yağı bulunamazdı bu ülkede, böylesine hâller yaşandı. Biz bunların tamamını hayatın dışına attık. Siyasetimizin özünde insan var, siyasetimiz sadece ve sadece insanı mutlu etmek üzerine inşa edilmiştir, bunu da her zeminde yapıyoruz. Mesela yenilenebilir enerjiyle ilgili yine Erhan Bey “Ne yaptınız?” Gibi bir soru açtı. Tabii, bunu, Erhan Bey, karşılıklı konuşma adına söylemiyorum, sadece sizin sorunuz üzerine ben de bir iki not düşmek için söylüyorum. Yenilenebilir enerji kavramı da bizimle hayat buldu. (HDP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Tabii ki öyle, gayet tabii, bizden önce ne vardı arkadaşlar?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Kaç megavat?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Neydi? Rakamlarla konuşuyoruz, biz bunları rakamlarla aktarıyoruz, biz bunların tamamını rakamlarla aktarıyoruz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Kaç megavat?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Dolayısıyla, geldiğimiz nokta, arkadaşlar, şudur: Bağımsız, hakikaten hürriyeti öne alan, insan huzurunu öne alan politikaları hayata yansıtmaktır. Daha önce -Sayın Gaydalı bilir- ne derlerdi? Özellikle Bitlis zemininde çok dillendirilir bu, bizim Erzurum’da da duyardık biz, efendim, mesela bizim Erzurum Pasinler’de, mesela bizim Erzurum Çat’ta, “Şuradan, su kaynağından koku gelmiş, herhâlde orada petrol varmış.” falan, sonra ardından şunu söylerlerdi: “Ya, varmış ama işte, yurt dışından birtakım firmalar gelmiş, bunu kapatmışlar, amandır.” falan böyle bir hâl vardı ve biz de sükût ederdik amandır, öyle bir edilgen hâlimiz vardı, korkardık. “Yurt dışından demişler ki ‘Çıkaramazsınız.’”

Şimdi, yiğitçe denizlerde doğal gazımızı, efendim, petrolümüzü çıkaran bir hâl üzereyiz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Peki, vatandaşa nasıl yansıyor?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - Ve bunu, dünyanın böyle bizi takdir eden duygularıyla, bakışıyla hayata yansıtıyoruz, eyvallahçı, efendim, “Evet, efendim, siz buyurun, biz yapalım.” tarzı bizde yok.

CAVİT ARI (Antalya) – Vatandaşa yansımıyor.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Tabii ki vatandaşa bunlar yansıyor, biz halkın içerisindeyiz, ara ara duyuyoruz: “Efendim, AK PARTİ’li milletvekilleri kimseyle görüşmezler, insanların içerisine çıkmazlar, özellikle 2018 krizinden sonra konuştuklarını duymuyoruz.” Burada birine söylüyorum yani kendisi söylediği için özellikle ismini açmıyorum. Arkadaşlar, her hâlimiz vatandaşın içinde geçiyor, her vaktimiz.

Bakın, hafta sonu Erzurum’daydım ben, binlerce insanla mülaki olduk, şu yaptıklarımızı şükranla, teşekkürle bize yansıtıyorlar, nereye gitsek bunu görüyoruz ve samimi söylüyorum, çoğu zaman biz burada siyaset yaptığımız için göremediğimiz birtakım şeyleri insanlarımız çok daha ayrıntıyla girerek takip ediyorlar, görüyorlar ve muhalefetin bu gerçekleri karartan, örten tarzına onların itirazı çok daha fazla, samimi söylüyorum.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – İş arayanları sana gönderelim mi?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Her zaman iş arayan var.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bizim yaptıklarımızı halk hakkıyla kabul ediyor ve göreceksiniz, yakın zamanda, inşallah, seçimlere şunun şurasında bir buçuk yıl var, o zaman bir ölçü koyacak, size böyle bir özel terzi pozisyonu alacak millet, ölçünüzü koyacak orta yere ve öyle bir sükût edeceksiniz ki... Gerçi muhalefette öyle de bir hâl yok yani onlar ne olursa olsun yıllardır alıştıkları için bunu yaparlar.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Alıştılar.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Bakanım, benim sizden bir özel istirhamım var, önceki bütçelerde de ben kayda geçmiştim, ben kömürle ilgili sizin yaklaşımınızı biliyorum, Bakanlığımızın yaklaşımını biliyorum, kömüre dönük sizin ne kadar rikkat dikkat üzere hareket ettiğinizi biliyorum. Erzurum’da da 4 bölgede özel kömür ocaklarımız var, bizden önceki hükümetler zamanında hiçbir böyle kabul edilebilir gerekçe göstermeden o kömür ocakları işlevsiz bırakıldı.

Şimdi, bizim Aşkale’de, İspir’de, Oltu’da, Şenkaya’da bulunan kömür ocaklarının da mutlaka fonksiyonel hâle gelmesi lazım, bunu özellikle bekliyoruz efendim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz tamamlandı, toparlarsanız memnun oluruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Yirmi sene oldu.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yirmi senedir, işte, onlar çalışılıyor, Cavit Bey, onların hepsi çalışılıyor, biz ezbere iş yapmıyoruz.

Bir de, arkadaşlar, bakın, hep söyledik, ceffelkalem iş yapmayız, bizim kaydımız kuydumuz hepsi bilimseldir, bilgiye dayalıdır ve insanın huzurunu önceleyen bir yaklaşımdır, dolayısıyla zamanı geldiğinde yapılır, ben de burada hususen not düşünüyorum.

Değerli Bakanımızın da kadrosunun da çok yetkin olduğunu biliyorum, bu işlerde vukufiyetleri yüksek ve -Allah'ın izniyle- Erzurum'a hususi bir bakışları olacağını da biliyorum çünkü Erzurum'da güneş, Erzurum'da rüzgâr diğer bölgelerimize göre çok daha ısıtan ve esen bir kıvamda. Dolayısıyla bu tür enerjilere, yenilenebilir enerjilere de Erzurum'u bir miyar, bir ölçü olarak koymalarını talep ediyorum.

Arkadaşlar, hepinize saygı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Aydemir.

Şimdi üyelerimizle devam edeceğiz müzakerelere.

Sayın Mehmet Bekaroğlu, bakın sıra geldi, şimdi fikirlerinizi dinleyelim.

Buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; Enerji Bakanlığı bütçesiyle ilgili düşüncelerimi açıklayacağım ama bu söyleyeceklerimin sorumlusu iktidar, yirmi senedir iktidar olan Adalet ve Kalkınma Partisi değildir, dış güçler filandır yani, o nedenle üzerinize almayın.

Değerli arkadaşlarım, bir maddenin -neyse- nimet olması insanın onu istemesi, ihtiyaç duymasından kaynaklanıyor ve bu, miktarla sınırlıdır, belli bir miktarı aştıktan sonra... En sevdiğiniz şey ne, neyi seviyorsunuz? Bal mı? Sıcağı sever Erzurumlu. O bile ciddi bir şekilde nimet olmaktan çıkar, insana zarar verir. Enerji için de aynı şey geçerlidir. Bakın, bugün enerji temel bir insan hakkıdır, temel insan hakkı. Temel insan hakkı, ticaret... Bak, ticaret konusu yapılamaz filan, ben öyle inanıyorum ama o kadar gitmeyeceğim çünkü siz neoliberal düşüncelere inanan insanlarıdır. Ticaret, insan hakkının önüne geçemez, geçmemelidir. Enerji üretirken de elektrik, diğer enerjileri üretip dağıtırken de öncelikle çevreyi, gelecek kuşakları göz önüne almamız gerekiyor ve ürettiğimiz enerjilerin, elektrik enerjilerinin yeterli olması, kaliteli olması, sürekli olması, düşük maliyette olması, güvenilir olması gibi ölçüler var. Yani bunlar herkesin kabul ettiği, bildiği ölçüler. Biz de buna göre hareket etmeliyiz.

Bakın, sizin en büyük hatalarınızdan bir tanesi, bu nimeti yani bu temel insan hakkı enerjii ticaretin konusu yaptınız. Zaten neoliberalizm, tıkanan kapitalizmin yolunu açmak için... O zamana kadar insanın aklına gelmeyen bir sürü meta ticarileştirildi; su, hava, her şey ticarileştirildi. Siz de buna inanıyorsunuz, paraya ve ticarileştirdiniz her şeyi. Enerjiyi özelleştirdiniz yani enerji piyasasında ciddi bir özelleştirme yaptınız ve şu anda atılan adımlar insanların ihtiyacı ve gelecek kuşakların durumu gözetilerek değil, "Daha çok para nasıl kazanılır?" bu düşünceden hareketle enerji üretiyorsunuz.

Bir şeyin daha altını çizmek istiyorum değerli arkadaşlarım: İş gücü iklimi bozmak, çevreyi bozmakla ilgili olan, işte, fosil şeylerden dönüşüm santralleri bulunan, bunun ticaretini yapan bir sürü şirket, holding, firma birtakım vakıflar aracılığıyla sürekli şekilde iklim, yeşil enerji filan palavrası kesiyor, yalanı kesiyor, dünya böyle bir şey yani. Yani dünyayı mahvedenler en çok... Onlar o konuda şey yaparlar yani mafya gider, insanları soyar eder filan, ondan sonra da hayır işleri yapar hırsızlıktan. Böyle bir şeyle karşı karşıyayız, bunun altını çizeyim.

Değerli arkadaşlarım, şu anda dünyayı felakete götürecek bir yoldan bir adım, bir milim dönülmemiştir. Enerji ihtiyacının hâlâ yüzde 32'si petrolden, yüzde 20'si doğal gazdan, yüzde 26'sı kömürden karşılanıyor değerli arkadaşlarım -büyük çoğunluğu- ve bunlarda Türkiye'de de durum çok farklı değil. Türkiye'de bir fark var; enerji kaynaklarımız, birinci kaynaklarımızın büyük çoğunluğu ithalat yoluyla dışarıdan geliyor değerli arkadaşlarım ve sizin zamanınızda bu dışarıdan gelme artarak devam etmiş ve hâlâ daha “Yenilenebilir enerji kaynaklarına şu kadar para gömdük, hesapladık ettik.” işte “YEKDEM'ler kurduk ettik.” filan ama, hâlâ daha aynı şey devam ediyor, hiçbir şey değişmiş değil. Yani sizin temel enerji politikalarınız bu genel kural, kaidelerin dışındadır.

Bir daha tekrar ediyorum: Siz ticaret yapmak amacıyla bu şeyi yapıyorsunuz, insanoğlunun ihtiyacını karşılamak için bunu yapmıyorsunuz, bu sebepten dolayı da Türkiye'de özellikle elektrikte kurulu gücümüz ihtiyacımızdan da ürettiğimizden de kat kat fazla. O kadar çok proje şeyine dönmüş, depo hâline gelmiş, sürekli şekilde teşvik veriyorsunuz ve milyar, milyar lirasını gelecek kuşaklardan çalarak bu 10 tane, 20 tane, neyse, enerji şirketine veriyorsunuz değerli arkadaşlarım.

Yaptığınız işler sadece bunlardan ibaret değil arkadaşlar, kısa kısa geçeceğim. Mesela, bu enerji şirketlerine o kadar büyük paralar verdiniz ki o kadar da rahat bıraktınız ki enerji şirketleri, işte, garantiler verdiğinizden dolayı bankalardan krediler aldılar ve şu anda 47 milyar dolar civarında bir para problemlidir, bunun 15 milyar doları çok acil bir şekildedir. Bununla ilgili bir fon falan kurulacaktı Sayın Bakanım, ne oldu? Bu enerjideki batık kredilerle ilgili ne oldu? Endişe ediyoruz. Niye endişe ediyoruz? Çünkü geçmişte böyle para batıran şirketlerin, bankaların parası millete yüklenmiştir. Siz bu konuda ne yapacaksınız, gerçekten merak ediyoruz değerli arkadaşlarım.

Şimdi, sadece şeylerle ilgili değil, bu dağıtım şirketlerine müthiş kıyaklar sağlanıyor. Özelleştirdiniz, dağıtım şirketlerine verdiniz, işte, devlete ait olan binaları kiralyorlar, reklam veriyorlar, kiralama yapıyorlar, paralarını yatırmıyorlar. Bunlarla ilgili hiçbir şey yapmıyorsunuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Nereye yatırıyorlar?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Devlete yatırıyorlar devlete, bize yatırıyorlar. Ya, Bakana sor, onu size söyleyecektir.

Bakın, TEİAŞ'ı satacaksınız, TEİAŞ'ı, bunun kararı alındı, satacaksınız ama yatırım yapmaya devam ediyorsunuz.

Bakın, bir TELEKOM felaketi var bu ülkede. Bu ülkenin milyar milyar dolarları niçin Lübnanlı iş adamına, niçin Oger'e peşkeş çekildi, bilemiyorum. Verdiniz, adam aldı paraları, batırdı, bir kuruş ödemedi gitti. Şimdi, elimizde bir TELEKOM var; TELEKOM enkaz arkadaşlar, enkaz duruyor.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – TELEKOM'la Enerji Bakanlığının ne alakası var?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - TEİAŞ'ta da böyle bir şey mi var? Yatırımları yapıyoruz. Bakın, sadece on ayda 3-4 milyar civarında yatırım yapıldı. Madem satacaksınız “Bu yatırımlar niçin, ne olacak, kime satılacak, nasıl şeyler yapılacak?” diye ciddi sorular var.

Değerli arkadaşlarım, bu YEKDEM, yenilenebilir enerjiyi desteklemek, teşvik etmek için yapılmıştır. İşte, bu dolarla garanti verilmiştir ve sürekli bu şekilde dolarla garanti verildiği için bu elektrik santrallerine aslında 100 milyar TL'ye yakın fazla para ödenmiştir. Burada da büyük bir yalan çıktı yani işiniz gücünüz bu. Şimdi, denildi ki “1 Temmuzdan itibaren enerjide, 1 Temmuzdan itibaren YEKDEM'de, burada bulunan firmalara ödemeler TL'yle yapılacaktır.” Ama ondan önce böyle yapılacağı belli olduğu için, belki de otuz sene kullanılacak kapasite, güç inşa edildi ve devreye sokuldu bunlar ve onlar garantiledi çünkü 1 Temmuzdan itibaren yapılacak. Cumhurbaşkanı'nın son kararında da arkadaşlar, bir şey yapıldı, HES'lere büyük bir destek verildi. Evet, yenilenebilir enerji bütün dünyada

destekleniyor ama HES'ler o kadar desteklenmiyor çünkü "HES" dediğimiz şey sudur ve su ihtiyacı enerji ihtiyacının çok çok ötesinde. Artık su kaynaklarına dünya enerji kaynağı olarak bakmıyor Sayın Bakanım, bunu siz bizden çok daha iyi biliyorsunuz, önemli bir şey. Siz, bu su kaynaklarına en yüksek parayı gene YEKDEM'de vermeye başladınız. Bu nedir Sayın Bakanım, bunu anlamak mümkün değil.

Bir de geçen seneden beri kafama takılan bir şey var yani bu lastik artıkları falan nasıl yenilenebilir enerji oluyor ya, fosil bu. Nasıl yenilebilir enerji platformunda duruyor? Yani gerçekten insan aklıyla dalga mı geçiyorsunuz, alay mı ediyorsunuz? Bunlar anlaşılır şeyler değil değerli arkadaşlarım.

Peki, şimdi, değerli arkadaşlarım, bu Hükümet yani ülkeyi yöneten bir hükümet geleceğe projeksiyonlar yapabilmelidir. Dünya nereye gidiyor, bunun şeyini yapabilmelidir. Bakın, bütünüyle dışarıdan ithal ediyorsunuz yani enerji kaynaklarının büyük çoğunluğu dışarıdan geliyor, ithal ama burada da dışarıya bağımlılığımızla bitmiyor. Belli ülkelere bağımlıyız; Rusya'ya bağımlıyız. Şu andaki krizin yani petroldeki, enerjideki krizin temelinde pandemi filan var ama aslında oyunlar var, uluslararası ilişkiler var, Putin var, Avrupa'yla olan ilişkiler var, Ukrayna var. Peki, orada bir problem ortaya çıktı, işte, Avrupa 150 dolara bin metreküp alırken şu anda bin dolara almaya başladı bin metreküp gazı. Bu sebepten dolayı bizim anlaşmalarımız da yenilenecek. Ne olacak yani? Bunların hesabını ülkeyi yönetenlerin yapması gerekiyor. Bu konuyla ilgili de bir hesap yaptığınıza dair bir şey maalesef yok.

Değerli arkadaşlarım, bu zamlar... Bunun üstesinden nasıl geleceksiniz gerçekten? Yüzde 50. "Efendim, konutlara yansımadi." Elektrik üretimine yansıtıyorsunuz yüzde 50 doğal gaz zammı. Yansımayacak mı oradan yani? Her şeye yansımayacak mı? Bunları nasıl gerçekleştireceksiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bekaroğlu, toparlarsanız memnun olurum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – "Kucağına alıyor, yumuşatıyor." demişlerdi ya, nasıl yapacaksınız yani?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Grup sözcülerine daha müsamahakâr davranıyoruz ama çok sayıda söz isteyen var, diğer arkadaşlarımız da söz istiyor.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bitiriyorum. Birkaç cümlem var, bir iki dakika verirseniz bana.

Bakın, Sayın Bakanım, soruyorum: Devlet kurumları niye özel şirketlerle anlaşma yaparak enerji alıyorlar. Cengiz'den ve diğerlerinden alıyorlar, niçin?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bekaroğlu, soru-cevap kısmı da var.

Teşekkür ediyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Niye devletin ürettiği elektriği almıyorlar? Bunu merak ediyorum.

Birkaç dakika daha konuşabilirdim ama maalesef izin vermediniz, canınız sağ olsun, ne yapalım.

Bir cümleyle bitireyim mi ya, bir cümle?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bakın, bu gemilerle ilgili maliyetler doğru mudur? Doğruysa son derece... Bilmiyorum tabii, Sayın Usta'nın verdiği şeyle ama çok önemli bir şey söyledi, doğruysa büyük bir felaket, büyük bir soygun. Mesela bunlardan Oruç Reis sismik araştırmayla ilgili bir şey geldi bana, doğru yanlış, "Oltaş" diye bir şirket bunlara ihale edilmiş ve bu "Oltaş" diye şirket de AK PARTİ'nin içinde eski, önemli bir zata aitmiş ve devlet müthiş bir şekilde zarara uğratılmış. Bu konuda bir bilgi var mı yani?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi konuşma sırasını müsaade ederseniz okumak istiyorum, herkes kendisini buna göre ayarlayabilir. Önce, CHP'den Emine Gülizar Emecan'a söz vereceğim. Ardından Grup Sözcüsünün hakkını da kullanacağı için HDP'ten Sayın Ali Kenanoğlu'na on dakika söz vereceğim. Üçüncü olarak İYİ Partiden üyemiz Sayın Durmuş Yılmaz'a söz vereceğim. Dördüncü olarak AK PARTİ Grubundan Sayın Nilgün Ök'e söz vereceğim. Beşinci olarak da tekrar dönüp CHP'den Süleyman Girgin Bey'e söz vereceğim. Belki kendinizi ayarlarsınız diye bu sıralamayı da aktarmış oldum.

Emine Hanım, buyurun lütfen. Süreniz on dakikadır.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Mehmet ağabey, ne dedin ağabey sen?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Söyledim anlamadın mı? Gel, bir daha anlatayım sana. Su akar Türk bakar dedim yani ne diyeceğim.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Süreme ek isteyeceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Emine Hanım'a söz vermiştim. Lütfen değerli arkadaşlar...

Buyurun Emine Hanım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Bakan, değerli Bakanlık bürokratlarımız, değerli milletvekili arkadaşlarım, basın emekçileri; öncelikle hepinizi saygıyla sevgiyle hürmetle selamlıyorum.

Bugün Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesini görüşüyoruz. Tabii, Sayın Bakan, Türkiye'nin enerji politikalarının öncelikle sürdürülebilir olması gerekiyor. Aynı zamanda uygulanabilir maliyetleriyle yürütülmesi hem ülke kaynaklarımızın ülke ekonomisinde katma değer yaratabilir, refahı artırabilir şekilde değerlendiriliyor olması gerekmektedir. Tabii, istihdam ve büyümeye de katkı sunması gerekiyor. Enerji arz güvenliği ve verimliliğinin sağlanabiliyor olması lazım. Ulusal güvenliğimiz açısından da stratejik bir durum ve kamusal hizmet ağırlıklı olmalıdır diyerek de bir not düşerek öncelikle bütçenin üzerinden başlayarak değerlendirmelerimi yapmak istiyorum.

Sayın Bakan, tabii, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2022 bütçe teklifine baktığımız zaman, yaklaşık 5,3 milyar TL bir ödenek öngörülmüş. Bu ödenek bir önceki yıla kıyasla yüzde 33 oranında artmış ancak genel bütçeli kurumların toplam ödeneğine baktığımız zaman 2021'de Bakanlığımızın bütçesi binde 3,3 iken 2022'de bu bütçe 3,08'e gerilemiş. Yani Bakanlığımızın bütçesi genel bütçeli kurumlar içerisinde gerilemiş görünüyor. 2022'de mal hizmet alım giderleri yüzde 41 artıyor, 2021'de 8 milyon lira ayrılmışken 2022'de bu giderin 39,8 milyon çıkmasının nelerden kaynaklandığını sorucevab bölümünde bize bir açıklarsanız seviniriz. Tabii, önemli bir konu, merkezî yönetim bütçesinde enerji arz güvenliği ve verimliliği için ayrılan kaynak da 3 katına çıkarılmış. Tabii, önemli bir konu olduğu için bu anlamda artırılması tabii ki desteklenebilir, yalnız enerji arz güvenliği, verimliliği ve enerji piyasası için 21,3 milyar TL ödenek öngörülmüş, sonra 2023'te 11,6'ya gerilemiş, 2024'te de daha sert bir düşüşle 5,6... Bu konuda da bu düşüşle ilgili bir bilgi verirsiniz seviniriz.

Yine, Bakanlığımızın bütçe kalemleri içinde verimlilikle ilgili toplam 187,5 milyon TL ödenek koyulmuş. Yalnız “enerji verimliliği” demişken süreme de bakarak birkaç noktaya değinmek istiyorum: Tabii, Berat Albayrak döneminden kalma bir kalıcı yaz saati uygulaması var. Son olarak -tabii, yıllardır bunun kaldırılması gerektiğini her türlü ortamda biz ifade ediyoruz- Cambridge Üniversitesinde görevli Türk akademisyenler tarafından da yine enerji tasarrufu, elektrik bedelleri, elektrik tüketim bakımından bu uygulamanın bir fayda sağlamadığıyla ilgili bir rapor düzenlenmiş, mesela bununla

İlgili bu raporu incelediniz mi? Neden hâlâ bu yanıfta ısrar ediyorsunuz bir faydası görülmeyeceği kadar belgelenmişken? Aynı zamanda, bu kalıcı yaz saati uygulamasında da -tabii, hızlı hızlı değinmek zorundayım süremden dolayı- kayıp kaçak sorununu da maalesef çözemediniz.

Şimdi, kayıp kaçak, tabii, özelleştirme politikalarınızla da çok bağlantılı, baktığımız zaman. Kamu elektrik üretim tesislerinin çok büyük bir bölümü özelleşti yani rakamlara baktığımızda, 2002-2020 dönemini değerlendirdiğimizde, kamunun payı yüzde 60, özel sektörün payı yüzde 40'lardayken bu tam tersine dönmüş, şu anda özel sektörün payı yüzde 80'e çıkmış, kamunun payı yüzde 20'ye düşmüş. Aslında, bu bir anlamda -bu kadar fazla özelleşmesi- kamunun gücünün de özel sektöre devri anlamına gelmiyor mu? Şimdi, özel sektöre, bu kurumlara -tabii, milletten toplanan vergilerimiz var, bu vergilerle- çok fazla imtiyaz sağlandı, bu konuya diğer konuşmacı arkadaşlarımız da değindiler. Bir iki kısa örnek, mesela; BOTAS'ın elektrik üreticilerine satış fiyatlarının yüzde 8,8 düşürülmesi, YEKDEM desteği. Yine, hesaplamalara göre 2012-2020 yılları arasında ek destek tutarı 87,67 milyar TL olmuş. Şimdi, yani bu özelleştirme oranlarına bakıp bir de kayıp kaçak oranıyla kıyaslayalım durumu: Dünya ortalaması yüzde 9, OECD ülkeleri ortalaması yüzde 7 iken, Türkiye'de bu oran 2019 yılı itibarıyla yüzde 12,69. Şimdi, burada hedefinizi de bir türlü düşüremiyorsunuz, hedeflerinizi de güncelliyorsunuz 2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'na göre yüzde 9,4 iken, bu 2020 bütçe teklifinde ve 2022 yıllık programında yüzde 10,39'a çıkmış. Şimdi, kayıp kaçakla bu şekilde nasıl mücadele edeceksiniz? Verdiğiniz desteklerin, özel kuruluşlar tarafından yapılandırılmalarının düzeltilmesi, kayıp kaçığın önlenmesiyle ilgili hiçbir şekilde harcanmadığını, Bakanlığınız tarafından da denetimlerin yapılmadığını aslında bu, bir anlamda ortaya koyuyor. Tüm bu olumsuzluklar ortadayken hâlâ özelleştirmelerle ilgili çalışmalarınızın da devam ettiğini görüyoruz. Özellikle de TEİAŞ'ın özelleştirilmesi konusu var. TEİAŞ da ülkemizin elektrik arz güvenliğinin garantisi olan bir kurumdur. Bu kurum, bu görevini kamu hizmeti anlayışıyla sürdürmekte ve kurumun özelleştirilmesi durumunda tabii ki bunun birtakım riskleri ve sıkıntıları olacaktır. Bu kadar stratejik öneme sahip bir kurumun, kamu hafızasının yok olması riskini, şu ana kadar bilgi, birikim ve beceri konusunda belli bir noktaya gelmiş, tecrübe kazanmış kadrolarının dağılma riskini, bunları hiç mi öngörmüyorsunuz? "Neden bu kurumu özelleştirmekte özellikle de stratejik öneme sahip bir kurumken ısrar ediyorsunuz?" diye de sormak istiyorum.

Tabii, enerjide dışa bağımlılığımızın azaltılmasında da maalesef çok yavaş yol alıyorsunuz. Kendiniz söylediniz: "Enerjide dışa bağımlılık bir millî güvenlik meselesidir." Evet, doğru ama bu konuda maalesef yol almıyorsunuz. Küresel ölçekte enerji fiyatlarının artması ve sarayın, iktidarınızın kötü yönetiminden dolayı döviz fiyatlarındaki ani yükselişlerden dolayı Türkiye'de enerji fiyatları sürekli artmakta ve bu da vatandaşlarımızın, üreticilerimizin canını yakmaya devam etmekte. Her şeye; doğal gaz ve akaryakıtta, elektrige, her şeye sürekli zam gelmekte. Belki bugün bizim önemli problemimiz enerjiyle ilgili, toplumumuzun karşı karşıya kalmış olduğu bu zamlardır. Şimdi, bakıyorum, yalnızca bir yılda enerjide 31 defa zam yapılmış, 2021 yılının ilk beş ayında 1 milyon 525 bin 14 abonenin elektriği kesilmiş. Baktığımızda, bugün bu sayı çok daha fazla arttı, 5 milyon abone bu konuda sıkıntı yaşamakta. Mesela en önemlisi, vatandaşın mutfakta kullandığı tüp; yüzde 42 zam. Ya, bu ne demektir? Gerçekten bunu bir açıklayabilir misiniz? Ya, vatandaşımız yemesin mi, aç mı kalsın ya da çiğ mi yesin? Yani bu zamların maalesef gıda ürünlerine de sanayi üretimine de -bu arada çok önemli tabii, sanayi üretimine yansımaları- yoğun şekilde bir yansımaları var. Çiftçilerimiz de bu noktada üretmez hâle gelecekler.

Şimdi, yoksullaşılıyor Sayın Bakan, gittikçe yoksullaşılıyor. Şimdi, baktığımız zaman, mesela "Avrupa'da doğal gazı vatandaşına en ucuz veren ülkemiz." dediniz. Yani euro üzerinden değil de TL üzerinden de değerlendirebiliriz. Bir harita göstermek istiyorum şu şekilde: Bu haritaya baktığımız

zaman, satın alma gücüne göre 100 kilovatsaat elektriğin euro bazında fiyatlarını gösteriyor; koyu yeşile gittikçe de burada bir fiyat artışından, alım gücünün azalmasından bahsediyoruz. Haritada gördüğünüz gibi, Türkiye bu haritada koyu yeşile doğru gitmekte. Yani söylediğiniz şey doğru değil. Şu an, satın alma gücüne baktığımızda Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında, 37 Avrupa ülkesi arasında 31'inci sırada ve hiç de kolay bir şekilde satın alma yapamıyorlar enerji konusunda. Yani bakıyoruz, satın alma gücü düştü, TL değer kaybetti, vergi yükü arttı, özelleştirmeler maalesef vatandaşımızın üzerine bir kâbus gibi çökmeye devam ediyor.

Şimdi, yine baktığınız zaman...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son on saniyeniz, toparlarsanız memnun olurum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Valla çok şey var daha söyleyecek ama...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başka konuşmalara bırakalım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Diğer konuşmacı...

Başka konuşmamız da yok Başkanım maalesef, senede bir bu yani. Birazcık daha...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, başka bakanlıklara...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Başka bakanlıklarda da başka şeyleri söyleyeceğim.

Biraz daha anlayış göstermenizi bu konuda rica ediyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Grup sözcülerine tolerans gösteriyoruz ama çok sayıda söz talebi var Sayın Vekilim.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayıştayla ilgili bir şey söylemek istiyorum.

Maalesef Bakanlığınız, kurumlarınızın bütçelerini ya da alacaklarını da tahsil etmekte çok zorlanıyor. Baktığımız zaman, mesela 171 şirketten 37 enerji şirketinin elektrik enerjisi fon bedellerinin tahsil edilemediğini görüyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Emecan, rica ediyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Mesela EPDK kestiği cezaların takip ve tahsilatını hâlâ yapamadı. EPDK'nin tahsil etmediği cezalar kurumun on yıllık gelirlerine bedel, yani bunlar Sayıştay raporlarından.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Emecan -sözcüler dışında- rica ediyorum, bakın, çok sayıda talep var, karşılamak durumundayız.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – O zaman son cümlelerimi şöyle söyleyeyim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir zahmet, söyleyin.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Şimdi, içinden geçtiğimiz bu karanlık süreçte hakikaten vatandaşımız için bir fon oluşturulması gerekiyor, bu fonu oluşturmanız gerekiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Enerji bedelleri üzerinden -işte, arkadaşlarımızın da söylediği gibi- TRT katkı payı, KDV, bunların kaldırılması gerekiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Emecan.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Bunları belki de, o zaman, soru bölümünde değerlendiririz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, bir zahmet...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Ben, yine de yapmış olduğunuz olumlu çalışmalar, yürüttüğünüz çalışmalar için teşekkür ederek ama bu çarpıklıkların da düzeltilmesi gerektiğini söyleyerek sözlerime son vermek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Emecan.

Şimdi, Sayın Ali Kenanoğlu, Halkların Demokratik Partisinden...

Süreniz on dakikadır grup adına da kullandığımız için.

Buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet, teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, bürokratlar; herkesi ve tüm hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Ben, madenler ve madencilik üzerine bir konuşma yapacağım. Tabii, konuşmaları ve sunumu dinlediğimizde, bütün bunları başından beri dinlediğimizde topyekün bir bakış açısı farklılığımız olduğunun net bir şekilde daha da ortaya çıktığını gördüm. Yani bir kere, “zenginlik” tanımı, madenlere bakış açısı, madencilğe bakış açısı bir bütün olarak farklılık arz ediyor. Maalesef burada; ticaret, rant, para, altın odaklı bir bakış açısı var ve bir vahşi kapitalizm hikâyesini burada dinleyebiliyoruz. Yani gölgesini kiraya vermediğiniz ağacı kesip madencilere ruhsat sahası olarak veriyorsunuz, çok net bir şekilde de bunu burada görebiliyoruz. Dolayısıyla, bir sömürü düzeni söz konusu yani bu sömürü düzeni insanlar için değil sadece, doğa ve bütün canlı yaşam alanları için de geçerli olan bir sömürü düzeni ve komisyonlardan da biliyorum –ben Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonundayım- orada da bütün yasalar yapılırken şirketlerin talepleri esasına dayalı bir yasa hazırlığı yapılıyor, çalışma bütünüyle bunun üzerine kurulu. Oysa insanlar açısından da geçerli olan bir şey var; bu doğa, bu topraklar, bu ağaç, bu orman, bu su hepimizin, bizim açımızdan da geleceğimiz açısından da önemli şeyler ve korunması gereken şeyler yani tahrip edilmesi gereken değil ama maalesef, bütünüyle böyle bir bakış açısına sahibiz.

Şimdi, ülkenin farklı yerlerinden birkaç örnek aktarmak istiyorum: Örneğin, Zonguldak-Bartın. Şimdi, buranın yüzde 72’si maden ruhsatına verilmiş yani ruhsatlandırılmış. Burada ormanlık alanların yüzde 64’ü, korunan alanların yüzde 71’i, önemli doğa alanlarının yüzde 61’i, tarım alanlarının yüzde 66’sı madenlere ruhsatlandırılmış, Zonguldak-Bartın sahası bütünüyle.

Şimdi, diğer taraftan, bakıyorsunuz Eskişehir, başka coğrafyamızda, başka bir yer. Eskişehir’in yüzde 71’i, orman alanlarının yüzde 53’ü, korunan alanların yüzde 59’u, önemli doğa alanlarının yüzde 76’sı, tarım alanlarının yüzde 66’sı madenlere tahsis edilmiş; bu da Eskişehir’den bir manzara.

Afyon’a gelecek olursak, Afyon’un yüzde 52’si, ormanlarının yüzde 50’si, korunan alanlarının yüzde 45’i, önemli doğa alanlarının yüzde 36’sı, tarım ve mera alanlarının yüzde 63’ü madenlere tahsis edilmiş. Kiminde arama ruhsatı var, kiminde işletme ruhsatı var, kimi de ihale aşamasında.

Kahramanmaraş’ın da yüzde 58’i, ormanlarının yüzde 55’i, korunan alanlarının yüzde 56’sı, önemli doğa alanlarının yüzde 69’u, tarım alanlarının yüzde 50’si, mera alanlarının yüzde 65’i tahsis edilmiş; bu da Kahramanmaraş’ın hikâyesi.

Diğer taraftan, Tunceli-Erzincan’ın yüzde 52’si, ormanlık alanlarının yüzde 52’si, korunan alanlarının yüzde 60’i, doğa alanlarının yüzde 71’i, tarım alanlarının yüzde 42’si, meralarının da yüzde 66’sı olduğu gibi madenlere terk edilmiş durumda, ruhsatlandırılmış.

Şimdi, Kaz Dağları'nı biliyorsunuz, çok önemli bir alan ve buranın yüzde 79'u, ormanlarının yüzde 80'i, korunan alanlarının yüzde 55'i, önemli doğa alanlarının yüzde 95'i, tarım alanlarının da yüzde 78'i madenlere ruhsatlandırılmış, Kaz Dağları tümüyle bir ruhsat alanı şeklinde duruyor ve bu Kaz Dağları'nda Alamos Gold burayı terk etti yani daha doğrusu ruhsatını yenilemediğini söyledi ve burayla ilgili belirsizlik hâlâ sürüyor. Bu konuyla ilgili sorularımıza doğru dürüst bir cevap alamıyoruz, sürekli oyalayıcı cevaplar geliyor. Buradan tekrar sormak istiyoruz yani bu Kaz Dağları'ndaki Alamos Gold'un hikâyesi nedir, ne oldu? Burası tekrar ruhsatlandırılıyor mu, başka bir firmaya mı verilecek yoksa burası ağaçlandırılacak mı? Burayla ilgili ne bekleniyor? Buradan bunu da tekrar sormak istiyoruz.

Tabii, Ordu'da durum çok vahim, Ordu'nun yüzde 74'ü madenlere ruhsatlandırılmış durumda yani Ordu tümüyle maden sahası pozisyonunda. Şimdi, bu durum karşısında vatandaş ne diyor? Yani tamam, biz buradan söylüyoruz ama biz söylediğimiz zaman hemen bir manipülasyon olayı devreye giriyor, arkadaşlar bu konuyla ilgili sanırım bayağı da bir görev almışlar, hemen bir manipülasyona da girebiliyorlar. Şimdi, İskenderun'dan, Uşak'tan, Artvin'den vatandaşların söyledikleri var bütünüyle buralarda ve insanlar bu madenleri... Bir kere çok ciddi bir belirsizlik var ve bu süreçlere karşı itirazları var. ÇED'le ilgili sorunlar var, biraz sonra onlara değineceğim ama örneğin Uşak'ta daha önce ne olduğuyla ilgili bir vatandaşın anlatımı var, Eşme Kışladağ'da altın madeni süresince gördüklerini şu şekilde aktarıyor vatandaş, oradaki bir çevre platformunun da sözcüsü: "Altın madeni için dağın tepesinde 1 kilometre derinliğinde çukur oluşturuldu, ağaçlar kesildi, siyanür havuzlarından buharlaşıp havaya karışan zehirli kimyasal canlıların yok olmasına neden oldu, çiftçilerin hayvanları sakat ya da ölü doğdu." Bunlar geçmiş, yaşanmış şeyler. İnsanlarda kanser oranları arttı, bütün bunları hesaba katmadan "Maden sahalarını ihaleye açtık." demek, doğa düşmanlığıdır diyoruz. (Gürültüler)

Şimdi, "Bunların hepsi yalan." diyorsunuz. Ben, Balıkesir'de belediye başkan adaylığı yaptım son seçimlerde, Balıkesir'de hâlâ geçmişte yapılan madencilik kalıntıları ve tahribatları duruyor. Bütün, onların hepsinin tahribatları var. (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İsmail Bey, sıra gelince fikirlerinizi ifade edersiniz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – O tahribatları ortadan kaldırmadığımız sürece onlar orada duruyor ve doğaya ve canlılara zarar vermeye de devam ediyor.

Şimdi, ÇED süreci var. Şimdi, ÇED süreci şöyle: Bir kere, 2009'da yapılan değişikliklerle 25 dönümden küçük alanlar için işletme izni alınıyor. Yani, ÇED sürecine girmeden bir izin alma süreci var ve ruhsatlar böyle, bu şekilde bölünüyor. Biz, komisyonunda da bu konuyu çok tartışmıştık, ruhsatları bölüyorlar ve ÇED sürecine gerek kalmadan izin alıyorlar. Daha sonra birleştirme ve büyüme işlemlerine geçiliyor. Ve bu anlamıyla ÇED'den kaçıyorlar. Zaten iktidar bu dönemde ÇED'e gerek duymaksızın da birçok onay veriyor. Örneğin, Şırnak'ta 22 alana, yani tarım ve hayvancılık yapılan 22 alana "ÇED gerekli değildir." diyerek izin verildi. Dolayısıyla ÇED'in kendisi zaten hileli bir şekilde yürütülüyor. Vatandaşın buraya doğrudan katılımı engelleniyor. Tıpkı burada yapıldığı gibi kimi manipülasyonlarla gerçeklerin üstü örtülmeye çalışılıyor ve arkasından da ÇED raporu hazırlanıyor. Çoğu zaman bunlarla ilgili yürütmeyi durdurma kararı verildiği hâlde şirketler durmuyorlar ve bir şekilde çalışmalarına devam ediyorlar. Bütün bu süreçlerin hepsi de yürütülüyor.

Şimdi, altın madencilik konusunda da burada şunu gördük: Yer altında ne kadar maden varsa hepsini en kısa sürede çıkartmaya yönelik bir bakış açısı var. Şimdi, bu madenlerde bizlerden sonraki kuşakların da hakkı var ama biz, bugün, ne kadar imkânımız varsa tamamını ortaya çıkarma üzerine

bir siyaset yürütüyoruz. Bu madenlerin birçoğu da biliyoruz ki aslında emperyalist şirketler dediğimiz uluslararası şirketlere verilmiş ya da onların Türkiye’deki birlikte hareket ettiği kimi firmalar üzerinden bütün bu süreçler yürütülüyor ve bu anlamıyla bir bakış açısı var.

Tabii, kömür konusunda da Türkiye’de, üretilen kömüre oranla ölümcül iş kazalarında açık ara dünya 1’incisiyiz. Yani, aslında öngörülebilir, önlenabilir bu kazalar, bu katliamlar daha doğrusu kaza, kader ve fitrat olarak açıklanıp tedbirleri alınmıyor. Maalesef ki bütün bunlarda da bunu yaşıyoruz.

Şimdi, bunlardan kaynaklı olarak biz HDP olarak yıllardan bu yana ülkemizdeki tüm madencilik faaliyetlerinin kamu yararı ve ülke geleceği gözetilerek planlanmasını savunuyoruz. Yani şöyle bir şey yok: Biz her şeye “hayır” diyoruz. Hayır, böyle değil, bu sizin algınız ve sizin kamuoyunda oluşturmak istediğiniz bir algıdır yani. (Gürültüler) Şimdi, laf atacağına dinle biraz. Bütünüyle algıyı bunun üzerine oturtuyorsunuz, muhalefet bir şey dediği zaman “Ya, bunlar hiçbir şey istemiyor.” falan. Öyle değil, “Talana, yağmaya, soyguna dur.” diyoruz yani, bunlara “hayır” diyoruz. Yaptığımız işlerde bir kere kamunun üstün faydası, doğanın üstün faydası, canlıların üstün faydası, bunlara bakılması gerekiyor. Tüm madenciliğin kamu eliyle işletilmesi ve maden işletmelerinde etkin kamu denetiminin sağlanması gerekiyor. Madencilik faaliyetlerinin doğayı ve doğal yaşamı tahrip etmeden, onlara zarar vermeden yürütülmesi gerekiyor. Bu şekilde yürütüldükten sonra kimsenin bunlara karşı “hayır” dediği yok ancak bütün bu işler fütursuzca ve bir vahşi kapitalizm yağmasıyla yürütüldüğü için biz bütün bu süreçlere bu anlamıyla karşı çıkıyoruz. Tekraren bu konudaki görüşlerimizi bu şekilde aktarıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Şimdi, İYİ Parti Grubundan Sayın Durmuş Yılmaz’a söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır Sayın Yılmaz, buyurun lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – On dakikadan da çok az konuşacağım.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, basınımızın değerli mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Enerji arzının sürekliliği, kaliteli olması, sürdürülebilir olması, güvenli olması ve katlanılabilir maliyette olması Enerji Bakanlığının, enerji politikasının amaçları arasında gösteriliyor. Ben özellikle bu katlanılabilir maliyet üzerinde konuşacaktım ama vazgeçtim.

Tekerlek daha icat edilmemişti, mağarada yaşıyorduk, ateş de yeni icat edilmişti, ağaç kovuklarındaydık, üstümüzü çınar ağacının yapraklarıyla, incir ağacının yapraklarıyla örtüyorduk ve basit bir hayat yaşıyorduk(!) Ne olduysa yirmi yıl önce bir idare geldi, bize pantolon giydirdi, kolalı gömlek giydirdi, boynumuza kravat taktı; bizi bugünkü güne ışınladı(!)

SALİH CORA (Trabzon) – Merkez Bankası Başkanı yaptı(!)

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) - Evet, evet; aynen öyle.

Bize düşen görev, bu yapılan iyiliği unutmamak(!) İbrahim Bey burada yok ama İbrahim Bey tarihin arşivlerine geçecek, anallerine geçecek çok tarihî bir konuşma yaptı(!) Dolayısıyla, İbrahim Bey’in bu konuşması üzerine laf söylemeyi zail addederim, sözlerin israf olacağını düşünürüm(!) Dolayısıyla, bundan sonraki tarihçiler geldiğimiz noktada İbrahim Bey’in tarihin arşivlerine geçmiş bu değerlendirmesinin kıymetini bilmeli(!) Artık biz mağara kovuklarından çıktık, televizyonumuz var, buzdolabımız var, efendim, iPhone vesaire var; bundan sonra artık bize bir iyilik daha yaparsınız inşallah, şu doğal gazdan, elektrikten vesaireden kurtarıp daha başka bir şey yaparsınız da hayat çok daha kolaylaşır(!) Dolayısıyla, bu tarihî konuşma gerçekten önemli bir konuşma, Türk milletine,

tutanaklara girip bu konuları incelemesini, bakmasını salık veriyorum(!) Ama şunu da unutmayın ki: Bu mağara adamının biriktirdiği serveti 2002 yılında görevi devraldığımızda karşı karşıya olduğunuz önceki dönemin yaptığı yanlışları ortadan kaldırmak için satarak ülkeyi belli bir yere getirdiniz ve enflasyonu aşağıya çektiniz fakat bugün geldiğiniz nokta itibarıyla öncekilerin o yaptığı, o mağara adamının yaptığı ve biriktirdiği servetleri satarak hallettiğiniz işi tekrar başa döndürdünüz, bugün aynı meseleyi, sorunu çözebilmek için TEİAŞ'ı özelleştiriyorsunuz. Borçlandınız, önceki dönem de borçluydu, o borcu aşağı çekebilmek için o mağara adamının biriktirdiği serveti özelleştirdiniz, sattınız; şimdi aynı mağara adamının 1904 yılında başladığı TEİAŞ'ın başlangıcı olan serveti satıp yine aynı borcu ödemeye çalışıyorsunuz. İbrahim Bey, bunu da lütfen not et, bunu not etmezsen bu ülke buradan bir yere gidemez ama size teşekkür ediyoruz, bizi ışıldadınız, bizi ağaç kovuklarından, mağaradan çıkardınız; boynumuzda kravatlı insan yaptınız(!)

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Çok teşekkür ederim Sayın Yılmaz.

Şimdi, AK PARTİ Grubundan Sayın Nilgün Ök.

Buyurun Sayın Ök.

Süreniz on dakikadır.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, çok değerli Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri; ben de sizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Aslında 2022 bütçesini incelediğimiz zaman, tüm dünyayı etkisi altına alan Covid salgınının ekonomik etkileri, küresel enerji darboğazları ve uluslararası gerilimler sebebiyle siyasi ve ekonomik bakımdan küresel bir yeniden yapılanma sürecinde bulunduğumuz şu dönemde ülkemizin kesinlikle yoluna daha da güçlenip bu alanda sağlam adımlar atarak devam etmesini sağlayacak ve bu süreçte pozitif ayrılarak yaşamamıza olanak verecek bir bütçe olduğunu ben düşünüyorum.

Tabii, biz göreve geldiğimizde milli kaynaklarımızı önceleyen stratejimizle tüm enerji kaynaklarımızı sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda milletimizin hizmetine sunmak için ciddi çalışmalar yaptık. “Bağımsız Enerji, Güçlü Türkiye” sloganıyla pek çok projeyi de hayata geçirdik. Ülkemizin, kendi enerjisini kendi kaynaklarından, kendi insan kaynağı ve teknolojiyle elde etmesinin sağlanması ve geleceğe uzanan yolda emin adımlarla yürümesi adına yaptığımız yatırımlarla enerjide ciddi anlamda merkez ülke olma konusunda birçok yatırımı hayata geçirdik. Ülkemizin gerçekleştirdiği pozitif büyüme seyri ve paralelinde artan refahla birlikte enerji sektörünün de her alanında hızlı bir talep artışı söz konusu oldu. İstatistiklere baktığımız zaman, Türkiye geliştirmekte olan ülkeler içerisinde geçtiğimiz bu on dokuz yıllık süreçte enerji talep artışının en hızlı gerçekleştiği ülke olmuştur. Şöyle baktığımızda, yıllık elektrik enerjisi talebinin dünya ortalaması -bu geçtiğimiz süreçte- yüzde 3,5-4'teyken Türkiye'de bu oran yüzde 6 civarında gerçekleşmiştir. Tabii, bu yoğun talebe cevap verebilmek, ülkemizin enerji yönünden dışa bağımlılığını bulunduğu coğrafya nedeniyle bir kader olmaktan çıkartarak bu bağımlılığın azaltılması, enerji kaynaklarının ve enerji geçiş güzergâh çeşitlendirilmesi, enerji altyapısının güçlendirilmesi, enerji verimliliğinin önceliklendirilmesi, enerji kaynağı arama faaliyetlerine öncelik verilmesi yani özetle, arz güvenliğinin sağlanması, geleceğimiz açısından çok büyük önem arz etmekteydi.

Kurulu güçler açısından yaptığımız değerlendirmelere geldiğimizde; tabii ki biz, burada gidiyoruz hep 2002'ye dönüyoruz, ne yapalım, on dokuz yıllık bir Hükümetiz, tabii ki kendi dönemimizde yaptıklarımızı anlatacağız, bizden öncekileri değil, biz ne yapmışız onu anlatmamız gerekiyor. Bu

anlamda da işte, 2002’de 12 bin megavatlar seyrinde olan hidroelektrik santral kurulu gücümüz bugün 30 bin megavat barajını aşmış, rüzgâr kurulu gücü, yine 19 megavatken bugün, 10 bin megavat seviyesinin üzerine çıkmış, 2014 yılına kadar ülkemizin güneş enerji santrali bulunmazken bugün 7.500 megavat seviyesini geride bırakmıştır. Jeotermal kurulu gücündeyse dünyada üst sıralarda yer almaktayız ki, 1.700 megavata yaklaşan bir kurulu güçten bahsediyoruz. Bu artışlar sadece kurulu güçlerde kalmayıp üretime de yansdığı için her gün yenilenebilir üretim potansiyeli daha da artmaktadır. Her ne kadar hidroelektrik enerji üretimi yağış miktarına bağlı olsa da ve yıllar kurak geçse de 2020 yılında toplam elektrik üretimimizin yaklaşık yüzde 26’sı, bu yıl ise yüzde 18’in üzerinde bir kısmı hidroelektrik enerjiden elde edilmiştir. Rüzgâr, güneş ve jeotermal kaynaklardan elektrik üretimi de 2002’li yıllara baktığımızda sonunda yüzde 15 seviyesini yakalamıştır, bu yıl ise şimdilik yüzde 16 seviyesinde seyretmektedir. Her geçen gün yeni rekorların kırılma potansiyelini barındıran şu günlerde en son rekorumuz da rüzgârdan gelmiş durumda. Sayın Bakanımızın Twitter hesabından açıkladığı bilgiye göre 25 Ekim Pazartesi günü rüzgârdan da elde edilen elektrik enerjisi miktarı 175 gigavata yaklaşarak yeni bir rekor kırmıştı. Bu üretimin günlük toplam üretim içerisindeki payı ise yüzde 20,2 olmuştur.

Ekonomik büyümemize bağlı olarak enerjiye, güvenilir, kesintisiz ve uygun fiyatlı erişim ihtiyacımız da tabii ki artıyor. “Enerjiye yapılan yatırım geleceğe yapılan bir yatırımdır.” anlayışıyla bu alanda projelerimizi çeşitlendirmeye çalışıyoruz. En son, işte, biliyorsunuz, Karadeniz’de 405 milyar metreküplük doğal gaz keşfimizin, bağımsız enerji, güçlü Türkiye kararlılığımızda atılan en önemli adımlardan olduğuna inanıyorum.

Sayın Bakanımızın da sunumundan, ülkemizin enerji alanında geldiği iyi noktayı hep beraber gördük. Ülkemizin, bugünkü toplam enerji kurulu gücü 96 bin megavatı geçti. Yerli enerji kaynaklarına dayalı kurulu gücü de 19 bin megavattan 61 bin megavatın üzerine çıktı.

Diğer yandan da ülkemizi bir enerji üssü hâline getirecek projeleri de tek tek hayata geçireceğiz. Bu kapsamda TANAP ve Türk Akımı Projelerimiz de işler hâle gelmiş durumda. Azerbaycan’la birlikte Avrupa Birliği enerji arz güvenliğinin önemli bir halkası olan Trans Adriyatik Boru Hattı Projesi de tamamlandı. Ülkemizin ilk yüzen LNG depolama ve yeniden gazlaştırma terminalini Aliğa’da 2016 yılında, BOTAŞ’a ait ikinci yeniden gazlaştırma terminalini ise Dört Yol’da 2018 yılında devreye aldık.

Arz güvenliği açısından önem arz eden ve dünyada elektrik üretiminde önemli oranda kullanılan nükleer enerji konusuna da değinmek istiyorum. Dünyada üretilen elektriğin yaklaşık yüzde 11’i nükleer santrallerden sağlanmakta. Dünyada 33 ülkede 443 adet nükleer güç reaktörü işlemede, 53 tanesi de şu an inşaat hâlinde. Elektrik üretiminin, Fransa yüzde 71’ini, Güney Kore yüzde 26’sını, Amerika ise yüzde 20’sini nükleer enerjiden karşılamaktadır. Günümüzde de enerji taleplerindeki ve fiyatlarındaki bu artışa bakıldığında bizim de tabii ki nükleer santral yapmamız bir kaçınılmaz olmuştur. Akkuyu Nükleer Güç Santrali yılın her günü, günün yirmi dört saati çalışarak 4.800 megavatlık kurulu gücüyle elektrik üretecektir. Bu tesis tek başına ülkemizin ihtiyacı olan yüzde 10’luk elektrik üretimini gerçekleştirecektir. Bu projenin aslında stratejik boyutu Türkiye’nin enerji ihtiyacını karşılamada kaynak çeşitlendirmesini de sağlayacak olması. İnşallah, cumhuriyetin 100’üncü yıl dönümünde ilk etabını da hayata geçirmiş olacağız.

Ayrıca, enerji portföyündeki yerli kömür ve yenilenebilir enerji payının artırılmasına yönelik de çalışmalarımıza hız vermiş durumdayız. Rüzgâr, güneş, hidrolik, jeotermal gibi yerli ve yenilenebilir kaynakların enerji üretim sepetimizdeki payının artırılmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu anlamda Bakanlığımızın yaptığı çalışmalar sayesinde yenilenebilir enerji kurulu gücünde dünyada 13’üncü, Avrupa’da 6’ncı sırada yer alıyoruz. 2002 yılında 12 bin megavat seviyesinde olan yenilenebilir

enerji kaynaklarını 50 bin megavata taşımış durumdayız. İklim krizleri ve enerji darboğazlarının yaşandığı bu dönemde kalkınmanın temel altyapısı olan enerji konusunda gerçekten bu gelişmeleri görmezden gelmememiz gerektiğini düşünüyorum.

Tabii, aynı zamanda, cumhuriyet tarihinin aslında en çevreci iktidarı olduğumuzu düşünüyorum. Temiz, güvenli, kaliteli ve yenilenebilir enerji bizim dönemimizde hayata tanıştırıldı. Paris İklim Anlaşması da bu anlamda Mecliste kabulüyle yeşil kalkınma devriminin ilk müjdecisidir. Türkiye bundan sonra attığı her adımı bu anlayışla planlayarak hayata geçirecektir. Aynı zamanda, sanayide bir yandan enerji yoğunluğunu azaltacak yüksek teknolojlü altyapılara yönelirken diğer yandan da düşük emisyonlu ve temiz üretim tekniklerinin ağırlıklı olduğu uygulamaları da bu dönemde ciddi anlamda teşvik edeceğiz. Bu bağlamda yine buradan şunu söylemek istiyorum: Sayın Cumhurbaşkanımızın da Bakanımızın da üstüne basa basa ifade ettiği gibi, Türkiye, artık, her alanda olduğu gibi, enerji alanında da oyun kurucu bir ülke konumundadır.

Ben sözlerime son verirken buradan Sayın Bakanımıza bugüne kadar yapmış oldukları çalışmalardan dolayı çok teşekkür ediyorum, emeği geçen tüm bürokratlarımıza da teşekkür ediyorum. 2022 yılı bütçelerinin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Ök.

Şimdi söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Süleyman Girgin’de.

Sayın Girgin, buyurun.

Süreniz on dakika.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basınımızın temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, zamanın birinde bir ağa varmış. Eli sıkışan; tarlasını, evini, bağını, bahçesini satmak isteyen onun yanında almış soluğu. Ağa sormuş “Bu satmak istediğin mal miras mı kaldı, yoksa alın terinle mi aldın?” diye. “Miras malı” denirse pazarlığa oturur “alın teriyle” denirse orali olmazmış. Cumhuriyet ve cumhuriyet kazanımları, cumhuriyeti kuranlar için miras değil, alın teriydi. Türkiye son yirmi yıldır kadir kıymet bilmez bir hayırsız mirasyedi iktidar tarafından yönetilmekte. Âdeta öç alırcasına cumhuriyet kazanımları har vurup harman savruluyor. “Ne banka bırakacağız ne fabrika ne işletme ne de liman, hepsini satacağız.” diye diye ne santral bıraktınız ne bunlara yakıt sağlayan madenleri ne dağıtımı ne de başka kurumları, hepsini özelleştirdiniz.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Enkaz bıraktınız, enkaz!

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Sektör tamamen yerli ve yabancı şirketlerin insafına terk edildi. Elektrik üretiminde dışa bağımlılık oranımız 1984’te yüzde 23 iken 2020’de yüzde 43,3 oldu. Sektör kamusal çıkara yönelik değil, yandaş şirketlere iş yaratmak ve rant sağlamak amacıyla çalışır hâle geldi.

Değerli milletvekilleri, özelleştirme politikaları vatandaşa pahalılık, zam ve enerji yoksulluğu olarak geri dönmekte. Vatandaş resmen soyuluyor. Bakın şu faturalara; bu faturalar bir yıl önceki temmuz ayı ve bu yılki ağustos ayına ait faturalar. İki fatura arasında elektrikte yüzde 30 dolayında bir artış var. Ocak ayından beri elektriğe gelen yüzde 30 zamma karşılık hangi memura, hangi emekliye, hangi işçiye son bir yılda yüzde 30 oranında zam yaptınız? Son üç yılı ele alalım; konutların ödediği elektrik birim fiyatı 2018’in başında 45 kuruştan 2021’in sonunda 91,5 kuruşa çıktı. Doğal gazda da

durum aynı; konutlarda kullanılan 1 metreküp doğalgaz 2018'in birinci döneminde 114 kuruş iken 2021'in ikinci döneminde 149 kuruştan faturalara yansımakta. EÜAŞ'tan 24 kuruşa çıkan elektrik halka neredeyse 4 katına, 92 kuruşa satılıyor.

Sayın Bakan, arada kimler zengin ediliyor? Üstelik elektriğe yeni zam da kapıda. Ekim ayında açıklanması gereken yeni elektrik tarifi hâlâ yayımlanmadı. Soruyoruz: Enerji fiyatlarının enflasyon hesaplamalarından çıkarıldığını da göz önüne aldığımızda, iktidar 2021 yılının Kasım ve Aralık aylarına yüklü bir zam oranıyla girmeyi mi amaçlamaktadır?

Değerli milletvekilleri, 2 milyon 100 bin hanenin elektrik faturalarının kamu tarafından ödenmesi, faturasını ödeyemediği için elektrikleri kesilen yaklaşık 3 milyon 700 bini aşan hanenin varlığı ülkemizde enerji yoksulluğunun geldiği noktayı göstermesi açısından önemlidir. Özelleştirmeler için topluma sunulan pembe tabloların üzerindeki sır zaman içerisinde dökülmüş ve karşımıza enerji yoksulluğunun resmini içeren kara bir tablo çıkmıştır. Peki, ne yapılırsa bu tablo değişir? “Geçinemiyorum, faturamı nasıl ödeyeyim?” diye feryat eden vatandaşlarımızın yükünü biraz hafifletmek adına elektrik faturalarının yaklaşık yüzde 20'sini oluşturan vergi ve fonlar tekrar gözden geçirilmelidir. 2017 yılında yapılan yasal düzenlemeyle sanayi abone grubundan kaldırılan TRT payı kesintisi tüm abone gruplarından kaldırılmalı ve elektrik faturalarındaki TRT payı tahsiline son verilmelidir çünkü TRT payı uygulaması iktidarın propagandası için elektrik faturalarını haraca bağlamanın adı olmuştur. Benzer bir uygulama, artık amacını yitirmiş olan enerji fonu kesintisi için de geçerli olmalıdır. Mesken abone grubundan KDV tamamen kaldırılmalı; benzer uygulama, çiftçilik yaparak geçimini sağlayan tarımsal sulama abone grubu için de göz önüne alınmalı, KDV oranı yüzde 1'e çekilmelidir.

Değerli milletvekilleri, Sayıştay elektrik satışı yapan bazı şirketlerin elektrik faturaları üzerinden vatandaştan tahsil ettiği elektrik enerjisi fonu tutarlarını bakanlık hesabına hiç yatırmadığını ya da eksik yatırdığını ortaya koymuştur. Rapora göre 2019 yılında elektrik satışı yapan 174 firmadan 41'i hiç elektrik enerjisi fonu ödemesi yapmamış, 15'i ise eksik ve gecikmeli ödemiştir. 2020 yılında ise elektrik satışı yaptığı bildirilen 197 şirketten 37'si hiç ödeme yapmamış, eksik ve gecikmeli ödeme yapan şirket sayısı ise 18 olmuştur. Vatandaş faturasını ödeyemeyince elektriğini anında kesenler söz konusu şirketler olunca gözlerini kapatıyorlar.

Değerli milletvekilleri, geçtiğimiz ay Muğla'nın Köyceğiz ilçesinde yer alan Dalaman Çayı üzerinde 115 megavatlık güce sahip olan Akköprü Hidroelektrik Santrali özelleştirildi. İktidar sata sata her şeyi tüketti, şimdi de ülkenin 6'ncı büyük barajını 605 milyon TL'ye satarak ne kadar yerli ve milli olduğunu bir kez daha göstermiş oldu.

Şimdi de Türkiye'de üretilen elektriğin tüketiciye dağıtımını sağlayan ve dağıtım şebekesini aktarımdan sorumlu olan başlıca kurum Türkiye Elektrik İletim AŞ özelleştirme kapsamına alındı. Bakıyoruz ki TEİAŞ 2019'da 1,6 milyar lira, 2020'de 4,8 milyar lira kâr etmiş; en fazla kâr eden 3'üncü kamu işletmesi. Şimdi, böyle bir işletme neden özelleştirilir? “Biz bu kârı halkımız için, ucuz elektrik için, enerji güvenliği için kullanmayacağız; bu kâr şirketlerin olsun.” dersiniz özelleştirirsiniz. Sadece bu özelleştirme kararı bile iktidarın yaşadığı kaynak sıkıntısının halkımızın geleceğine vurulan bir pranga olduğunu göstermektedir. Bir kerelik gelir elde etmek için geleceğimiz maalesef satılmaktadır. Son yirmi yılda özelleştirilen elektrik üretim ve dağıtım sektörü borç batağı içinde, bu da enerji fiyatlarına zam olarak yansıyor. Bırakın TEİAŞ'ı özelleştirmeyi, kesintisiz, kaliteli, temiz enerjiye ödenebilir koşullarda erişim temel bir haktır, bunu sağlamak ise devletin görevidir. Üretimden iletme, dağıtımdan satışa bu hizmetin tek elden ve kamu eliyle yönetilmesi bu görevin hakkıyla yerine getirilmesinin ön koşuludur.

Değerli milletvekilleri, bugüne yine doğal gaz zammıyla uyandık. Bugünden itibaren geçerli olacak yeni tarifeye göre sanayi abonelerine yüzde 48, elektrik amaçlı tarifeye ise yüzde 46 zam yapıldı. Konutlara henüz zam gelmemiş olması yanıltmasın çünkü ülkemizde doğal gazın sadece küçük bir kısmı, yüzde 6'sı ısınma amaçlı kullanılıyor. Sanayici doğal gazı pahalı kullanınca ürettiği ürüne de zam yapacak, iğneden ipliğe her şey zamlanacak, olan yine halka olacak. İktidar enerji şirketlerine bir kez daha maalesef teslim oldu. İktidara çağrımızdır, şirketleri değil, bir kez olsun vatandaş düşünün. Kara kış fonu oluşturun, enerjideki vergi yükleri ve zamları vatandaşın cebinden değil, bu fondan karşılayın, fakir fukara kışı rahat geçirin.

Sayın Bakan, bazı sorularım olacak size.

Stratejik kuruluşlarımız BOTAS, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu gibi kurumların KİT mevzuatından muaf hâle getirilmesi mi amaçlanmaktadır?

Diğer sorum: İktidar, Haziran 2022 tarihine kadar gerçekleştirmeyi hedeflediğini duyurduğu KİT reformuyla KİT sisteminin toptan değiştirilmesini hedefliyor. Böylelikle KİT'lerin bağlı mevzuattan muaf hâle getirilerek özel şirket mantığıyla yönetilmesi mi amaçlanmaktadır?

Diğer sorum: Keşfedilen doğal gaz rezervlerinin yer aldığı Sakarya doğal gaz sahasının geliştirilmesi için ekim ayında TPAO, 2 yabancı şirketten oluşan Schlumberger ve Subsea 7 konsorsiyumuyla anlaşmıştır. Bu anlaşmanın ayrıntıları kamuoyuna neden açıklanmamıştır? Bugün giderek daha pahalı hâle gelen sıvılaştırılmış doğal gaz LNG'nin doğal gaz ithalatımız içerisindeki payının artırılmasının nedeni nedir?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Girgin, lütfen tamamlar mısınız?

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Tamamlıyorum Başkanım.

Vatandaşın kullandığı doğal gaza da zam yapılması gündemde midir?

Uzun yıllar ekskavator tamircisi olarak Türkiye Kömür İşletmelerinde çalışmış bir işçi olarak soruyorum: TKİ ve TTK gibi kurumların desteklenerek üretimin, çevre ve insan sağlığına yönelik tedbirler alarak artırılmasına yönelik çalışmalarınız var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER - Teşekkür ediyorum Sayın Girgin.

Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Tamer Osmanağaoğlu.

Buyurun Sayın Osmanağaoğlu.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, kıymetli basın mensupları, bakanlığımızın saygıdeğer bürokratları; hepimizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Ülkemiz geride bıraktığımız yirmi yılda OECD ülkeleri arasında enerji talebinin en hızlı arttığı ülke olarak bilinmektedir. Özellikle elektrik ve doğal gaz ihtiyaç artışı konusunda Çin'in ardından 2'nci sırada gelen ülkenin Türkiye olması, ülkemizin bölgesindeki en büyük doğal gaz pazarlarından birisi olmasını da kaçınılmaz kılmıştır. Bu durum ülkemizin enerjide dışa olan bağımlılığını artırmış olsa da dışa bağımlılığın azalması için sürdürülen çalışmaların daha kararlı bir hâl almasını sağladığı da inkâr edilemeyecektir. Bu süreçte enerji güvenliğini güçlendirmek, güzergâh ve kaynak çeşitliliğini artırmak, enerjide bölgesel ticaret merkezi hâline gelmek, nükleer enerjiji çeşitlerimiz arasında dâhil etmek, bunu yaparken de sosyal ve çevresel etkilerini göz önünde bulundurarak hareket etmek, ülkemizin enerji politikalarının temelini oluşturmaktadır.

Kamuoyuna yansıyan son istatistiklere göre ülkemizin yenilenebilir enerjide kurulu güç bakımından Avrupa’da 5’inci, dünyada ise 12’nci sıraya yükseldiği bilinmektedir. Elbette bu oranın artırılması hepimizin ortak amacıdır ancak çağın dayattığı milletlerarası ilişkilerin insafsız bir hâl alması bundan çok daha fazlasını yapmamız gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda nükleer enerji konusunda atılan adımları, yapılan yatırımları, gerçekleştirilen iş birliklerini ziyadesiyle önemsedığımız bilinmelidir. 12 Mayıs 2010 tarihinde Rusya Federasyonu’yla Türkiye’nin ilk nükleer enerji santralinin inşasına ilişkin anlaşmanın imzalanması; 2018 yılının Nisan ayında ilk reaktör için temelin atılarak çalışmaların başlatılması, 2020 yılının Nisan ayında ikinci ünitenin inşaatına başlanması ve 2021 yılının Mart ayında ise üçüncü ünitenin temelinin atılması. Cumhuriyetimizin 100’üncü yılına nükleer enerji üreten bir ülke olarak girmesini arzu ettiğimiz ve hedeflediğimiz ülkemizin bu minvalde gerçekleştirdiği çalışmaların nihai hedefine ulaşacağına inancımız tamdır.

Diğer yandan, ülkemizin ilk yüzer LNG depolama ve gazlaştırma ünitesinin Aralık 2016’da Aliğa’da devreye girmesi, ikinci ünitenin 2018 yılında Hatay’da devreye alınması, Türk Denizcilik Sicili’nin kayıtlı ilk yüzer LNG depolama ve gazlaştırma ünite gemisi Ertuğrul Gazi gemisinin satın alınarak 25 Haziran itibarıyla Hatay tesislerinde faaliyete alınması; hâlihazırda faaliyet gösteren lakin 2023 yılında tamamen faaliyete geçmesi planlanan Silivri Depolama Tesisi’ndeki çalışmaların kararlılıkla devam ediyor olması, bir fazı tamamlanan Tuz Gölü Yer Altı Depolama Projesi’nin 2023 yılında tamamen faaliyete geçmesi çalışmalarının aralıksız sürüyor olması; ülkemizin bu alandaki kararlılığı açısından büyük önem arz etmektedir.

Sayın Bakanım, özellikle, tamamen yerli imkânlarla sürdürülen doğal gaz arama ve çıkarma faaliyetlerinin ülkemizde büyük bir heyecan uyandırdığını hatırlatmak isterim. Bu sebeple, Fatih sondaj gemimizin 2018 yılında gerçekleştirdiği ilk sondaj faaliyetinin ardından 10 kez daha sondaj faaliyeti gerçekleştirmesi, Karadeniz-Sakarya sahasında Fatih sondaj gemimizin gerçekleştirdiği sondaj çalışmalarında iki farklı kuyuda toplam 540 milyar metreköplük bir keşfe imza atması, geleceğe dair umutlarımızı yeşerten önemli gelişmelerdir.

Geride bıraktığımız süreç ülkemiz için birçok tecrübenin kazanıldığı bir zaman dilimi olarak tarihe geçmiştir. Özellikle, mavi vatan sınırlarımız içinde gerçekleştirilen çalışmalar “dost ve müttefik ülke” olarak adlandırılan ülkelerin Türkiye’nin çıkarları söz konusu olduğunda gerçek yüzlerini göstermesine vesile olmuştur. Bu süreç kukla siyasetçilerin maskesini düşürmüş, karanlık çehrelerini ifşa etmiştir; mavi vatan politikamızı yayılmacı olarak gören, Türkiye’nin politikalarını saldırgan olarak yorumlayan siyaset sahipleri bir bir ortaya dökülmüştür. Özellikle belirtmek isterim ki: Akdeniz Türk suları, tartışmalı alan değil, bizim mavi vatanımızdır; bilinmelidir ki ne geri atılacak bir adımımız ne feda edilecek hakkımız ne de peşkeş çekilecek kaynaklarımız vardır. Doğu Akdeniz’de kendi çıkarlarının yanında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti başta olmak üzere hakları gasbedilmeye çalışılan milletlerin çıkarlarını da koruyan Türkiye, hem sahada hem de masada gösterdiği büyük devlet tavrını tavizsiz bir şekilde göstermeye devam edecektir.

Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli’nin ifade ettikleri gibi, enerji, geleceğin stratejik anahtarıdır. Bu anahtar, doğru, yerinde, isabetli ve tesirli kullanıldığı takdirde, sürdürülebilir büyüme ve yükselme ümitlerini canlı tutacak, Türk istikbali güvenceye alınacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle hepimizi saygılarımla selamlıyorum; Enerji Bakanlığımızın bütçesinin Türk milletine hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Osmanağaoğlu.

Şimdi Adalet ve Kalkınma Partisinden Sayın Kemal Çelik.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi çok değerli arkadaşlarım, Enerji Bakanlığının çok değerli mensupları; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Ben de görüşlerimi belirtmek için buraya geldim çünkü Türkiye gerçekten son yıllarda çok önemli hamleler içerisinde. Bizim çok ciddi 2 sorununuz vardı: Bunlardan biri, tabii ki her yıl milyarlarca dolar harcadığımız terör sorunu, ikincisi ise ekonomik güvenliğimiz olan enerji açığı sorunu; Türkiye'nin 2 sorunu var. Sayın Cumhurbaşkanımız başkanlığındaki AK PARTİ iktidarlarının daima sorunların üzerine giden bir özelliği var yani sorunları ertelemeyen ve üzerine giden bir konumumuz vardır. Çok şükür, terör belasından içte kurtulduk, dışta da gereğini yapıyoruz ve yapmaya da devam edeceğiz.

Şimdi, sıra enerji açığındadır, enerji sorunlarındadır. Bu nedenle ben gösterilen gayretlerden dolayı Sayın Bakanımıza, tabii ki Sayın Berat Albayrak'a çok teşekkür ediyorum. Devlette devamlılığın ve liyakatin bir örneği olarak şöyle bir baktığımız zaman, 2015 yılında Sayın Berat Albayrak Bakanımız Bakan oluyor, Sayın Bakanımız Fatih Dönmez Bey Enerji Müsteşarı oluyor. Daha sonra da bu liyakatin bir gereği olarak Sayın Bakanımız Enerji Bakanlığına devam ediyor -tabii ki EPDK üyeliğinden de bir tecrübesi vardı- bu, gerçekten önemsenecek bir olay.

Şimdi, tabii ki bizim enerji açığımız çok fazla. Türkiye'nin 2019 yılında mineral yakıt ithalatı 41 milyar dolar, bu çok büyük yani teröre gidiyor bundan daha fazlası ama enerjiye de gidiyordu; o hâlde, bizim bunun üzerine gitmemiz lazım. İşte, Sayın Cumhurbaşkanımızın da ifade ettiği gibi "Her arayan bulamaz ama bulanlar arayanlardır." düsturu içerisinde, bakınız, neler yapılmış? 2017 yılında Fatih sondaj gemisi satın alınmış ve başlamış çalışmalarına. 2018 yılında Yavuz sondaj gemisi alınmış; bunların hepsi planlı, projeli bir çalışmadır. 2020'de Kanuni sondaj gemisi alınmış, Barbaros Hayrettin Paşa sismik araştırma gemisi faaliyete başlamış, Piri Reis araştırma gemisi araştırmaya başlamış. Nerede? Mavi vatanda. "Mavi vatan" kavramını daha önce hiç duymuyorduk Sayın Bakanım. "Mavi vatan" kavramını biz sizin döneminizde duymaya başladık. Acaba bizim denizlerde haklarımız yok muydu? Denizlerde haklarımız vardı ama haklarımıza sahip çıkamıyorduk, o gücümüz yoktu çünkü terör belasıyla uğraşıyorduk. Şimdi, Allah'a şükürler olsun ki denizlerdeki haklarımıza da sahip çıkıyoruz, arıyoruz, buluyoruz ve bulmaya devam edeceğiz.

Sayın Bakanım, yine, burada özelleştirme karşıtlığı maalesef çok fazla. Savunma sanayisinde geldiğimiz noktada bizim en önemli gücümüz özelleştirmedir, özel sektörün devreye sokulmasıdır. Enerjide de üretim devlet eliyle değil, daha çok özel sektör eliyle başarılı olur. Dünyada bu böyledir yani Türkiye yeni bir şey icat etmiyor, gereğini yapıyor.

Bir de tabii ki çok önemli bir şey var Sayın Bakanım: Nükleer Santral. Nükleer santral ve nükleer teknolojiye sahip olmak Türkiye'nin geleceği açısından hayatidir. Bu bakımdan, gerçekten sizlere, teşkilatınıza, Bakanlığınıza ve özel sektörümüze teşekkürlerimi, takdirlerimi sunuyorum. Ben KİT Komisyonu üyesiyim, orada da KİT üyesi olan, örneğin, başta BOTAŞ inanılmaz büyük başarılarla imza atmışlar ve atmaya da devam edecekler.

Son olarak, Sayın Bakanım, şunu ifade ediyorum: Biz, Türkiye Cumhuriyeti olarak hangi sorun varsa o sorunların üzerine giden bir ülkeyiz ve gitmeye de devam edeceğiz. Ben bu nedenle... Terörü bitirdik, güvenliğimizi sağladık. Şimdi sıra enerji açığımızı bitirmek, ekonomik güvenliğimizi sağlamaktır diyorum ve yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Çelik.

Söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Abdüllatif Şener’de.

Buyurun Sayın Şener.

Süreniz on dakika.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, sayın bürokratlar ve basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sonda söylenecek olanı başta söyleyeyim: Bu, Enerji Bakanlığımızın bütçesinin de ülkemize ve Bakanlık personeline hayırlı olmasını baştan temenni ediyorum.

Elimde 2022 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı var. Bu programda “Enerji arzının sürekli, kaliteli, sürdürülebilir, güvenli ve katlanılabilir maliyetlerle sağlanması temel amaçtır.” diyor. Böylece enerji politikalarının temel amacının, hedefinin ne olduğu Cumhurbaşkanlığınca hazırlanmış bu belgede ifade ediliyor. Ancak Hükümette ben şunu görüyorum: Yani insanlar kendilerinde olmayan sıfatları önemserler ve böyle kendisini çok anlatmaya çalıştığı zaman olmayan sıfatlar girer işin içine. Şimdi, burada da söylenenlerle bağdaşmayan, konulan hedeflerle uyuşmayan bir enerji politikasının bulunduğunu belirtmek isterim. Bakın, Energy Policy Tracker’a yani Enerji Politikaları İzleme Aracına göre, Türkiye’nin, pandeminin ilk günlerinden 1 Eylül 2021’e kadar fosil yakıtları desteklemek için ayırdığı bütçe 14 milyar dolardır ama yenilenebilir enerjiye ayrılan bütçe ise sadece 71 milyon dolardır. Yani fosil yakıtlara verilen destek yenilenebilir enerjiye verilen desteğin 200 katıdır. Tabii, burada şunu da söylemek lazım: Türkiye’de Hükümetin kullandığı verilerde HES’ler yenilenebilir enerji kapsamında değerlendiriliyor ama artık HES’ler yenilenebilir enerji kapsamında değerlendirilmiyor, dünyadaki örnekler ve Avrupa’daki veriler o şekilde oluşturuluyor. Dünyayla paralel olmayan veriler oluşturulduğu için burada karşımıza farklı oranlar veriliyor.

Bakın, enerji politikasında nasıl hedeflerle, amaçlarla bağdaşık olmayan şeyler yapıldığıyla ilgili, Hunutlu Termik Santrali var, bu tipik bir örnek. Nasıl tipik bir örnek? Bu santrali kim yapıyor? Çinliler yapıyor ve Çinliler ithal kömür kullanarak burada enerji üretecekler. İthal kömüre dayalı bir santral için Çinlilere bu iş veriliyor. Şimdi bunu söylediğiniz zaman başlangıçta söylediğim enerji politikalarıyla ilgili bütün kelimeler, kavramlar anlamsızlaşıyor. Şimdi, bir kere bunun büyük maliyetleri var. Nasıl maliyetleri var? Tabii, siyasi, Çin’in birtakım yol projesi nedeniyle bir ayağı olarak düşünülebilir vesaire ama Çin’in Türkiye’de yaptığı en büyük yatırım bu. Burada bir kere ithal kömür kullanılacak. Enerjiyi üretirken ithal kömür kullanacağı için Türkiye’nin dış ticaret açığını artıracak bir kere yani ekonomik, makro dengeler açısından baktığımız zaman. İkincisi, Enerji Bakanlığı sürekli diyor ki: “Biz, yerli kaynakları kullanarak, dışa bağımlılıktan kurtularak enerji üretimini, arzını artıracamız.” Onunla da bağdaşır bir tarafı yoktur. Bir başka şey daha var. Tabii, yabancı sermaye girerken kâr garantisiz girer. Kârlarını kendi ülkesine götürme garantisi var, bu da kâr transferlerini ortaya çıkarıyor. Kâr transferleri ise Türkiye’nin cari açığını yine artıran bir faktördür. Hem ithal kömürle cari açığı artıran hem kâr transferleriyle cari açığı artıran bir proje burada desteklenmiş. Sonra, kömür kullanılacaksa yani temiz bir yakıt değil kömür, ithal kömür üstelik bu, yerli kömürü de desteklemiyorsunuz. Yani karbon miktarını artıracak, Türkiye’de çevre sorunu oluşturacak, çevreyi olumsuz etkileyecek bir termik santral için neden Çinlilere yapım izni veriliyor? Bu tarafıyla da “temiz enerji” kavramına uygun değil. Yani bu proje, Bakanlığın ortaya koyduğu hedeflerin hepsinin tersi, baştan sona. Hâlbuki, bakıyoruz, enerji teknolojilerinde son dönemlerde önemli değişiklikler var ve elektrik maliyetlerini de artık kullandığımız santralin türüne göre farklı şekilde oluşturuyorsunuz. Mesela 2009’dan 2020’ye kömürdeki elektrik maliyet değişimi megavatsaat itibarıyla 111 dolardan 112 dolara çıkmıştır yani çok az bir miktar da olsa çıkış var, artış var ama aynı dönemde güneş enerjisinden yararlanılarak yapılan

santrallerde 359 megavatsaat/dolar maliyet varken bu, 2020 yılı itibarıyla 37 dolara düşmüştür, 359 dolardan 37 dolara. Güneş enerjisinde üretim maliyetlerinde korkunç düşüş var. Aynı şey rüzgâr enerjisi için de söz konusu, 135 dolardan 40 dolara düşmüş vaziyettedir. O hâlde, yani bir şey yapıldığı zaman hem çağdaş gelişmelere uygun yapılmalıdır hem de millî menfaatlere uygun yapılmalıdır; ki şu ana kadar söylediklerim, Enerji Bakanlığının böyle bir politikasının fiilen olmadığını, olmadığı hâlde de “Bu politikalar vardır.” diye dayattığını görüyoruz.

Sonra, Akkuyu Nükleer Santrali için -vaktim yaklaştığı için söyleyeyim- “2023-2026 yılları arasında üniteler devreye girecek.” deniliyor. Burada da gariplik var. Neden gariplik var? E bakın, alım garantisi verilmiş, 12,35 sentten alım garantisi verilmiş. Üretilecek enerji, Rusların yaptığı bu enerji riskli bir kere. Bu da aynen Hunutlu Termik Santrali gibi, ortaya konulan ilkeler ve prensipler açısından tam ters bir sonuç ortaya çıkaracak bir projedir. 12,35 sent alım garantisi verilmiş, 118 kuruş ediyor; kilovatsaatine 118 kuruştan bugünkü kur itibarıyla alım garantisi verilmiş. Yine, Cumhurbaşkanının yayınladığı yıllık programa bakıyorum, burada diyor ki: “Hidroelektrik santrallerinde kilovatsaati 40 kuruştur -yani fiyatlandırma- rüzgâr ve güneş enerjisi santrallerinde 32 kuruştur.” Kömür santrallerinde bir ara yani sekiz on ay önce 25 kuruştı, şimdi bir artış varsa o da 30 kuruş olmuştur herhâlde. Yani daha ucuz, çok çok daha ucuz üretim yolları varken siz ne diye Akkuyu Nükleer Santraline bunun 4 katı daha yüksek bir fiyattan alım garantisi veriyorsunuz, bunun maliyeti ne? Veya bu yaptığınız işin koyduğunuz politikadaki “Katlanabilir maliyetlerle sağlanması temel amaçtır.” diyorsunuz, bu amaca uygunluğu nereden kaynaklanıyor?

Diğer taraftan, bu, tabii, önemli felaketler ve sorunlar da doğurabilecek bir hadisedir. İşte, dün akşam bir trafoda patlama meydana geldi, herkes “Aman, ne oluyor Akkuyu’da?” diye tedirgin oldu. Vaktiyle bir bürokrat orada, daha 56 bin tonluk nükleer reaktörün ağırlığı binmeden tabanında çatlaklar olduğundan bahsederek istifa etmişti. Bu iddiaları ne derece doğrudur bilmiyorum ama her zaman deprem riski var, nükleer kazalar her zaman olabilir, radyoaktif sızıntılar dünyada hep görülmüştür; atık sorunu, depolama sorunu var hatta sigortalanmıyor bile bu nükleer santraller, riskli ve pahalı olduğu için kimse sigortasına yaklaşıyor. Böyle bir proje neyin nesidir? Hükümetlerarası İklim Değişikliği Komitesi, raporlarında, “Akkuyu Nükleer Projesi’nin 2030 yılında deniz suyu altında kalacak olduğu.” ifade ediyor. Burada ortaya bir ne çıkıyor? Millî güvenlik sorunu çıkıyor, halk sağlığı sorunu çıkıyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Şener, lütfen tamamlar mısınız?

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Evet.

Ekonomiyi çöküşe götürebilecek bir sonuç çıkıyor. Fukuşima felaketini de hepimizin bu vesileyle hatırlaması lazım.

Şu Sakarya sahasında keşfedilen 540 milyar metreküplük doğal gaz... Ya, Türkiye’nin yıllık tüketimi 50 milyar metreküp arkadaşlar. Üstelik önce 310 milyar metreküp denilmişti, son dokümanlarda 540 milyar metreküp olarak ifade ediliyor. 50 milyar metreküp Türkiye’nin yıllık tüketimi olduğuna göre on yıllık bir doğal gaz. Bunun üretim işletme maliyetlerinin ne olduğuyusa ayrı bir şey ama Maden Kanunu’nda bir madde var.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum Sayın Şener.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bu maddeye göre eğer yabancılar tarafından bu yatırım yaptırılır ve üretilirse Türkiye’ye kalacak olan yüzde 12,5’u. Buradan hareket ederseniz bu rezerv Türkiye’nin bir yıllık doğal gaz ihtiyacını bile karşılamıyor. Şimdi, bu noktada, şunu sormak isterim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, lütfen tamamlayalım Sayın Şener.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bunun yapımı ihalesi yapıldı mı? Birine verildi mi? Devlet mi yapacak? Yabancı şirket mi yapacak yoksa özel bir şirket mi yapacak? Teknik raporlar ne diyor? Burası fizibil midir, nedir? Bunu ilgili arkadaşlar bir açıklarsa memnun olacağım.

Hepinize saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ederim Sayın Şener.

Söz sırası Adalet ve Kalkınma Partisinden Sayın Yaşar Kırkpınar'da.

Buyurun Yaşar Kırkpınar.

Süreniz on dakikadır.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, çok saygıdeğer Bakanım, kıymetli bürokratlar, basınımızın saygıdeğer mensupları, kıymetli hazırım; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamliyorum.

Sayın Bakanım, bütçenizi, sunuşunuzu takip ettim, ben sunum için teşekkür ediyorum sizlere. Gerçekten Akdeniz'de, Karadeniz'de, mavi vatanda ay yıldızlı bayrağımızı dalgalandırılıyorsunuz. Bizler âdetâ 84 milyon, millî maç seyrederek gibi sizleri seyrediyoruz. Ben bize yaşatmış olduğunuz bu gururdan dolayı başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere sizlere gerçekten çok teşekkür ediyorum. İnşallah, arkadaşlar, sizler de bir gün gurur duyacak ve teşekkür edeceksiniz çünkü doğal gaz keşfi yapılıyor, mavi vatanda gerçekten gurur verici şeyler yaşıyoruz ve ayrıca sondaj makinelerini alıyoruz. İnşallah sizler de bir gün o noktaya geleceksiniz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemiz gerçekten endüstriyel ham maddeler, metalik madenler, enerji ham maddeleri ve jeotermal kaynaklar gibi birçok maden kaynağı açısından oldukça zengin kaynağa sahip. "Bunlarla ilgili yirmi yıldan beri neler yapıyorsunuz?" denildi birçok konuşmacı tarafından, ben çok kısaca bunları ifade etmek istiyorum. Günümüz dünyasında 90 çeşit madenin 70 adedi Türkiye'de bulunmaktadır. Mineral ve mineral grupları, petrol ve doğal gaz üretimleri incelenen 168 ülke arasında ülkemiz miktar/ton açısından 22'nci sırada, değer açısından da 28'inci sırada yer almaktadır. Ülkemiz bulunduğu jeolojik kuşak itibarıyla maden çeşitliliği açısından ise dünyada 8'inci sırada yer almaktadır. Bu çerçevede maden rezerv varlığımıza baktığımızda ilk sıradaki ülkeler arasında yer almakta olduğumuzu görüyoruz. Maden ve enerji ham madde kaynak potansiyelimizi değerlendirebilmek adına gerçekleştirdiğimiz yoğun çalışmalar neticesinde 2002 yılında 40 bin metre seviyesinde olan kamu sondaj metrajımız 2020 yılındaki pandemi koşullarına rağmen 920 bin metre seviyelerine ulaşmıştır ki bu yaklaşık 23 kat artmış anlamına geliyor. Sadece son beş yıl baz alınırsa dahi yapılan 4,8 milyon metrelik kamu sondaj miktarı ne denli büyük bir gayretle çalışıldığının bir göstergesi olarak ortaya çıkıyor. Bu hummalı faaliyetler neticesinde ülkemizde bulunan linyit rezervi 2002 yılında 8,3 milyar ton iken günümüzde bu rakam 2,3 katına çıkmıştır. Kömür üretimimiz de hakeza 54 milyar ton seviyelerinden, yine pandemiye rağmen 2020 yılında 88,4 milyar ton olarak gerçekleşmiştir.

Ayrıca madencilik alanında yapılan çalışmalarımızın bir sonucu olarak da 2002 yılında yaklaşık 700 milyon dolar olan maden ihracatımız, yine 2020 yılı itibarıyla 4,27 milyar dolara yükselmiştir. 2002 yılında binde 8 olan gayri safi yurt içi hasıla içerisindeki madencilik payı ise yine 2020 yılında yüzde 1,2'ye yükselmiştir.

Ülkemizde son yıllarda maden kaynaklarımızın ortaya konması için gerçekleştirilen çalışmalarla ve yasal düzenlemelerle madencilik sektörünün önü açılmıştır. Bu çerçevede madencilik sektöründe istihdam ve yatırım artışının yanı sıra sektörün daha sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması sağlanmış, iş süreçlerinde harcanan zaman azaltılarak işlemler günlük yapılabilir hâle getirilmiş ve saha denetimlerine standardizasyon getirilerek periyodik denetlemelerde etkinlikler artırılmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; malum olduğu üzere ülkemiz bor rezervi açısından dünyada birinci sırada yer almaktadır. Eti Maden Genel Müdürlüğümüz tarafından üretilen bor madeni, fiziksel işlemlere tabi tutularak konsantre bor ürünlerine dönüştürülmektedir. Sonrasında Eti Madenin uluslararası standartlardaki tesislerinde rafine

edilerek yüksek verimli, kârlı, katma değeri yüksek uç ürünlerine dönüştürüldüğünü memnuniyetle görmekteyiz. Bu alanlar; cam, seramik, tarım, deterjan ve temizlik sektörleri başta olmak üzere endüstrinin birçok alanında kullanılmaktadır. Bu dönüşüme sayısal veriler üzerinden de değinecek olursak; konsantre bor ihracat miktarımız 2002 yılında 355 bin ton seviyesindeyken 2020 yılı itibarıyla 117 bin ton seviyelerine düşmüş, buna karşın bor kimyasalları ve eş değer ürün ihracatı ise 2002 yılında 4 bin ton seviyelerindeyken 2018 yılında 2 milyon 230 bin ton seviyelerini görmüştür. Buradaki dikkatinizi çekmek istediğim nokta, katma değeri yüksek ürünün ihracatındaki yaklaşık 6 katlık artışın oldukça önemli olduğunu belirtmek istiyorum. Parasal karşılık açısından değerlendirildiğinde bor kimyasalları ve eş değer ürünlerinde 2002 yılında 121 milyon dolar olan ihracat değeri, 2018 yılında yaklaşık 960 milyon dolar seviyesine ulaşmıştır. Yine, bunların katma değerli ürüne önem verme stratejisi sonuçlarının bir göstergesi olduğunu da belirtmek istiyorum.

Göreve geldiğimiz ilk günden bugüne aziz milletimizin sahip olduğu yer altı ve yer üstü zenginliklerinin layık olduğu şekilde değerlendirilmesi için Bakanlığımız üstün bir gayretle çalışmalarına devam etmektedir. Buradaki zikrolunan rakamlar da Bakanlığımızın uyguladığı stratejinin sonuçlarını en kolay yoldan göstermesi açısından büyük öneme sahiptir. Bunların yanı sıra, yine mevcut bor uç ürünlerimizin yanı sıra borun temizlik ürünlerimizde vatandaşlarımızın kullanımına sunularak bu sektörde söz sahibi bir konuma gelinmiştir. Türkiye'nin bor madeni Eti Maden ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları iş birliğiyle yeniden canlanan tarihî İpek Yolu üzerinden iki kıta, iki deniz ve beş ülkeyi aşarak Çin'e doğru yola çıkmış ve ocak ve nisan aylarında demir yoluyla 2 kere bor ihracatı gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan, yerli maden kaynaklarımızın değerlendirilerek ülkemizin ihtiyacı olan enerjinin karşılanması öncelikli hedeflerimiz arasında yer almaktadır. Ayrıca yerli kaynak kullanımı öncelikli amaç olarak yerini almış olup çalışmalar bu minvalde sürdürülmektedir. Kömür ithali için önemli oranda dövizin harcandığı göz önüne alındığında dışa bağımlılığımızın azaltılabilmesi kapsamında özellikle yerli kömürün büyük önem taşıdığı görülmektedir. Bu sebeple, ülkemizde bulunan kömür rezervleri mutlaka değerlendirilmeli ve ekonomiye kazandırılmalıdır. Bu doğrultuda, millî sermayemiz olan kömür rezervlerimiz çevre ve insan sağlığı bakımından gerekli önlemler alınarak değerlendirilmelidir.

Millî enerji kaynaklarımızı yerin altı veya üstü diye ayırmak ve ayırt etmeksizin çağın gerektirdiği teknolojilerle değerlendirirken bizden sonraki nesillere de sağlıklı bir çevre bırakmayı unutmamalıyız. Bugüne kadar yapılan bütün çalışmaların çevreci bazda olduğunu görmek elbette bize memnuniyet veriyor.

Tabii, burada sözlerime son verirken, arkadaşlarım da değindi, buna ben bir kere daha değinmek istiyorum. "Bulanlar arayanlardır." düsturunca madencilik sektöründe de bizler aramaya ve bulmaya devam edeceğiz. İçerideki ve dışarıdaki istemeyenlere karşılık biz bu faaliyetlerimizi yürüteceğiz. İnşallah, 2023 hedeflerimiz kapsamında da bu sonuçlara müspet bir şekilde hep birlikte ulaşacağız. Katma değerli ürünler imal etmeye, ülke ekonomimize bunları kazandırmaya, aziz milletimizin hizmetine sunmaya devam edeceğiz.

Kıymetli hazırım, çok değerli Bakanım; bütçemizin hayırlı uğurlu ve bereketli olmasını temenni ediyor, buradaki herkesi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Kırkpınar.

Açılıшта ilk söz Sayın Oya Ersoy'un olacak.

Görüşmelere on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.42

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 16.55****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 7'nci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Oya Ersoy Hanım hazırsa kendisine söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

OYA ERSOY (İstanbul) – Henüz hazırım tamamlanmadı ama. Bakana sorular soracağız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanımız burada diye ben söz verdim ama isterseniz bekleyelim bir iki dakika daha.

OYA ERSOY (İstanbul) – Hazırım tamamlanmadı diye demiştim ama başlayayım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun lütfen.

OYA ERSOY (İstanbul) – Sayın Başkan, hazırunu öncelikle saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, enerji meselesine iki açıdan bakabilirsiniz ve bakış açınız ürettiğiniz politikalarla da doğru orantılıdır. Eğer şirketlerin, sermayenin kârını artırmak açısından bakarsanız başka politik bir hat özersiniz ama halkın temel ihtiyaçlarını karşılamak açısından bakarsanız başka bir politik çizgiyi hayata geçirmeye çalışırsınız. Şimdi örnekler vereceğim ve bütün anlatacaklarım bu iki bakış açısından hangisine oturuyor, o açıdan bakmanızda fayda olduğunu düşünüyorum.

Şimdi Türkiye, son on beş yılda en yüksek enerji talebi artışını yaşayan OECD ülkesi. Burada, baştan sorduğum soruyu soruyorum: Bu enerji talep artışı kimin çıkarı için? Enerji konusunda, büyük oranda dışa bağımlı bir ülkeyiz ve petrol ve doğal gazın ithalatta önemli bir paya sahip olduğunu hepimiz biliyoruz. Türkiye'nin enerji ithalatı 2021 yılı Mayıs ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 143,8 artarak 3 milyar 94 milyon 526 bin dolara yükselmiştir. Baktığımız zaman, bir özelleştirme sürecinin yani enerjide de neoliberal politikaların hem dünya çapında hem de Türkiye'de yarattığı krizin bir parçası olarak bugün bu bütçeyi tartışıyoruz.

Evet, Türkiye Elektrik Kurumu parçalandı, her bir parçası da ayrı ayrı özelleştirildi. Bu özelleştirmelerin her biri birtakım tezlerle yapıldı değil mi? Elektrik temininde ucuzluk olacaktı -bakıyoruz yıllara birazdan anlatacağım- kalite ve yönetimde şeffaflık olacaktı ve kayıp kaçığın aşağı çekileceği iddiasıyla özelleştirmeler yapıldı. Sürece baktığımızdaysa bunların hiçbirinin gerçekleşmediğini ve üstelik elektrik fiyatlarının da sürekli arttığını görüyoruz. Ayrıca, bu süreçte sürekli elektrik dağıtım ve üretim şirketlerini koruyup kollayan birtakım yasaların, kararnamelerin çıkarıldığını görüyoruz. Üstüne üstlük de faturalarla birlikte elektrik abonelerinin sırtından ek gelirlerle şirketlerin, sermayenin desteklendiğini ve desteklenmenin de hâlen devam ettiğini görüyoruz. Artı, 3 Temmuz itibarıyla tek özelleştirilmeyen alan iletim alanında özelleştirme kararı alındı, kapsamına alındı, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle.

Zamlara baktığımız da, evet, bugünkü zamları biraz önce konuştuk. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2018'den bu yana mesken abonelerinin elektrik faturaları yüzde 122 civarında zamlandı ve son yılda yapılan zamlar sonucunda en son elektriğe yapılan yüzde 15 ve doğal gaz yapılan yüzde 12 zammın ardından elektrik faturası yüzde 93, doğal gaz faturası en az yüzde 63 arttı. Evet, bugün BOTAŞ'ın açıkladığı zamlar henüz mesken abonelere, mesken faturalarımıza yansımayacak ama biz biliyoruz ki bugün açıklanan zamlar ne yazık ki başta elektrik bedelleri olmak üzere tepeden tırnağa her şeye zam gelmesine yol açacak. Bu gidişi durdurmak için öncelikle özelleştirme ve kâr esaslı piyasa politikalarının terk edilmesi şarttır ve kamusal planlama temelinde ekolojiye dayalı enerji politikalarına ihtiyaç vardır ve bağımsız enerji politikalarına ihtiyaç vardır.

Zamlara baktığımızda bir küçük ayrıntı, özellikle Elektrik Üretim AŞ'nin elektrik dağıtım şirketlerine sattığı elektriğin fiyatında dönemsel olarak indirimler yaptığı dönem de yaşadık ama bu indirim asla meskenlere, halkın faturalarına yansımadı çünkü milyonlarca liralık indirim, özelleştirme yoluyla dağıtım, işletme, devir hakkını alan şirketlerin kasasına girdi.

Kayıp kaçak oranlarına baktığımızda, önce kayıp kaçığın nedenini ortaya koymakta fayda var. Dağıtım şirketlerinin kayıp kaçığı önlemek için de yeterince yatırım yapmadığını -yani özelleştirirken söylenen iddianın aksine- ve Türkiye elektriğinin yüzde 45'ini kullanan sanayi kuruluşlarının kayıp kaçak oranının da bugüne kadar hiç konuşulmadığını biliyoruz. Elektrik enerjisi iletim ve dağıtım aşamalarında şebekeden kaynaklı bir kayıp yaşanmaktadır ve dağıtım şebekesinde kullanılan iletken malzemenin cinsine, şebekenin yeni veya eski olmasına bağlı olarak iletim ve dağıtım hatlarında yaklaşık yüzde 12-13 oranında enerji kayıp kaçakları vardır. E, şimdi, sermaye doğal olarak enerjiye de bir hak olarak değil, bir kâr olarak bakar ve doğal olarak da yatırım yapması gerekmiyorsa eğer, kârını artırmak için, bir zararı yoksa, bu yatırımı yapmaz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Oya Hanım, süreniz tamamlanmıştır.

Teşekkür ediyorum.

OYA ERSOY (İstanbul) – Çok kısa...

Nitekim, herhangi bir yatırım yapmamaktadır çünkü kayıp kaçak zaten sizin aracılığınızla faturalara yansıtılarak bizzat halk bu bedeli ödemektedir. Enerji bir temel insan hakkıdır, yaşamsal bir haktır ve...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

OYA ERSOY (İstanbul) – ...halkın yaşamsal ihtiyaçları doğrultusunda parasız olarak halka verilmek zorundadır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, Sayın Tahsin Tarhan'a söz vereceğim.

Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Tahsin Tarhan.

Süreniz beş dakikadır.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, kıymetli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugüne sanayi aboneleri için doğal gaz yapılan yüzde 48 zamla başladık. Ne ilginç bir tesadüf ki bütçeyi konuşacağımız günde zam gündeme oturmuş oluyor. Burada bütçeyi konuşmayalım, gündem değişsin diye mi bugün zam açıklandı, bunu merak ediyoruz.

Bakanlığın bütçesine baktığımız zaman, halkın sorunlarına çare, dertlerine derman göremiyoruz. Kara kış yaklaşırken elektrikte, doğal gazda, akaryakıtta vatandaşın sırtında âdetâta kambur olmuş ÖTV, KDV, TRT payı, enerji fonu gibi faturaların üzerine binen yüklerle dair bu bütçede bir tek çalışma yok. Enerji dağıtım şirketlerinin kendilerine düşen yapıyı kayıp kaçakları azaltmaması sonucunda vatandaşın omuzlarına yüklediği kayıp kaçak bedellerine dair de bir çalışma öngörülmediği gibi, enerji şirketlerinin bir kısmının vatandaştan enerji fon bedelini tahsil ettiği hâlde Bakanlığın hesabına yatırmadığı Sayıştay raporlarıyla belgelenmiş durumda. Sayıştay raporları şirketlere kesilen cezaların tahsilatlarının dahi yapılmadığını ortaya koyuyor.

Sayın Bakan, doğal gaz, petrol ve sıvılaştırılmış petrol gazında tahakkuk eden 2 milyar 491 milyon 642 bin Türk lirası cezadan sadece 24 milyon 636 bin Türk lirası tahsil edilmiştir. 2 milyar 467 milyon 6 bin Türk lirasını neden tahsil etmediğinizi sormak istiyorum. Sayıştay raporlarına bakıyoruz, çıkan sonuç şu: Enerji Bakanlığıyla iş yapan şirket olmak büyük şans, ceza tahakkuk edildiği hâlde tahsilat yapılmıyor. Vatandaşın “fon” adı altında tahsilat yapılıyor, buradan Bakanlığa gerekli aktarım yapılmıyor. Bununla da kalmıyor, TEDAŞ’ın mülkiyetlerindeki malların kira gelirleri de EPDK kararıyla yine dağıtım şirketlerine aktarılıyor.

Bütçede hiç kuşkusuz en dikkat çeken noktalardan biri de ödenek teklifleri icmali ikinci düzey tablosunda yer alıyor. Mal ve hizmet alım giderlerinin geçen yıl 2 milyar 740 milyon 86 bin Türk lirası olarak belirlenen başlangıç ödeneğinin 3 milyar 864 milyon 96 bin Türk lirasına çıkarıldığını yani 1 milyar 124 milyon Türk lirası artırıldığını görüyoruz. İlgili kalemler incelendiğinde, tüketime yönelik mal ve malzeme aktarımında 1 milyar 91 milyon 433 bin Türk lirasıyla büyük bir artış öngörüldüğünü anlıyoruz. Sayın Bakan, bu artışın neden kaynaklandığını da sormak isterim. Tüketime yönelik hangi mal ve malzemeleri almayı planlamaktasınız? Öyle bir artış öngördünüz, neden?

Değerli arkadaşlar, seçildiğim il Kocaeli, sanayi kenti. Bizim bölgede elektrik dağıtımını yapan şirketten kaynaklanan elektrik kesintileri sadece üretimi değil artık vatandaş da olumsuz etkiler boyutlara ulaştı, sürekli elektrik kesiliyor. Bu şirketin yatırım yapmaya dair verdiği sözler var, bu sözleri ne kadar tuttuğunu ya da bu şirkete herhangi bir denetimin yapıp yapılmadığını bilmiyoruz. Sayıştay raporları diyor ki: “Yeterli eleman bulunmadığı için EPDK bu denetimleri yapamıyor.” 131 uzman yardımcısı kadrosu varken neden sadece 48 uzman yardımcısıyla işleri yürütmeye çalışıyorsunuz? Bu soruların da Sayın Bakan tarafından cevaplanması gerekiyor.

Sözlerime son verirken bir hususa daha dikkat çekmek istiyorum: AK PARTİ iktidarında başta Sayın Cumhurbaşkanı olmak üzere, ilgili bakanlar tarafından da sayısız kez doğal gaz, petrol müjdeleri verildi. Her müjdenin ardından da doğal gaza, benzine, motorine zam üstüne zam yağdı. Bugün olduğu gibi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, tamamlarsanız...

Son cümleleriniz...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Toparlıyorum.

Buradan çağrıda bulunuyorum: Vatandaşın gerçek müjdelere ihtiyacı var, Genel Başkanımız Sayın Kemal Kılıçdaroğlu’nun çağrısına cevap verin, karakış fonunu acilen devreye sokun...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – ...Vatandaşın omuzundaki yük olan yüzde 2 TRT payı ile yüzde 18 KDV’yi kaldırın.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, İYİ Parti'den Sayın Yasin Öztürk'e söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; en temel ihtiyacımız ve kronikleşen sorunumuz enerji. Enerji, sanayiden tarıma, ulaşımdan iletişime, sağlıktan ticarete kadar hem her alanı etkilemekte hem de bu alanlardan etkilenmektedir. Birbirini bu kadar etkileyen ve birbirinden bu kadar etkilenen politikalar hedeflenirken, hedef, enerjinin tüm tüketicilere yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve güvenilir bir şekilde sunulmasıdır. Enerji kaynakları toplumun ortak malıdır, bu nedenle de enerji ihtiyacı karşılanırken öncelikle kamu yararı dikkate alınmak durumundadır. Ülkemizde kamu yararı adına bu görev, bağlı ve ilgili kuruluşlarla birlikte Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına verilmiştir, bu vesileyle çok önemli bir görevi ifa ediyorsunuz.

Biraz önce vurguladığım gibi, enerji politikaları belirlenirken hedef sürekli ve düşük maliyetli enerji sunumuyorsa, Bakanlığın bu konuda yetersiz bulduğumuzu, daha doğrusu eksik çalıştığını söylemek zorundayız. Öncelikle belirtmek isterim ki ülkemiz, enerji kaynaklarının çeşitliğine rağmen enerji ithalatçısı bir ülkedir. Bakınız, TÜİK verilerine göre ağustos ayında enerji ithalatı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 104'lük bir artışla 4,3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında enerji ithalatı için 40 milyar dolar ödedik, 2021 yılının ilk sekiz ayındaki dönem ve son bir aylık ithalat rakamını da dikkate aldığımızda bu yıl katlanacağımız enerji ithalatı yükünün 40 milyar doların üzerinde olacağı da ortadadır. Ne demiştik? Enerji Bakanlığının hedefi düşük maliyetli enerji sunmaktır. Çarpın bu rakamı günlük dolar kuruyla, enerjinin sadece bir ayağının maliyeti ortadayken, Bakanlığın düşük maliyetli enerji sunmadığı ortadadır.

Gelelim ülkemizdeki enerji maliyetindeki artışı tetikleyen başka bir unsura: Ülkemizde enerji sektörü serbest piyasa kurallarına ve özel sermaye şirketlerine dayalı olarak yapılandırılmaktadır. İktidar için özel birkaç sermaye grubu elektrik üretiminin yanı sıra dağıtımını da kontrol etmektedir. Hatta alım garantili elektrik üretimi tesislerinin ihalelerinde sürekli tercih edilen bu gruplar, kamudan en çok iş alan şirketler sıralamasında dünyada ilk sıralarda yer almıştır.

Evet, yeni lisans verdiklerinizle birlikte Türk lirası üzerinden anlaşma yapıyorsunuz ama şirketlere ödeyeceğiniz tarifeyi de yılda 4 defa güncelliyorsunuz yani garanti söz konusu olunca hiçbir fedakârlıktan çekinmiyorsunuz.

Türkiye'nin en büyük 500 şirketinden biri olan Enerji Piyasaları İşletme AŞ'nin (EPIAŞ'ın) yüzde 30 ortağı konumunda olan, bağlı ortaklıklarına, satıcılarına veya iştiraklerine uzun vadeli ticari borcu olmayan kuruluşun 12,8 milyar liralık sermayesi bulunan bir kamu işletmesi neden özelleştirilir ya da sizin deyiminizle neden halka arz edilir? Bir açıklaması olabilir, denetimden kaçmak. Her yıl yüksek miktarda ödenek alan TEİAŞ, bu ödeneğin önemli bir kısmını son beş yılda pazarlık usulü verdiği ihalelere dağıtmaktadır.

Enerji Bakanlığının ilgili kuruluşları, böyle, kârı zarara, zararını daha fazla zarara çevirmiş, bu zararın kefaretinin üstlenmek de vatandaşa düşmüştür. Bugün düşük maliyetle enerji alma hakkı bulunan vatandaşın faturası vergi tahsilat makbuzuna dönüşmüştür. Faturalarda vergi, verginin vergisiyle birlikte alınmaktadır.

Değerli milletvekilleri, gelelim sıradaki kuruluş BOTAŞ'a. BOTAŞ kamunun enerji devi olarak tabir edilen kuruluşların başında geliyor ancak Varlık Fonuna devredilmesinin ardından dev zarar eden kuruluşların arasında BOTAŞ da artık ilk sırada yer alıyor. Bir de sanayide kullanılan doğal gaz yapılan yeni zamlar var ki bu zamlar eninde sonunda vatandaşa, üretim maliyetleri yükseldiği için her alanda yansiyacak. Size göre bu zammın bir makul gerekçesi var, dünyada enerji fiyatları çok yükseldi. Sonra da alışıldığı üzere bir cevap. Ama bu nedenledir ki enerji konusu 84 milyon vatandaşımızı doğrudan ilgilendirmektedir.

Son olarak, cari açığımızı bir kalemde kapatabileceğiniz bir madenimiz var aslında ve sunumunuzda sadece tek satırla bunu ifade ettiniz. Enerji Bakanlığının elinde Türkiye'nin enerji sorununu çözecek bir element olan toryumla ilgili çok büyük bir çalışma olduğunu hissetmiyoruz.

Aslında daha da söyleyeceğim çok şey var lakin yaptığımız bütçe sunumunuz, çalışıyormuş gibi yapılan faaliyetler... Bir başka deyimle niyetlenmeden hatta hatta abdest almadan namaz kılıyorsunuz diyorum.

2022 yılı bütçesinin ülkemiz için, vatandaşlarımız için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Baha Ünlü.

Baha Bey, süreniz beş dakikadır.

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakan ve değerli bürokratlar; hepiniz Komisyonumuza hoş geldiniz.

Ben de Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketinin özelleştirilmesi üzerine konuşmak istiyorum. Elde kalan az sayıdaki kamu kurumunu özelleştirmek isteyen Hükümet, şimdi de sahip olduğu altyapı ve değerli arazilerle ön plana çıkan TEİAŞ'ı özelleştirmek istemektedir. 2020 yılı sonu itibarıyla açıklanan verilere göre, TEİAŞ'ın sahip olduğu varlıklar toplamı 27 milyar 879 milyon lira ve dönem kârı ise 4 milyar 648 milyon liradan oluşmaktadır. Kurumun varlıkları arasında, 71.097 kilometre uzunluğunda yüksek gerilim enerji nakil hattı, 753 adet yüksek gerilimi indirici trafo merkezleri -belirtmek isterim ki bu trafolar değerli kamu arazileri üzerindedir- 12 adet mobil transformatör merkezi, 28.743 kilometre fiber optik kablo altyapısı, 22 bölge müdürlüğü ve yaklaşık 17 bin çalışanı yer almaktadır. Ayrıca, kurum, 2020 yılında net satış gelirini bir önceki yıla göre yüzde 20 artırarak 105 milyar liraya çıkaran Enerji Piyasaları İşletme AŞ'nin de yüzde 30 hissesine sahiptir ve 71 bin kilometrelik güzergâh boyunca üzerinden tel geçen tüm değerli araziler üzerinde irtifak hakkı satın almış durumdadır. Şimdi, basit bir hesapla, böyle varlıklara sahip ve dönem kârı yüksek olan bir kurum neden özelleştirilmek istenmektedir arkadaşlar? 2 Temmuz 2021'de özelleştirme kararı alınan kurumun 31 Aralık 2022 tarihine kadar özelleştirilmesi istenmektedir fakat satılacağı açıklanan bir kurumda peş peşe dev ihaleler yapılmaktadır. Çanakkale ve İzmit Körfez Geçiş Projeleri ve 81 ilde rutin bakım onarım ihaleleri gibi yatırımlarla sadece Ankara'da 43 büyük ihalede 3,7 milyar lira harcanmıştır.

Varlıklarının yanında TEİAŞ'ın özelleştirilmesinin anlamı, ülke çıkarları, güvenlik ve geleceğimiz açısından çok önemli ve kritiktir. Çünkü, TEİAŞ sadece iletimden değil şebeke verimliliğinden, planlamasından, projeksiyonlardan, ikili anlaşmalardan, sisteme dair her türlü altyapı ve ikincil mevzuattan da sorumludur. TEİAŞ bu görevleriyle şu anda kamu tekeli durumundadır. Türkiye'nin doğusu ve batısını birbirine bağlayan uzun hatlar, elektrik şebeke güvenliğinde önemli olduğu kadar millî güvenliğin de bir parçasıdır. Yani TEİAŞ'ın özelleştirilmesi demek elektrik sisteminin kalbinin

ve aklının da özelleştirilmesi demektir. Bu nedenlerle, TEİAŞ'ın özelleştirilmesi veya hisselerinin çoğunun belirli grupların eline geçmesi mümkün olamaz, olmamalıdır, bunun, piyasa işleyişinde yıkıcı bir etkisi olur.

Elektrik Piyasası Kanunu'nun ilk yayımlandığı dönemden itibaren elektrik sisteminde, özellikle dağıtım ve üretimin özelleştirilmesindeki hedef, rekabet ortamının gelişmesi, kayıp ve kaçağın azaltılması, bölgesel tarifeye geçilmesi ve tüketiciye ucuz ve kaliteli elektrik sunulmasıdır. Fakat bugün, gerçekten, hiçbir şey söylendiği gibi olmamıştır yani özelleştirmeler sonucu rekabet ortamının gelişmesiyle elektrik ucuzlamamış, kayıp kaçak oranı azaltılmamış ve bölgesel tarifeye geçilmemiştir. Elektrikte son bir yılda 3 defa zam yapılarak artış yüzde 28,9 olmuş, doğal gaz da 8 kez zam görerek konut tarifesinde artış yüzde 19, sanayi tarifesindeyse yüzde 40 olmuştur.

Ayrıca, dağıtım şirketlerinin soruları var bize iletilen. Biliyorsunuz, elektrik abonelerinde meskene abone olabilmek için öncelikle yapı ruhsatı olması gerekir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son on saniyeniz, toparlarsanız memnun olurum.

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) – Tabii.

Belediyeler bu yapı ruhsatını vermeden su bağlamakta abonelere ve aboneler oturuyor, bu arada kaçak elektrik peşine düşüyorlar, sağdan soldan kaçak elektrik bağlatıyorlar. Bunun önüne geçilmesi için Bakanlığımızın bir tedbiri var mıdır onu da sormak istiyorum?

Çok teşekkür ederim.

Bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Celadet Gaydalı.

Süreniz beş dakikadır, buyurun.

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de enerji konusunda birkaç başlığa değineceğim. Başta kayıp kaçak meselesi. Şimdi, Keban Barajı 1965'te devreye girdi yani 1960'lı yıllarda ve üretilen enerjinin büyük bir kısmı, yüzde 80'i, hatta daha büyük bir kısmı Marmara Bölgesi'ne ve İstanbul'a nakledildi; aşağı yukarı 1.300-1.400 kilometre mesafe. Şimdi, kayıp, teknik bir mesele ve kalite kontrolüyle giderilebilir. Bu kayıplara etki eden şeyler, enerji nakil hatlarının uzaklığı, kullanılan malzemenin kalitesi, imalat hatası ve işletme hatalarından oluşan şeyler. Bunlar tamamen teknik olduğu için teknik bir denetimle, kalite kontrolüyle bunlar elimine edilebilir.

Kaçak hususuna geldiğimiz zamansa bu, hırsızlık ve çalmadır. Bu nerede oluyor? Sanayide oluyor, evsel kullanımda oluyor, tarım amaçlı sulama için oluyor. Bugünkü teknolojiyle açık, şeffaf, net ve samimi davranılırsa bırakın il bazında, hatta mahalle bazında bile bu kaçakları tespit etmemiz mümkündür. Ne yazık ki AKP Hükümeti algı operasyonu ile "Kaçak kullanım Kürt illerinde kullanılıyor." mesajı vermeye çalışıyor.

Şimdi, ben bir anımı sizinle paylaşmak istiyorum: 90'lı yılların sonlarında -ben de bu grubun içindeydim- Ender Gül Genel Müdüdü, Daire Başkanı Fatih Bey –onu da parantez içinde söyleyeyim- Eskişehirli bir elektrik mühendisi kardeşimizdi, bir anısını anlattı. Fatih Bey'in anlattığı İstanbul'a sanayi araştırması için, elektrikteki kaçakları araştırmak için İstanbul'a gönderiliyor. On günde bugünkü parayla 10 milyon liralık kaçak buluyor sanayide ve üstten bir talimat gönderiliyor "Çok güzel iş yaptın, tamam bırak gel." deniyor. O dönemde Kürt illerinde kullanılan toplam enerji, üretimin

sadece yüzde 5'i. Bunun yarısı ödeniyor diye düşündüğümüz zaman bile, bütün genel üretimde o illerde kaçak yüzde 2,5; bunu da dünya standartlarında kayıplar yüzde 7 olarak kabul edilirse... Fatih Bey "Keşke bu illerimize bedava elektrik versek oradaki insanlara da bunu minnet olarak sunsak." demişti.

Şimdi, Kürtçede güzel bir laf var "...(***) Türkçesi şu: Atılları tutun yayalar zaten bizdendir. Bu da "Zenginlere sahip çık, fakirler zaten bizdendir." mantığıdır; bu da tam sizin şeyinize oturuyor.

Rüzgâr enerjisine gelince, ben burada Sayın Bakana teşekkür etmek istiyorum çünkü soru önergelerinde ben sormuştum "Bizim illerimizde niçin rüzgâr enerjisi yapılmıyor?" diye, bana gelen cevap da şu: "Sizin dağlarımızda yeteri kadar rüzgâr olmadığı için yapmıyoruz." ama bu gidişimde Bitlis-Van arasında Kuskunkıran tepelerinde 8-10 tane ünitenin kurulduğunu gördüm, inşallah devamı gelir. Bir de Van-Tatvan arasında, Rahva Ovası'nda bir ünite de oraya kurulmuş. Süphan Dağı'nın etekleri olsun, Nemrut Dağı'nda olsun bundan faydalanmak mümkün Sayın Bakanım, bunu geliştirseniz memnun oluruz.

Güneş enerjisi ve HES'lerin konumu hakkında da biraz konuşmak istiyorum. Ziraat alanlarının yok olması ve nebatî toprağa bile sahip çıkılmaması durumu var. İki yüz yılda 1 santim oluşan bir tabaka heba ediliyor. "Güvenlik barajı" adı altında hiçbir hizmet görmeyen barajlar, ekolojik dengeyi tamamen bozuyor. Bir de "Tüketici korunuyor, kesintisiz ve kaliteli enerji temin ediyoruz." diye bir genel müdürümüz burada açıklama yaptı. Şimdi, Bitlis'in Mutki köylerine kışın haftada bir gün ancak elektrik geliyor. Acaba siz oradakileri vatandaş saymıyor musunuz? Sadece haftada bir gün elektrik gidiyor, bu nasıl bir mantalite anlamadık tabii.

Bir de bizim illerimizde sayaçlar direklere monte edilmeye başlandı. Peki, kullanıcı, saatin doğru veya yanlış okuduğunu nasıl denetleyecek, o da mı direğe tırmanacak? Bu son derece absürt bir durum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Tamamlarsanız, süreniz bitti.

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Evet, bir köyde 1 kişi yanlış yaparsa 7-8 köy nasıl cezalandırılıyor?

Sondaj faaliyetlerine gelince... Gemiler ağır bakıma mı alındı? Millî ve yerli olduğu iddia edilen personelin, yüzde 90'ı yabancı olan sondaj ekibine ne oldu? Dövizle maaş alan bu personel senelik izne mi çıkarıldı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Bitmek üzere.

Klasik olarak, bir yatırım kendisini on yılda amorti ederse ekonomiktir. Bu sektöre bugüne kadar para yatıp durdu. Bunun ne zaman "payback" yani geri dönüşü olacak? 99 kuyu kazıldığı iddia edildi. Peki, bunların hiçbirinde hidrokarbon emaresine rastlanmadı mı Sayın Bakanım?

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, 3 isim okuyayım, arkadaşlarımızın hazırlanması açısından: Türkiye İşçi Partisinden Sera Kadıgil burada, ardından İYİ Partiden Ayhan Altıntaş Bey burada, sonra Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Lütfi Kaşıkçı burada. Bu sırayla söz vereceğim.

Sayın Sera Kadıgil, buyurun

Süreniz beş dakikadır.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

***

Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

Sayın Bakan, sizi ve arkanızdaki erkekler kulübünü selamlamak istiyorum ama sanıyorum dikkatinizden kaçmış, şurada 1 kadın arkadaş oturuyor, onu da görevden alırsanız bence 11-11 güzel halı saha maçı yapacak bir kadronuz var. Umut ediyorum ki seneye böyle bir tabloyla karşımıza çıkmazsınız; buradan başlamamız gerekiyor.

Şimdi, tutumunuzu ve sunumunuzu inanın titizlikle inceledim, bir cümle dikkatimi çekti oradan başlamak istiyorum. Diyorsunuz ki: “Avrupa’daki enerji fiyatları artışları sonrasında düşük gelir grubunda bulunan kişilerin önemli bir bölümünün evlerini ısıtamadığı ilgili kuruluşlarca dile getirilmektedir.” Çok güzel, doğru da ama keşke Avrupa’daki yoksullara gösterdiğiniz ilginin küçüçük bir kısmını Türkiye’deki yoksullara da gösterseniz çünkü elektrik ve doğal gaz borçlarının boyu aşığı ve milyonlarca insanın karanlık ve soğuk bir kışla yüz yüze kaldığı bir ülkedesiniz ve Enerji Bakanlığının bütçesini görüyoruz, keşke tek bir cümleyle de olsa Türkiye’deki yoksul insanların durumuna da değinebilseydiniz.

Peki, neden bu hâldeyiz? Burayı bence konuşmak lazım çünkü en önemli yeri burası. Bütün sunumunuzda katıldığım tek bir cümle var, diyorsunuz ki: “Enerjide dışa bağımlılık bir millî güvenlik sorunudur.” Haklısınız. Burada bir şey sormak lazım: Peki, şirketlere bağımlılık nedir? Sermayeye bağımlılık nedir? Devletin bir avuç şirketin eline bakması nedir? Bu bir millî güvenlik sorunu değil midir sizce diye sormak istiyorum ve özelleştirmelerden bahsetmek istiyorum çünkü sunumunuzda çok açık ve net bir itiraf var, AKP döneminin nasıl bir anlayışla ülkeyi yönettiğinin bir itirafı var burada, diyorsunuz ki: “Son dönemde gerçekleştirdiğimiz reformlar sonucunda 2002 yılında elektrik enerji üretiminde yüzde 40 olan özel sektör payı yüzde 81 seviyesine gelmiştir.” Bizim başımıza ne geliyorsa işte tam olarak bu piyasacı anlayışınızdan geliyor Sayın Bakan. Ne diyordunuz bunları yaparken, yola çıkarken? Zarar eden kuruluşlar kâr etmeye başlayacaktı, ekonomiye canlılık gelecekti, sanayileşmemiz hızlanacaktı, devletin vergi gelirleri artacaktı. Bunların hiçbiri olmadı; olan tek bir şey var, elektrik şirketlerinin kâr üzerine kâr etmesi ve vatandaşın faturasının zam üstüne zam yemesi çünkü bütün bunlar kocaman kocaman liberal yalanlar ve patronlara çalışan iktidarlar olduğunuz için de bu liberal yalanları halka söylemeye devam ediyorsunuz ama bu işin bir de aslı var, bu özelleştirmelerin gerçekte bize ne işe yaradığını ve ne zarar verdiğini belki biraz konuşabiliyor olsak bu hâlde olmazdık biz. Çünkü özelleştirme dediğimiz şey devlet için yok, patron için var; patronun daha çok para kazanması için var, işçinin güvencesizleştirilmesi, taşeronlaştırılması için var, canlıların ölmesi, doğanın talan edilmesi için var ve sırf bu yüzden... Yani bu sizinle başlayan bir süreç değil ama sizinle resmen altın çağını yaşadığı bu özelleştirme ve patronlara bütün hizmetlerin terki dönemi. Bu konuda da gerçekten, hakikaten insan ne diyeceğini bilemiyor. Bakın, sadece TEDAŞ 21 farklı bölgeye ayrılarak özelleştirildi ve şu anda Türkiye’nin elektrik dağıtımının altyapısının tamamı şirketlerde, devlet buradan çekildi, tamamında şirketlerin insafına terk edilmiş durumdayız biz.

Peki, ne yapıyor bu özel şirketler; biraz da ona değinelim. Mesela, temel bir insani ihtiyaç “enerji” dediğimiz şey, temel bir ihtiyaç hepimiz için; şirketler bunu karşılıyor, devletin malıyla bunu yapıyorlar. İlk önce usulsüz olarak buralara çöküyorlar; yetmiyor, üzerine vergilerimizle bunlara biz teşvik üzerine teşvik veriyoruz; o da yetmiyor, devletin malını ucuza kapatıyorlar, kapatmadan evvel de masraflarını yine biz yapıyoruz yani biz çalışan kurumlarımızı alıyoruz, kendi vergilerimizle üzerine yatırım yapıyoruz, bunları götürüyoruz yine bir avuç çeteye peşkeş çekiyoruz. Kim bu şirketler diye çok merak ettim, bir baktım. Kimmiş ya bu elektrik dağıtım şirketleri? Ay, bir tane bile yabancı şirket yok. Yine, bakın içinde kim var? Limak var. Yine kim var? Cengiz var. Yine kim var? Berat Albayrak’a övgüler düzmeye doyamayan ve sadece son pandemi döneminde yüzde 68 kâr eden Sabancı Holding var. Yani,

yine sizin maalesef 5'li çeteleriniz var sadece bunun üzerinde ve bu özelleştirmelerle günün sonunda faturayı vatandaşa yüklüyorsunuz, zararı devlet karşılıyor -eşittir, yine vatandaş cebinden ödüyor- ve bütün kâr da şirketlere kalıyor.

Şimdi geldiğimiz noktada TEİAŞ'ın peşkeş çekilmesi gündemimizde. BOTAS'la ilgili konuşmalar yapılıyor. Az önce burada övüp duran AKP milletvekilleri oldu. Mesela, bunların da şirketlere peşkeş çekilmesine eyvallah mı diyecekler acaba BOTAS yetkililerini kutlayan arkadaşlar? Bunu da gerçekten merak ediyorum.

Aslında söyleyecek çok şey var; nükleerler, madenler vesaireler ama yine beş dakikaya sıkıştığımız için sadece ve yalnızca bütün bu dertlerin başımıza niye geldiğini anlatmakla yetindim. Bütün bunların sorumlusu özelleştirme düzenidir diyorum.

Dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sıra İYİ Parti'de, yanlış hatırlamıyorsam.

Sayın Ayhan Altıntaş, buyurun lütfen.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli Komisyon, bürokratlar, basın mensupları ve tüm katılımcılar; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Bakanlığımız bütçesi hakkında birkaç başlık altında konuşmak istiyorum.

Öncelikle AK PARTİ'nin programına bakalım, enerji politikası neymiş. “Partimizin enerji politikasının temelinde, ulusal çıkarlarımızı koruyarak enerji arzının güvenliğini ve devamlılığını sağlamak, rekabete dayalı bir enerji piyasası oluşturmak ve duyarlı olduğumuz çevreyi ve insan sağlığını korumak bulunmaktadır.” çok güzel, tabii ki bir itirazımız yok ama yirmi yıl sonra bu politikalar uygulanmış mı, başarılı olunmuş mu; mesele o.

Önce bir gerçeği vurgulamak istiyorum: Türkiye 80'li yıllardan beri önemli ölçüde ithal enerji kaynakları kullanıyor; petrol, doğal gaz ve kömür ithal ediyoruz, dolayısıyla enerjide de dışa bağımlı bir ülkeyiz. 1990'larda yüzde 51'lerde, 2002'de yüzde 67'lerde olan enerji arzında dışa bağımlılığımız bugünlerde yüzde 70'lerin üzerine çıkmış durumda yani “Enerjide ulusal çıkarlarımızı korumak esastır.” diye programına koyan AK PARTİ'nin yirmi yıllık iktidarında enerjide dışa bağımlılık gittikçe artmış. Yarın öbür gün yaşanacak olası bir krizden ciddi manada etkileneceğiz çünkü ülkemizin ihtiyacı olan enerji ve doğal gazı karşılayabilecek bir kaynağa sahip değiliz. Bunun yanı sıra, doğal gaz depolamamız da yeterli değil.

Dışa bağımlılığın bir sonucu da ödeyeceğimiz bedel. Cumhurbaşkanlığı Strateji Başkanlığı Raporu'na göre, enerji ithalatı sene sonunda 40 milyar doların üzerinde gerçekleşecek. Ayrıca, bütçe gerekçesine göre de bu ithalattaki artış 2022, 2023 ve 2024'te de maalesef istikrarlı bir biçimde devam edecektir. Bu rakamları bir de TL'ye çevirirseniz olağanüstü fiyat artışlarıyla karşı karşıya geleceğiz. Üzülerek görüyoruz ki Hükümet bu fiyat artışlarına çözüm bulmak yerine halkın tepkisini hafifletmeye yönelik haberlere sarılıyor. Ne tesadüfse doğal gaz zamlarından önce hep Karadeniz'de doğal gaz bulunduğu haberleri geliyor.

İktidarın parti programına yazdığı değil de gerçekte uyguladığı enerji politikasını, pek çok sektörde olduğu gibi, rant devşirme amaçlı bir politika olarak nitelendirebiliriz. Rant devşirme amaçlı enerji yatırımlarının örneklerini bolca gördük. Üretim ve dağıtım şirketlerinin ihaleleri zaten çok konuşuldu ama bir başka örnek; alım garantili elektrik santral ihaleleri. Örneğin, nükleer enerjide sermaye, işletme

ve devreden çıkarma yani atık yönetimi maliyetleri ortalama olarak dünyada 5, 6 cent civarında iken biz bunun 2 katından fazlasını Akkuyu Santrali için on yıllarca süreyle Ruslara vereceğiz. Diyebilirsiniz ki: “Bu ilk santralde zarar ediyoruz ama teknolojiyi öğreneceğiz, ikinci santrali kendimiz yapacağız.” Maalesef öyle bir durum da yok, keşke olsa. Ayrıca, bu fiyatlara dağıtım bedeli, TRT payı, tüketim vergisi, enerji fonu, KDV de eklenince kilovatsaatinin fatura bedeli 20, 25 sente ulaşıyor. Bu bedel TL’ye çevrildiğinde, halkın önemli bir kısmının bu fiyatlardan elektrik tüketmesi neredeyse imkânsız. Bugün bu fiyatları bir şekilde sübvansede 9 sent civarında halka faturaladığımız hâlde, 2020 yılında 3,7 milyon abonenin elektriği kesilmiş. Bu yıl 2,1 milyon haneye elektrik fatura desteği verildiğini Sayın Aile Bakanı açıkladı. 2021 yılında toplamda elektriğe yüzde 21,90 zam yapılmış, bunun üzerine bu ay, Kasım da zam bekleniyor. Yenilenebilir enerjiyi destekliyoruz ama bu abartılı garantilerle Erzurum’da muz bile yetiştirebilirdik. Hidrolik santralleri de yenilenebilir saymak ayrı bir konu. Suyumuz bitince yerine gelmiyorsa ne kadar “yenilenebilir” diyebiliriz? Ayrıca, nehir tipi hidroelektrik santrallerin çevreye verdiği tahribat ortada.

Parti programında yazdığımız “enerjide çevreye duyarlı olmak” politikasına uyduğunuzu hiç görmedik. Köylülerin itirazına rağmen jandarmayı gönderip müteahhitlerin doğayı hoyratça talan etmesinin destekçisi oldunuz. Vatandaştan özür dilemeniz gerekiyor.

Bakın, değerli arkadaşlar, elektriğin kilovatsaatindeki 1 kuruş artış toplamda 3 milyar TL gibi çok büyük bir rakama denk geliyor yani meblağlar çok büyük. Yüzde 1, yüzde 2 gibi payları küçük göremeyiz, o yüzden planlamalarımızı çok dikkatli yapmak zorundayız. Faturalardaki TRT payını da derhâl kaldırmalıyız. Tarafsız olması gereken TRT bu parayı alırken vatandaşın tamamından almakta, yayın yaparken ise taraf tutmaktadır. Bu yüzden, biz de TRT’nin elektrik tüketim bedelimizden pay almasına karşıyız. En azından ihtiyari olsun, yayınları izlemek isteyenler ödesin, TRT de bu vebalden kurtulsun. Bunu yapamıyorsa TRT bir Deli Dumrul belgeseli hazırlasın. Eminiz, çok yüksek rating alacaktır.

Son olarak TEİAŞ özelleştirmesinden bahsetmek istiyorum. Değerli milletvekilleri, 2 Temmuz 2021 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla TEİAŞ özelleştirme kapsamına alındı. Şimdiye kadar TEİAŞ’ın özelleştirilmesi hiç gündeme gelmedi, bunun birçok nedeni vardı. Esasında TEİAŞ doğal bir tekeldir. TEİAŞ’ın iletim hatlarının toplam uzunluğu yaklaşık 70 bin kilometredir, Avrupa’nın en büyük iletim hattıdır. İletim hatları boyunca tahsis sahibi olduğu arazi, ülke arazisinin binde 4’ünden fazladır; neredeyse Bilecik ilinin alanı kadar, Avrupa’da Lüksemburg gibi bir ülkenin alanının 2 katı kadardır. Bir benzetme yapmak gerekirse TEİAŞ, ülkenin hayati atardamarlarını temsil eder; TEİAŞ’ın özelleştirilmesi vücudun atardamarlarının işlevsiz kalması demektir. TEİAŞ, tekel olduğu için düzenlemeye tabi, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur; tarifesi, yatırım ve işletme giderlerini karşılayacak şekilde EPDK tarafından düzenlenir. Kâr amacı gütmeyen, stratejik öneme sahip bir kuruma yatırımcı neden borsada yatırım yapsın? Doğrusu burada başka niyetler mi var sorusu akıllara geliyor. TEİAŞ’ın pek çok yerdeki varlıklarına mı göz dikiliyor, onlar da mı satışa çıkarılacak diye düşünüyoruz.

Son olarak madencilik alanına kısaca değinmek istiyorum. AK PARTİ’nin en başarısız olduğu alan bence madencilik politikasıdır. Bu politika, belki öyle niyet edilmedi ama mirasyediliğe döndü; babadan kalan evde ne varsa haraç mezat satan mirasyedi gibi, madenlerimizi katma değer elde edip etmediğimize bakmadan hemen nakde çevirme politikasına döndü.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toparlayabilirsek...

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Tamam, tamamlıyorum Başkanım.

Çok iyi biliyoruz ki sömürgeciliğin en önemli göstergesi Afrika madenlerinin ham madde olarak Avrupa'ya taşınmasıdır. Bugün bu sömürgecilik şekil değiştirmiş, gönüllü olarak ham madde satışına dönüşmüştür. Bu duruma kesinlikle müsaade edilmemelidir ama görüyoruz ki taş, mermer kayası gibi ham maddeleri bile ihraç edip sonra işlenmiş ürün olarak ithal ettiğimiz de bilinen bir husus. Kendi işleme imkânına sahip olduğumuz madenleri çıkaralım, işleyemediğimiz, katma değer elde edemediğimiz madenleri de kesinlikle çıkarmayalım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Bütçenin hayırlı olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

Şimdi Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Lütfi Kaşıkçı'ya söz vereceğim.

Buyurun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle size ve kıymetli heyetinize “Komisyonumuza hoş geldiniz.” diyorum.

Sayın Bakanım, Bakanlık çalışmalarını özellikle KİT Komisyonu üyesi olmam hasebiyle yakinen takip ediyorum. Burada, sizlerin de sunumda bahsettiğiniz üzere “Enerjide dışa bağımlılık bir millî güvenlik meselesidir.” noktasından sözlerime başlamak istiyorum. Milliyetçi Hareket Partisi olarak bizler de aynı terör belası gibi, enerjide dışa bağımlılığın bir millî güvenlik meselesi olduğunu ve Türkiye'miz terörden nasıl temizleniyorsa enerjide dışa bağımlılık noktasında da Türkiye'nin bir an önce, inşallah, istediğimiz seviyeye gelmesini hep birlikte, hep beraber ümit ediyoruz. Bu uğurda Türkiye'yi bu sıkıntıdan kurtaracak olan şahsınıza, Sayın Bakan Yardımcılarıma, genel müdürlerimizde de ben huzurlarınızda çok teşekkür ediyorum. Özellikle Türkiye Petrollerinin Karadeniz'de yapmış olduğu bu önemli faaliyetlerden dolayı -Sayın Genel Müdürümüz de burada, yine Komisyonunda çok yakın, birlikte çalışıyoruz- ben Sayın Genel Müdürümüze de tüm Genel Müdürlük çalışanlarımıza da huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, aslında biz Doğu Akdeniz'de bir enerji keşfi bekliyorduk, bizlere Karadeniz'de bu keşfi gösterdiniz. İnşallah Karadeniz'deki keşiflerin Türkiye'yi doğal gazda ithalatçı konumdan çıkaracağını, Doğu Akdeniz'de de problemlerin, sıkıntıların çözülmesiyle birlikte, yine Bakanlığımız tarafından yapılacak arama çalışmalarısıyla oradan çıkacak doğal gazın da Türkiye'yi orta vadede doğal gazda artık ithalatçı konumdan ihracatçı konuma taşıyacağını ümit ediyoruz. Yine ben bu uğurda faaliyet gösteren herkese tekrar çok teşekkür ediyorum.

Hanımefendi biraz önce bir cümle kurdu “Enerjide dışa bağımlılık bir millî güvenlik meselesidir ancak bazı şirketlere de bağımlı olarak Bakanlığınız çalışıyor.” diye. Aslında, Komisyon üyesi arkadaşlarımıza sorsa bunun böyle olmadığını görür. Dünyada belki de enerji meselesinde, özellikle Karadeniz'deki bu aramalarda veya Akdeniz'deki doğal gaz aramalarında kendi millî şirketiyle, Türkiye Petrolleriyle bu alanda faaliyet gösteren, çalışma yapan herhâlde birkaç ülkeden biriyiz diye düşünüyorum. Yani bu alanı...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Merak etme satarlar onu da iki seneye.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Özellikle, Sera Hanım, hassasiyet duyduğum için buna ben bir cevap vermek istedim, Komisyonunda da bu konu çünkü sıkça tartışılıyor. Bu, Türkiye'nin bence millîlik anlamında geldiği çok önemli bir nokta ve ben hepimizin partiler üstü bir bakış açısıyla bu alanı tebrik etmemiz gerektiğini düşünüyorum çünkü başka bir şirket aracılığıyla da uluslararası bir firmaya veya

Türkiye’de faaliyet gösteren bir firmaya bu yapılan çalışmalar taşere edilebilir ama Türkiye bunu yapmıyor, Bakanlığımız bunu yapmıyor. Bakanlığımız yine kendi millî bir şirketimizle, Türkiye Petrolleriyle bu alanda faaliyetlerini gösteriyor. Bu bakımdan ben bu noktanın özellikle altının bir çizilmesi gerektiğini düşündüm.

Sayın Bakanım, aslında enerjide söyleyecek çok fazla sözümüz var. İnşallah, Genel Kurula bütçe geldiği zaman orada bu konuyu derinlemesine oturup konuşacağız ancak benim, sahada gördüğüm bir problem var, o problemle ilgili Bakanlığımızdan aslında bir destek istiyoruz.

Hatay’daki Amik Ovası, biliyorsunuz, Çukurova’nın en önemli tarımsal alanlarından biri. Özellikle pamuk ve mısır yoğunluklu ekim alanlarımızın olduğu Amik Ovası’nda devletimiz çok önemli bir projeye imza attı; Reyhanlı Barajı. Bu Reyhanlı Barajı bittiği zaman, çiftçimiz özellikle yer altı kuyularından su çekerek tarlalarını sulama noktasında önemli bir mesafe alacak. İşte tam bu noktada barajımız bitene kadar çiftçimiz bu yer altı kuyularından su çekerken elektrik enerjisi kullanıyor. Bu elektrik enerjisine de baktığımız zaman, özellikle tarımsal alanda kullandığımız elektrik birim fiyatının meskenlerde kullandığımız elektrik birim fiyatından daha yukarıda olduğunu görüyoruz. İşte tam bu noktada pandemide yaşadığımız malum sebeplerden dolayı “Acaba tarımsal sulamada kullanılan bu elektrik birim fiyatları, meskenlerde kullandığımız elektrik birim fiyatına çekilebilir mi?” noktasında vatandaşımızın bir talebi var. Vatandaşımızın bu talebini de buradan sizlere ulaştırmış olalım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Kaşıkçı.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Sayın Başkanım, son bir cümle...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir cümle...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Müsaadeniz var mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tabii, tabii, buyurun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Ben, yine, çok önemli bir kurumumuzun, BOTAŞ... Ben, Sayın Genel Müdürümüzü de burada gördüm. BOTAŞ, gerçekten, özellikle Tuz Gölü’ndeki yer altı depolama tesislerinde yapmış olduğu bir faaliyetle dünyada çok önemli bir ödüle layık görüldü. Ben huzurlarınızda, Sayın Genel Müdürümüze de burada çok teşekkür ediyorum. En çevreci kurumlardan birinin ödülünü aldı. Bu da Türkiye açısından son derece önemli bir aşamadır ve yine teşekkür edilmesi gerekir diye düşünüyorum.

Sayın Genel Müdürümüze de ben burada, huzurlarınızda ayrıca teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Biz de bu uluslararası ödül için Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığını tebrik ediyoruz.

Şimdi hazırlık yapımları bakımından 4 arkadaşımızın ismini okuyup sırayla söz vereceğim, daha sonra da üyelerimize döneceğiz. Sabırlarına sığındık, epeydir devam ediyoruz. Sonra tekrar Komisyon dışından teşrif eden vekillerimize döneceğim.

4 arkadaşımızın ismi şunlar: Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Gürsel Erol, HDP’den Sayın Muazzez Orhan Işık, MHP’den Sayın Olcay Kılavuz, CHP’den Sayın Müzeyyen Şevkin olmak üzere 4 arkadaşımıza şimdi söz vereceğim.

Gürsel Bey, hazır mısınız?

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Evet Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) –Sayın Başkanım, teşekkür ederim nezaketiniz ve söz hakkı verdiğiniz için.

Sayın Bakanım, konuşmama başlarken Bakanlık bütçenizin Bakanlığa ve ülkemize hayırlı olması dileklerimi iletiyorum.

Bugün, burada, ülkenin enerji politikasıyla ilgili genel sorunları hem Komisyon üyelerimiz hem milletvekili arkadaşlarımız gündeme getirdiler. Ben, yalnızca kendi ilimdeki çok acil olan bir sorunla ilgili hem Sayın Bakanımız sizi hem Bakanlık bürokratlarınızı bilgilendirerek bir konuya parmak basmak istiyorum.

Elâzığ'ın Maden ilçesi var, Maden ilçesinde Osmanlı'dan günümüze kadar işletilen bir bakır maden ocağı var. Bu bakır maden ocağı cumhuriyet kurulduktan sonra, 1936 yılında işletme hâline çevrilmiş, bir kamu maden ocağı olarak işletilmiş. Maden'in ekonomisi, Maden'in sosyal yaşantısı bu ocak üzerine kurulmuş; dönem dönem ocakta 5 bin civarında personel çalıştırılmış ve bu bakır maden ocağı o bölgeye ekonomik olarak da sosyal olarak da inanılmaz bir hareketlilik katmış ama burası özelleştirildikten sonra, Maden geçmişte yaşadığı o ekonomik özgürlüğü ve sosyal yaşantısını kaybetmeye başlamış ve bakır madeni alan işletmeciler bu projeyi yalnızca bir ekonomik gelir olarak görmüşler; bir işletme mantığıyla değil “Daha fazla ne kadar kâr ederiz?” mantığıyla, yalnızca kâr amaçlı görmüşler.

Sayın Bakanım, şimdi, bu resimden sizi bilgilendirmek istiyorum. Aslında, keşke size yakın olsaydım. Belki giderken resmi de size veririm. Burası, Maden'deki bakır işletmesinin döküm alanı olarak kullandığı yer, hemen ilçenin üstü. Bu hafriyatın baskısından dolayı burada bir heyelan oluştu, “Camikebir Mahallesi” denilen bu bölge Sayın Cumhurbaşkanının kararıyla riskli bölge ilan edildi. Bu gördüğünüz evlerin hepsi şu anda boşaltılıyor. Bunların mülkiyet haklarının korunmasıyla ilgili sorun ayrı, onu Çevre Bakanlığında gündeme getireceğiz. Şu anda bu hafriyat burada olduğu sürece heyelan devam ediyor. Alt taraftan, şu gördüğünüz bölgeden bir nehir geçiyor ve nehrin üzerinde tarihî, tescilli bir köprü vardı, köprü bu basınçtan dolayı yıkıldı; orada kullanılan yol da iptal edildi, ilçe girişi başka yerden verildi. Şimdi, buradaki risk şu: Eğer buradaki baskıdan dolayı -üniversite raporları var yani bu hafriyatın oraya bindirdiği yükten dolayı heyelan riski taşıdığına ve heyelan oluştuğuna dair Fırat Üniversitesinin raporu var- bu hafriyatın buraya dökülmesinden kaynaklı “Bu bölgede heyelan riski var.” diye bu bölge boşaltılıyorsa o zaman ocağın da kapatılması lazım yani ocağın olduğu bölge de riskli. Orada galeriler var, insanlar galerilerde çalışıyor. Toprağın altında çalışanın yaşam garantisi var da toprağın üstünü ikametgâh, iş yeri olarak kullananın mı yok? Yani böyle bir çelişki var Sayın Bakanım.

Ayrıca, bu bölgede boşaltılan iş yerleri ve evlerin bedelleri uzun vadeli olarak devlet tarafından finanse edilecek ama sonuçta vatandaş ödeyecek. Bu işin mağduriyetini yaratan vatandaş değil, bu işin mağduriyetini yaratan kim? Bu, buradaki işletmenin kâr amaçlı, maliyetlerini düşürmek adına hafriyatı getirip bu bölgeye yığmasıyla ilgili. Burada bizim size 2 önerimiz var Sayın Bakanım: Buraya bir müfettiş göndererek hem teknik olarak heyelan riskiyle ilgili ileride doğabilecek mağduriyetlerin tespiti hem de burada bu hafriyattan kaynaklı eğer vatandaşın bir ekonomik kaybı varsa... Bunun nedeni işletme yani evler yapılırken, burada konutlar yapılırken, iş yerleri yapılırken bunun bedeli vatandaştan alınmamalı. Bunun bedeli kimden alınmalı? Sebep kimse ondan alınmalı. Sebep kim? İşletme. Bununla ilgili sizden beklentimiz var Sayın Bakanım. Bu, Maden için şu anda birinci derecede yaşanan ve orada yaşayan insanların çözümünü talep ettiği bir sorun.

Ayrıca, Sayın Bakanım, eğer bu hafriyat heyelandan dolayı akar gelirse bu derenin önünü kestiği zaman doğal bir baraj seti oluşturacak. Bu yolun kenarında yani derenin kenarında Diyarbakır ana güzergâhı var -Sayın Bakanım, siz de bölgeyi bilirsiniz- ve Devlet Demiryollarının ağı var. Bu riske karşı ulaşımda da sorun olacak ve siz orada belki de üç günde, beş günde doğal bir barajla karşılaşacaksınız. Yerleşim yerlerini suyun basma tehdidi de var. Sizden, oraya birinci derecede bir müfettiş göndererek teknik olarak vatandaşın mağduriyet haklarının korunmasına yönelik de tespitler yapıp Bakanlığımızın bu konuya çözüm bulmasıyla ilgili taleplerimiz var.

İlginize ve desteğinize şimdiden teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Gürsel Bey.

Şimdi, HDP’den Sayın Muazzez Orhan.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Halkımıza ve ülkemize hayırlı olsun diye görüşülen bu bütçenin, içinde bulunduğumuz ekonomik ve siyasi krizler göz önüne alındığında ne halka ne talan edilen doğaya ne de ülkeye pek de hayırlı olmadığını görüyoruz.

Soruyorum: Halk bu bütçenin neresinde? Ekonomik kriz ve yükselen enflasyon nedeniyle halkın satın alma gücünün her geçen gün düştüğü bir dönemde elektrik ve doğal gaz fiyatlarına sürekli zam gelmektedir. Geçen yıldan bu yana elektriğe yüzde 300 zam yapılmıştır, yine, doğal gaz fiyatlarına da 2020 yılı içerisinde 8 defa zam yapılmıştır. Elektrik ve doğal gaz fiyatlarındaki artış dolaylı olarak birçok ürünün fiyatlarını artırmakta, hem enflasyona yol açmakta hem de halkın zaten düşük olan satın alma gücünü daha da düşürmektedir. Özelleştirmelerin sonucunda zarar eden halk, kazanan yandaş araçlarıdır.

Elektrik üreticileri, EPIAŞ piyasasında fiyatları oluşturuyor ve ona göre satış yapıyorlar. Bu fiyatın üzerine rüzgâr, güneş, jeotermal gibi “YEKDEM” kapsamında desteklenen üreticilere ekstra bir fiyat ödeniyor. Üretici piyasasında oluşan fiyat, arada olan maliyetler sebebiyle faturalara 2 katıyla yansıtılmaktadır. TEİAŞ iletim ücreti alıyor, kayıp kaçak oranı yurttaşların faturalarına ekleniyor, dağıtıcı firmalar kendi maliyet ve kârlarını ekliyor, devlet de TRT ve diğer vergi kalemlerini yükleyerek nihai faturayı ilan ediyor. Sonuçta, halk tükettiği enerji bedelinden çok, aracı firmaların maliyetini ödemek zorunda bırakılıyor.

Elektrik ve doğal gaza zam yapmak yerine vergilerin düşürülmesi ve bütün şehirlerde ışık kirliliği olan enerji israfının azaltılmasıyla enerji fiyatları halkın yararına olacak şekilde yapılmalıdır. Işık kirliliği yanlış yerde, yanlış zamanda, yanlış miktarda, yanlış yönde ve yanlış zamanda ışığın kullanılmasıdır. Özellikle, kayyum atanan illerde aydınlatma ışıkları ihtiyaçtan çok daha fazladır. Kayyum atanan şehirlerde, cadde ve sokaklara maliyeti en fazla 5 bin olan aydınlatma direklerini 10-15 bin liraya ihale ederek, ihtiyaçtan fazla alım yaparak hem yandaşlarını besleyip hem çevre kirliliği yaratıp hem de gereksiz enerji tüketimine neden olmakta, kayyum ve talan politikalarımızın sonucu halka fahiş faturalarla yansıtılmaktadır. Belediyelerin kaynakları gösteriş ve şatafat için talan edilmektedir; Van, Dersim, Hakkâri ve birçok bölge iline gittiğinizde bu şatafatın ne kadar da görgüsüzce olduğunu hepimiz göreceksiniz.

Yine şirketlerin ve ihale firmalarının taleplerini yerine getiren idareler, halkın ve doğanın yararına olmayan bir uygulamaya alan açmaktadır. Bu nedenle, açığa çıkan ışık kirliliği sadece enerji fiyatlarına fahiş artışlara yol açan bir uygulama değildir, aynı zamanda gecenin doğal karanlık düzeyini bozduğu için doğal yaşamı yani hayvanları, bitkileri, doğal çevreyi de olumsuz etkilemektedir.

Başka bir konu da akaryakıt fiyatlarının bölgeler arasındaki farklılığıdır. Bölge halkı akaryakıtları yani benzin, motorin, LPG ve benzerini ülkenin diğer bölgelerine göre yüzde 3 ila 5 oranında zamlı kullanmaktadır. Mesela Van'da bugün benzinin litre fiyatı 8,78 TL iken İstanbul'da 8,40 TL'nin altındadır. Sormak istiyorum Sayın Bakan: Petrol yatakları ve petrol boru hatları yakın olmasına rağmen en pahalı akaryakıt fiyatlarının Doğu ve Güneydoğu illerinde olmasının gerekçeleri nelerdir? Bilindiği üzere, diğer yakıtlara göre daha temiz, sağlıklı ve çevreye daha az zarar veren doğal gaz kullanımıdır. İran-Türkiye doğal gaz hattına ve Iğdır bağlantı noktasına yakın olduğu hâlde, Hakkâri, Van başta olmak üzere Van merkez ve ilçelerinde henüz doğal gaz altyapısı oluşturulmamıştır. Uzun süren kış koşullarında doğal gaz kullanamayan konut ve iş yerlerinde kömür ve benzeri yakacaklar kullanılmaktadır; bu durum da aşırı hava kirliliğine, daha fazla maliyete yol açmaktadır. Doğu Anadolu Bölgelerinin en büyük şehri olan Van ve ilçeleri Başkale, Gürpınar, Gevaş, Çatak, Özalp, Saray, Bahçesaray ve diğer ilçelerinde doğal gaz altyapısı hiç yoktur.

Sayın Bakan, önergeme henüz cevap vermediniz ama buradan da sormak istiyorum: Van ve ilçelerine çok yakın doğal gaz hattı geçmesine rağmen doğal gaz altyapısı neden yapılmamaktadır? Enerji tüketiminde bilincin artırılması, enerji dostu tüketim araçlarının teşvik edilmesi, enerji arzında gereksiz maliyetleri ve üretimi de etkileyecektir.

Sözlerimi bitirirken bu bütçenin yandaşı değil halkı esas alan, doğayı talan etmeyen, tüketilebilir değil dönüştürülebilir enerjiyle çevre dostu bir bütçe olması gerektiğini bir kez daha belirterek teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Olcay Kılavuz.

Buyurun lütfen.

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan Yardımcılarım, değerli bürokratlarımız ve basınımızın saygın temsilcileri; hepimizi saygılarımla selamlıyorum.

Türkiye, bulunduğu jeopolitik ve jeostratejik konumu itibarıyla enerji koridorlarının kavşak noktasında yer almaktadır. Birçok enerji üretim faaliyeti de ülkemizde yapılmaktadır. Enerji üretim faaliyetlerini artırmak ülkemiz ve milletimiz adına oldukça önemlidir. Yeni enerji teknolojilerini üretecek yetkinliğe ulaşmak Türkiye'nin enerji politikalarında önemli ve ciddi bir adım olacaktır. Unutulmamalıdır ki ülkemiz bölgesel ve küresel bir güç olma yolunda ilerlerken dışa bağımlılığın azalması gerçekten sevindiricidir. Bu kapsamda, Akdeniz ve Karadeniz'de yapılan sondaj faaliyetleri ve bulunan doğal gaz rezervleri Türkiye Cumhuriyeti devleti ve Türk milleti adına gurur verici ve mutluluk vericidir. Bu çalışmalarda eşsiz bir gayret gösteren Sayın Bakanımıza ve Bakanlık çalışanlarımıza tebriklerimi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Mersin Akkuyu'daki nükleer enerji santrali Türkiye adına gelecek yıllar ve yüzyıllar için çok önemli bir projedir. Bu santralle Türkiye küresel güç olma yolunda hızla ilerleyecektir. Türkiye mevcut kömür, su, rüzgâr, güneş, jeotermal gibi yenilenebilir enerji kaynaklarını değerlendirmelidir. Seçim bölgem olan Mersin'de güneşli gün sayısının fazla olması sebebiyle güneş enerjisinin yaygınlaştırılması ve yerel rüzgâr sanayisinin desteklenmesi Mersin'imize önemli katkılar sunacaktır.

Mersin, ülkemizin önde gelen sanayi şehirlerinden biridir. Mersin'imizin sanayide kullanılacak enerji talebinin karşılanmasını şehrimiz, bölgemiz ve ülkemiz adına önemli bir konu olarak görmekteyiz. Bununla birlikte, Mersin'in ekonomisi ve sanayisine canlılık getiren, hava ve çevre kirliliğinin önlenmesini sağlayan, ısınma ve enerjide kullanımı kolaylaştıran doğal gaz kullanımının artırılması sağlanmalıdır. Mersin'imizin kentsel gaz ihtiyacının belirlenmesi için gerekli çalışmaları yapmak ve Çamlıyayla, Erdemli, Silifke, Mut, Gülnar, Aydınçık, Bozyazı ve Anamur'a doğal gaz erişimi sağlamak beklentilerimizin arasındadır. Mersin, akaryakıt ve gaz dolum tesislerinin de önemli merkezlerinden biri olmuştur. Bu konuda da gerekli destek ve teşviklerin verilmesi muhakkak sağlanmalıdır.

Mersin, ülkemizin en önemli tarım kentlerinin başında gelmektedir. Üreticilerimizin kullandığı elektriğin daha uygun fiyatlara verilmesinin sağlanması, Türk tarımına ve Türk üreticilerimize büyük katkılar sağlayacaktır. Mersin'imizin ihtiyaç duyulan bölgelerinde dağıtım tesislerinin ve elektrik şebekelerinin yenilenmesi, bakımlarının düzenli olarak yapılması ve yaşanan arızaların en aza indirilmesi de beklentilerimiz arasındadır.

Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarım, çok saygıdeğer bürokratlarımız, saygıdeğer Komisyon; ben, bütçemizin devletimize ve milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Vakti verimli kullanımınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Sayın Müzeyyen Şevkin, buyurun.

Sayın Şevkin, süreniz beş dakikadır.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Ben de bütün hazırunu saygıyla selamlıyorum.

2022 yılı bütçesinin halk için, halktan yana, ülke çıkarlarının, çevrenin, bilimin, teknolojinin esas alınarak insan hak ve özgürlükleriyle doğru orantılı, hayırlı, milli ve yerli işlerde kullanılmasını ümit ederek başlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayıştayın üç yıldır uyarmasına rağmen, bu yıl 37 enerji şirketinin fon bedellerini Bakanlığa yatırmadığını öğreniyoruz. Bakanlık, Maliyeyle ortak takip yapacak sistemi neden kurmuyor? Neden milletin parasını ve hakkını korumuyorsunuz Sayın Bakan? Şirketler günü gününe bu tahsilatları eksiksiz olarak alırken siz neden bu fon tahsilatlarını yapmıyorsunuz?

EPDK'ye geldiğimizde ise tahsilat sorunu burada da yaşanıyor. Son üç yılda olduğu gibi, Sayıştay raporlarında doğal gaz, elektrik, sıvılaştırılmış petrol alanlarındaki firmalara kestiği cezaların tahsilini takip etmiyor Bakanlık. EPDK, 2020'ye kadar kestiği 3 milyar 848 milyonluk cezanın yüzde 96'sını tahsil edememiştir; bunu nasıl izah ediyorsunuz? Kamu vicdanını rahatsız eden bu konuya ilişkin nasıl bir açıklama getiriyorsunuz? Bu kurumun on yıllık gelirine eşit olduğu görülmekte; buna bir izahınız var mı Sayın Bakan?

Değerli arkadaşlar, AKP'nin yarattığı enerji buhranı faturalara zam olarak yansıdı, bugün doğal gaza yüzde 49 zam yapıldı. Evet, sanayi ve elektrik üretim amaçlı tarifeye yapılan zam çok geçmeden meskenlere de elbette ki yansiyacak. Kimi kandırıyorsunuz yani "Meskenlere yapılmadı." demek olmayacağı anlamına mı geliyor?

Değerli milletvekilleri, Türkiye Kömür İşletmeleri verilerine göre yerli kömür son on ayda yüzde 30 zamlandı. Son on dokuz yılda yüzde 135 kömür üretimini arttırdığınızla övünüyorsunuz. Peki, bu madencilikten üretilen artı değer ne kadarı halka yansıdı, ne kadarı çevreci, ne kadarı sürdürülebilir madencilik; yoksa sadece 5-10 maden tekeline zengin etmekle mi kaldımız?

Türkiye’de dereleri, gölleri, barajları kuruttunuz. Bakın, olumsuz sonuçları yavaş yavaş çevre felaketi olarak karşımıza çıkmaya başladı.

170 liralık bir hane elektriği faturasının 137 lirası tüketime gidiyor, 33 lirası vergi ve fonlardan. KDV hesaplanırken yüzde 18, yine TRT payı olarak yüzde 2 artı KDV payı alıyorsunuz, enerji fonu vergiye tabi tutuluyor. Allah aşkına, şimdi, bu olacak iş mi arkadaşlar?

Satın alma gücü paritesine göre ülkemiz Avrupa bölgesinde en pahalı elektriği tüketen ülkelerden biri. Mutlaka bir kara kış fonu oluşturmak zorundasınız. Kayıp kaçak bedelinin faturasını halkın sırtına yüklemekten vazgeçin artık. Yüzde 18 olan KDV mutlaka yüzde 1’e inmeli, TRT payı muhakkak kaldırılmalıdır.

Özelleşme kriziyle de başımız deritte. 2020 sonuna kadar TEİAŞ tarafından açıklanan verilere göre kurumun varlıkları 27 milyar 879 milyon, dönem kârı 4 milyar. Halka arz ya da blok olarak satıldığı takdirde yüksek kâr ve yüksek temenni beklentileri olacağından iletim tarifeleri istemeleri de en doğal hakkı olacak. TEİAŞ, arz güvenliğinin garantisidir arkadaşlar. TEİAŞ’ı özelleştirmek, piyasalaştırmak... Yani artık tıkanan ve başarısız olduğu ortada olan bu politikanın sürdürülemez olduğu görülmektedir.

2020’de 50 dolardan 270 dolara çıkan kömür, Hükümetiniz döneminde bu kadar düşük fiyatlar olmasına rağmen doğru olarak değerlendirilemedi. Bu, kömürü ne pahasına olursa olsun çıkarmakla değil, çevreci, sürdürülebilir, insanlık yararına kullanmayı tercih etmekle olur ancak.

Evet, damadın kendisi gitti ama ortaya koyduğu yaz saati uygulaması maalesef hâlâ başımızda bir ucube olarak durmakta. Sözüm ona, 1,5 milyar kâr edecektik özelde, kamuda da 1 milyar tasarruf olacaktı ancak beş ay içerisinde 2,8 milyar zarar ettik. Bu uygulamanın da derhâl kaldırılması gerekiyor.

Evet, buradan kendi bölgeye gelecek olursam, Çukurova bölgesini yakından ilgilendiren Adana-Ceyhan Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi on dört yıldan bu yana hâlâ sürmekte. 4 Enerji Bakanı ve 4 Sanayi Bakanı değişmesine rağmen hâlâ bir türlü gerçekleştirilemeyen... Hem Doğu Akdeniz’in hem de o bölgenin enerji üssü hâline geleceği ve çok önemli bir stratejik avantaj elde edileceği unutulmamalı ancak maalesef, on dört yıldan bu yana hâlâ bir işleme geçmemiştir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim ben de.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Komisyon dışından gelen 14 arkadaşımıza söz vermiş olduk, şimdi, Komisyon üyelerimize döneceğim. 3 arkadaşımızın ismini okuyacağım buradan, sırasıyla söz vereceğim. Daha sonra bir yarım saat hem havalandırma hem yemek, ihtiyaç molası vereceğiz. Sonra müzakerelerimize devam edeceğiz, ona göre kendinizi ayarlarsanız memnun olurum.

Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Cavit Arı, birinci sırada; ikinci sırada AK PARTİ’den Sayın İsmail Güneş; üçüncü sırada da Halkların Demokratik Partisinden Sayın Necdet İpekyüz olmak üzere 3 arkadaşımıza söz verip bir ara vereceğim.

Sayın Cavit Arı, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, Sayın Bakan ve değerli bürokratlarımız; öncelikle, ben de hepimizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Şimdi Enerji Bakanlığı bütçesini görüşmekteyiz ve bu konuyla ilgili çok sayıda eleştiriyi dinledik. Şimdi, esas olan enerjiyi tabii ki elde etmektir ancak bununla beraber enerjinin düşük fiyata yani maliyetinin daha uygun bir fiyata mal edilmesi de bir o kadar önemlidir. Yani buradaki eleştirilerin çoğunluğu enerjinin elde ediliş nedeni değil, elde ediliş şekli ve maliyeti olduğunu ben buradan bir kez daha ifade etmek isterim çünkü son günlerde yaşanan ciddi rakamlar, fiyatlar, yükselen rakamlar sizin enerjiyi elde ediliş şeklinizle ilgili bir sorun olduğunu açıkça ortaya koymakta.

Bu, yenilenebilir enerji kaynaklarıyla ilgili sağlanan desteklerin, özellikle döviz cinsinden olmasıyla beraber yükselen rakamların gerçekten piyasada artık katlanılmaz faturalara yol açtığını siz de yeni gördünüz ve bu nedenle YEKDEM’de döviz bazlı desteklemelerden bir anlamda geri adım attınız. Yine, yapılmış olan birçok anlaşmanın döviz cinsinden yapılmış olması nedeniyle ve kötü ekonomik yönetim nedeniyle dövizde meydana gelen yükselmelerle bugün özellikle elektrikte ve doğal gazda gerçekten önlenemez bir yükselişe karşı karşıyayız. Öyle ki son günlerde vatandaşlarımız elektrikte, doğal gazda ve hatta benzin, mazotta gerçekten artık ücretin ne olduğunu neredeyse takip edemez duruma gelmiş durumda.

Şimdi, Sayın Bakan, Bakanlığımızın faaliyetleri şöyle bir incelendiğinde -Bakanlık çalışmalarında ve yatırımlarında bilhassa- örneğin tarım alanlarını ilgilendirdiğini görüyoruz, su kaynaklarını ilgilendirdiğini görüyoruz, hatta tarihî eserleri ilgilendirdiğini görüyoruz, turizm alanlarını etkilediğini görüyoruz, yerleşim alanlarını etkilediğini ve ormanlık alanları da etkilediğini görmekteyiz. O nedenle yapılacak olan yatırımlarda ve çalışmalarda, verilecek olan izinlerde bu hususlara zarar verilmesinin önüne geçecek şekilde inceleme ve değerlendirmelerin yapılması gerekmekte, çevreyi koruyucu ve çevrenin yok edilmesini önleyici tedbirleri almanız gerekmekte. Birçok ilde ve özellikle de Antalya’da -defalarca dile getirdiğimiz şekliyle- taş ocakları, mermer ocakları, HES’ler gerçekten ciddi tahribatlara yol açmakta ve şöyle bir baktığımızda neredeyse Antalya’da birçok yer -böyle tabiri caizse- delik deşik olarak gözükmemekte.

Şimdi, şunu ifade edeyim: Bir taraftan çalışan taş ocakları, mermer ocakları doğayı tahrip etmekte ama bir taraftan da bir şekilde bırakılmış olan, terk edilmiş olan bu sahaların eski hâline getirilmesi konusunda maalesef yeterli olmadığımızı bir kez daha ifade etmek isterim. Geçen bir örnek getirerek Mecliste bize “İşte burası rehabilite edildi.” diye örnek göstermeye çalıştınız ancak ben buradan ifade edeyim, şöyle gelip de bakarsanız Antalya’nın denize bakan yamaçlarında dahi, Finike’de ve birçok ilçemizde kaderine terk edilmiş alanları görebilirsiniz. Kaldı ki bu başarısızlık Sayıştay raporlarına dahi yansımıştır. Eski hâle getirme yani rehabilite edebilmek için gerekli ödeneklerin yeterli derecede alınmadığı ve bu paraların da yeterli şekilde kullanılmadığı Sayıştay bulguları içerisinde, Sayıştay raporlarında sayılmıştır. Bu, çok önemlidir çünkü bir taraftan mevcut çalışanlarla tahrip edilen doğa, en azından bırakılan taş ocakları, mermer ocakları rehabilite edilirse çevre korunmuş olacaktır.

“Fiyatlar yüksek.” dedik. Evet, gerçekten de elektrige son bir yılda 3 defa zam yapıldı, doğal gazda son bir yılda 8 defa zam yapıldı, kömüre zam yapıldı, benzine en az 10 kere zam yapıldı, motorine zam yapıldı ve neredeyse iktidarınızda ilk defa mazot benzini geçer hâle geldi. “LPG’li araç kullanıyorum.” diyenlerin artık bir özelliği kalmadı çünkü LPG’li araçları da benzin, mazot fiyatlarıyla neredeyse birbirine yakın hâle getirdiniz, bunlar hep sayenizde olan şeyler.

Yine, mutfak tüpüyle ilgili rakamları arkadaşlarımız ifade ettiler. Gerçekten artık insanlar evinde yemek yapmaktan, çay içmekten korkar hâle gelmiş durumda.

Yine, ifade edilen ve benim de çok önemseydiğim bir konuyu ben de tekrar etmek istiyorum: 37 enerji şirketi vatandaşın elektrik aboneliği fon bedellerini tahsil etti ama Bakanlık hesabına yatırılmadı. Bu konuda Sayıştayın çok net raporu var ve bu yatırılmayan, daha doğrusu kayırlan demek istiyorum... Çünkü eğer bir şirket vatandaşın faturada bu parayı almışsa ve bu faturada devlet adına bu parayı almışsa ve siz de bu parayı bu şirketlerden almıyorsanız, bu şirketler kayırlıyor demektir. Bu şirketler kimdir? Neden kayırlmaktadır? Yani bunların özelliği nedir? Yani niye korunmaktadır? Bu anlaşılır gibi değil. Bu görevi yerine getirmeyen her kimse, bakın, her kimse yani "EPDK'nin tahsil etmediği cezalar Kurumun on yıllık gelirine bedel." denilen bu paraları kim takip etmiyorsa ve tahsilini sağlamıyorsa kesinlikle ve kesinlikle görevini ihmal etmektedir ve haklarında mutlaka işlem yapılması gerekmektedir.

Şimdi, bu enerji fonu bedeli ise bu şekilde alınmayan... Şimdi, bir faturayı incelediğimizde bakın, faturada TRT payı ve KDV var. Şimdi, KDV yüzde 18. Burada enerji fonu bedelini ödemeyen bu şirketlerin fonla ilgili çok büyük rakamları ödemediğini görüyoruz. Ben buradan merak ettiğim için soruyorum. Şimdi, bu KDV'ler, yüzde 18 KDV'nin bu şirketlerden, bir anlamda devlet adına tahsil eden şirketlerden tahsilini aynı fon gibi mi takip ediyorsunuz yoksa hak ettiği gibi mi takip ediyorsunuz? Yani bu faturada örneğin, şu an elimde bir fatura var, ben size söyleyeyim. 6.074 TL'lik bir faturada 1.504 TL'lik KDV artı diğer fonlar var, 1.156 TL'lik KDV var. Peki, bu KDV'nin devletin kasasına gitmesini layıkıyla takip ediyor musunuz Sayın Bakan yoksa bunların da akıbeti enerji fonu gibi mi olmakta? Bu konuyu özellikle sormak istiyorum.

Şimdi, Bakanlığın bugün görüşüleceğini öğrenen vatandaşlarımız şöyle diyor, bir emeklimiz diyor ki: "Elektrik ödemelerinde iki, üç ay geriden geliyorum. Zamanında faturaları ödeyemiyorum." Bir başka vatandaşımız diyor ki: "Sanki elektrik faturaları otomatikçe ödendi. Neredeyse her ay zam yapılmakta." Sayın Bakan, bugünkü koşullar içerisinde, bu yüksek rakamlar içerisinde bu işleri kontrol edemez hâle geldiniz. Öyle ki bugün burada bütçenizin görüşüleceği bugünde dahi sanayide kullanılacak olan doğal gaz yüzde 48 zammı önleyemediniz. Yani siz bunu önleyebilmiş olsaydınız, en azından buraya gelirken bu zammın yapılmasını önlemiş olurdunuz, onu bile önleyemediniz.

Şimdi, yüzde 48 bu zamla beraber sanayicimiz her ürüne zam yapmak zorunda kalacaktır ve böylelikle de piyasada her şey zamlanmış olacaktır. Böylelikle de vatandaşımız almak istediği ürünü bir kez daha pahalıya almak durumunda kalacaktır. Bu kış şartlarında, bu kadar elektriğin, doğal gazın yüksek olduğu bugün, bu koşullarda elektrik faturalarındaki en azından KDV'nin kaldırılması yine doğal gaz ve mutfak tüpünde ÖTV ve KDV'nin de kaldırılması vatandaşımızı bir nebze olsun rahatlatacaktır diye ifade etmek isterim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Son olarak bir Antalya Milletvekili olarak şunu söylemek istiyorum: Sayın Bakan, Antalya bugün doğal gazı en pahalı kullanan şehir vaziyetindedir. Vermiş olduğum soru önermesine de aynı beni tasdikler nitelikte cevap verdiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Ari, teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Sınırdışı olan Muğla ili neredeyse Türkiye'nin en ucuz mal edilen doğal gazı kullanmaktayken bugün Antalya en pahalı şekilde doğal gaz kullanılmaktadır. Bunun da sizlerin kötü yönetiminden kaynaklandığını ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın İsmail Güneş, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkanım, çok Değerli Bakanımız, çok Değerli Bakan Yardımcılarımız, genel müdürlerimiz, çok değerli bürokratlarımız, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, çok değerli milletvekillerimiz ve basın mensuplarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Enerji Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Tabii, enerji, hayatta vazgeçilmesi zor olan ürünlerden bir tanesi. Bir saat değil, bir dakika bile yokluğu, gerçekten de çok büyük sıkıntı oluşturan bir kaynak. Son yirmi yılda enerji tüketimine baktığımızda, aşağı yukarı 130 milyar kilovatsaatten tam 2,5 kat artarak 306 milyar kilovatsaate ulaşmış. Bu, önemli bir gelişme; gerçekten de ülkemizin sanayileşme anlamında, büyüme anlamında ne kadar mesafe katettiğini göstermektedir.

Diğer taraftan, tabii ki tüketimin, talebin bu kadar artması karşısında da bu tüketimi öngörerek, bununla ilgili altyapıları yaparak, kurulu gücü 30 bin megavattan 98.789 megavata çıkarılmış olması da önemli bir hamledir diye ben düşünüyorum.

Allah'a şükür, AK PARTİ iktidarlarında eskiden olduğu gibi enerjide bir sıkıntı olmamaktadır ve bir kesintiye de rastlanmamaktadır. AK PARTİ iktidarlarında sadece enerji arzının yerine getirilmesine değil, aynı zamanda enerji üretirken de enerjinin arz güvenliğine de önem verilmiş, yine yerli ve yenilenebilir enerjiye de çok büyük önem verilmiştir. Daha bundan belki beş altı yıl öncesine gittiğim zaman, enerji üretimimizin yüzde 40'lerden daha fazlası doğal gazla bağlıken bu oranın yüzde 31-32 seviyelerine düşürülmüş olması çok önemlidir.

Diğer taraftan, bir önceki Bakanımız Sayın Berat Albayrak döneminde başlatılan, o dönemde de Müsteşar olan Sayın Bakanımızla beraber yerli kömürün kullanılmasında çok büyük hamleler kaydedilmiş, yerli kömür enerji üretiminde önemli bir paya sahip olarak ithalattaki azalmaya neden olmuştur. Diğer taraftan, yenilenebilir enerji anlamında hem rüzgâr enerjisinin hem güneş enerjisinin hem de termal enerjinin enerji üretimindeki payı artarak yaklaşık olarak 17 bin megavat gücüne ulaşmıştır. Bunu da çok önemli buluyoruz. Tabii ki biz arzu ederiz ki bugün enerjimizin aşağı yukarı yerlilik oranı yüzde 2'lerde. Bu, bizim için de hâlâ risk oluşturmaktadır. Bunun azaltılması için Sayın Bakanımız ekibiyle beraber gece gündüz çalışmakta ve çok önemli hamleleri hayata geçirmektedir.

Diğer taraftan, ülkemizde enerji fiyatlarındaki yükselmeler tabii ki vatandaş tarafından bizlere de iletilmektedir, bizler de bundan çok mutlu değiliz ama bunu dünyadaki gelişmelerle ilişkilendirmeden "Bu enerji fiyatlarındaki artış sadece Türkiye'de var." gibi algılamak son derece yanlıştır. Dünyaya baktığımız zaman, işte, kömür fiyatlarında yaklaşık yüzde 400 kat, diğer taraftan doğal gaz fiyatlarında yüzde 300 kat, diğer taraftan petrolün aşağı yukarı 40 dolardan 80 dolara çıkması gibi 2 kat... Ve bunun yanında, bizde dövizde yaşanan birtakım turmanışların da bizim enerji fiyatlarımızı, maliyet fiyatlarımızı çok yükseğe çıkarmasına rağmen, başta Cumhurbaşkanımız ve Enerji Bakanımız bunun göğüslenmesi konusunda çok büyük özverilerde bulunarak, bugün BOTAŞ -kamu zararı olarak- belki 50 milyar TL civarında bir parayı vatandaşa yansıtmayarak kendisi üstlenmek zorunda kalmıştır. Diğer taraftan, petrolde ÖTV'den feragat ederek yaklaşık 57 milyar TL'lik bir katkının tüm halkımıza yansımaya sebep olmuştur. Diğer taraftan, Hükümetlerimiz yine ekonomik gücü zayıf olan vatandaşlarımızın elektrik tüketimine katkıda bulunmak üzere 2022 yılı bütçesinden yaklaşık 2,4 milyar TL para ayırmıştır. Bunlara baktığımız zaman gerçekten de hem enerjinin güvenliği açısından hem temizliği açısından hem de halka tabii ki daha ucuza verilmesi açısından tüm katkılar verilmektedir.

Burada tabii, ben vatandaşlarımızın bir talebini de dile getirmek istiyorum Sayın Bakanım, benden önceki konuşmacılar da dile getirdi; biz, tarımda bazı kesimlere enerjide destek veriyoruz ama özellikle, tarımda kullanılan enerjinin ev fiyatlarıyla eşitlenmesi halkımızın büyük bir talebi.

Diğer bir konu da nükleer enerji konusu, şimdi, muhalefete baktığımız zaman, nükleer enerjiye karşılar, hidroelektrik santrallerine karşılar ve çevre kirliliği yaptığı için kömüre karşılar ama elektrik kullanmaya gelince tabii ki buna karşı değiller.

Şimdi, biz, diyelim ki, hidroelektrik santrallerinden yüzde 32'sini karşılamaktayız, bunu ortadan kaldırırsak neyle karşılayacağız? Diyelim ki doğal gazı ithal ediyoruz, onu kaldırırsak neyle karşılayacağız? Sadece güneş ve rüzgârın güvenilirliği ne kadardır? Yani bizim yerimizde siz de olsanız bunları yapmak zorundasınız. Ama oradan konuşmak çok kolay geliyor.

Bugün, işte, Fransa halkını hiç düşünmüyor mu? Yüzde 71'i nükleer santraller. Rusya'da doğal gaz olduğu hâlde niye yüzde 21'ini nükleer santralden karşılamakta? Amerika Birleşik Devletleri'nde petrol olduğu hâlde niye yüzde 20'sini nükleer santralden karşılamakta? Dolayısıyla bu çeşitliliği artırmakta fayda var.

Diğer bir taraftan, altınlarla ilgili, altın çıkarımıyla ilgili... Bugün, Türkiye yıllık 40 ton altın çıkarıyor. 160 bin ton altın ithal ediyoruz biz ve dolayısıyla ithalatçıyız. Bu ithalatı azaltmamız için ne yapmamız lazım? Çevre güvenliğine önem vererek, halkın sağlığına önem vererek var olan kaynaklarımızı çıkarmak zorundayız. Biz, her şeye "Evet." demiyoruz, sizin her şeye "Hayır." dediğiniz malum. Ama mesela, Uşak'ta, bizden önceki arkadaş bazı konuları dile getirdi, bunlar halk arasında söylemler, kanıtlanmışlığı yok.

Yine, Uşak'ta Murat Dağı'nda altın arama faaliyetleriyle ilgili bizim Uşak Belediyesi, AK PARTİ belediyesi o firmayı dava etti yani yeri geldiği zaman biz dava edebiliyoruz, eğer uygunsa da izin verebiliyoruz. Bu konuda -yani tamamen diyelim ki- madenlerin çıkarılmasına karşı olmak da çok yanlış diye düşünüyorum.

Sayın Bakanım, tabii, Uşak ilimizle ilgili şimdiye kadar çok büyük yatırımlar yaptınız, Allah razı olsun yani 334 binlik trafo merkezi olsun, 154 binlik Banaz, Karahallı, Karma Organize Sanayi trafo merkezi yapıldı, hayata geçti; şu anda 2022 yılında inşallah, Eşme trafo merkezini hayata geçireceksiniz. Bunlar için ben çok teşekkür ederim.

Diğer taraftan, Uşak ilimizde ve Banaz ilçemizde doğal gaz vardı, şimdi sıra Eşme ilçemizde, 2022 yılında da onun çalışmalarının başlayacağını öğrendim ve bunun için hem şahsınıza hem ekibinize canıgönülden teşekkür ederim.

Uşaklı hemşehrilerimizin bir diğer isteği tabii ki bu doğal gazın diğer ilçelere gitmesi. Bizim Eskişehir, Kütahya ve Uşak'ta sonlanan bir doğal gaz boru hattı var. Bu doğal gazın güvenliği açısından diyelim ki Eskişehir'de, Kütahya'da herhangi bir arıza olduğu zaman Uşak'ın doğal gazsız kalmaması açısından -sanayimiz de bizim önemli- Denizli Çivril'den doğal gaz hattı gelmekte, arada 50 kilometre bir mesafe var. Bununla ilgili de daha önce planlamalar yapıldı, projesi çizildi, eğer bu hattı da hayata geçirirseniz hem Sivaslı ilçemize hem de Karahallı ilçemize doğal gazı verebileceğiz.

Ben, Uşaklı hemşehrilerimiz adına şimdiye kadar yapmış olduğunuz yatırımlardan dolayı canıgönülden teşekkür ederim. 2022 yılı Bakanlık bütçemizin hayırlara vesile olması dileğiyle hepinizi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum İsmail Bey.

Şimdi, ara vermeden önceki son konuşmacımız Sayın Necdet İpekyüz.

Buyurun Necdet Bey.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, bürokratlar ve basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, Enerji Bakanlığının bütçesini konuşuyoruz. Sadece Enerji Bakanlığı demeyelim, ismi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, “tabii” derken doğal ve olağan bir süreçten söz ediyoruz. Enerji, fiziksel, kimyasal, madde de var... Ama enerjinin bir de insan açısından –ben sağlık çalışanıyım, hekimim- bir de organların çalışması için de mutlaka enerjiye ihtiyaç var. Niçin bunu söyledim? Bu pandemi koşullarında da enerji önemli. Aç, fakir, işsiz, yoksul insanların enerji alması lazım, bunun için beslenebilmesi lazım, ısınması lazım ve aydınlık bir ortamda olması lazım. Baktığımızda, Türkiye koşullarında, pandemi koşullarında esnaf, çiftçi, onların ötesinde normal yurttaş enerji için, kendi sağlığı için ihtiyacı olabilecek şeyleri alamıyor ve enerji parasını ödeyemeyecek düzeye geliyor, elektrik parasını ödeyemeyecek düzeye geliyor. Sosyal medyada her gün elektrik faturaları paylaşılmakta: “Kim ödeyebilir?” diye. Ve bir bakanlığın görevi; önlemek, korumak. Bu sadece size bağlı kurumlar değil, en çok yurttaşları korumak, büyük çoğunluğu korumak. Biz böyle yapmadığımız zaman; yağ alamayan, et alamayan, şeker alamayan yurttaş, istediği kadar üretimi artıralım, istediği kadar rakamlardan söz edelim gerçek yaşamına dokunmadığımız sürece biz başarısız ve o yüzden biz HDP olarak diyoruz ki tercihler şirketlerden, sermayeden yana; çoğunluktan yana olsa böyle olmazdı. İnsanlar ısınamıyorsa problem var.

Biz bir ay önce Ağrı’daydık. Ağrı’daki yurttaş diyor ki “Doğal gaz bizim buradan geçiyor Türkiye’ye gidiyor, biz yararlanamıyoruz, pahalı. Kömür, artık alacak düzeyde değiliz, eksi 40 derecedeyiz. Kimse bu sorunla ilgilenmiyor.” Ve oradan Batman’a geldiğimizde, Mardin’e gittiğimizde, birçok yere gittiğimizde aynı sorunla karşı karşıya geliyoruz. Nedir? O zaman bizim insanları korumamız lazım; barınmalarında, beslenmelerinde, hele bu kış aylarında ısınmalarında destek olmamız lazım. Ve dünyada artık şu söyleniyor: “Ekolojik olmayan ekonomik değildir. Ekonomik olmayan ekolojik değildir.” O yüzden bizim en başta korumamız lazım ve büyük çoğunluk adına bunu yapmadığımız zaman problemler artıyor. Ve siz Enerji Bakanısınız birçok arkadaşımız sabahtan beri konuştu, hepiniz notlar alıyorsunuz, değerlendiriyorsunuz, hep zamlardan söz ettik. İnanın, dört beş yıl önce bunları söylemiyorduk ama siz burada oturduğunuz hâlde telefonlardan boyuna zamlar paylaşılıyor. Ve bu zamlar, büyük çoğunluk için yaşamından fedakârlık yapmaktır. Değil ki kuyruklardan filan söz etmeyelim. Bu zamlar, evet, konuta yansıyor ama marketteki, pazardaki aldığı gıdaya yansıyor, maaşına yansıyor, çocuğunun masrafına yansıyor, geçinebilmesine yansıyor. Bu olmadığı zaman problemler daha da artıyor ve bir diğeri de bakanlıklar arasında koordinasyon ve organizasyonda bir bozukluk var ama tek çare ne? Özelleştirme, özelleştirme, özelleştirme. Ve bir taraftan da büyük çoğunluktan “vergi” adı altında neredeyse 100 liralık bir faturanın yarısından fazlasını kesintilerle ödemekte yurttaş. Bu para keşke yurttaş dönebilse; şirketlere dönmekte, şirketler de doymamakta ve sıkıştığımızda “Biz bize yeteriz.” deyip IBAN numarası verilmekte; bu da kabul edilebilir bir durum değildir.

Bir diğer problem, Türkiye’de, baktığımızda illere göre, bölgelere göre gerçekten bir politika geliştirilemiyor. Bakın, Sayın Bakan, ben iki üç gündür burada söyledim geçtiğimiz hafta, tekrar söyleyeyim: Batman’da şu anda Zilan, Kantar, Kanike ve Selive, Hiskut, Şabe, Male Gir köylerinde su yok. Pandemideyiz ve kış aylarına giriyoruz, içme suyu yok. Olmamasının nedeni ne? Elektrik kesintisi, köyün içme suyundaki elektrik kesintisi. Peki, bu size yansıyor -bu köylere 21 Ekimden beri su gitmiyorsa- buna bir çözüm bulunmayacak mı?

Aynı köyler için, 23 Haziran ile Temmuzdaki bayrama kadar aynı süreç yaşandı ve 16 yaşındaki İsa Üke su kanalında boğularak yaşamını kaybetti. Ne için? Dicle Elektrik Dağıtım Şirketi, DEDAŞ... Diyarbakır, Batman, Şırnak, Siirt, Urfa, Mardin; bu olağanüstü hâl illeri, yasakların uzatıldığı illerden, kayyum atanan beldelerden, ilçelerden söz etmiyorum, basın açıklamalarının yasaklandığı şehirlerden söz etmiyorum, DEDAŞ’tan söz ediyorum bu illerde. DEDAŞ ne diyor? “Yurttaş hırsız.” Ben size bir

şey söyleyeyim; Mardin DEDAŞ Müdürü 1 milyon 700 bin kefaletle serbest kaldı. Bir DEDAŞ Müdürü 1 milyon 700 bin veriyorsa Mardin Kayyumu Mustafa Yaman'la Mardin Valisiyle 540 milyonluk yolsuzluk, rüşvet yapmışsa asıl hırsız onlardır, asıl hırsızlık yapanlar onlardır. O yüzden...

Mardin'in Derik ilçesinde Melkişa köyünde 60 haneye 14 milyonluk fatura gelmiş. 100 dönüm tarlası olan diyor ki: "Ben, 10 dönümlük fındık tarlasına mevsimlik işçi olarak gidiyorum." Asıl hırsızlık onu ona mecbur edendir. GAP'ın enerjisini üretilip sulamasını yapmayan, Mezopotamya gibi bereketli bir toprağı bu pandemi sürecinde susuz bırakanlardır asıl hırsız. Hasankeyf'te suyu, tarihi, doğayı tutup yerle bir eden, Batman'ın 9 köyüne su vermeyenlerdir hırsız. İşte, şirketleşmek budur, sermaye budur. Siz bunları yapmadığımız zaman uzaklaşırsınız.

Valiye telefon açıp sormanız lazım "Nasıl içme suyu yok." "Siz şirketi nasıl koruyorsunuz?" diye. Burada oturan bürokratlar şirketi mi koruyacak, yurttaşı mı koruyacak? Tarlalarını sulayamayacaklar. Öyle bir hâle gelmiş ki Sayın Bakan, gelin, beraber gidelim, Mardin'e gidelim, Siirt'e gidelim, Batman'a gidelim, Şırnak'a gidelim yani iktidardaki vekil arkadaşlarla beraber gidelim, eşlik edelim bürokratlarla. İnanın –burada bir daha söyleyeceğim- Mardin'de Ziraat Bankasından kredi çekmek için sizden belge yerine "DEDAŞ'a borcu yoktur." kâğıdı istiyorlar. Traktör almak için "DEDAŞ'a borcu yoktur." diye kayıt istiyorlar. Çiftçi desteklemesi geldiğinde DEDAŞ'a borcu varsa el konuluyor, hibe varsa el konuluyor. Vatandaş, çiftçi diyor ki: "Ben gidip kaymakamlıktan belge almam, ben gidip adliyeden sabıka kaydı almam; 'DEDAŞ'a borcu yoktur.' kâğıdı alsam bana yeter." Peki hırsız kim, 1 milyon 700 bini veren mi? O yurttaşı, o bereketli toprağı bu tarım krizinde, bu gıda meselesinde desteklemek mi gerekiyor yoksa şirketi mi korumak lazım?

Bir sabah saat 06.30'da telefonum çaldı -Batman'ın köylerinde- "Köyümüzü basmışlar." diye. Ben de panikle "Ne olmuş?" diyorum Sayın Cevdet Bey, DEDAŞ'la beraber askerler gelmiş, köyde arama yapıyorlar, sabah 06.30'da şirketle beraber gidiyorlar. Hani sosyal barış olacaktı?

Direkler tepede, direklerin tepesine elektrik sayacı yerleştirilmiş yani dürbünle bile sayacı okuyamıyorsunuz ve gelip o insanlara rastgele ceza kesiyorlar. Sonra insanlar öfkeli, kaçak kullanıyorlar, ceza veriyorlar. Çiftçi sulama yapamıyorsa, konutundaki sayacını göremiyorsa asıl sorumlu olanlar bunlardır. O yüzden şirketleri kollamayalım, yurttaşları kollayalım, onlara 3 milyarlık hibe vermeyelim pandemi sürecinde. Pandemi sürecindeki yurttaşlara veriyoruz, bir kısım enerji veriyoruz, tam verelim bu kışın. Bunu yapmadığımız zaman olmaz. Ne oluyor bunu yapmadığımız zaman? Tercihlerimizi başkalarından yana kullanmış oluyoruz.

Gelin, Siverek'e gidelim, Siverek'teki üretici yolları kesiyor, Urfa'daki üretici yolları kesiyor. Çiftçi artık neredeyse ayaklanacak düzeye gelmiş, aç kalıyor ve oradaki çiftçinin aç kalması hepimizin aç kalmasıdır çünkü o bereketli topraklardan insanlar göç etmek zorunda kalıyor, köyler insansızlaşıyor ve sonra da barajlara, HES'lere kültürüyle, tarihiyle sistematik olarak boşaltılıyor. Yarın, öbür gün başka şirketlere –tırnak içinde- peşkeş çekilmiş duruma gelecek. Buyurun, köy yok, şirket yok, hiçbir şey yok, size devrediliyor. Biz bunu yapmadığımız sürece ilerleyemeyiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın İpekyüz, teşekkür ediyorum.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Bir diğeri, bu kadar olay oluyor, TRT bir haber yapmaz mı? Yurttaşa ceza kesiyorlar, TRT kesintisi oluyor. Muhalefetin söylediği bir tane şey olmaz mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın İpekyüz, süreniz doldu, teşekkür ediyorum.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Böyle olduğu zaman bizler ilerleyemeyiz, sosyal barışı sağlayamayız, enerji politikasında ne ekolojik olarak ne ekonomik olarak başarıya ulaşamayız ve yurttaştan uzaklaşırız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Ara verecektim ama bu arada MHP Grubundan Sayın Mustafa Baki Ersoy “Çok kısa bir konuşma yapacağım.” dedi, aradan önce onu da alıp öyle ara vereceğiz.

Buyurun Mustafa Bey.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarım, kıymetli bürokratlarımız, Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri, milletvekillerimiz, basınımızın güzide mensupları; hepimizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, ben iki konuyla ilgili bir arzda bulunacağım.

Bunlardan birincisi: Seçim bölgem olan Kayseri’imizde 16 ilçemiz var, 16 ilçemizin 10’unda doğal gaz var, 6 ilçemizde -Sarıoğlan, Akkışla, Felahiye, Özvatan, Pınarbaşı ve Sarız ilçelerimizde- henüz doğal gaz yok. Bununla ilgili çalışmalar olduğunu biliyoruz ancak Bakanlığımızın tarafımıza vermiş olduğu bilgi “2022 ve 2026 yılları arasında.” diye. Biz bunun bir an önce olmasını talep ediyoruz.

İkincisi de Sayın Bakanım, özellikle Kayseri’de sahada çiftçilerimizin elektrik tarifeleriyle ilgili sıkıntıları vardır. Çiftçilerimiz girdi maliyetlerinin bu manada yüksek olduğunu söylüyorlar. Bu konuda bir çalışma yapılmasının doğru olacağını düşünüyorum. Ayrıca, sabah yapmış olduğunuz sunumda çalışmalarınızı gördüm, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir ferdi olarak, büyük Türk milletinin bir ferdi olarak teşekkür ediyorum.

Allah yâr ve yardımcınız olsun, başarılar diliyorum.

Bütçemizin de hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, yarım saat ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.36

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 19.08****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 7’nci Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Müzakerelerimize kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Ekrem Bey, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli milletvekillerimiz, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanımız, Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanımız, çok kıymetli basın mensuplarımız; 2022 yılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum. Bu vesileyle hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumlarınızdan dolayı ben sizlere çok teşekkür ediyorum hem örneklemeleriniz hem enerjideki Türkiye’nin şu anda gelmiş olduğu konumu, özellikle enerji piyasasıyla ilgili ve yenilenebilir enerjilerle ilgili yapmış olduğunuz sunumlardan grafiklerle birlikte ben zatiyelerinize çok teşekkür ediyorum.

Tabii, konuşmama geçmeden önce de bir iki hususu da belirtmek istiyorum. Özellikle burada bir milletvekilimizin Sayın Bakan Yardımcımıza hitaben bir ithamları olmuştu. Bunun doğru olduğuna ben kanaat getirmiyorum işin açıkçası. Tabii, burada eski müsteşarlarda müsteşarlık dönemi varken de bu tür, müsteşarların kamu sektöründe birçok kurumlarda yönetim kurulu üyeliği veya başkanlık yaptıkları malumdur, bu geçerlidir. Şu andaki de müsteşar yardımcıları ve müsteşarların yerine bakan yardımcılıkları geldi. Burada da iş bölümlerine baktığımızda elbette ki birçok yerin yönetim kurulu başkanlıklarına veya üyeliklerine atanabilirler ancak atandıkları takdirde tek bir yerde ücret alabilirler. Bu da zaten yasada belirlenmiştir. Dolayısıyla bu bir kamu görevidir, kamu görevi içerisindeki kamu disiplinine de burada bağlılıklarını yürütüyorlar. Ben bu yanlış anlaşılma hususunu da burada özellikle belirtmek istedim.

Değerli milletvekilleri, elbette ki AK PARTİ hükümetleri geldiği günden bugüne kadar her konuda olduğu gibi ama özellikle enerjide dışa bağımlılığı bir millî mesele hâline getirdi. Biz bu dışa bağımlılığın ortadan kalkabilmesi için elimizden geleni yapıyoruz. Sayın Bakanımız da yaklaşık olarak 2018’den beri, Bakanlığa atandığı günden beri daha önce de aynı Bakanlıkta görev yaptığı için çok büyük bir aşkla şevkle gerçekten bu verimliliğini de dile getiriyor, çalışıyor, bizim bölgelerimizde de öyle. Bundan dört beş ay öncesinde de yine ilimize kadar geldiler, özellikle Ağrı’da da şimdiye kadar tarihte olmadığı kadar bir altın rezervi bulduk, ben burada da huzurlarınızda Sayın Bakanımıza da teşekkür ediyorum.

Demin söylediğim gibi, AK PARTİ geldiği günden beri bütün felsefeleri altüst etti. Bu özellikle enerjide olsun ulaştırmada olsun millî savunmada olsun şu andaki terörlerin, teröristin korkusu İHA'larda, SİHA'larda olsun Sanayi Bakanlığında olsun özellikle AR-GE ve yerli yapımdaki arabalarımızla birlikte özellikle İçişleri Bakanlığında terördeki başarılarından dolayı baktığımızda biz bu konuda da gerçekten şapka çıkarıyoruz.

Değerli milletvekilleri, AK PARTİ tabii, Türkiye'de bunlarla birlikte zihinsel bir devrim gerçekleştirdi. Her ne kadar sabahleyin bazı arkadaşlar farklı düşüncelerle, farklı saiklerle bizi itham etseler bile ama ortada olan gerçekler gün yüzünde. Bunu da bir iki örneklemeyle sizlere arz etmek istiyorum.

Tabii, Türkiye biliyorsunuz, daha önce ne Akdeniz'e ne Karadeniz'e çıkıp da kendi kıta sahanlıklarını çok net bir şekilde koruyamıyordu ama Sayın Cumhurbaşkanımızla birlikte Türkiye kendi korku duvarlarını aştı. Söylemek istediği ne varsa hem Türkiye'nin içinde hem de Türkiye'nin dışında çok net olarak bunu söylüyor. Bu korku duvarlarının aşılması AK PARTİ hükümetleri ve Genel Başkanımızla birlikte oldu. Bu "one minute"le başladı, Karadeniz'de doğal gaz ve petrol aramasıyla başladı, ilk önce herkes karşı çıktı ama hamdolsun gittik, baktık, yaptık ve başardık, gazımızı da bulduk. Ondan sonra, Akdeniz'deki kıta sahanlığı ve doğal gaz araması tüm zorluklara rağmen, hatırlarsanız, tüm Avrupa kıtası, Avrupa karşı çıkmasına rağmen Türkiye orada dimdik ayakta durdu, tüm bu zorlukları başardı ve kıta sahanlığımızda bir milim dahi olsun herhangi bir sıkıntı çıkarmadan mavi ülkemize sahip çıktık.

Yine, Akdeniz ve Karadeniz'de doğal gaz ve petrol aramaları için sismik gemilerimizi aldık. Bu gemilerimizi aldığımız zaman o günkü konjonktüre baktığımızda bütün dünya devletleri bir olmuştu, tabiri caizse Türkiye'nin sırtında boza pişiriyorlardı. Şimdi, tabii, bazı arkadaşlar buradaki fiyat etiketine bakıp da herhâlde o günleri hatırlamakta zorluk çekiyorlar. Elbette ki fiyatlar söz konusu olabilir ama burada önemli olan şey şu: Bizim için fiyattan önemli olan mavi vatan kıta sahanlığına, kara sularına, al bayrağına ve toprağına sahip çıkmaktır. Siz, çok zengin olabilirsiniz; çok zengin bir kişi veya çok zengin bir kuruluş veya çok zengin bir ülke olabilirsiniz ama siz kendi değer yargılarınıza sahip çıkmadığımız zaman, toplumlar sizin bu değer yargılarınızı çok çabuk imha eder ve siz tarihte yok olursunuz. Ama Türkiye Cumhuriyeti devleti her dönem olduğu gibi bu dönem de devleti ebettir ve kendi cumhuriytle, Cumhur İttifakı'yla, kendi devletiyle ayaktadır ve ayakta kalmaya da devam edecektir.

Yine, özellikle bunlardan, en önemli hususlardan bir tanesi de geçen hafta içerisinde 10 tane büyükelçinin Türkiye'nin iç işlerine karışmasıydı. Yine, Sayın Cumhurbaşkanımız kendi liderliğini, vizyonunu, vizyonerliğini konuşarak gereğini söyledikten sonra 10 tane ülkenin büyükelçisi kendi cümlelerini geri almak zorunda kaldılar.

Yine, Türkiye Cumhuriyeti devleti S-400'lerle birlikte kararını verdi. Bütün Avrupa'ya, ambargoya rağmen elimizin tersiyle biz bunları ittik ve Türkiye kendi hükümranlığını ön plana çıkardı.

Şimdi, burada ben yine bir iki şeye de değinmek istiyorum. Değerli milletvekilleri, sabah bir milletvekilimiz şunu söyledi: Özellikle enerji yoksulluğu, kara kış fonu, efendim, "Vatandaş kendi hâline bıraktınız.", "Yenilenebilir enerjiyi ne yaptınız?" gibi ve bunlara ilişkin birkaç tane değinmeleri vardı. Tabii, anladığım kadarıyla sayın vekilimiz Plan Bütçede olmadığı için... Geçen hafta da aynı nitelikte bir soru gelmişti. Türkiye Cumhuriyeti devleti, özellikle AK PARTİ hükümetleri, hiçbir dönemde sosyal harcamalarda kendi vatandaşlarının, sosyal giderlerini kısmadı. Burada ödeme gücü olmayanların sağlık primleri dâhil olmak üzere 23,4 milyar lira harcama yaptık. 65 yaş üstü yaşlı aylıkları ile engelli ve engelli yakınlarına 15,6 milyar, sosyal ve ekonomik destek ödemeleri için 2,5 milyar,

engellilere eğitim desteği için 5,5 milyar, öğrenim kredisi için 9,5 milyar; bu böyle gidiyor. Dolayısıyla şudur: Biz bu tabloları aldığımızda, Türkiye Cumhuriyeti devleti neredeyse kendi memurlarına maaş ödeyemiyordu, bunu özellikle söylemek istiyorum.

Enerji Bakanlığında 1 Mart 2019'dan 2021 Ekim sonuna kadar 2,88 milyon tek hane için, 5 milyar 954 milyon TL kaynak tahsis edilmiştir; bunu özellikle buradan söylemek istiyorum. İklim değişikliğiyle ilgili Paris İklim Anlaşması'nı biz onayladık. Yenilenebilir enerji kurulu gücün, toplam kurulu gücün içerisindeki payı yüzde 53'e ulaştı. Nükleer enerji 2023'te devreye girecek inşallah. Akkuyu NGS'yle, bu hizmetimizle yıllık 35 milyon ton karbondioksit salımı engellenecektir. Enerji verimliliğini destekleyecek ve teşvik edecek mekanizmalar bu düzenlemelerle geliştirildi.

Yenilenebilir enerji devriminde biz neler yaptık? Yine sabah aynen bununla ilgili bir soru gelmişti. Bakın, toplam kurulu gücün içerisinde yenilenebilir enerji kurulu gücünü yüzde 53'e biz ulaştırdık. 2020 ve 2021 yıllarının ilk dokuz ayında devreye giren elektrik üretim santrallerinin neredeyse tamamı yenilenebilir enerji kaynaklarından oluştu.

Türkiye, 2000'li yıllarda küresel yenilenebilir enerji istatistiklerinde "diğer" başlığı içindeyken, bugün sahip olduğumuz toplam yenilenebilir enerji kurulu gücüyle Avrupa'da 5'inci, dünyada 12'nci sırada yer almaktadır. Sadece 2020 yılında devreye aldığımız yenilenebilir enerji kurulu gücü, 24 Avrupa ülkesinin toplam yenilenebilir enerji kurulu gücünden fazladır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitti, toparlarsanız Sayın Çelebi, son cümlelerinizi alalım.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Hayhay Başkanım.

Bunu, özellikle belirtmek istiyorum.

Yine, vatandaşların kendi elektriklerini üretmelerine ilişkin, devlet olarak bir şey yapılmadığına ilişkin bir eleştiri gelmişti. Burada da işletmeler ya da vatandaşlar lisans alma ya da şirket kurma zorunluluğu olmadan fazla elektrik üretebilirler. Lisans üretiminde üst sınır kurumlarının elektriksel bağlantı gücüne kadar hepsi artırıldı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) - Ben teşekkür ediyorum.

Ben bu vesileyle özellikle Enerji Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyor, hepimize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ünal Demirtaş Bey, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bütün hazırunu saygıyla selamlıyorum. 2022 bütçesinin de halkımıza hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Bakan, tabii ki çok önemli bir Bakanlığın bütçesini konuşuyoruz. Enerji, hayatımızın olmazsa olmazı ama özellikle son üç yılda elektriğe, doğal gaz, kömüre, benzine, mazota ve LPG'ye fahiş zamların yapıldığı; elektrik, doğal gaz, kömür fiyatlarının cep yaktığı; emeklilerin, işçilerin, çiftçilerin, küçük esnafın ve memurların bu fahiş faturaları ödeyemediği bir dönem yaşıyoruz. Vatandaşlarımız bu fahiş faturalar nedeniyle gerçekten çok büyük mağduriyetler yaşamaktadırlar. Artık bu zamların bir şekilde durması gerektiğini düşünüyoruz çünkü vatandaşlarımız artık bu faturaların yükünü kaldıramamaktadırlar. Bu fahiş yükü önlemede yapılabileceklerden biri olarak da bir kara kış fonu kurulmasını önerdik dar gelirli vatandaşlarımız açısından. Sayın Bakan, bu önerimizi ciddiye almanızda yarar görüyoruz çünkü önümüzde gerçekten bir kara kış var, çok daha büyük mağduriyetlerin yaşanacağını düşünüyoruz, bunu önemsenizi rica ediyoruz.

Sayın Bakan, sunumunuzda şunu ifade ettiniz, dediniz ki: “Enerji politikalarını millî enerji ve millî maden stratejileri kapsamında belirliyoruz.” Ve her yıl da aynı ölçekte, aynı minvalde konuşuyorsunuz. Tabii ki bu yerli ve millî enerji ve maden üretimine biz de destek veriyoruz, biz de bundan yanayız, eğer bu hedef gerçekleşirse bundan da son derece memnun oluruz ama gerçek böyle mi? Verilere bakıyoruz, sizin verilerinize bakıyoruz, maalesef böyle değil. Benim bölgem Zonguldak biliyorsunuz ve taş kömürü üretimi açısından ben konuyu değerlendirmek istiyorum. Sayın Bakanım, biliyorsunuz, her yıl ülkemizde yaklaşık 39 milyon ton taş kömürü tüketilmektedir, bunun 6 milyon tonunu ağır sanayide, koklaşabilme özelliğine sahip taş kömürü oluşturmakta; geri kalanı da termik santrallerde ve yakacak olarak kullanılmaktadır. Ülkemizdeki tek taş kömürü üretim havzası da Zonguldak’ta bildiğiniz gibi. Zonguldak’ta 1,5 milyar ton yani 150 yıl yetecek kadar taş kömürü rezervimiz var, oysa sizin iktidara geldiğiniz 2002 yılından bugüne kadar üretim verilerini incelediğimizde üretimde çok dramatik düşüşler söz konusu. Şimdi açıklayacağım verileri siz gayet iyi biliyorsunuz ama kamuoyunun bir kez daha bilmesinde yarar görüyorum.

Sayın Bakanım, bakın, burada, 2002 yılındaki üretim verilerine baktığımızda, Türkiye Taşkömürü Kurumu 2 milyon 244 bin ton üretim gerçekleştirmiş ve bunu 15 bin işçiyle gerçekleştirmiş; 2011 yılına geldiğimizde Türkiye Taşkömürü Kurumu 1 milyon 592 bin ton üretim gerçekleştirmiş ve işçi sayısı düşmüş 10.777’ye. 2015’teki rakamlar 1 milyonun altına düşüyor ve sizin Bakan olduğunuz dönemden itibaren 2018, 2019, 2020 yıllarına baktığımızda da en son 712 bin tona kadar düşmüş ve işçi sayısı da 7.736’ya kadar düşmüş. Toplam özel sektör ve TTK üretimi ise 1 milyon tona kadar gerilemiş Sayın Bakan.

Yine, bakıyoruz, taş kömürü ithalatı var. Taş kömürü ithalatına baktığımızda 2002 yılında 11 milyon ton ithalat yapmışız ve toplam tüketim 14 milyon ton. 2015 yılına geldiğimizde 31 milyon tonluk bir ithalat var, toplam tüketim 32 milyon ton ve en son 2020 yılında ise 38 milyon ton ithalat yapmışız, toplam tüketim 39 milyon ton. Sayın Bakan, rakamlar maalesef çok dramatik bir şekilde düşmüş, üretim rakamları ve işçi sayıları ama ithalatımız ise dramatik olarak da artmış. Şimdi, bunlara baktığımız zaman Sayın Bakanım, gerçekten bu veriler, Türkiye açısından iç açıcı veriler değil yani 2 milyon tonlardan 712 bin tonlara taş kömürü üretimi düşmüş yani üçte 1’e düşürmüştünüz iktidar olarak, Türkiye Taşkömürü işçi sayısını 15 binlerden 7 binlere düşürmüştünüz, taş kömürü ithalatını da 11 milyonlardan 38 milyona yükseltmişsiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toparlayabilerseniz sevinirim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) - Yani Sayın Bakanım, bu üretim verileriyle Türkiye çok iyi bir noktada değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, süreniz tamamlandı.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bir iki cümle söyleyeyim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, buyurun.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) - Bakın, doğal gazı da Zonguldak’tan üretme hedefiniz var, memnunuz biz bundan, Türkiye Petrolleri Genel Müdürlüğümüz de burada, güzel yatırım da yapıyorsunuz, bunu tebrik ediyoruz ama doğal gaza ayırdığımız kaynakların bir bölümünü taş kömürüne de ayırmanız gerekiyor Sayın Bakanım. İşçi alımını artırmanız gerekiyor yani 6 bin işçi açığı var, bu açığı bir an evvel gidermeniz gerektiğini düşünüyoruz.

Saygılarımla.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, HDP Grubundan Sayın Ömer Öcalan, buyurunuz.

Süreniz beş dakikadır.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) – Öncelikle heyeti selamlıyorum.

Sayın Bakan, ben Urfa’da son yıllarda arttırılan güneş enerjisi sistemlerinden biraz bahsedeyim. Birkaç arkadaşımız da var, bu iş adamları son yıllarda bu güneş enerjisinden bahsederken bunun lisansını almak için, bunun kurulumu için yapılan başvuruları almak için kimi ekonomik girişimlerde bulduklarını söylerlerdi. Şu son dönemde, bugün de beni aradı, biraz danışayım, konuşayım dedim kendisiyle, dedi ki: “Artık kota da açılmıyor, açılan kotada, rüşveti müşveti bırakın, artık kuracağınız santralin yarısını istiyorlar.” Bunu nasıl istiyorlar? Bürokratların, kendi çevreleri üzerinden kurulacak bu güneş enerjisi sistemlerinden pay alma peşine düştüklerinden haberiniz var mı acaba? Çünkü artık ülkede maalesef bir çürüme durumu söz konusudur.

Urfa, yılın dört mevsimi güneş alan bir şehirdir, hatta artık kuraklık boyutuna da varan durumlar söz konusudur. Şimdi, bu noktada ekolojiye de zarar vermeden, doğayı da tahrip etmeden artık güneş sistemini devreye almamız lazım çünkü Urfa, tarım arazisinin yüzde 4,9’unu kendi bünyesi içinde barındırıyor, ülkede 3’üncü şehirdir. Bu noktada artık Tarım Bakanlığı ile Enerji Bakanlığının bir noktada buluşup tarımda kullanılacak enerjinin farklı bir formülle tarımda kullanılması için önünü açmaları gerekiyor ama bakıyoruz, o kadar gırgır yapılıyor ki Komisyonunda her tartışılacak konu bambaşka bir mecraya götürülüyor. Bir an önce Urfa’daki bu sisteme katkı sunulması lazım, hatta her çiftçinin önu açılmalıdır, güneş enerjisinden yararlanmalıdır.

DEDAŞ’tan, arkadaşlarımız bahsetti, biz de vurgulamak durumundayız. Ülkenin en büyük barajı Urfa’da, Nizip yanı başında, Birecik yanı başında ama şehir hem susuz hem enerjisiz; elektrik kesiliyor. Burada arkadaşlarımız söyledi, Hilvan’ın bir köyüne polisi, askeri önüne alıp gidip köyün 80 hanesine birden de ceza kesiliyor. Bunların önüne nasıl geçilecek? Yani kolluk gücü DEDAŞ’ın kendi kolluğu mudur acaba, bu sermaye sahibinin önünü nasıl bu kadar açabiliyorsunuz? Bu sermaye sahipleri, bu DEDAŞ nasıl böyle fütursuz olabiliyor, nasıl böyle saldırgan olabiliyor? Biz geçen yıl gittik DEDAŞ kurumunun önünde bir basın açıklaması yapacağız; polisi, özel güvenliği, askeri neredeyse çembere almış. Acaba Enerji Bakanının bir ortaklığı söz konusu mudur? Nasıl faydalıyor, nasıl nemalanıyor orada? Bir an önce DEDAŞ kurumu ya yapılandırılmalıdır ya o yetkiler elinden alınmalıdır. Ziraat Bankasına yatırılan tarım desteği otomatikman DEDAŞ’ın hesabına geçiyor. Buna söylenecek bir sözün olması gerekiyor, buna bir söz söylenmeyecek mi? Bu yetkiyi nereden alıyor, bu gücü nereden alıyor? Buradan çıkacak kararlar, buradan çıkacak bütçe sermayeyi mi güçlendirecek, sermayeyi mi daha fazla zenginleştirecek? Bu noktada Enerji Bakanlığı görevini yerine getirilmelidir.

Her gün zam yapılıyor, daha bugün LPG’ye 49 kuruş zam yapılıyor. Acaba, bilmiyorum yani sanki başka bir dünyada yaşanıyor, Enerji Bakanlığı pek oralı değil yani bundan insan bence biraz hicap duymalı, biraz sıkılmalıdır, biraz zorlanmalıdır ama maalesef durum bambaşka. Şehir merkezinde, köylerde halkın durumu facia ama görüldüğü kadarıyla burada Enerji Bakanlığı maalesef oralı değildir, kendi havasında bu bütçeyi kullanacaktır. Bütçe denetimi; bütçe nasıl çıkıyor, nasıl katkı sunulacak? Corona döneminde, Covid döneminde DEDAŞ’a katkı yapıyor. DEDAŞ’ın zararlarını karşılama noktasında Enerji Bakanlığından oraya para aktarılıyor, aynı zamanda DEDAŞ da faturalara zam yapıyor, hem nalına hem mihına, yani hem devletten nemalanıyor hem halkın bütçesinden nemalanıyor hem de diğer taraftan faturalara fahiş fiyatlarda zam yapıyor. Bazen saatin başına gitmeden masa başında yazılan en azından faturalar vardır... Bunların bir an önce göz önünde bulundurulması gerekiyor. Bu sorunlara hep birlikte bu Bakanlığın çözüm geliştirmesi gerekiyor.

Saygılar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum.

Şimdi de AK PARTİ Grubundan Sayın Ahmet Kılıç'a söz veriyorum. Süreniz on dakikadır ama hepsini kullanmak zorunda değilsiniz.

Buyurun lütfen.

AHMET KILIÇ (Bursa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, çok değerli Bakanımız, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. 2022 yılı bütçesinin ülkemize, milletimize hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Tabii, konuşmama başlamadan önce bir hususu özellikle dikkatinize sunmak istiyorum. Geçen yıl bu zamanlar 38-40 dolar fiyatlarında seyreden petrol fiyatları, bugün baktığımızda 85 dolar seviyelerinde. Hepinizin malumudur ki biz bu ürünün yani petrolün dünyadaki birçok ülke gibi üreticisi değiliz, ithalatçısıyız ve dolayısıyla fiyat artışları bizi direkt olarak etkiliyor. Yine de ham petroldeki bu büyük fiyat artışına rağmen akaryakıt fiyatlarındaki artışın sınırlı tutulduğunu, vatandaşın artışlardan olumsuz etkilenmemesi için gösterilen çabayı görüyoruz ve takdir ediyoruz. Fiyat tablosuna da bakıldığında, dünyayı saran enerji krizi karşısında kamu imkânları seferber edilerek güçlü bir kriz yönetimi ortaya konulmaktadır. AK PARTİ Hükümeti olarak milletimizin huzuru ve refahı için çalışacak ve elimizdeki bütün enstrümanları milletimizin lehinde kullanacağız. Elbette ki muhalefet partilerimiz de bugün farklı eleştiriler getirdi, onların görevleri de gördükleri eksiklikleri burada ifade etmek, yanlışları kamuoyuyla bir şekilde paylaşmak, ifade etmek.

Doğal gaz fiyatları hakkında da şunları söyleyebiliriz: Mesela doğal gaz fiyatlarına da bakacak olursak, Avrupa Birliği ortalamasının Türkiye'deki kilovatsaat doğal gaz fiyatından 3,6 kat daha pahalı olduğunu görüyoruz. Yine, Avrupa Komisyonu ile Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunca yayınlanan verilere göre, 2021 yılının Ağustos ayında Avrupa Birliği ülkeleri arasında vergiler dâhil en ucuz benzin, motorin ve LPG sağlayan ülke Türkiye olmuştur; fiyatları zaten Sayın Bakanım, sizler de sunumlarınızda ifade ettiniz.

Türkiye, son yıllarda coğrafi konumunu ve potansiyelini avantaja çevirmek adına enerji alanında öngörülebilir hedefler ortaya koyarak, bu avantajlardan faydalanma noktasında kritik hamleler gerçekleştirmiştir. Enerji kaynaklarını verimli ve çevreye duyarlı bir şekilde kullanarak ülke refahına katkı sağlama amacıyla hareket eden Enerji Bakanlığımız, açıklamış olduğu millî enerji ve maden politikasıyla ülke refahını en üst seviyeye çıkarma yolunda önemli bir adım atmıştır. “Arz güvenliği”, “enerjinin yerleştirilmesi” ve “öngörülebilir enerji piyasası” ana başlıklarıyla ön plana çıkan söz konusu politika, Türkiye'nin enerjide gelecek hedeflerine ulaşması adına yol gösterici olacaktır. Özellikle son on dokuz yıllık dönem içerisinde ekonomik ve sosyal göstergeler bakımından iyileşme süreci içerisinde bulunan Türkiye, artan enerji talebini kesintisiz bir biçimde karşılayabilmek, yerli kaynaklardan enerji üretimini artırarak enerji talebinin önemli bir kısmını temin edebilmek ve enerji piyasalarının derinleştirilmesini sağlayabilmek adına birtakım politikalar geliştirmeye devam etmektedir.

Son olarak, Türkiye'nin dünya üzerindeki konumu gereği, enerji arz eden ülkeleri talep eden ülkelere doğal bir köprü gibi bağlaması sayesinde ürettiği bu politikalar hem ulusal hem de uluslararası platformda son derece önem kazanmaktadır. Bu politikalarla birlikte Türkiye'yi önümüzdeki dönemlerde küresel enerji oyununda önemli bir rol beklemektedir. TANAP projesi ve TürkAkım Projesi bu açıdan son derece önem arz etmektedir. Buna paralel olarak tam anlamıyla etkin çalışan enerji piyasalarıyla Türkiye, sadece enerji transferi sağlayan bir ülke değil, aynı zamanda fiyat belirleyici bir ülke olarak enerji ticaret merkezi hüviyetinin ortaya konmasını bir şekilde sağlayacaktır.

Sayın Bakanım, milletvekillerimizin madencilikle alakalı bazı ifadeleri oldu. Tabii, madencilik bir bütün; arama faaliyetleriyle başlıyor, cevher üretimi ve zenginleştirme işlemleriyle devam ediyor, cevherin bittiği alanların kapatılması ve çalışma alanlarının doğaya yeniden kazandırılmasıyla proje son buluyor, sonlandırılıyor. Bu bir süreç bütünlüğüdür ama sanki doğaya kazandırılma aşamasıyla alakalı hiçbir şey yapılmıyormuş gibi bazı yansıtılmalarda bulundu değerli vekillerimiz. Bence bu hususla alakalı -benim gördüğüm, bildiğim çalışmalar olduğu için de- bu noktada da üstün bir gayret var ve belirli standartlar var. Bu standartlar dışında yapılan bir madencilik çalışması yok ve Avrupa standartları, dünya standartları göz önünde bulundurularak bunlar yapılıyor. Bunların bir kısmı sizin Bakanlığınızı kapsıyor, Tarım ve Orman Bakanlığınızı kapsayan süreçleri de var. Bunlarla alakalı da güzel örnekleri bir şekilde ifade etmenizi ben arzu ediyorum.

Sayın Bakanım, bir diğer konu da özellikle seçim bölgemiz Bursa'da sizlerle yaptığımız görüşmeler sonucunda imar barışından faydalanan yapıların doğal gazla kavuşmasıyla alakalı önemli çalışmalar gerçekleştirdik. Gürsu ve Yıldırım ilçelerimizde ağustos ayından itibaren 18 kilometrelik bir hattı şu an itibarıyla tamamladık ve bu noktada BURSAGAZ 10 milyondan fazla yatırım yaptı, inşallah daha da büyük bir yatırım yapacak ve inanıyoruz ki bu noktada da Bursalı hemşehrilerimize verdiğimiz sözü yerine getirmiş olacağız, tüm Bursa'da doğal gaz kullanımını en üst düzeye çıkaracağız. Ben, bu hususla alakalı bir kez daha şahsınıza, Bakanlık çalışanlarınıza teşekkür ediyorum; tekrardan bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Ahmet Vehbi Bakırloğlu'na söz veriyorum.

Buyurun Vehbi Bey.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, sunumunuzda enerji politikanızı anlatırken “yerlilik” ve “yenilenebilirlik” kavramları üzerinde özellikle duruyorsunuz. Elektrik üretiminde yerli ve yenilenebilir oranının 2021'de yüzde 52 olduğunu söylediniz oysa geçen sene bütçede yapmış olduğunuz sunumda elektrik üretiminde yerli ve yenilenebilir üretimin payının yüzde 61 olduğunu belirtmiştiniz. Yani, bir yıl içerisinde yerli ve yenilenebilir elektrik üretiminde ciddi bir oranda azalma olduğunu görmekteyiz. 2020 yılında üretilen elektriğin içinde yenilenebilir kaynağın payı yüzde 46'yken bu sene bu oranın yüzde 37'ye düştüğünü, açığın ise doğal gazla kapatılmaya çalışıldığını görmekteyiz. Yerli ve yenilenebilir elektrik üretimindeki düşüşün nedeninin su gelirlerindeki ciddi düşüş olduğu bir muhakkak. Su gelirlerindeki düşüşün nedeni ise artık bir kriz hâline gelmiş olan küresel iklim değişikliği ve ülkemiz iklimdeki bu değişimden dünyada en fazla etkilenecek olan ülkelerden biri. Hâl böyleyken sunumunuzda iklim değişikliğinin yenilenebilir kaynaklara olan etkilerini azaltmaya yönelik herhangi bir eylem ve çalışmaya değinilmedi. Paris İklim Anlaşması'nın onaylanmasını bir kelimeyle geçiştirmişsiniz oysa Meclisimizde onaylanan Paris İklim Anlaşması özellikle enerji sektöründe devrim niteliğinde değişiklikleri beraberinde getirecek. Anlaşmayı onayladık, 2053 yılında karbon nötr hedefini ortaya koyduk, benzer hedefleri Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Çin gibi ülkeler de koydu; mesela Avrupa Birliği, 2030 yılında kömürden çıkacak. Bütçemizde ve sunumunuzda bu konuda herhangi bir ibareye yer verilmemiş. Termik santrallerle ilgili herhangi bir tasarrufunuz var mıdır? Ben, bu konuda en ufak bir planımızın olmadığını düşünüyorum çünkü geçen seneki sunumunuzda “Yerli kömürden elektrik üretiminin portföydeki payını artırmayı hedefliyoruz.” demiştiniz. İşin tuhafı, ithal kömürden elektrik üretiminin de payı artmakta.

Sayın Bakanım, karbon nötr için hedef 2053 ise Bakanlığınızın termik santrallerle ilgili planlarını nedir? İthal kömürle çalışan termik santrallerle ilgili herhangi bir planlamanız var mıdır? Böyle bir kaygınız varsa -ki olmalı- olası bir kömürden çıkışla Soma, Yatağan, Zonguldak gibi madenci şehirlerinde ileride oluşabilecek sosyoekonomik sorunlarla ilgili herhangi bir planlamanız da bulunmakta mıdır?

Madencilik sektörünün gayrisafı yurt içi hasıla içindeki payının 2020 yılında yüzde 1,2 iken yıl sonunda yüzde 1,9'a çıkması bekleniyor. Madencilik konusunda Bakanlığımızın sloganı "Bul ve çıkart." daha doğru bir ifadeyle "Bul ve ne pahasına olursa olsun çıkart." Madencilik faaliyetleri su kaynaklarımızı, ormanlarımızı, tarım arazilerini ve insan sağlığını ne yazık ki etkilemekte. Bu konuda yasal düzenlemeler yetersiz; çevre etki değerlendirme ve süreçleri doğru işletilmiyor; kümülatif değerlendirme, sağlık etki değerlendirmesi, stratejik etki değerlendirmeleri ne yazık ki yapılamıyor. Ormanlarda maden ocaklarına tahsis sayıları rekor kırmakta; izinlerde kamu yararı gözetilmiyor, rehabilitasyon çalışmaları yapılmıyor ve denetim yetersiz. Ruhsatları siz veriyorsunuz, hemen her yere ruhsat veriyorsunuz, denetleyecek kurum ve bakanlıkların da olaya bakış açısı ne yazık ki sizden farklı değil, onlar da "Bırakın bulsunlar, bırakın çıkarsınlar." türküsünü söylüyorlar. Bu şaşkınlık bakış açısının değiştirilmesi elzemdir.

Sayın Bakanım, basından duyduğumuza göre, zeytinlikleri elektrik üretim santrallerinin hizmetine açacak yeni bir yasa teklifi üzerinde çalışıyormuşsunuz. Basında çıktığına göre, mevcut zeytin ağaçlarından taşınabilecek olanların uygun bir alana taşınması, taşınamayacak nitelikteki ağaç sayısının 5 katının dikilmesi durumunda bu alanlara elektrik üretim santrallerinin kurulabileceği söylenmekte. Zeytinlikleri madencilğe, turizme, enerji sektörüne açmak için daha önce defalarca deneme yapıldı ama her seferinde geri adım atılmıştı. Size her seferinde geri adım attıran, bu milletin haklı tepkisi oldu. Sizi şimdiden uyarıyoruz; zeytinlikleri mahvedecek böyle bir kanun teklifini sakın ama sakın Genel Kurula getirmeyin, getirmeyi de aklınızdan geçirmeyin.

Sayın Bakanım, özelleştirilen termik santrallere çevreye uyumlu ilgili düzenlemelerin yapılması için verilen süre 31/12/2019 tarihinde sona eriyordu, bu süreyi iki buçuk yıl daha uzatan bir kanun yapılmıştı; Cumhurbaşkanı bu kanunu veto etmişti ve 5 termik santral tamamen, 1 tanesi ise kısmen kapanmıştı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz Vehbi Bey.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Toparlıyorum hemen, bir saniye...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ancak, bu santraller geçici izinle çalışmaya devam ediyor Sayın Bakanım hem de hiçbir düzenleme yapmadan, filtre yatırımı yapmadan. Bu durum daha ne kadar devam edecek?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Fikret Şahin Bey, buyurun, süreniz...

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Daha sonra alayım ben.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Daha sonra mı?

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Bir sonra alayım, evet.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O zaman, Ahmet Önal Bey...

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

AHMET ÖNAL (Kırıkkale) – Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, çok kıymetli katılımcılar; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemiz, satın alma gücü ölçütlerine göre özellikle hanelerde kullanılan elektriği Avrupa ülkeleri arasında en pahalıya tüketen ülkeler içinde yer alıyor. Elektriğin fiyatı, üzerindeki vergiler ve benzeri kalemler nedeniyle hızla artıyor; elektrik tüketim bedeline ek olarak TRT payı, enerji fonu, KDV gibi vergiler de eklendiğinde bu fatura daha da artıyor. 2014 yılında 100 TL ödenen faturaya bugün 240 TL ödeniyor. Bugün, asgari ücretle geçinmeye çalışan bir ailenin aylık gelirinin neredeyse yüzde 30'u elektrik ve doğal gazı gidiyor. Elektriğe yapılan zamlar aynı zamanda TRT'ye elektrik faturaları üzerinden ödenen katkı payının da artmasına sebep oluyor. TRT de vatandaşın sırtından aldığı vergileri herkese eşit ve adil yayın yaparak değil, iktidar partisinin basın-yayın organı olarak davranarak ödüyor. Ayrıca, vatandaşımızın alım gücünün her geçen gün daha da azaldığı bugünlerde elektriğe, doğal gazı, motorine, benzine, kömüre yapılan zamlar vatandaşımıza nefes aldırmıyor.

Bakın, bölgeinden çarpıcı bir örnek vermek istiyorum; Kırıkkale'den. Evinde doğal gaz tesisatı olmasına rağmen doğal gazı gelen zamlar nedeniyle soba kurup kömürle ısınan evler var ama kömüre bu yıl gelen zam yüzde 100'den fazla. Şimdi, vatandaş "Kara kışı nasıl geçireceğim? Bu yıl çok ama çok zor geçecek." diyor ama sabahın beri anlatılan pembe tablolarla, verilen rakamlarla hiç bu konulara değinilmedi. Memlekette hiçbir sıkıntı yok, her şey dört dörtlük, vatandaş hâlimden çok memnun gibi bir tablo sunuluyor. Sadece elektrik ve doğal gazı da değil, motorine, benzine, LPG'ye yapılan zamlar da can yakıyor. Vatandaş aracını garajdan çıkaramıyor. Eskiden varille mazot alan çiftçi, şimdi bidonla alamıyor. Ben, sizleri Kırıkkale'ye davet ediyorum Sayın Bakanım. Gelin, vatandaşın hâlini görün. Açıkladığımız rakamlar ile gerçek tablonun çok ama çok farklı olduğunu siz de göreceksiniz.

Yine, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı bazı kurum ve kuruluşlardan da bahsetmek istiyorum. Bunlardan birisi MTA. MTA, bildiğiniz üzere 1935 yılında çıkarılan özel bir yasayla kurulmuştur. Amacı, ülke sanayisinin kurulması ve ihtiyaç duyduğu ham madde, yer altı ve yer üstü kaynaklarının devlet eliyle aranması, bulunması, çıkarılması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi amacını taşımaktadır. İnsan varlığının geliştirilmesi için çaba harcarken diğer yandan kendisine verilen bu görevleri de kurum daha önce yerine getirmiştir. TPAO Genel Müdürlüğü, TKİ Genel Müdürlüğü, Eti Maden İşletmeleri, Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü, BOTAŞ, TÜPRAS, Petrol Ofisi gibi dev kuruluşların oluşmasına da MTA büyük katkılarda bulunmuştur. MTA'nın kuruluşunda geçen "ülke sanayisinin kurulması ve ihtiyaç duyduğu ham madde, yer altı ve yer üstü kaynaklarının devlet eliyle çıkarılması ve değerlendirilmesi" ibaresi son derece kıymetlidir. Ancak, MTA'nın kuruluşunda geçen ve millî üretimi destekleyen bu anlayışın bugünlerde değerini yitirdiği de apaçık ortadadır. Devlet eliyle çıkarılması gereken yer altı ve yer üstü kaynakları artık devlet eliyle değil, maalesef yandaş eliyle çıkarılabilir bir hâle gelmiştir.

AKP iktidarları döneminde Türkiye'de yok edilmeye çalışılan kurumlardan, sektörlerden birisi de madencilik sektörüdür. Son on yılda verilen maden ruhsat sayısı bildiğim kadarıyla 20 binin üzerindedir. Madencilik bakımından 2019 ve 2020 yılları maliyetlerin yükseldiği, üretimin düşmesi bakımından kayıplarla doludur. 2020 Ocak-Ağustos döneminde ithalatta yüzde 32, ihracatta yüzde 19, üretimde yüzde 4 düşüş görülmüştür. Bu handikapları gidermek için ne gibi çalışmalar yapılmaktadır, merak ediyoruz.

Meralardan yerleşim birimlerine kadar ülkenin büyük bölümü maden sahasına dönüştürülmüş, başvuru yapılan ruhsatlarda yer alan alanlar ülkemizin yüz ölçümünün büyük kısmını kapsar hâle gelmiştir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmak üzere, toparlayalım lütfen.

AHMET ÖNAL (Kırıkkale) - Başkanım, sadece bir dakika istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok sayıda arkadaşımız var, lütfen son cümleler.

AHMET ÖNAL (Kırıkkale) - Maden alanında deneyimi ve birikimi olmayan, kısa sürede büyük kârlar elde etmek isteyen şirketlerin sektöre hâkim olması hem işçi sağlığını hem de çevreyi ciddi anlamda etkilemektedir. Son on yıla bakıldığında yüzlerce işçi ranta kurban edilmiştir.

Bu sorulara cevap istiyorum Sayın Bakanım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Semra Güzel, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Tüm katılımcıları da selamlıyorum.

Arkadaşlar birçok konuya değindi. Ben, biraz, fahiş ücretlere varmış elektrik faturalarını ve yurttaşların bundan dolayı yaşadığı zorlukları anlatacağım. Tabii, yapılan zamlar, kesilen vergiler halkın belini bükmeye devam edecek ve bu halk, bu kışı da battaniye altında geçirmeye devam edecek gibi duruyor. Türkiye’de elektrik abone sayısı son resmî verilere göre 43,5 milyon ve bunun 35,5 milyonu da mesken abonesi olarak görülüyor. Tabii, mesken abonesi grubunda olan bir yurttaşın 100 TL’lik bir faturasının yaklaşık 19 TL’si vergi fonları, 28 TL’si dağıtım bedeli olarak ve 52 TL’si de elektrik bedelinden oluşuyor. Yani, yurttaşın aslında ödediği faturanın neredeyse yarısı kullandığı elektriğe değil, aslında vergilere gitmiş oluyor. Mesken abonelerine yüklenen yük, bugün Kürt illerinde daha fazla yaşanmakta. Sayın Bakan bilir, defalarca bizler dile getirdik ve aynı zamanda önergeler de veriyoruz, DEDAŞ ve VEDAŞ sorunu var. Her gün ortaya çıkan skandal uygulamalarıyla gündeme geliyor bu şirketler. Tabii, bu şirketler hem konut abonelerinin hem de çiftçilerin kabusu olmuş durumda. Halk, tarımsal ürünlerinin ziyan olmasından, yüksek gelen faturalardan ve uzun süreli elektrik kesintilerinden dolayı mağdur. Diyarbakır Sulama Birliğinin verilerine göre, 2019-2020 yılları içerisinde çiftçinin kullandığı elektriğe yüzde 63’lük zam yapılmış ve çiftçiler gelirlerinin neredeyse hepsini elektriğe vermek durumunda kalmışlar. Çiftçilerin borçlarını ödeyememelerinin temelinde de aslında 30 Ağustos 2014’te alınan karar var ve bu karara göre de çiftçilerin elektrik borçlarının doğrudan tarımsal desteklerinden kesilmesi sağlanmış ve kararın ardından da çiftçiye tahsilat yapılması için gönderilen para DEDAŞ’a aktarılmış. 2014 yılından bu yana Kürt illerindeki çiftçilere gönderilen destekler bu şekilde DEDAŞ’a aktarılmaya devam ederken çiftçilerin...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yalnız bir konuda uyarmak zorundayım. Türkiye’de “Kürt ili” “Türk ili” “Laz ili” diye bir kavram yok.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Var, var; nasıl yok?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – 81 ilde bütün etnik gruplardan, bütün mezheplerden, bütün dinlerden vatandaşlarımız yaşıyor, 81 il de hepimizindir.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Var, var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bunları etnik aidiyetler üzerinden tarif etmek doğru bir yaklaşım değildir.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – DEDAŞ'ın ve VEDAŞ'ın elektrik hizmeti verdiği yerler Kürt illeri. (MHP sıralarından gürültüler) Kürt illerinde çiftçilere gönderilen destekler bu şekilde DEDAŞ'a aktarılmaya devam ederken çiftçilerin de itirazlarını değerlendiren yerel mahkemelerin verdiği aslında "Destek çiftçiye ödenmelidir." kararının da DEDAŞ tarafından aslında uygulanmadığı görülüyor.

Çiftçilerin hâli böyleyken mesken kullanıcılarına dair yapılan uygulamalar ise âdeta insanlık dışı. Apartman içerisinde, evlerin yanında bulunan elektrik panoları mahalle direklerine taşınmış durumda. Yurttaşlara aslında bu şekliyle hırsız muamelesi yapılıyor. Yurttaşlar "Ne kadar harcadığımızı göremiyoruz. Fahiş fiyatlarda faturalar geliyor ve ödemek zorunda kalıyoruz." diyorlar. Ya da bir köyde, bir evde kaçak varsa bütün köyün elektriği kesiliyor ya da köyde trafo bozursa DEDAŞ cezalandırmak için gelip bu trafoyu tamir etmiyor. Mahalleli panoların elektrik direklerine asılmasını kabul etmediği için elektrikleri kesiliyor ve kışlık bütün hazırlıklar da aslında bu şekilde ziyan oluyor. Bu sorunları dile getirmek için de herhangi bir yetkiliye ulaşamıyorlar. Mahalleliyle defalarca görüştük, kaymakamla yaptıkları görüşmede kaymakamın onlara şöyle ifade ettiklerini söylüyorlar: "Eğer bu panoların direklere asılmasını kabul ederseniz elektriğinizi açarız." şeklinde cevaplar verdiğini söylüyorlar ve en kötüsü de bu insanlar bu uygulamalara karşı çıktığında ise DEDAŞ yetkilileri askeri ve polisi yanına alarak aslında mahalleliye şiddet uyguluyor ve demokratik haklarını kullandıkları için, protesto ettikleri için de sabahında gözaltına alıyor.

Tabii insafılı kimi yetkililer de var, DEDAŞ yetkilileri de var; bunlar halkın elektriğini açtıkları için maalesef sürgün edildiler.

Şirketler "hizmet" adı altında fahiş fiyatlarla halkın karşısına çıkarken bir yandan da "Elektrik üretimini artırıyoruz." adı altında aslında bölgede bir ekolojik kırım gerçekleştiriliyor. Özellikle sınır hattında olmak üzere birçok yerde barajlar ve HES'ler yapıldı ve bu yolla doğaya dönülmez tahribatlar yapılmış oldu.

Tabii bu yapılan barajların bir amacı da askerî amaç ve resmî belgelere de, raporlara da yansımış, 2007 yılında yapılan faaliyet raporlarında, 2007 yılında yatırım programında etüt proje kapsamında sınır güvenliği sebebiyle alınan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur.

Teşekkür ediyorum.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Ama siz araya girdiğiniz için sürem doldu, yoksa biraz daha sürem var aslında.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz ayrı, siz devam ettiniz, durmadınız ki, kesinti olmadı.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – 11 adet baraj...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım lütfen.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – O zaman ben son cümlemi söyleyeyim: Aslında bu elektrik şirketleri... Bölgede uygulanan güvenlik politikalarıyla beraber, aslında bölge halkı mağdur edilmiş oluyor, ekonomisi yok ediyor, tarihi yok ediliyor, doğası katlediliyor ve maalesef ki bütün bu politikaların içerisinde Bakanlığınızın da rolü var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

AK PARTİ Grubundan Sayın Orhan Yegin, buyurun lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Kıymetli Başkanım, Komisyonun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, çok Kıymetli Bakanımız, Bakan Yardımcılarımız, değerli genel müdürler, çok kıymetli bürokratlar, basınımızın temsilcileri, hasılı hülhasası salonda bulunan bütün hazırun; ben de sizleri saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Değerli Başkanım, hatiplerin konuşmalarını dinledik. Konuşmalarından gerçekten istifade ettiğimiz hatipler de oldu ancak Sayın Bakana hitaben “Sunumunuz çalışıyormuş gibi gösterilen konular üzerinden gitti. Abdestsiz kılınan bir namaza benzettim konuşmalarınızı dinleyince.” diyen hatiplerden tatalım da özel sektörün enerji üretimini özel sektör bağımlılığı olarak yorumlayan konuşmaların yapıldığı, özel sektör düşmanlığı yapılan konuşmalara da şahit olduk. “Konuşmalarınızda derinlik yok arkadaşlar, derinlik arıyoruz.” diyenler de oldu ve hatiplerimize “Sen boş ver onları da hele bir enerjiden bahset bakalım, enerjiden.” diyenler de oldu.

Sayın Başkanım, aslında enerjiden bahsediyoruz. Nereden nereye geldiğimizden, gelişmeden, büyümeden bahsediyoruz. Bakın, yıllık tüketim artışının yüzde 5 olduğu, 130 milyar kilovatsaat olan tüketimi bugün 306 milyar kilovatsaate ulaştırdığımızdan bahsediyoruz. Bunu enerji kullanım alanlarının artması veya sanayi veya üretim artışı olarak veya gelişme olarak değil israf olarak yorumluyor arkadaşlar. “Yüzde 52’si yenilenebilir kaynaklardan elde edilmek suretiyle kurulu gücümüzde, hidroelektrikte dünyada ilk 10 arasına girdik.” diyoruz, “Jeotermalde dünyada kurulu gücün yüzde 10’undan fazlası bizde. Bu anlamda, dünyada 4’üncü, Avrupa’da 1’inci sıraya eriştik.” diyoruz, “Rüzgârda dünyada 13’üncü, Avrupa’da 7’nci sıraya geldik.” diyoruz, “Güneşte dünyada 16’ncı, Avrupa’da 8’inci sıraya ulaştık.” diyoruz, “Yenilenebilir enerjide dünyada 12’nci, Avrupa’da 5’inci sıraya ülkemizi ulaştırdık, hamdolsun.” diyoruz hâlâ “Enerjiden bahsedin kardeşim, enerjiden.” diyorlar. “2002’de 31.850 megavat olan kurulu gücümüzü yüzde 300’lük bir artış noktasına, 98.800 megavata taşımışız.” diyoruz. Hâlâ “Hani üretim, nerede üretim?” diyorlar. “5 şehirde kullanılan doğal gazı Allah’a hamdolsun 81 ile yaygınlaştırmışız, 1,3 milyon olan doğal gaz abone sayımızı Rabb’ime sonsuz şükürler olsun ki 18 milyona ulaştırmışız ve olası sıkıntıları önlemek için yıllık tüketimimizin yüzde 20’si kadarını depolayacak, olası krizlerin önüne geçebilecek bir akla sahip olmuşuz ve depolamalar yapmışız.” diyoruz “Hep zenginlere hizmet ediyorsunuz.” diyorlar. “Ne gerek var bu depolama alanlarına?” diyenler olduğu gibi diğerleri de “Yetersiz bu alanlar.” diye nereden eleştireceklerini, ne diyeceklerini şaşırıyorlar. Sayın Başkan, “2’si sismik, 3’ü derin deniz olmak üzere sondaj filosuna sahibiz ve kendi filolarımızla Sakarya havzasında 540 milyar metreküplük rezerv bulan bir ülke olmuşuz, hamdolsun.” diyoruz “Hani nerede?” diyorlar. Enerji bulunduğu gün mutfağa gelmedi diye bu faaliyeti yok sayıyorlar, alay ediyorlar. “Sadece 2021 yılında 60 milyon varile eş değer bir rezervi yakalayan bir ülke konumuna gelmişiz, hamdolsun.” diyoruz. “O da bir şey mi? Varil ne ki?” diyorlar. “Sadece elektrik açısından baktığımızda bile yıllık elektrik talebinin yüzde 10’unu karşılayacak ve altmış yıl işletme ömrüne sahip dünyanın en ileri teknolojisine, güvenliğine sahip nükleer santral inşa eden bir ülke konumuna gelmişiz. Avrupa’nın ve Orta Doğu’nun en büyük ilk ve tek entegre güneş paneli üreten fabrikasını ve AR-GE merkezini hayata geçiren bir ülke konumuna gelmişiz. Herkese örnek gösterilen, o çok övülen Avrupa ülkeleri arasında halkına en ucuz doğal gaz sunan 1’inci ülke, elektrikte ise 3’üncü ülke konumuna gelmişiz.” diyoruz. Ne anlama geldiği belli olmayan cümleler, paragraflar kuruyorlar. “Madende yılda 60 adet olan test analiz sayısını bugün yılda 600 bin test analiz yapabilecek bir kapasiteye ulaştırmışız.” diyoruz. “Milletten para almak için test yapıyorsunuz kardeşim.” diyorlar. “700 milyon dolar olan maden ihracatını 4,3 milyar dolara ulaştırmışız, hiç olmayan altın üretimini son yılda 42 ton olmak üzere toplam 382 tona ulaştıran ve 2,5 milyar dolar buradan gelir elde eden bir ülke konumuna gelmişiz.” diyoruz, ona da diyecek on tane laf buluyorlar. “Daha önce dünya bor talebinin yüzde 30’unu karşılarken bugün yüzde 60’ına hâkim olduğumuz ve artık bordan lityum da

elde ederek yerli otomobilden birçok alana güçlü bir omuz verecek lityum karbonat tesisleri kuran bir ülke konumuna geldik.” diyoruz “Artık yeni bir Türkiye’deyiz.” diyoruz “Yeni bir yüzyıldayız.” diyoruz, onlar bilmem hangi yüzyıldan konuşuyorlar.

Sayın Başkanım, bu saydığımız veriler; derinlik arayanlara derinlik, yükseklik arayanlara yükseklik, mesafe arayanlara mesafe, irtifa arayanlara irtifa değil de nedir? Sorarım. Allah aşkına... Görmekten kaçınanlar hariç, bakan herkese; duymak istemeyenler hariç, kulağı olan herkese; vatan, millet, memleket derdini yüreğinde taşıyan herkese gururdur bu anlatılanlar, bu yapılanlar gururdur. Cenab-ı Allah’a sonsuz şükürler olsun.

Sayın Başkanım, kıymetli hazırım; yine ayırıştırıcı dille konuşanların olduğuna şahit olduk bugün, hep beraber dinledik ama şunu söylemek isterim: Tüm çirkin planlara rağmen; tüm sınamalara, meydan okumalara, tehditlere, engellemelere rağmen güçlü ve haklı bir tavır geliştirerek, milletinin ve memleketinin menfaatlerini ön planda tutarak, tüm planları altüst eden bir siyaset ortaya koyarak güçlü ve büyük Türkiye’yi inşa edip bu başarıları yakalayan ve bu noktayı yeterli görmeyip, daha da ileri hedefler ortaya koyup stratejilerini kararlılıkla ortaya koyan bir siyasetten ve onun liderinden; bu siyasetin gereğini sahada uygulayan, dünden bugüne derdi millet ve memleket olan yasamadan, yürütmeden ve onun kadrolarından ve yıllardır bu niyeti bu çabayı görüp önümüzü açan ve saydığımız sayamadığımız birçok iyileşmeyi ve gelişmeyi izleyip, görüp takdir eden ve yıllardır arkamızda duran aziz milletimizden Allah razı olsun.

Sayın Başkanım, Rabb’im ayırştırmadan -bugün burada yapıldığı gibi değil- bir bütün olarak gördüğümüz tüm farklılıklarıyla büyük bir zenginliğin bereketini ve iklimini bize sunan aziz milletimizin; ona hizmet eden, onu dert edinen ve onu el üstünde tutan kadroların ve o kadrolara rehberlik ve liderlik edenlerin yolunu, bahtını açık etsin. Bu vatani, ülkemizi, birliğimizi ve huzurumuzu koruyup önce bölgeye sonra da dünyaya bu huzuru yaymayı bize, hepimize nasip etsin diyor, hepinizi saygı ve hürmetle selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok çok teşekkür ediyorum.

Sayın Fikret Şahin, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Teşekkür ederim.

Ben daha kısa tutacağım konuşmamı.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de konuşmama başlamadan önce, 2022 yılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Tabii, sabahtan bu yana yapılan görüşmelerde enerjinin Türkiye’de ne kadar ucuz olduğuna dair birtakım istatistikî bilgiler verdiniz; doğal gazı Avrupa’da en ucuz sağladığımızı, elektrikte de 3’üncü sırada olduğumuzu söylediniz ama gelirle de bunu orantılamak lazım. Ülkemizde gelir düzeyi çok düşük olduğu için dolayısıyla da enerjinin maliyeti de bir hayli fazla oluyor vatandaşlara.

Sayın Bakanım, özellikle doğal gaz imkânı olmayan kırsal alandaki vatandaşlarımız mutfak tüplerinin çok yüksek fiyatlı olduğundan yakınıyorlar. Bakın, doğal gazla orantıladığımız takdirde, metreküp olarak -ki bu kişiler genelde daha düşük ekonomik güce sahip olan, kırsal alanda yaşayan kişiler- doğal gazdan daha yüksek fiyatlı mutfak tüpü kullanmak durumunda kalıyorlar. Lütfen, bu konuda onların yanında yer alın ve bu konuda bir çalışma yapmanızı rica edeceğim.

Diğer bir konu ise yine seçim bölgem Balıkesir’le ilgili olacak. Özellikle bor madenleri konusunda burada hep -benim 4’üncü bütçe görüşmem bu açıklığı- “Efendim, biz bor madenleri konusunda dünya rezervlerinin yüzde 73’üne sahibiz.” diyoruz. Efendim, burada verdiğiniz istatistikte de dünyadaki bor tedarikinin yüzde 57’sini sağlamışız. Tamam, dünyanın bor ham madde tedarikçisi konumundayız ama bor uç ürünleri konusunda maalesef iyi değiliz. Bakın, 4’üncü seferdir burada hep “Sadece uç ürün konusunda bor karbür tesisi yapmaya başladık.” diyorsunuz, ortada başka hiçbir şey yok. Yani borla ilgili, bor madeniyle ilgili artık lütfen bor karbürün ötesine geçin. Gerçi bor karbür de yok ama... Yani “uç ürün” dediğimiz zaman bor karbürden başka bir şey demediniz çünkü başka uç ürünler de var; bunlara yönelik de bir planlamanız, projeniz olması lazım. Daha önceki konuşmalarımda söyledim, bor entegre sanayi tesisleri kurmamız lazım; bir bor vadisi, bor organize sanayi bölgesi kurup da uç ürünler elde edecek bir ortamı yaratmakta büyük fayda var; Türkiye’nin de zenginleşmesi, çıkış noktası burası olacak. Yoksa biz boru çıkartıp öğütüp bunun da adına “rafine bor” deyip Çin’e, Amerika’ya satmaktan öteye gidemeyeceğiz.

Diğer bir nokta: Madencilikten bahsettik ama özellikle Kaz Dağları’nda -Havran’da olsun, Edremit’te olsun, Burhaniye’de olsun- güzelim ormanlarımız talan ediliyor Sayın Bakanım; Bakanlık yetkilileriniz ile vatandaşlarımız devamlı karşı karşıya kalıyor. Bizim sizlerden isteğimiz doğayla dost bir madencilik, yeşil bir madencilik anlayışı sergilemeniz ve daha modern bir madencilik anlayışı içinde vatandaşla karşı karşıya gelmeyecek noktada bir maden arama ve işletme faaliyetleri yürütmenizi bekliyoruz.

Yine, arkadaşlarımız da söylediler, derin sondaj gemilerimiz var. Ben merak ediyorum: Doğu Akdeniz’de hangi noktadayız, geri adım mı attık? Doğu Akdeniz’deki hidrokarbon yatakları konusundaki iddialarımız devam ediyor mu? Gemilerimizi Akdeniz’de hiç göremiyoruz, bu konuda da açıklama getirirseniz memnun olacağız.

Ben bu vesileyle, tekrar 2022 yılı bütçemizin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Fikret Bey. Vakti verimli kullanımınız için de ayrıca teşekkür ediyorum.

Sayın Ednan Arslan, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Önemli bir Bakanlığın bütçesini konuşuyoruz. Ben öncelikle hayırlı olmasını diliyorum. Yani beşikten mezara kadar herkesi ilgilendiren bir bütçe aslında bu. 46 milyon elektrik abonesi, 17 milyondan fazla doğal gaz abonesi, 25 milyondan fazla aracı ilgilendiren bir Bakanlığın ve o Bakanlığın bütçesini konuşuyoruz.

On dokuz yıldır iktidardasınız, 2003 yılından bu yana geldiğimiz nokta: Son zamlar hariç elektrikte yüzde 475, doğal gazda yüzde 474, benzinde yüzde 380, motorinde yüzde 502, mutfak tüpünde yüzde 670 zam gördük. Son bir yılda 4 kişilik bir aile 230 kilovatsaat elektrik kullansın, 300 metre küp doğal gaz kullansın ve ayda sadece 50 litre benzin alsın; faturası 220 lira zamlandı, faturası 220 lira zamlandı. G20 ülkeleri arasında elektriği en pahalı kullanan 3’üncü ülkeyiz, OECD verilerine göre ise enerji fiyatlarına en çok zam yapan ülke konumundayız.

Bakın, şu elimde bir fatura var, bunu herkes biliyordur herhâlde. Şimdi, ilginç bir şey bu faturanın hikâyesi. Aslında bunun içinde çok şey var ama torba faturayla aslında bu faturanın içinde hiçbir şey göremiyoruz. Şimdi, bir de Sayın Bakanım, şöyle bir şey gördünüz mü? Bunu da sizin dağıtım şirketleri vatandaşa veriyor. Yani şu fatura geldiğinde ben ilk endeks, son endeks, bir şekilde kendi kullandığım enerjinin bedelini görüyorum, ne kadar kullandığımı görüyorum ama Güneydoğu'da, Viranşehir'de vatandaşın biri -çok sayıda vatandaş var- ellerimize tutuşturdu bunları. Üstlerine rakamlar yazmışlar, üstünde de bir hesap numarası var "Gidin bunları bankalardan ödeyin." diyorlar. Ya, sonuç itibarıyla bu, mali değeri olan bir fiş yani biz bunları giderlerimizde fatura olarak kullanıyoruz, muhasebecimize veriyoruz, muhasebeleşiyor. Yani bu nedir, ben anlayamadım; bu bir.

İkincisi, bu kâğıt önemli bir kâğıt; bu kâğıt 6 kuruş, bu kâğıdın değeri 6 kuruş. Adam geliyor, bunu kesiyor, veriyor bize, 6 kuruş. Ya, Sayın Bakanım, biz yemek yediğimiz bir lokantaya gittiğimizde -bu bir bildirim, fiş, fatura- fatura alıyor muyuz, fiş alıyor muyuz? Alıyoruz. Markete gidip alışveriş yaptığımızda fiş, fatura alıyor muyuz? Alıyoruz. E, peki, onun için bir para ödüyor muyuz? Yaklaşık 400 milyon adet basıldığını düşünelim bundan, yıllık 24-25 milyon lira vatandaşın cebinden çıkıp şirketlerin cebine giren bir para var burada, bu kağıtta; çok değerli, çok kıymetli bu kâğıt.

Bir başka konu kayıp kaçak. Sayın Bakan herhâlde "Kayıp kaçakta biz iyi durumdayız." demiş. Benim elimde veriler var, pek de öyle olduğunu göstermiyor. Almanya'da yüzde 4,5, Macaristan'da yüzde 7, Gürcistan'da yüzde 6,5, bizde kayıp kaçak yüzde 13'ler civarında Sayın Bakanım. Bir de şöyle değerlendirelim kayıp kaçığın ne kadar büyük olup olmadığını: Hidroelektriği çıkardığımız zaman bizim toplam yenilenebilir enerjiden elde ettiğimiz pay yüzde 16-17, kayıp kaçak yüzde 13 yani biz bir şekliyle güneşten, rüzgârdan elde ettiğimiz enerjiyi burada kayıp kaçak olarak kaybediyoruz.

Süremiz kısıtlı, birçok şeyi söylemek lazım. Mesela bu enerji fonuyla ilgili Sayıştayın bulmuş olduğu bir bulgu var. Sayın Bakanım, size bunu Nisan 2021'de sormuştum, demiştim ki: "Bu enerji fonu nedir, nasıl tahsil ediliyor, nereye gidiyor bu paralar, nereye yatıyor?" diye. Sizin cevabınız aynen şu: "Bu elektrik faturalarında yer alan pay ve vergiler konusunda Bakanlığımızın herhangi bir yetkisi bulunmamaktadır." yazıyor. Yani biz tarifeleri belirleriz ama bu, TRT payıdır, enerji payıdır, işte, ne pay varsa ne fon varsa orada onlar bizimle ilgili değil. Peki, kiminle ilgili efendim? Burada da Sayıştay diyor ki: "Bakanlığın bankadaki hesaplarına yatırılmadı." Yani o zaman Sayıştay da bu konuya yanlış yerden bakıyor ve sizin verdiğiniz cevapta da "Bizim herhangi bir yetkimiz bulunmamaktadır." yazıyor.

Bir başka şey açma kapama bedelleri. Ya, bu dağıtım şirketleri dağıtım şirketi midir, istihbarat kurumu mudur, belli değil. Ne sorsak "ticari sır" ne sorsak cevap alamıyoruz. En son aldığımız bir cevapta, 4 tane dağıtım şirketi bize veri verdi, bu açma kapama bedellerinde geçen yıl -bizim yaptığımız kabaca hesapla- 500 milyon TL bu dağıtım şirketlerinin cebine para giriyor. Ya, insanlar zaten faturasını ödeyemiyor, bir de buradan açma kapama bedeli üzerinden para alıyorsunuz. Teşekkür etmek istiyorum; geçen yıl uyardık 37,3'ten 20'ye düştü, bu düşebilir Sayın Bakanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben de size teşekkür ediyorum süreniz doldu.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Bir dakika daha Sayın Başkanım. Ya, önemli bir şey...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir dakika veremeyiz. Bakın, 41'inci konuşmacısınız. Kırk bir kere maşallah, 41'inci konuşmacısınız, daha konuşacak arkadaşlarımız var. Lütfen son cümlelerinizi alayım.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Yani insicamımız bozuldu Sayın Başkanım, ne söyleyelim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bitti süreniz zaten.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Peki, tamam.

Yani Şu Şeylerle ilgili Sayın Bakanım, özellikle ilgilenmenizi bekliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkürler, sağ olun.

Sayın Suleyman Bülbul, 42’nci konuşmacımız olarak buyurun.

Beş dakika süreniz vardır.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Bakanlığımıza ait bütçeyle ilgili olarak hedefler belirlenmiŐ, bu hedefler çerçevesinde birçok kaleme bütçe tahminleri yapılmış ve bütçe tekliflerinde bulunulmuŐ. Bu çerçevede “sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliği” konulu bir çerçeve çizilmiŐ, bu çevrenin korunması ve sürdürülebilir çevre, yaŐanabilir Őehirlerle ilgili bir hedef politika belirlenmiŐ. Bu çerçevede, enerji sektörüne ilişkin sürdürülebilir çevre çalışmaları konusunda atık yönetimi, su kalitesi kontrolü, toprak kalitesi kontrolü, hava kalitesi ve iklim değişikliği, çevre yönetimi, yatay konular konusunda yıllık raporlar hazırlanması ve 2022 içerisinde 2020 yılı ETKB Çevre Faaliyetleri Raporu’nun hazırlanmasının planlandığı belirtilmiş.

Sayın Bakan, size sormak istiyorum: Sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliği için 2021 bütçesinde 2 milyon 442 bin TL ödenek ayrılmış, haziran ayına kadar bu yıl bu bütçeden 11.741 TL harcama yapılmış, Şimdi görüŐtüđümüz 2022 bütçesinde ise yine sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliği için sadece 99 bin TL’lik bir artış var. Şimdi, bakıyorum yani bu tablo, bize Bakanlığın sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliği politikası için çalışmaları rafa kaldırdığını göstermiyor mu? Hem de iklim krizinin tam ortasındayken hem de enerji kaynak kullanımının hoyratça olduğu, yaşam alanlarımız yok olmaya yüz tutmuŐken. Bakanlık, kendisini sadece enerji üretiminden sorumlu göremez, bu üretim için koşullar oluŐturulurken, plan proje yaparken çevre ve yaşam alanlarının yok olmamasından, yurttaşların yaşam alanlarından ve sağlıklarından sorumludur ama bu rakamlar Bakanlığın bu konuda yeterince çalışma yapmadığının bir kanıtı. 11.741 TL harcama yapılmış haziran ayına kadar Sayın Bakan.

Türkiye genelinde, Şu noktaya temas etmek istiyorum: 60 tane JES var arkadaşlar, Sayın Bakanım, bunların 32 adedi Aydın bölgesinde. Gediz Havzası’nda ve Büyük Menderes Havzası’nda JES’lerden dolayı artık zeytin, incir ve üzüm üreticileri zor durumda. Biliyor musunuz Manisa’da, AlaŐehir’de o üzüm var ya, en güzel üzüm olan sultaniye üzümünün üzerine, bağın üzerine naylon örtülüyor. Neden biliyor musunuz? O asitli yağmur yağdığı zaman çatlatıyor. İncirlerde kalite sıkıntısına yol açıyor ve zeytinlik alanlar, birinci derece zeytinlik alanlar Şu anda parsel parsel peŐeŐ çekiliyor.

Şimdi, Aydın’da 30 adet yüzde 50’yi geçiyor. Aydın’da, üretim lisansı alan JES sayısı 2, önlisans alan JES sayısı ise 3. Buradan EPDK Başkanım Mustafa Yılmaz’a sesleniyorum: Şu bütçe konuşma metninde “yenilenebilir ve temiz enerji” adı altında JES’lerden niye bahsetmiyorsunuz? İŐinize geldiği zaman JES’lere ön lisans ve üretim lisansı verirken aynı kaynakta birden fazla JES prosesine izin veriyorsunuz, aynı anda çalışan firmalar kaynakları kurutuyor, kümülatif etki değerlendirmesi yapmıyorsunuz ve Aydın, Manisa, İzmir, Denizli’yi JES mezarlığı hâline getiriyorsunuz, çevre katliamı yapıyorsunuz; vatandaşın toprağını, suyunu, havasını kirletiyorsunuz, bu konuda gerekli çalıŐmayı yapmadan “Verdim, gitti.” diyorsunuz.

Bakınız, JES’ler -daha önce dile getirdiğimiz gibi- Aydın’ın her alanını, havasını, suyunu, toprağını, yurtttaŐların sağlığını olumsuz etkiliyor; memleketim Aydın da çürük yumurta kokuyor. Sayın Bakan, siz gerçekçi davrandınız. Ne biliyor musunuz? İki yıl vermiş olduğum soru önergesine JES’lerin hidrojen sülfür kokusu olan çürük yumurta kokusunun karakteristik bir gösterge olduğunu söylediniz ama ilginçtir Sayın Bakan, JES’ler var ya, JES üreticileri “Kokuyu engellemeye yönelik filtrasyon çalışmalarını daha yeni yapıyoruz.” diyor. Yıllardan beri bu koku, hidrojen sülfür, milletin sağlığını ortadan kaldırıyor Sayın Bakan.

Son olarak, Germencik ilçesinde, yer altı sularının tükenmesi nedeniyle çökmeler başladı, obruk tehlikesi başladı. Bunun nedeni JES'ler ve bir haftadan beri çökmeler var 1 kilometre boyunca. Defalarca dile getirmemize rağmen JES'lerin yok ettiği hayatlar için Bakanlık bu konuda bir şey yapmıyor, plansızca devam ediyor.

Bizler Cumhuriyet Halk Partisi olarak, jeotermal enerji santrallerinin (JES) çevresel etkileri konusunda bir komisyon raporu hazırladık. Sayın Bakan, bunu size veriyorum, lütfen inceleyin; JES'lerin havayı, toprağı, suyu nasıl kirlettiğini, bilimsel anlamda çıkardığımız raporu inceleyin ki vatandaşların hayatları, yaşamları, çevre, doğa ve tarım açısından bazı önlemler almaya başlarsınız diye diyorum.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Abdurrahman Tutdere, buyurun.

Süreniz beş dakikadır Sayın Tutdere.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, Anadolu'daki gerçekliği ben size ifade edeyim. Şu anda zamlar nedeniyle, özellikle sizin Bakanlığınızın ilgi alanına, görev alanına giren konularda; doğal gaz, elektrik başta olmak üzere her konuda milletin canı yanıyor.

Sabahtan beri görüşmelerini yapmış olduğumuz bütçede, şu an evine tüp alamayan annelere, aracına motorin alamayan asgari ücretliye, elektrik faturasını ödeyemeyen emekliye, doğal gaz zamları nedeniyle evinin peteklerini bir bir kapatan fakir fukaraya, elektrik borcunu ödeyemediği için millî geliri, serveti, ürünü tarlada kuruyan çiftçiye, kış şartlarında kömür alamayan garibana, yoksula gerçekten pay var mı? Biz bunu merak ediyoruz, milletimiz de merak ediyor, milletin gözü bu soruların cevabında. Bizim yapmış olduğumuz gözlemlerde -sabahtan beri sizi dinledik- bunlara bir payın olmadığını üzümlere görmekteyiz.

Sayın Bakan, bunun yanında, bir de seçim bölgemle ilgili birkaç şeyi belirtmek istiyorum. Özellikle Adıyaman; bakır, petrol ve mermer başta olmak üzere yer altı ve yer üstü zenginlikleriyle gerçekten Anadolu'muzun en güzel kentlerinden biri. Atatürk Barajı'na ev sahipliği yapıyoruz, tarımda kullanılan elektrikte destek alamıyoruz. Sayın Bakan, komşu ilimiz Urfa ve ötesindeki Güneydoğu illeri destek alıyor, Adıyaman tarımsal sulamadaki desteği alamıyor. Bunun sebebi ne, neden Adıyaman'a ayrımcılık yapıyorsunuz? Biz Atatürk Barajı'na, Türkiye'de elektrik üreten en büyük baraja büyük fedakârlıklar yaptık; ilçelerimizi verdik, köylerimizi verdik, arazilerimizi verdik. Çiftçilerimiz aynen şunu söylüyor: "Neden biz bundan faydalanamıyoruz?" Sayın Bakan, Adıyaman'ı, tarımda kullanılan elektrikte desteklenen iller arasına almayı düşünüyor musunuz?

Sayın Bakan, bunun dışında, bizim Adıyaman, Türkiye'de son zamanlarda özellikle bakır madeni konusunda da çok ciddi üretimin yapıldığı iller arasında. Ancak Adıyaman'da üretilen bakır, Adıyaman'da işletilmeden, direkt araçlarla Samsun'a götürülüyor. Adıyamanlı hemşehrilerimiz, bütün Adıyamanlılar artık Adıyaman'da çıkarılan yer altı kaynaklarının Adıyaman'da işlenmesini sağlayacak işletmelerin de bir an evvel açılmasını ve burada istihdam yaratacak şekilde bir çalışma yapılmasını da bekliyor. Bu konuda da sizlerden çalışma bekliyoruz.

Sayın Bakan, özellikle Türkiye'deki ve Anadolu'daki en önemli sorunlardan bir tanesine dikkatinizi çekmek istiyorum. Şu an Doğu'da, Güneydoğu'da ve Anadolu'nun birçok kentinde, özellikle köylerde içme suyu kuyulardan sağlanıyor. Elektrik faturalarının yüksekliği nedeniyle artık köydekiler, köyde yaşayan yurttaşlarımız suyun tonunu İstanbul'dan, Ankara'dan daha pahalıya içiyorlar ve çoğu köy yerinde muhtarlarımız elektrik faturalarını toplayamadığı için yazın ortasında susuz kaldılar ve ciddi hastalıklarla karşı karşıya kaldılar. Bu konuda ciddi bir sorun var. Aslında içme suyunda kullanılan elektriğin de mutlaka desteklenmesi ve bu konuda gerekli tedbirlerin de alınması gerekiyor.

Sayın Bakan, yine, ilimle ilgili şunu da ifade etmek istiyorum: Mermer ocakları konusunda Adıyaman çok önemli bir üretim merkezi ama mermer ocaklarındaki işlah konusunda Bakanlığınızın ciddi denetimi yok ve şu anda çok ciddi problemler yaşıyor Adıyaman'daki yurttaşlarımız, maden ocaklarına yakın olan, mermer ocaklarına yakın olan köylülerimiz. Denetim olmadığı için her yıl mutlaka iş kazalarından gençlerimiz vefat ediyor. Tedbir olmadığı için bu gençlerimizin aileleri, çocukları öksüz kalıyor ve bu konuda da Bakanlığınızın gerekli tedbirleri almasını biz de bekliyoruz, bütün Adıyamanlı hemşehrilerimiz de bekliyor.

Sayın Bakan, yüksek elektrik faturalarından dolayı şu anda esnaflarımızın, köylülerimizin ve bütün yurttaşlarımızın kimisi iş yerindeki ampulleri söndürüyor, kimisi evindeki petekleri kapatıyor. Vatandaşlar bu konuda iktidardan çözüm bekliyor ancak öyle anlaşılıyor ki sizin bu konuda çözüm üretecek bir planınız yok ama vatandaş şunu da söylüyor: Biz şu anda hayat pahalılığından, zamlardan dolayı ampulleri burada söndürüyoruz, inşallah vakti geldiğinde, sandıkta da ampulleri söndüreceğiz." Bundan da haberiniz olsun, Anadolu'da vatandaşın böyle bir teklifi de var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz Sayın Tutdere.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Ben teşekkür ediyorum Başkanım, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, Komisyonumuzun üyesi olmayıp teşrif eden vekillerimizden son sözü Tacettin Bayır Bey'e vereceğim. Daha sonra Komisyon üyesi 2 arkadaşımızın talebi var -Sayın Garo Paylan ve Sayın Bülent Kuşoğlu- yeni bir talep olmazsa onlara da söz verip müzakereleri tamamlamış olacağız.

Şimdi, Sayın Tacettin Bayır'a söz veriyorum.

Buyurun lütfen, süreniz beş dakika.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım; öncelikle şunu ifade etmeliyim: Konuşmaların içerisinde 2 arkadaşımız bir konuyu üstünden geçti, bunu biraz derinleştirmek istiyorum önemsedğim için. Özellikle 2020 kesin hesabına göre ve Sayıştay raporlarına göre, 2020 yılı ve öncesinde Doğal Gaz Piyasası Kanunu uyarınca kesilen 4 milyon 228 bin liralık cezanın sadece ve sadece 84.103 lirası tahsil edilebilmiş, 4 milyon 143 bin lirası tahsil edilememiştir. Yine, Petrol Piyasası Kanunu uyarınca kesilen yaklaşık 2 milyar 283 milyon liralık cezanın ise sadece 20 milyon 776 bin lirası tahsil edilebilmiş. Tahakkuk edildiği hâlde tahsil edilemeyen ceza tutarı 2 milyar 258 milyon olmuştur. Sıvılaştırılmış petrol gazı piyasasında kesilen 237 milyon 260 bin lira cezanın sadece 3 milyon 776 bin lirası tahsil edilmiş, 233 milyon 428 bin lirası ceza tahsil edilmeden 2021'e devredilmiştir. Sadece bu 3 piyasada tahakkuk etmiş 2 milyar 491 milyon 642 bin lira cezanın 24 milyon 636 bin lirası tahsil edilebilmiştir. Acaba bu konuda bir af çıkarıldı da bizim haberimiz mi yoktur? Bu cezalar niye tahsil edilememiştir?

Sayın Bakanım, sormak istiyorum: Kendi özel bir işletmeniz olsaydı, gelirinizin on yıllık kısmından vazgeçer miydiniz? Söz konusu tahsil edilemeyen cezaların tutarı, neredeyse Bakanlığınızın on yıllık gelirine eş değer. Eğer bunlar zamanında tahsil edilemezse zaman aşımına uğrayacağından paralar

tahsil edilemeyecek duruma gelecektir. Ticaretle uğraşan birisi olarak, buna ticarete batak diyoruz. Şimdi sormam gerekiyor. Bir taraftan kayıp kaçak, diğer taraftan batak nasıl yüzecek bu Bakanlığın gemisi? Yani burada Sayıştay raporlarında da bu sorunlar her yıl anılmakta ancak vergi daireleriyle ilgili üst kurullar arasındaki tahakkuk ve tahsilat sorununu çözecek somut adım sürekli geciktirilmektedir. Geçen yıllardaki 2017, 2018, 2019 raporlarında EPDK'nin doğal gaz, petrol, elektrik, sıvılaştırılmış petrol alanındaki firmalara kestiği cezaların tahsilini takip etmemesi, Maliyeyle eş güdümlü bir tahsilat takip sistemi kurmaması sorunu için 2020 raporunda ilk adımların atıldığı belirtilmişti ancak tahsilat hâlâ ortada yoktur. Dört yıl içinde atılan tek adım, alacakların tahsili için Maliye ve EPDK arasında bir protokol taslağı ve teknik tasarımın yapılmasıdır. Ancak bu alacaklar arasında zaman aşımına uğrayanlar vardır. Bu sorularımın yanıtlanmasını rica ediyorum. Bütçenin de ülkemize, vatanımıza hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Vakti verimli kullanımınız için de ayrıca teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Paylan'a söz vereceğim ama önce bir açıklama yapmak istiyorum: Bir talebi olmuştu, bir video gösterme hususunda. Onunla ilgili değerlendirmemi aktarmak istiyorum.

Daha önce Sayın Kuşoğlu -biliyorsunuz- bütçenin geneli üzerinde konuşurken bir PowerPoint sunum kullanmıştı, video değil de PowerPoint sunum kullanmıştı. Sözlü olarak görüşlerini ifade ederken PowerPoint'i destekleyici bir görsel materyal olarak kullanmıştı. Burada da bir problem görmüyorum ben doğrusu. Aynı uygulamayı siz veya bir başka arkadaşımız da...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkanım, çok kısa bir şey...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamamlayayım isterseniz.

Siz veya bir başka arkadaşımız da yapabilir. Ne farkı var diye soracak olursanız, benim gördüğüm şöyle bir farkı var: Bir tanesi destekleyici bir materyal, görsel; diğeri ise ikame edici bir materyal.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Neyi ikame ediyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani sizin konuşmanızı ikame edici. Destekleyici değil, ikame edici. Burada siz halkı temsil ediyorsunuz, seçilmiş bütün üyelerimiz için söylüyorum. Halkın seçilmiş meşru temsilcileri olarak halkın talep ve beklentilerini en güzel şekilde, en etkili şekilde aktaracağınıza inanıyorum. Dolayısıyla bu video konusuna olumlu bakmadığımı ama diğer türlü bir konuşmanız sırasında destekleyici bir materyal de PowerPoint gibi kullanacaksınız o tabii ki sizin takdiriniz diye ifade etmek istiyorum.

Buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, şöyle bir durum var: Ben kısa bir videoda vatandaşın bir çağrısını söyleyeceğim Sayın Bakanımıza.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İşte onu siz en güzel şekilde ifade edebilirsiniz, halkı temsil etmek üzere buradasınız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır ama vatandaşımızın... Doğru ama çok kısa bir videoyla destekleyeceğim...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi temsili demokrasinin teorik sınırları olabilir, sorunları olabilir ama onları tartışacak durumda değiliz. Dolayısıyla burada siz halk adına, halkı temsil eden bir vekil olarak bunu ortaya koyabilirsiniz. Konuşmaları ikame edici materyallerin ben doğru olmadığını düşünüyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkanım, ben çok kısa bir videoyla halkın sesini... Bunda bir şey yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Benim tutumum bu, farklı düşünebilirsiniz elbette.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ne yapacaksınız, engelleyecek misiniz onu söyleyin? Yani şimdi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tabii tabii, ben müsaade etmeyeceğim. PowerPoint olursa tabii ki kullanabilirsiniz.

Şimdi konuşmanızı yapmak üzere söz veriyorum.

On dakika süreniz vardır, buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, işte, böyle maalesef yasakçı, halkın sesini buraya yansıtmayan uygulamalar yaptığımız için bu bütçe halkın bütçesi değil, sarayın bütçesi oluyor maalesef.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz halkın sesi olmadığınızı mı söylüyorsunuz?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Elbette halkın sesiyiz ama halkın sesini buraya ulaştırılmı istiyoruz. Ya, kısa bir videoda halkın bir isyanı var, elektrik faturalarıyla, doğal gaz faturalarıyla ilgili bir isyanı var bunu burada... Sayın Bakanımız -bilmiyorum, belki halkla bu kadar iç içe değil- hani halkın sesini duysun diye... Bu doğal gaz zamlarının, elektrik zamlarının halkta nelere yol açtığını, halkın doğal gazını yakamadığını, battaniye altında bulunduğunu, çığılığını duyması için otuz saniyelik bir videoda gösterecektim. Ama sonuç olarak bak ne diyor halkımız: “Soba yakmamak için sokaklarda geziyorum.” Acaba Sayın Bakanımız halkın sesini duyuyor mu? Soba yakmamak için sokaklarda gezen halkımızın sesini duyuyor mu? Battaniye altında kalan, doğal gazını, sobasını yakamayan insanlarımızın sesini duyuyor mu? Duymuyor. Duymadığını nereden biliyoruz? Bakın, sunumundan biliyoruz. Bu sunumunda insan yok, yurttaş yok, doğa yok, ekoloji yok. Ne var? Şirketler var, kâr hırsı var, vahşi kapitalizm var, şirketlerin çıkarı var. Halkın çıkarı yok, toplumun çıkarı yok, doğanın çıkarı yok. Belki halkımızın sesini duyup da vicdana gelirdi Sayın Bakanımız bu anlamda. 2 bin lira emekli maaşı alan bir kişinin, bin lirayla nasıl faturalarını ödeyeceği konusunda bir cevap olurdu. Değerli arkadaşlar, “enerji adaleti” diye bir şey var bakın. “Sosyal bir devletiz.” diyoruz. Sosyal bir devletin görevi nedir? Tüm yurttaşlarını güvence altına almasıdır. Şimdi, diyor ki Sayın Bakanımız: “Ben herkese doğal gaz sağlıyorum hem de Avrupa’nın en ucuzunu sağlıyorum.” Peki, sorarım Sayın Bakanımıza: Avrupa’da 4 bin euro alan bir işçi ile Türkiye’de 250 euroya talim eden bir işçiyi nasıl aynı kefeye koyuyorsunuz ya, nasıl aynı kefeye koyuyorsunuz? 3 bin lira maaş alan bir kişi bin lira faturasını nasıl ödesin? Avrupa’da çalışan bir emekçinin sonuç olarak faturası gelirinin yüzde 5’ini oluşturmazken burada faturalar yurttaşlarımızın gelirinin üçte 1’ini oluşturuyor; bu, aynı durum mu arkadaşlar? Değil. Bu işin bir sosyal boyutu yok mu? Maalesef yok sizin sunumunuzda, bir sosyal boyutu yok. Bir devletin yapması gereken, yurttaşlarımızın enerji güvenliğini sağlamaktır; su güvenliğini, doğal gaz güvenliğini, yakıt güvenliğini, elektrik güvenliğini sağlamaktır. “Efendim, ne var, ben sağlıyorum.” diyorsunuz. Ya, Allah’ımızı severseniz, doğal gaz konusunda -bu kış özellikle bir kara kış geçireceğiz- “Acaba yurttaşlarımız 700 lira, bin lira gelecek faturaları nasıl ödeyecek?” diye düşünen var mı burada? Biz düşünüyoruz, bunun için de önerge vereceğiz. Tüm yurttaşlarımızın ihtiyaç sınırına kadar doğal gazını ücretsiz sağlayabilir bu devlet, iddiayla söylüyorum, yeter ki tercihlerini değiştirsin; tercihleri 5 tane yandaş şirketten yana değil, halktan yana kullanırsak bunları sağlayabiliriz. Tüm yurttaşlarımızın elektriğini ücretsiz sağlayabiliriz ihtiyaç sınırına kadar, böylece tasarrufu da sağlarız biliyor musunuz. Eğer bir sınır sağlarsak, üstünü de artan oranlı olarak bir tarife ortaya koysak ne olur biliyor musunuz?

Yüksek harcama yapanlardan daha yüksek tarifelerle para alırsız, zenginden yana para almış oluruz, yoksul yurttaşlarımıza da ücretsiz elektrik, ücretsiz doğal gaz sağlamış oluruz ama böyle bir vizyon bu belgede yok maalesef Sayın Başkan.

Bu belgede başka ne yok? Doğa yok, ekoloji yok. Sayın Bakan, 4'üncü kez bütçe sunuyorsunuz, biliyorsunuz değil mi, artık tecrübeli bir Bakansınız. İlk bütçenizde de sizi eleştirmiştim, 4'üncüsünde de aynı şekilde eleştireceğim; hiçbir değişiklik yok. Vizyon yok bu belgede, dünyanın enerji konusunda nereye gittiğini anlayan herhangi bir ifade yok. Dünya yeşil ekonomiye gidiyor, yeşil devrime gidiyor, sizin bunu anladığınızı ifade eden herhangi bir ifade dahi maalesef burada yok. Bakın, Türkiye'miz olarak biz sanayi devrimini kaçırmış bir ülkeyiz, sanayi devriminde nal topladık arkadaşlar; dünya koşarken biz sanayi devriminde nal topladık. Teknoloji devriminde nal topladık; dünya teknoloji devriminde koştu, biz nal topladık. Bu yüzden iPhone kullanıyoruz, başkalarının ürettiği telefonları kullanıyoruz, başkalarının ürettiği malları kullandık cari açıklar verdik. Şimdi dünya yeşil devrimi konuşuyor arkadaşlar, dünya yeşil devrimi konuşuyor; Allah'ınızı severseniz, Enerji Bakanlığımızın yeşil devrimi anladığına dair bir ifade bu sunumunda gördünüz mü ya, bir vizyon belgesi gördünüz mü? "Paris İklim Anlaşması onaylansın." diye yıllardır söylüyoruz, dilimizde tüy bitti, nihayet Meclisimiz onayladı. Enerji Bakanlığımızın, Paris İklim Anlaşması'yla ilgili hiçbir yol haritasının olmadığını bu belgede gördük; referans veriyor ama ne yapacağına dair hiçbir şey yok. Hâlâ kömürle ilgili "Yerli kömürü kullanmaya devam edeceğiz..." Hâlâ termik santral inşaatları yapıyor, hâlâ nükleer santral inşaatları yapıyor. Ne pahasına yapıyor? 12,35 sente Ruslara 40 milyar, 50 milyar dolar para göndereceğiz, bunun için, bir diyet ödemek için nükleer santral inşaatı yapılıyor. Tüyü bitmemiş yetim 50 milyar dolar Ruslara para ödeyecek, yirmi yıl boyunca değerli arkadaşlar. Peki, değerli arkadaşlar, şunu söyleyeyim: Siyasi bir bedel ödüyoruz ama kimden ödeyeceğiz? Halkımızın ekmeğinden, sofrasından keserek ödeyeceğiz. Maraş'a yeni bir termik santral kuruluyor, pek çok yerde termik santral inşaatları devam ediyor; hani yeşil ekonomi, nerede? Ya, Maraş'taki insanların, Yatağan'daki insanların, yurttaşlarımızın, Muğla Yatağan'daki yurttaşlarımızın kanser oranlarının ne kadar yüksek olduğunu biliyor musunuz? Bununla ilgili bir adım atma, orta vadeli "Üç beş yıla kadar bunlarla ilgili şu adımları atacağız." diye bir vizyon belgesi var mı? Maalesef yok değerli arkadaşlar.

Araştırma geliştirme değerli arkadaşlar, araştırma geliştirme, bakın. Sayın Bakan, biz niye 700 milyar dolarlık bir ekonomiyiz biliyor musunuz -bunun baş müsebbiplerinden birisi de siz ve bürokrasiniz-niye? 2 trilyon dolarlık bir ekonomi hayal ediyorduk, yeşil ekonomiyle ilgili herhangi bir vizyonunuz yok, dünyanın gittiği yerle ilgili herhangi bir vizyonunuz yok, 700 milyar dolara talim ediyoruz. 250 euroya işçi çalıştırıyoruz, siz ucuz enerji verdiğinizizi iddia ediyorsunuz ve bu enerjiyle, bu emekle, emek sömürsüyle, doğa sömürsüyle enerjiyi kömürden üretiyorsunuz, halkımızı zehirliyorsunuz, 250 euroya işçilerimiz emek sömürsüyle çalışıyor ve Avrupa'ya ucuz mal üretmeye çalışıyoruz. Oysa biz de 2.500 euro, 3 bin euro maaş verebiliriz işçilerimize. Biz de kömür yerine yenilenebilir enerjilerle ürün üretip karbon sıfır olarak karbon vergisi ödememe şartlarıyla mal üretebilirdik ama böyle bir vizyon yok ki. Araştırma geliştirmeye herhangi bir yatırımınız var mı Allah'ınızı severseniz ya? Dünya nereye gidiyor? Efendim, Tesla bir arabayı bin kilometre götüren pil üretti. Siz kaç kilometre götüreceksiniz? Hani araştırma geliştirme yatırımları? Bak, yerli araba üretilecek, kaç kilometre götürecektir? Bununla ilgili biz de 2 bin kilometre götüren pil üretecek AR-GE'ye yatırım yapsak, şu telefonları bir hafta çalıştıracak pili biz bulsak da dünyada öne geçsek, yüzbinlerce yurttaşımıza katma değer sağlasak, refah sağlasak ne olur? Bununla ilgili bir vizyon var mı? Yok. Dünya neyi konuşuyor biliyor musunuz, böyle bir şey gördünüz mü? Kendi enerjisini üreten binaları konuşuyor. Sıfır, karbon sıfır binaları konuşuyor. Böyle bir vizyon var mı? Yok. Kendi cephesiyle enerjiyi üreten, kendi suyunu kendi kendine arıtan, yeniden kullanıma sokan binaları konuşuyor. Enerji artık yerinde üretiliyor,

yerinde. Mersin’de yüz bilmem kaç kilovat enerji üretip de İstanbul’a taşırken kaybettirmek değil, kendi çatısında enerji üretmeyi konuşuyor; fabrikaların kendi yanında rüzgar türbini olacak, kendi çatısında enerji üretilecek, bunu konuşuyor; böyle kayıp kaçak olmaz ki. Ama sizin anlayışınızda “Ben termik santral kurarım, efendim, insanımızı zehirlerim, o termik santralin ürettiği elektriği başka yere taşırım ve bu çerçevede insanımızı zehirlerim.” diye bakıyorsunuz. Ya, böyle bir vizyonunuz yoksa biz orta gelir tuzağına mahkûmuz arkadaşlar, orta teknoloji tuzağına mahkûmuz. Yeşil devrimi, yeşil ekonomiyi anlamayan bir Enerji Bakanıyla biz hiçbir yere gidemeyiz değerli arkadaşlar. Bir vizyon belgesi ortada yok.

Bu bütçeye onay vermeyin değerli arkadaşlar. Bakın, bu bütçeye onay verdiğiniz sürece Türkiye’de işçiler 250 euroya çalışmaya devam edecek, Maraş’ta, Yatağan’da ve Türkiye’nin pek çok yerinde termik santrallerden yurttaşlarımız zehirlenip kanser olmaya devam edecek. Niye? Bu Enerji Bakanının ve enerji bürokrasinin böyle bir vizyonu olmadığı için. O açıdan bu bütçeyi değiştirelim değerli arkadaşlar.

Bakın, en temiz enerji nedir? Tasarruf edilen enerjidir. Şurada bir iki cümle geçiyor tasarrufla ilgili ama nasıl olduğuyla ilgili hiçbir şey yok. Ya, binalarla ilgili enerji kimlik kartları var. Kaç tane binamızın enerji kimlik kartı var? Binalar kısmen mantolanıyor. Ya, şunu deseniz, “Ben 2028 yılına kadar Türkiye’deki bütün binaların mantolanmasıyla ilgili bir hedef koydum. Bütün binaların enerji kartlarını sıfırlayacağım diye bir hedef koydum.” diyebilseyiz ne âlâ olurdu ama böyle bir şey yok.

Sayın Başkan, size bugünle ilgili bir örnek vereyim. Sayın Cumhurbaşkanı bugün Glasgow’daki İklim Değişikliği Konferansı’na gidecekti değil mi Sayın Bakan? Ama gitmedi. Niye gitmedi biliyor musunuz sayın arkadaşlar? Çünkü Sayın Cumhurbaşkanı 85 tane arabasıyla Glasgow’a gitmek istiyormuş yani kargo uçakları Roma’ya 85 tane araba taşımış, dünyamızı kirletmişler, oradan 85 tane arabayı alıp İngiltere’nin Glasgow’una taşıyacaktı ve İngiltere, İskoçya buna “Hayır.” demiş, bu yüzden gitmemiş. Ve ne diyor biliyor musunuz Sayın Cumhurbaşkanı? “İtibar, bu ülkenin itibarıdır.” diyor. Aynı ülkede, Sayın Cumhurbaşkanı New York’a gitmişti Birleşmiş Milletler Zirvesi’ne; ne olmuştu biliyor musunuz arkadaşlar? Sayın Cumhurbaşkanı 85 tane arabayı Türkiye’den oraya taşırken, Türkenin açılışına, bir baktık, İngiltere Başbakanı Boris Johnson yürüyerek geçiyor, yürüyerek.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz tamamlandı.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İşte, biz bu yüzden nal topluyoruz Sayın Bakan. Sayın Cumhurbaşkanı da 1 arabayla oraya gitse, İklim Zirvesi’ne veya hiçbir araba taşımasa, oradan kiraladığı bir arabaya binse, iklimle ilgili anlasa... Ama siz bunu yapmıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın, dışarıda pek çok lüks araba var. Bütün bürokrasi lüks araba kullanıyor. 100 kilometrede 20 litre yakan arabalar kullanıyorsunuz oysa 100 kilometrede 20 litre yakan arabadan vazgeçtiğinizi siz gösterseniz, bürokrasiniz gösterse, bütün devlete de bunu önermeniz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – ...o zaman belki karbon sıfır bir ülkeye doğru yürütebiliriz ama böyle bir vizyon yok. “Efendim, ben dünyayı kirletirim, madeni istediğim gibi çıkarırım, efendim, kömürden de enerji üretirim, bu ülkenin de ekolojisini yok ederim, halkımı da yoksulluğa mahkûm ederim.” diyorsanız bu bütçeye onay verilmez değerli arkadaşlar.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Mustafa Kalaycı... Sonra Bülent Bey'e geleyim.

Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Mustafa Kalaycı.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Garo Bey İngiliz Başbakanı yürüyordu diye örnek verdi. O seyahatte ben de vardım Garo Bey yani bazı konularda insafılı olalım. Sayın Cumhurbaşkanımız da yürüyerek gidiyordu orada, herkes yürüyerek gidiyordu, trafik kapalı yani New York polisi o bölgede tümüyle trafiği durdurmuş; bütün devlet başkanları, bütün hükümet başkanları yürüyerek gidiyordu, herkes yürüyerek gidiyordu, herkes yürüyerek gidiyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yok, konvoyla geldi.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yok, seyahatte ben oradaydım, Sayın Cumhurbaşkanımızın yanındaydım yani Cumhurbaşkanımız da Birleşmiş Milletlere yürüyerek gitti, başka devlet başkanları da.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Glasgow'a gitti mesela.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yani onu bilemem. Öbür dediğin doğru değil yani şahitlik ettiğim için söylüyorum.

Teşekkür ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Orada özür dilemen lazım yalnız bak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ederim.

Sayın Salih Cora, buyurun.

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Bakanım, çok kıymetli Bakan Yardımcılarımız, değerli Komisyon Başkanım, Komisyon üyelerimiz, değerli bürokratlar, basınımızın güzide temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın bütçesinin öncelikle hayırlara vesile olmasını diliyorum ve çok şükür ki yine AK PARTİ iktidarları döneminde enerji alanında büyük bir değişim ve dönüşüme imza attık ve bunu da yine Bakanımızın önderliğinde, Cumhurbaşkanımızın liderliğinde devam ettirmekteyiz. Enerjide dışa bağımlılığı azaltmak için “Bağımsız Enerji, Güçlü Türkiye” sloganıyla, mottosuyla birçok projeyi hayata geçirdik, özellikle enerji arzında çeşitliliği artırdık. Burada çok farklı eleştiriler söz konusu oldu ama biz hem biyoenerji santralinde, güneş enerji santralinde, rüzgâr enerji santralinde, nükleer enerji santralinde, hidroelektrik santralinde, birçok alanda Türkiye’de yenilenebilir enerjinin kaynak çeşitliliğini artırdık; bu, ülkemiz için önemli bir kazanımdır. Daha önceden esamesi bile okunmayan birçok alanda, özellikle güneş enerji santralinde ciddi derecede oranlara ulaşılmış durumdayız.

Ülkemizin sanayisi, ekonomisi, nüfusu her geçen gün büyümektedir, bununla beraber enerji talebi de artmaktadır. Biz de AK PARTİ olarak daha çok yerli ve yenilenebilir enerji politikası üzerinde çalışmalarımızı gerçekleştirmeye devam ediyoruz. Son on dokuz yılda elektrik ve doğal gaz erişilebilirlikte cumhuriyet tarihinin rekorlarını kırmaktayız. Örnek verecek olursak 2002 yılında doğal gaz abone sayısı 1 milyon 300 bin civarındayken şu anda 17 milyon civarındadır, 17 milyon kişi doğal gaz abonedir ve 2000’li yıllarda ülkemizin sadece 5 ilinde doğal gaz varken şu anda 81 ilimizde, 604 ilçemizde ve 171 organize sanayi bölgesinde doğal gaz erişimi sağlanmış durumdadır. Aynı şekilde

iktidara geldiğimizde 1.300 megavat olan RES kurulu gücümüz de ağustosta 10 bin megavatı aşmış durumdadır. Türkiye'nin rüzgârını, özellikle enerjideki bu oluşan rüzgârı yerli teknoloji öncülüğünde estirmeye devam ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, şunu da ifade etmek isterim, eklemek isterim: 25 Ekim pazartesi günü, 174 bin megavat rüzgârdan sağlanan elektrik üretiminde tüm zamanların günlük elektrik üretim rekorunu kırdık. Aynı gün rüzgârdan günlük elektrik oranı yüzde 20,2'ye ulaşarak yenilenebilir enerji içerisinde en yüksek paya ulaştı.

Hidroelektrik kapasitesinde de ilk on ülke arasında yer almaktayız. Ayrıca sadece bu yılın ilk altı ayında da ham petrol üretimimiz geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon varil arttı.

Bir başka husus: Dünyada borda pazar lideri konumundayız. Dünya bor pazarının yüzde 57'sine hâkim durumdayız. Hep şu söyleniyordu: "Türkiye kaynakları zengin bir ülkedir, Türkiye kendine yeter bir ülkedir." Ama ne zaman ki bunları yönetmeye başladık, bu kaynakları ekonomiye kazandırmaya başladık, bu sefer de farklı iddialarla beraber önü kesilmeye çalışılmaktadır, biz bunların farkındayız.

Madende ihracatımız bu yılın ilk dokuz ayında 4,38 milyar dolara ulaştı. Geçen seneye kıyasla yüzde 48'lik bir artış sağlandı. 2023 yılının Mayıs ayında Akkuyu Nükleer Santralinin ilk reaktörünün açılışını da yaptığımızda Türkiye'nin yıllık elektrik talebinin yüzde 10'u bu tesisten karşılanacaktır.

Kıymetli arkadaşlar, biliyorsunuz ki bu gelişmelerin hepsinin yanında cumhuriyet tarihimizin en büyük olaylarından birisi -bana göre- Karadeniz'deki gaz keşfidir. Geçen yılki sunumda Sayın Bakanımız bundan çok detaylı bir şekilde bahsetti, bu yıl çok detaylı anlatmadı ama esasında her zaman, her yerde, her toplantıda, her bu mevzu olduğunda anlatmamız gereken bir olaydır. Bu alandaki, enerjideki dışa bağımlılığın tamamen ortadan kalkması, doğal gaz keşfinin ekonomiye kazandırılmasıyla mümkündür. Şu anda Türkiye'nin Karadeniz'de açıkladığı rezerv Amasra-1 kuyusundaki 135 milyar metreküp doğal gazla birlikte 540 milyar metreküp doğal gaza ulaşmıştır. Bu rezerv, doğal gaz ihtiyacımızın 12 yıllık talebine eş değer durumdadır. Sayın Cumhurbaşkanımızın ifade ettiği gibi "Her arayan bulamaz ama bulanlar hep arayanlardır." şiarıyla biz, milletimiz için enerji kaynaklarımızı aramaya devam ediyoruz, buluyoruz ve çıkarıyoruz, ekonomimize de kazandırmaya gayret ediyoruz. İnşallah, 2023 yılında ilk gaz akışını sağlayacağız.

Türkiye, enerji konusunda bir üst lige çıkarak kendi potansiyelini, kendi kabiliyetini tüm dünyaya ispatlamıştır. Bu gelişmeler bizim tam bağımsız enerji politikamızın neticesinde gerçekleşmiştir, hepsinde büyük emekler vardır; o sondaj gemilerinin yerli ve millî olmasından, ısrarla aranmasından, mühendislerimizin orada çalıştırılmasından... Özellikle hem Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürüne hem Enerji Bakanımıza, önceki dönem Enerji Bakanımız Berat Albayrak Bey'e ve Cumhurbaşkanımıza hassaten minnetlerimizi sunuyoruz, teşekkür ediyoruz.

Enerji konusu şu an dünyanın gündemindedir. Dünyadaki savaşların birçoğunun çıkış sebebi enerjiden kaynaklanmaktadır. Bizi şu an, Doğu Akdeniz'de istemeyenlerin, Kıbrıs'ta istemeyenlerin, Karabağ'da istemeyenlerin, Suriye'de istemeyenlerin asıl gayesi Türkiye'nin enerjide dışa bağımlı kalmasını istemelerinden kaynaklanmaktadır ama ne kadar uğraşırlarsa uğraşınlar Cumhurbaşkanımız, liderimiz Recep Tayyip Erdoğan önderliğinde enerjide tam bağımsız bir ülke konumuna geleceğiz.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Kim istemiyor?

SALİH CORA (Trabzon) – Değerli arkadaşlar, Avrupa'da doğal gaz fiyatlarında son bir yılda 5 kata varan ciddi bir yükseliş yaşanmaktadır.

İstemediğinizi son tezkere oylamasında gördük. Nasıl bir yaklaşım içerisinde olduğunuzu hep beraber fark ettik.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Ne alakası var?

SALİH CORA (Trabzon) – Siz, orada, Türkiye'nin terörle mücadelesini sınırların ötesinde değil, sınırların içerisinde yapmasını istiyorsunuz. Orada Rusya olsun, Amerika olsun, İran olsun ama Türkiye olmasın diyorsunuz.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Yabancı askerlerin ne işi var?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yabancı askerlerin ne işi var?

SALİH CORA (Trabzon) – Sizin yaklaşımınızı çok iyi biliyoruz. Allah selametinizi versin, Allah yardımcınız olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyelim, lütfen.

SALİH CORA (Trabzon) – Değerli arkadaşlar, hepimizin malumudur, dünya genelinde doğal gaz fiyatları geçen yılın aynı dönemine göre dolar bazında yüzde 89 oranında artış göstermiştir, ithal kömürün tonu 2000 yılında 50 dolar iken 4 katının üzerinde bir artışla 2021 ekim ayında 270 doları görmüştür, aynı şekilde petrolün varil fiyatı 83 dolara çıkmıştır. Biz, iktidar olarak doğal gaz fiyat artışlarının ve akaryakıt fiyat artışlarının bir kısmını bütçeden karşılayarak vatandaşlarımıza son derece sınırlı bir artış miktarını yansıtmaya çalışmaktayız. Bütçeden bunu sübvansede etmeye gayret ediyoruz. Örneğin, fiyatlar reel olarak Bulgaristan'da yüzde 56,7, Yunanistan'da yüzde 54, Fransa'da yüzde 24,2, avro bölgesinde ise yüzde 11,2 yükseliş göstermiştir. Ülkemiz elektrik fiyatları Avrupa ülkelerinin elektrik fiyatlarının hâlen oldukça altında seyretmektedir. 2021 yılı ilk 9 ayı itibarıyla ülkemiz elektrik fiyat ortalaması megavatsaat başına 41 euro olup Almanya, Fransa ve İtalya'ya göre 30–40 euro daha düşük seviyede gitmektedir. Bilmenizi isterim ki sadece akaryakıttan 2021 yılında toplam 52 milyar TL'lik vergiden feragat ettik. Küresel enerji piyasalarındaki bu anormal artışları vatandaşımıza yansıtmamaya çalışıyoruz, bundan sonra da küresel eğilimlerin milletimize etkisini en asgari düzeyde tutmak için gayret göstereceğiz. Avrupa'da enerji fiyatlarının 5 kata kadar arttığı dönemde biz her türlü fedakârlığı yaptık, yapmaya devam edeceğiz.

Değerli Bakanım, özellikle –son olarak ifade etmek istiyorum– sel felaketinin yaşandığı bölgelerdeki gayretinizden dolayı sizlere müteşekkirimiz. O zor zamanlarda vatandaşımızı elektriksiz bırakmadınız, her bir haneye jeneratör ulaştırdınız. Sizlere çok teşekkür ediyoruz.

Son olarak şunu ifade etmek istiyorum ki...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz tamamlandı.

Son cümlelerinizi alayım.

SALİH CORA (Trabzon) – Son cümlelerinizi ifade etmek istiyorum.

AK PARTİ bundan önce olduğu gibi bundan sonra da vatandaşımızın her alanda olduğu gibi refahını ve mutluluğunu artırmaya devam edecektir.

Değerli Bakanım, son olarak Trabzon'la ilgili talebimiz –BOTAŞ Genel Müdürümüzle de görüştük, kendisine teşekkür ediyoruz– önümüzdeki yıl içerisinde, özellikle Arsin, Yeşilyalı, Fatih ve Güzelyalı Mahallelerine doğal gazın ulaşımını istiyoruz. Yomra'da Kaşüstü çok büyük bir yerleşim yeri oldu, doğal gaz beklentileri vardır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Salih Bey.

SALİH CORA (Trabzon) – Düzköy, Tonya, Beşikdüzü, Şalpaazarı ve Çarşıbaşı da doğal gaz müjdesini beklemektedir.

Teşekkür ediyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Hayırlı ve uğurlu olsun bütçemiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, yeni bir söz talebi olmazsa son sözü Sayın Bülent Kuşoğlu'na veriyorum, yeni bir söz talebi olmamasını da temenni ediyorum tabii. Bundan sonra da soru-cevap bölümüne geçeceğiz.

Buyurun Sayın Kuşoğlu.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu ilerleyen saatte ben de mümkün olduğunca tekrardan kaçınarak bazı konulara işaret etmek istiyorum. Sayın Bakanım, siz sunumunuzda kesin hesaba pek girmediniz. Halbuki 2020 yılıyla ilgili olarak da epey bir harcamanız vardı, Sayıştayın da bu konuda güzel tespitleri var. Mesela Bakanlığınızla ilgili olarak hem 2019'da hem de 2020'de yaptığı bir eleştiri var: Nihai tüketiciye elektrik enerjisi satışı yapan lisans sahibi tüzel kişiler tarafından tüketicilerden tahsil edilen ve Bakanlığın bankadaki hesaplarına yatırılması gereken elektrik enerjisi fonunun -bu fon daha sonra biliyorsunuz katkı payı ödemesine dönüştürüldü, fon değil şu anda, elektrik enerjisi fonu değil- bazı şirketlerce eksik yatırılması ve hiç yatırılmaması. Bu iki yıldan beri bu eleştiri yapıyor, bununla ilgili herhangi bir cevap vermediniz, çözüm de bulmadınız bununla ilgili olarak. Şimdi burada raporda çok ayrıntılı olarak verilmiş: 2019'da elektrik satışı yaptığı bildirilen şirket sayısı 174 Sayın Bakan. 174 şirketin 70'i, burada rakamlar var, hiç ödeme yapmayan şirket sayısı 41, eksik gecikmeli ödeme yapanlar 15, iç tüketim nedeniyle itiraz eden şirket sayısı 12, başka grup şirketlerince ödendiği için itiraz eden şirket sayısı da 2. Şimdi, 174 şirketin 104'ü ödeme yapıyor ve bunlardan 2019'da 831 milyon liralık bir gelir sağlıyor, bunu tespit etmişsiniz ancak 70 şirket ödeme yapmıyor yani 104 şirketten 831 milyon lira tahsil edildiğine göre 70 şirketten de en azından 500 milyon liralık bir tahsilat yapılması gerekiyordu, bu eksik kalmış. Üstelik bu 2019'da olan hadise, 2020'de 1 milyar liraya çıkmış bu rakam, yüzde 1'lik bir katkı payı bu. Bunun da 2020'de en azından 700-800 milyon lira olması lazım. Şimdi bunu tutmuşsunuz -Bakanlık olarak- Maliye Bakanlığına bildirmişsiniz, “Vergi denetim elemanları bunları tespit etsin.” demişsiniz. Yani siz özel sektörü bilen birisiniz. Özel sektörle, bir anonim şirketle, dağıtım şirketleriyle sözleşme yapılıyor. Bu şirketlerin ne kadar tahsilat yaptığı belli, birçoğu da SPK'ye kayıtlı, mali tablolarını yayımlıyorlar. Onlardan aşağı yukarı rakamlar belli, yüzde 1'in esas alınacağı rakam da belli, oradan bunlar belli edilebilir, sizin müfettişleriniz de bu incelemeyi yapabilir. “Maliye Bakanlığına bildirdik...” Maliye Bakanlığının da denetim elemanları gerekli görececek, işlerinin güçlerinin yoğun olduğunu zaten söylüyorlar, fırsat bulacaklar Enerji Bakanlığının işine bakacaklar. Tabii ki iki seneden beri bunlar yapılmamış, bürokraside bunlar çok anormal işler değil maalesef, ancak sizin doğrudan kendi müfettişlerinizle bu incelemeyi yaptırmanız, mali tabloları olan bu şirketleri inceletmeniz mümkün. Ya da bu şirketlerle sözleşme yaparken bununla ilgili bir madde koyun. Bunu bağımsız denetçi kuruluşlara fatura ettirip onlar tarafından incelenmesini sağlamanız da mümkün. Önemli meblağlar, 1 milyar 2020 için, maalesef tahsil yapılamamış. Ve bununla ilgili olarak da Bakanlığınızın kesin hesabında da giderler var, gelir olarak da hiç konmamış yani tahsil edilenlerle ilgili olarak da bilgi yok kesin hesaplara ilgili. Yani siz özel sektörde hiç gördünüz mü Sayın Bakanım gelirlerin olmadığı bir mali tablo? Böyle şeylerin olmaması lazım, bu, bakanlık adına güzel bir hadise değil maalesef.

Onun haricinde, yine güzel bir rapor da TENMAK'la ilgili var. TENMAK 2018'de, bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildiğinde kurulmuş. Siz de biliyorsunuz bir AR-GE kuruluşu olarak, üst kurum olarak kurulmuş. Burada, Sayıştay raporunda da anlatılmış. Birçok kurumun, araştırma kurumunun da üst kuruluşu aynı zamanda. Şimdi bu Kurumun yapması gereken çok önemli işler var. O işlerle ilgili olarak Sayıştayın 2 tane bulgusu var; çok güzel, çok yerinde. Bunların özellikle kayıtlara geçmesini ve tüm arkadaşlarımızın özellikle bilmesini arzu ediyorum.

Şimdi, bulgulardan biri: “Elektron hızlandırıcıları ile baca gazı ve kanalizasyon sularının arıtılması konusunda başlatılan çalışmaların tamamlanmamış olması.” Şimdi, bununla ilgili ayrıntılı bilgi var, çok da güzel eleştiriler var. Sonuç olarak diyor ki: “Dünyada yapılan çalışmalarla kolay işletilebilir, endüstriyel ölçekte kullanılabilir ve mali açıdan konvansiyonel yöntemlerle rekabet edebilir olduğu vurgulanan elektron ışın ile baca gazı temizleme ve atık su arıtma projesi kapsamında projelerin planlanmasından sonuçlanmasına kadar her süreci yazılı olarak kurum hafızası kapsamında raporlayarak stratejik amaç olarak yeniden değerlendirilmesinin yararlı olacağı kanaatine varılmıştır.” Sayın Bakanım, sizin özellikle bu raporları okumanız, bu eleştirileri de dikkate almanız lazım.

Bir de, yine, üretilen radyoizotop ve farmasötiklerin pazarlanamaması konusu var. Tıpta kullanılıyor bunlar, çok önemli. Biz bunları ithal ediyoruz. Çok iyi bir yatırım yapmışsınız, bunları kendiniz üretiyorsunuz ancak bunları Devlet Malzeme Ofisinin internet sitesine koyup pazarlamak mümkün değil; bunları özel sektör satın alıyor devlete satıyor, hastanelere satıyor, gıda sanayisinde kullanılıyor. Bunlar özel sektörle iş birliği yapılarak tanıtım-pazarlama faaliyetleriyle yapılacak. Devlet Malzemenin sitesine konularak bunların satılması mümkün değil ki, madem böyle bir iş yaptınız bunun da devam etmesi lazım. Sayıştay raporu bu konuda gayet iyi.

Yine, EPDK’yle ilgili olarak da güzel bir rapor düzenlenmiş; toplam 4 eleştiri var, öneriler de var eleştirilerle beraber, onlara girmeyeceğim vaktim yetmediği için. Ama şu doğal gazla Doğu Akdeniz’le ilgili olarak 2016 bütçe görüşmeleri sırasında benim sorduğum bir soru vardı, o zamanki Sayın Bakana dedim ki: Bu Doğu Akdeniz’le ilgili olarak doğal gaz var ve bunlarla ilgili olarak da İsrail, Güney Kıbrıs, Yunanlılar, Mısırlılar iş birliği yapıyorlar, neden biz yokuz Bakanlık olarak? Sayın Bakanın cevabı şu: “‘Ciddi bir rezerv var.’ diyorsunuz, orada ciddi bir rezerv yok.” Bu, Sayın Bakanın kişisel görüşü değildir, Bakanlık görüşüdür. Bakanlığın bunu atlamasını anlayamıyorum. Bakanlığın bu konuda bir çalışma yapmayıp bu konuda “Orada ciddi bir rezerv yoktur.” demesini gerçekten anlayamıyorum. “Büyük bir ihtimalle, henüz birden fazla farklı resmî otoritenin onayladığı büyük bir rezervden bahsedilmiyor. Muhtemelen birçok...” Bahsedilmese de oranın ne kadar önemli olduğu hep arkadaşlarımız tarafından anlatılıyor. Doğu Akdeniz çok önemli Türkiye için, rezerv olsun olmasın. Rezerv olması çok daha önemli ama maalesef, Bakanlığınız 2016 bütçe görüşmelerinde böyle bir cevap veriyor ki ben 2011’den beri her sene sorarım, her sene ya kaçamak cevap verilir ya da cevap verilmezdi. Bu verilen cevap Bakanlığın Doğu Akdeniz’i çok küçümsediğini maalesef gösteriyor. 2016 bütçe görüşmelerinde de bu net olarak var.

Sayın Bakanım bir de ilave olarak şunu sormak isterim: Şimdi sunumunuzda da gösterdiniz, akaryakıt fiyatlarında, enerji fiyatlarında önemli bir yükselme var son yıllarda, son zamanlarda. Bu, tabii, istikrarsızlık yaratıyor. Peki, bununla ilgili stratejiniz nedir? Bu, sadece Bakanlığın değil ama önemli ölçüde bir maliyet artışı da yaratıyor Türkiye’de.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kuşoğlu, toparlarsanız sevinirim.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim.

Maliyet artışlarına Türkiye katlanacak mı yoksa bunu bir fırsat bilip birçok konuda -ki biz ihracatımızı artırmayı da hedefliyoruz, ürün, özellikle yatırımda, imalat sanayisinde daha düşük maliyetle üretim yapmak istiyoruz- destekleyerek daha rekabetçi bir Türkiye mi oluşturmaya çalışacağız? Bununla ilgili -hükümet de yok ama artık- genel görüşü nedir iktidarın, bunu öğrenmek isterim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, çok teşekkür ediyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bütçelerinizin hayırlı olmasını diliyorum.

Bir de TENMAK'la ilgili olarak yapılan yeni bir iş var, demin de belirttiğim gibi, birçok kurum bunun altında birleştirildi; bu, faydalı oldu mu? Sayıştay raporuna göre bir şeyler yapılıyor ama pazarlanamıyor, satılamıyor, tamamlanamamış işler var. Bunun nasıl bir sonucu oldu, sizin görüşünüz bu konuyla ilgili olarak nedir, TENMAK'la ilgili olarak? Buna benzer organizasyonların devam etmesi olumlu mudur, değil midir öğrenmek isterim.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, böylece konuşmaları, müzakereleri tamamladık. 47 arkadaşımız söz alıp konuştu. Bu, Meclisimizin aslında enerji sektörüne verdiği önemin, değerini de bir göstergesi diye düşünüyorum. Genel Kurul olmadığı hâlde çok yoğun bir katılımı bir müzakere süreci yürüttük.

Bundan sonraki aşamada soru-cevap kısmımız var. Ayrıca bütçeler oylanırken de 2 tane önergemiz var. Soruları aldıktan sonra cevap vermek üzere Sayın Bakanımıza ve düzenleyici kurul başkanlarımıza söz vereceğim.

Değerli arkadaşlar, şimdi, soru bölümüne geçiyoruz. Sayın Bakana ve kurum başkanlarına soru sormak isteyen değerli milletvekillerinin sisteme giriş yapmaları gerekmektedir.

Komisyon üyelerimiz için on dakika, diğer milletvekillerimiz için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika soru taleplerini karşılayacağım.

Şimdi, soru-cevap işlemlerini başlatıyorum.

İlk söz -üyelerden başlayalım- Sayın Garo Paylan'ın.

Buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bu sabah ben, altı kırk beşte yola çıktım; öğrencilerin ve işçilerin duraklarda, karanlık içinde, yol aldıklarımı gördüm ve büyük bir üzüntü duydum. Bu yaz saati uygulamasına devam etmekte ısrarcı mısınız? Bunun sosyal boyutu ve ekonomik boyutuyla ilgili bilgi verir misiniz? Neden bu ısrarınızı sürdürüyorsunuz?

İkinci sorum, Nükleer Enerji Düzenleme Kuruluna: Bu nükleer enerjide dünyada 12 dolar 35 sente yirmi yıl boyunca alım garantisi veren başka bir inşaat var mıdır diye size net bir soru soruyorum, bu kadar fahiş fiyata.

Sayın Bakan, sonraki sorum: Diyarbakır ilçelerinin doğal gazla ilgili talepleri var, bunlarla ilgili yatırım planınız nedir? Hangi yol haritasıyla ulaştıracaksınız?

Son sorum da: Çiftçiler, biliyorsunuz, EPDK'ye de soruyorum bu anlamda, isyan ediyorlar. Ya, bu isyanı sosyal rızayla, Tarım Bakanıyla birlikte bir çözüm bulmak yönünde, tarım politikasıyla beraber bir çözüm bulmak yönünde -hem Bakanımıza hem EPDK'ye soruyorum- ya, gerçekten bir çalışma yapıyor musunuz? Ya, bir isyan var ortada, bununla ilgili ne gibi bir çalışma yapıyorsunuz Tarım Bakanımızla birlikte, bunu soruyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Erhan Usta...

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben, önce bir tespiti söyleyeyim: Dışarıda makam araçları var, önemli bir kısmı çalışıyor, sabahtan beri çalışır vaziyette. Hani enerji verimliliği, çevre kirliliği filan diyoruz, bu anlamda patronların biraz hassasiyet göstermesi lazım.

Şimdi sorularına geçeceğim, biraz sayısı fazla ama hızlı hızlı sormaya çalışacağım: Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Geliştirme Başkanlığına bir kanun teklif edildiğine ilişkin bir duyum aldık Sayın Bakan, BOTAS’ı Doğal Gaz Ticaret AŞ ve Doğal Gaz Altyapı AŞ olarak 2’ye ayırmayı planladığınız ve BOTAS’ın pazar payını düşürmeyi hedeflediğiniz şeklinde bir bilgi var; bu çalışmalar doğru mudur?

İkinci sorum: Karadeniz’deki gaz keşfinden sonra sahanın genel durumu analiz edilmeden rezerv açıklaması yapılması son derece hatalı olmuştur. 200 kilometrekareden büyük olan sahanın farklı yerlerinde hızla, en az 5-6 adet daha kuyu kazılıp rezervin bağımsız bir firmaya akredite ettirilmesi ve ona göre rezervin açıklanması gerekmez miydi?

Diğer bir sorum, Akdeniz’deki tartışmalı bölgelerde kaç tane sondaj yaptınız?

Diğer bir soru: Karadeniz’de ya da Akdeniz’in tartışmalı olmayan bölgelerinde sondaj yapmak için gemi satın almaya gerek var mıydı? Gemilerin kirası zaten çok düşükken son kullanıcı olacağımız hurda gemileri almakta neden ısrar ettiniz?

Bir derin deniz sondajı için minimum 30 kadar hizmet satın almak gerekmektedir ve gemi de bunlardan sadece bir tanesidir. Teknik hizmetler vardır -onların detaylarına girmiyorum- yani gemiyi satın almak istediğiniz yerde sondaj yapabilmek anlamına gelmemektedir. O hâlde bu kadar kıyamet koparılmasının anlamı neydi? Tartışmalı bölgede sadece 1 sondaj yapılmıştır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Usta, toparlarsanız... Çok sayıda talep var.

ERHAN USTA (Samsun) – Tamam.

Bunun yerine çok ucuz fiyattan ve hiçbir sorumluluk almadan, tıpkı diğer hizmetleri aldığımız gibi, gemi işinde de neden hizmet satın alınarak yapılmadı?

Türkiye Petrolleri bünyesinde 4 adet kiralık helikopter varken Genel Müdüre makam aracı olarak bir helikopter satın alınmasının mantığı nedir? Bütün bu deniz operasyonlarını yapmak için TP yerli ya da yabancı bankalardan ne kadar kredi kullanmıştır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Usta, teşekkür ediyorum. Çok aştık süreyi.

ERHAN USTA (Samsun) – 2 tane daha kaldı Sayın Başkanım.

Bu bağlamda, şirketin toplam borcu ne kadardır? Sakarya gaz sahasında açıklanan keşif miktarı bağımsız firmalarca onaylanmış mıdır yoksa bu sadece şirketin ihale yapılmaksızın çok yüksek meblağ ödeyerek birlikte çalıştığı bazı yabancı şirketlerin tahmini midir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ekrem Çelebi...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, öncelikle çok teşekkür ediyorum doğal gazla ilgili hem ilimize hem de Doğubayazıt’ımıza... Demin Musa Bey’le de görüştük, inşallah, bu ayın ilk haftasında Patnos’umuza da geliyor, meşalemizi yakacağız. Ama aynı şekilde Diyardin ilçemiz, Taşlıçay, Eleşkirt, Tutak, Hamur; bunlar acaba 2022 veya en geç 2023 yılında doğal gaza kavuşabilir mi?

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Cavit Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakanım, Antalya ili Korkuteli ilçesi Dereköy Mahallesi’nde yaklaşık olarak 1.950 dönümlük bir tarım alanını yakından ilgilendiren, hayvancılığın yapıldığı, Korkuteli’nin içme ve sulama su kaynaklarının bulunduğu, yine, hemen 100 metre yakınında milattan sonra 3’üncü yüzyıla ait olan tarihi eserlerin bulunduğu bir bölgede ısrarla linyit madeni ocağı açılması gerekçeniz nedir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Erol Katırcıoğlu...

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben de 2 soru soracağım:

Bir tanesi, TEİAŞ’ı özelleştirecek misiniz? Özelleştirecekseniz nasıl bir yöntem izleyeceksiniz?

İkincisi de, EPDK’nin bağımsız olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Salih Cora...

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Bakanım, Karadeniz yaylalarında şöyle bir problemimiz var özellikle imar barışı yasası çıktıktan sonra: Yayla yerleşim alanlarında toplu abonelik söz konusu. Bundan vatandaşımızın ciddi derecede şikâyetleri var. Toplu aboneliğin bireysel aboneliğe dönüştürülmesi noktasında bir genelgeye ihtiyacımız vardır. Bu konuda yardımlarınızı bekliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Emine Gülizar Emecan...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, Sayıştay raporuna göre maden sahalarından alınan çevre uyum bedelleri işletme sonrası yapılacak rehabilitasyon çalışmalarının maliyetini karşılamada yetersiz kalıyor. İptal edilen veya terk edilen ve rehabilitasyonu yapılmayan maden sahalarının valilikler tarafından rehabilite edilmesinde gerek bütçe temini ve gerekse personel yetersizliklerinin de bulunduğu göz önüne alındığında bu bedelin artırılması için bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz?

Yine, Sayıştay raporunda özelleştirmeyle dağıtım görevini alan elektrik dağıtım şirketleri mülkiyeti hâlâ TEDAŞ’a ait trafo merkezleri, aydınlatma ve nakli direkleri ile diğer taşınmazları kiralamakta ve gelirini üzerlerine almaktadırlar. Dağıtım şirketleri ve TEDAŞ arasındaki sözleşme sadece dağıtım faaliyetleriyle sınırlıyken EPDK’nin aldığı kararlar bu işlem gerçekleşiyor. Sayıştaya göre hukuka aykırı bu kararı hangi gerekçeye dayandırılıyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Bitmemişti.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Enerjide yaşanan zamlardan dolayı vatandaşlarımızı bekleyen kara kışa karşı bizim önerdiğimiz kara kış fonunu oluşturacak mısınız? Ayrıca elektrik faturalarındaki TRT payını, kayıp kaçak, sayaç okuma bedellerini faturalara yansıtmaktan vazgeçecek misiniz? Elektrik faturalarındaki KDV’yi -kısa süreliğine de olsa- kış süresince kaldırmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Süleyman Girgin, buyurun lütfen.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Doğu Akdeniz’de 2021 yılında kaç sondaj yapılmıştır? Yatağan, Yeniköy, Kemerköy ve diğer santral ve yer üstü bütün kömür ocaklarında sendikal örgütlülüğün önüne engel çıkarmak için iş kollarını muvazaalı bir şekilde parçalayan şirketlere yönelik bir yaptırımınız olacak mı? Santrallerin bulunduğu bölgelerde hava kalitesini gösteren ölçümler anlık olarak yapılıyor mu, yapılıyorsa neden halkla paylaşılmıyor?

Özelleştirmeler sonucu özel sektör tarafından işletilen santrallerde ve madenlerde çalışan işçiler diğer kurumlara gönderilmeye, emekliliği gelenler ise emekliliğe ayrılmaya zorlanıyor. Çalışanları mağdur eden bu uygulamalara karşı niye tedbir alınmıyor?

Kömür fiyatlarının arttığı bugünlerde günde 3 ünite için yaklaşık 800 kamyonla Soma’dan, Yatağan Santrali’nden kömür geliyor. TKİ’ye bağlı ocaklardan ve özel sektörden gelen bu kömürlerle üretilen enerji maliyeti vatandaşa mı yüklenecek?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Necdet İpekyüz, buyurun lütfen.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Sayın Bakan, hangi bölgede, ne kadar enerji üretiliyor; üretim ve tüketim oranlarıyla ilgili bir çalışma var mıdır?

Türkiye’de hâlâ HES’ler yapılmakta. Enerji açısından HES ihtiyaç mıdır, değil midir?

Bir diğeri: Az önce DEDAŞ’la ilgili konuştum; bilemiyorum, başka bölgelerde nasıl? Daha fazla elektrik kesildiğinde jeneratörler kullanılmakta birçok iş yerinde, konutlarda, sitelerde. Hem jeneratörlere yakıt verilmekte hem de DEDAŞ’a ödeme yapılmakta. Aynı sayaç niçin takılmamaktadır bunlara, mahsuplaşma açısından?

Hatalı okuma, yanlış okuma itirazlarının oranı hangi bölgede ne kadardır ve nasıl sonuçlanmıştır?

Bir diğeri: Batman’da Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ve TPIC’de giderek emekli sayısı arttığı hâlde istihdam açısından hiç yeni işçi, memur alınmamakta ve alınanların çoğu da şirketlere bağlı alınmakta.

Son olarak da şunu sormak istiyorum: Elektrik kesintisi süreleri çok uzun olduğunda bunların bir ödeme planının olması lazım, tazminat verilmesi lazım; bu, DEDAŞ’a niçin uygulanmıyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ayhan Altıntaş...

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, Sakarya gaz sahasının geliştirilmesi için ne zaman, hangi ihaleler yapıldı ve yapılacak? Parasal değerleri ne kadardır? Doğrudan teminle hangi işler, kimlere, hangi bedellerle verilmiştir?

Diğer sorum: Türkiye Petrolleri-OTC şirketinin yönetimi kimlerden oluşmaktadır ve denetimi nasıl yapılmaktadır? Kimlere, ne kadar maaş ödenmektedir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Ahmet Akın...

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Bakan, milyonlarca öğrencimizin karanlıkta okula gitmesinden tasarruf ettiğinizi iddia ediyorsunuz; hangi yılda, ne kadar tasarruf edildi?

Azerbaycan’la 2024 sonuna kadar geçerli olan 11 milyar metreköplük doğal gaz anlaşması ne durumda? Kaç dolardan alıyoruz?

Rusya’yla yapılan görüşmeler neticesinde doğal gaz sözleşmelerinin yenilenme süreci nedir? Hangi fiyattan görüşülecektir, hangi fiyattan satın alınacaktır?

Aynı zamanda, TPAO ve BOTAS’ı özelleştirecek misiniz?

Bu nükleer santralin fiyatıyla ilgili bu fiyatları nasıl buluyorsunuz?

Vatandaşın ısınma ve elektrikle ilgili desteklemelerine ilişkin düşünceleriniz neler?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Ünal Demirtaş...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Zonguldak’ta mülkiyeti TTK’ye ait olan ama elli yedi yıldır Zonguldak Maden Mühendisleri Odasının kullandığı, yüz on beş yıllık tarihi olan binayı millet kiraathanesi yapmak üzere hazineye devredeceğiniz iddiası doğru mudur? Eğer doğru ise bu girişimden vazgeçmenizi talep ediyorum.

2022 TTK üretim hedefiniz nedir? TTK’nin 6 bin üretim işçisi açtığını 2022’de giderecek misiniz?

Son sorum: Bugün Zonguldak’ta üretim olmadığı için ve dünya kömür fiyatlarındaki büyük artışlar nedeniyle ithalat da olmadığı için taş kömürü yoktur; bu sebeple, Zonguldak’taki termik santraller üretimi durdurmuştur, 1.800 işçi ise işsiz kalma riskiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu soruna çözüm bulmak için ne yapmayı planlamaktasınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Müzeyyen Şevkin...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

MTA özellikle jeolojik kökenli ham madde, maden ve enerji kaynaklarını arama ve araştırmalarının yanı sıra, sıklıkla ülkemizin karşılaştığı deprem, heyelan, kaya düşmesi, tıbbi jeolojik riskler gibi riskleri de araştırmakla görevli bir kurumdur ancak son yıllarda ülkemizde çok sayıda bu tür olay meydana gelmesine rağmen MTA Genel Müdürlüğü’nün bu konuda hiç sesi çıkmamaktadır; oysa ABD’de USGS, İngiltere’de BGS gibi pek çok kurum bu konuda açıklamalar yapmaktadır. Ülkemizde de MTA bu tür, böyle kapsamlı bir çalışma yapmayı düşünüyor mu diye soruyorum.

Yine son yıllarda milyonlarca mühendis işsiz ve MTA gibi, zor arazi koşullarında özellikli nitelikli mühendislik hizmetleri gerektiren bir kurumda jeoloji, jeofizik, maden mühendisliği gibi teknik personel alımı neden taşeron üzerinden yapılıyor? Bu konuda bir düzenleme yapmayı düşünüyor musunuz?

Yine, jeolojik mirasımıza yeterince sahip çıkılmaması... Buna ilişkin bir birim oluşturmayı düşünüyor musunuz MTA olarak?

Jeotermal enerji konusunda Bakanlık bünyesinde tabii kaynaklar daire başkanlığı oluşturmayı düşünüyor musunuz?

Son olarak da Maden ilçesinden bir soru geldi, doğal gaz istiyorlarmış. 2021-2026 planımızda Maden ilçesine doğal gaz döşeme konusu var mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Son iki dakikamız...

Sayın Abdurrahman Tutdere...

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sayın Bakan, yüksek elektrik faturalarının önüne geçmek için herhangi bir çalışmanız var mı? DEDAŞ başta olmak üzere özel elektrik şirketlerinin vatandaşlara uyguladığı zulmü durdurmak için herhangi bir çalışmanız var mıdır?

Adıyaman Sincik, Tut, Samsat ilçelerine doğal gazı ne zaman vereceksiniz? Gölbaşı ilçemizin Hasanlar mezarına elektrik enerjisini ne zaman vereceksiniz?

Adıyaman'ı tarımda kullanılan elektriğin desteklediği iller arasına almayı düşünüyor musunuz? Buna ilişkin bir çalışmanız var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Tahsin Tarhan...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Bakan, Sayıştay raporlarına göre EPDK tarafından Petrol Piyasası Kanunu uyarınca 2 milyar 283 milyon Türk lirası ceza kesildiği ancak sadece 20 milyon 776 bin Türk lirasının tahsil edildiği belirtilmiştir. Bu kapsamda, hangi şirketlere ne kadar ceza kesilmiş, hangileri ne kadar ödeme yapmıştır? Sayıştay raporlarına göre sıvılaştırılmış petrol gazı piyasasında 237 milyon 260 bin Türk lirası ceza kesildiği ancak sadece 3 milyon 776 bin TL'nin tahsil edildiği belirtilmiştir. Bu kapsamda, hangi şirketlere ne kadar ceza kesilmiş, hangileri ne kadar ödeme yapmıştır?

Son olarak, gündeminizde BOTAŞ'ın özelleştirilmesi var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın İsmail Güneş...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkanım, illerde okulların başlamasıyla ilgili valiler karar alabiliyor bildiğim kadarıyla, sizin -Millî Eğitim Bakanı değilsiniz ama- illerde okulun hangi saatte başlayacağına dair bir genelgeniz var mıdır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, değerli arkadaşlar teşekkür ediyorum.

Sorular bitmiştir.

Şimdi görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız Sayın Fatih Dönmez'e söz vereceğim yalnız önce birkaç hususu belirtmek istiyorum: Tabii ki gerek üyelerimiz gerek burada sunum yapan arkadaşlarımız konuşmalarının içeriğini belirleme hakkına sahipler ama benimki sadece tavsiye niteliğinde ve usul niteliğinde hususlar.

Birincisi, tabii, genel anlamda, birçok değerlendirme yapıldı, Sayın Bakanımız mutlaka kendisi de bir genel değerlendirme yapacaktır. İkincisi, gerek görüşmelerde gerek soru kısmında tekrarlanan sorular oldu. Bunları mümkün mertebe toplulaştırarak cevaplayabilirsek faydalı olur diye düşünüyorum. Ayrıca, bireysel sorularda da mümkünse eğer arkadaşlarımıza ismen referans yapmanız, ondan da memnuniyet duyarız. Tabii, bu kısa süre içinde bütün soruları cevaplamak mümkün olmayabilir, kalanları da en kısa sürede yazılı bir şekilde bizlere, Komisyona iletirseniz biz de arkadaşlarımıza cevapları iletmiş oluruz. On gün içinde yazılı cevapları istiyoruz, bu konuda bir yazı da yazdık Bakanlıklarımıza.

Şimdi Sayın Bakanımıza söz veriyorum.

Süreniz otuz dakikadır Sayın Bakanım.

Buyurun lütfen.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, çok kıymetli basınımızın temsilcileri; hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum.

Yaklaşık saat on birden bu tarafa neredeyse on saat kadar bir zaman geçirdik. Sayın Başkanım sizin de ifade ettiğiniz gibi 50'ye yakın arkadaşımız söz aldı bütçemiz üzerine, Bakanlığımızın faaliyetleri üzerine yaptığı ya da yapmadığı konuları kendilerince eleştiriye tabi tuttular, biz de ekibimizle bugün, burada, hiç şüphesiz bunları not aldık. Bir kısmını tabii, sizin de bahsettiğiniz gibi cevaplandıracağız, yetişemediğimiz veya çok detay, teknik bilgi içeren konuları da yazılı olarak Komisyonumuza veya milletvekillerimize iletmış olacağız.

Şimdi, sizin de bahsettiğiniz gibi de ortak konular var, belki tek tek isimlendirme doğru olmayabilir, mükerrer olarak gündeme gelen müşterek konular var, onları ortak cevaplandırmış olacağız ama konuyla ilgili değerlendirme yaparken isimlerini hatırladığım sayın üyelerimizin belki değerlendirmelerine referansla da cevaplandırmamızı yapmış olacağız.

Tabii, en önce ve en ağırlıklı gündeme gelen konuların başında özellikle içinde bulunduğumuz enerji arz güvenliği ve küresel anlamdaki enerji fiyatlarındaki beklenilmeyen, beklentinin üzerindeki artışlarla ilgili konular oldu. Aslında, sunuş konuşmamda da ifade ettiğim gibi, bundan bir yıl öncesine, bir buçuk yıl öncesine gittiğimizde, belki pandeminin de etkisiyle o gün fiyatların çok dip yaptığı dönemleri hepimiz hatırlıyoruz. Petrolün varili 40-45 dolarlardayken doğal gazda 100-150 dolar arasında -yani 1.000 metreküpü için söylüyorum- fiyatları konuştuk, kömürde yine 45-50 dolarlık fiyatları konuşmuştuk; bugüne geldiğimizde doğal gazda özellikle spot piyasalarda çok hareketli, yüksek fiyatların oluştuğunu görüyoruz. Avrupa piyasalarına baktığımızda 1.000 doların, 1.200-1.300 dolarların üzerinde fiyatlar var. Bunda tabii iki neden var: Bir, pandemiden hızlı bir şekilde küresel anlamda çıkmış olduk. İkincisi, bizim ülkemiz açısından biraz daha öne çıkan bir şey yani doğal gazın talebin artma nedenlerinden birisi, bu sene bazı bölgelerimiz maalesef oldukça kurak geçiyor; meteoroloji verilerine baktığımızda Karadeniz bandı son otuz yılın en yağışlı sezonunu geçirirken güney bandımız yani Akdeniz, kısmen İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'ya baktığımızda da son otuz yılın en kurak sezonunu geçirdik. Bundan dolayı da hidroelektrik santrallerimizi tam kapasite çalıştıramadık. Bir de tabii, bu kuraklık nedeniyle tarımsal sulama, özellikle Atatürk Barajı'ndan GAP bölgesinde yapmış olduğumuz tarımsal sulama miktarının artması da üretilen elektriğin miktarını o anlamda azaltmış oldu, yine o da suyun enerjide kullanım miktarının belli oranda azalmasına neden oldu. Bunlardan dolayı yaptığımız hesaplamalar şunu gösteriyor: Yeteri kadar su kapasitesini kullanmamamızın karşılığı 6 milyar metreküp ilave doğal gaz olarak bizim karşımıza çıktı. Biz, geçtiğimiz yıl 48,5 milyar metreküp doğal gaz tüketmişken bu yıl, muhtemelen 10 milyar, belki 12 milyar üzerinde bir doğal gaz talebiyle karşı karşıya kalacağız. Sevindirici taraf şu: Tabii, elimizde uzun dönemli kontratlar vardı, o kontratların ürettiği birtakım formüller var. Bu formüllere göre de ağırlıklı biliyorsunuz, "Oil Endeksi" dediğimiz yani petrole dayalı gelişen durumlar nispeten daha düşük fiyatlar üretti ancak "spot piyasalar" dediğimiz yani ağırlıklı LNG ya da yine boru gazında da mesela Avrupa'da TTF başta olmak üzere -Hollanda merkezlidir, en çok gazın ticarileştirildiği günlük piyasalardan birisidir- piyasalarda hakikaten çok yüksek miktarda fiyatları görmüş olduk ve tüm dünya da bu maliyetlerle yüzleşmiş oldu. Çin'de -belki duydunuz işte basından izliyorsunuz- bazı üretim tesislerine "Haftada birkaç gün üretmeyin, bekleyin." uyarıları yapılmaya başlandı. Bütün kömür ocaklarıyla bağlantıya geçtiler, bunun karşılığında, geçtiğimiz yıl tonu 50 dolar olan kömür, eylül-ekimde 270 dolarlara kadar bile çıkmış oldu. Buradan şuraya gelmek istiyorum: Bizim yıllardır söylediğimiz "daha çok yerli, daha çok yenilenebilir" in ne kadar haklı olduğunun bir göstergesi. Biz,

birincil enerji kaynakları açısından baktığımızda, yüzde 70 dışa bağımlı bir ülkeyiz, bunu ne kadar azaltabilirsek o oranda fiyatlardan daha az etkilenmiş olacağız. Çünkü şunu biliyoruz ki bu bahsi geçen satış fiyatları -gerek petrolde gerek kömürde gerekse doğal gazda- maliyetlerin oldukça üstünde fiyatlar çünkü biz de Türkiye Petrollerinden biliyoruz, o bölgelerde çalışmalarımız var, kuyu başına bir varil petrolün maliyetlerini ya da gaz bazında baktığımızda, 1 metreküp gazın maliyetlerini görebiliyoruz, hakikaten anlamsız duruyor yüksek fiyatlar. Burada, bu piyasada, tabii, bir tarafın sürekli kazandığı, bir tarafın sürekli zarar ettiği bir ticari ilişkinin sürdürülebilir olmadığını aslında arz tarafındaki oyuncular da biliyor, onların da biraz bu alanda rahatsızlığı var, her ne kadar bir miktar para kazanıyor olsalar da ama petrol fiyatları ve doğal gaz fiyatlarının zaman zaman bu “sinüzoidal dalga” dediğimiz, tepe yapıp düştüğü, tekrar çıktığı anlar var. Baktığımızda, arz tarafına, onlar da birden yükselmesini veya işte, bir yıl sonra da çok dip yapmasını arzu etmezler çünkü öngörülebilirlikleri kalmıyor ve dolayısıyla bütçelerde anormal şaşmalar oluyor. Bizim beklentimiz ve temennimiz, önümüzdeki yılın ilk çeyreğinden sonra fiyatların daha makul, daha rasyonel bir noktaya gelecek olması. Türkiye’de, biz aslında, bunları vatandaşımıza oldukça düşük seviyede yansıttık. Bunu zaman zaman basın kuruluşlarında da ifade ettim, bugünkü açıklış metnimde de ifade ettim. Neredeyse yarısını yansıtıyoruz, sübvans ediyoruz. Başka bir ifadeyle, bir vatandaşımızın evine 200 liralık fatura geliyorsa bilin ki 200 lirasını da biz, aslında, kendi bütçemizden yani devlet bütçesinden karşılıyoruz, doğal gazda da buna benzer bir bütçe söz konusu.

Şimdi, muhalefetin temsilcisi, muhalefetten arkadaşlarımız “kara kış fonu” başta olmak üzere birtakım öneriler, sosyal tarife gibi öneriler getirdiler. Bizimkinin belki bu anlamda desteklemeye ilişkin böyle yeni bir ismi yok ama yıllardır kamuda tercih edilen bir yöntem. Biz, belki, faturada biraz önce sayın vekillerimizin de ifade ettiği gibi “Aslında, size bu 400 lira gelecekti ama bunun 200 lirasını biz devlet bütçesinden karşıladık.” demediğimiz için bunu belki tam anlatamıyoruz fakat bizim de gündemimizde yani kademeli tarife, sosyal tarife gibi konular gündemimizde. Bunlar için hukuki yani yasal seviyede de bazı düzenlemelere ihtiyacımız olduğunu düşünüyoruz. Nitekim, aslında, bugün bir başlangıç yaptık, belki bazı arkadaşlarımızı kaçırdı. Sanayide doğal gaz tarifelerinde, demin bahsettiğim gerekçelerle bir artış yapılmak zorunda kaldık. Orada 2 kademeliye, Sayın Ahmet Akın’ın ifade ettiği gibi “kademeli tarife”ye aslında bir geçiş oldu. Burada şunu arzu ediyoruz: Bir, daha çok kullananın biraz daha tasarrufa riayet etmesini istiyoruz. İki, kontratların üstünde gelen ve bizim yüksek fiyatlarla almak zorunda kaldığımız bu maliyeti, bize de yine planlananın üstünde taleple gelen özellikle, sanayiciye bir miktar yansıtmak istiyoruz. Böylece, daha regüler, daha düzenli, daha düşük kullanan başta konut ve esnaf olmak üzere daha düşük maliyetlerle karşılayabilmek için.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Bakanım, üretimi düşürecek miyiz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, ikili, karşılıklı konuşma usulümüz yok, rica ediyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yok, o tercih sanayicinin, yani o, eğer kazanacağını düşünüyorsa, ihracatta çalışacağını düşünüyorsa ve bu maliyetler onu kurtarıyorsa o tercih kendisinin. Zorla...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Bakan...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Bir sıkıntı yok. Arz güvenliğimizde bu anlamda, teknik anlamda bir sıkıntımız yok.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Yoksa kapatacak ve kapanacak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen sunum yapılırken ikili diyaloga girmeyelim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yok yani, fiyatla ilgili bir alternatif sunulduğunu ifade ettim.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bir diğer husus da Türkiye Petrollerinin gerek Karadeniz’de gerekse Akdeniz’de yaptığı çalışmalara ilişkin. Aslında, tabii, bazı arkadaşlarımız bu çalışmaları da takdir ettiler, bazı arkadaşlarımız takdir etmekle birlikte ciddi eleştiriler getirdiler: “Ne kadar sondaj yaptı, ne bulundu?” diye. Doğrusu üzüldüm. Mesela, Erhan Bey dedi ki: “Akdeniz’de ne kadar sondaj yaptınız?” 8 tane sondaj yapıldı.

ERHAN USTA (Samsun) – Sizin döneminizde mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Benim dönemimde.

Sismiklerin dışında fiilen derin deniz sondajı yaptık ve bunların 6 tanesi de tartışmalı alanlardadır. Bulamadık, bazı emareler bulduk -onu söyleyeyim- ama biz, geçtiğimiz yıl Fatih gemisini Karadeniz’e çektiğimiz için ve orası ilk kuyuda sondajla da neticelendiği için oraya ağırlık verdik. Nedeni de şu: Cumhuriyetimizin 100’üncü yılında kendi gazımızı vatandaşımızla buluşturmak. Orada ciddi bir iş yoğunluğu ve programı var. Üçüncü gemimizi de oraya çekmiş olduk. Oradaki keşiflerimizle bugün ulaştığımız seviye yaklaşık 540 milyar metreküp. Öyle tahmin ediyorum belki bu yılın sonu veya gelecek yılın başında yine komşu bir sahada yine keşif amaçlı bir sondaj söz konusu olacak. Bizim Karadeniz’den beklentimiz, bu ilan ettiğimiz 540 milyar metrekübün çok üzerinde bir kaynak olduğu şeklinde ve biz, Karadeniz’de, sadece kendi bölgemizde değil, komşu ülkeler açısından da bize yakın bölgelerde... Orada biliyorsunuz tartışmalı bir alan yok. Karadeniz, âdeta bu bölgenin Hazar Denizi potansiyeline sahip bir bölge ve Filyos’ta çok anlamlı bir lojistik kıyı merkezi oluşturmuş olduk. Sadece Türkiye Petrollerinin yapacağı operasyonlar açısından değil, şimdi, bize Romanya’dan, Bulgaristan’dan ve diğer komşu ülkelerden de “Bu sondajların ve sismik araştırmaların birlikte yapılması veya “Hizmet satışı yapar mısınız?” şeklinde istek ve teklifler geliyor, onları da zaman zaman değerlendiriyoruz. Öncelik, kendi sahamızı tabii ki süratle üretime hazırlamak ve geliştirmek. Bu, şunu gösteriyor: Bu bölgede Filyos ciddi bir petrol, doğal gaz teknik servis ve lojistik merkezi olmaya bir aday. O liman da bir anda hareketlenmiş oldu. Diğer ulaşım alternatifleri üzerinde de çalışıyorlar, Zonguldaklı vekillerimiz zaten o bölgeyi gayet iyi biliyorlar, demir yolu, kara yolu... Dibinde çok aktif kullanmadığımız bir havaalanımız var, o da daha aktif hâle getirilmiş olacak. Bunları yapacağız, yapıyoruz, devam ediyoruz.

Karadeniz’de ise sanırım 7’nci sondajımızdayız şu anda. Bir de tabii bu gemiler satın alınmasaydı, kiralansaydı... Biz kiralamış olsaydık bir tane sondaj yapamazdık Erhan Bey. Niye yapamazdık? Çünkü biliyorsunuz ambargolar vardı, şahsım dâhil olmak üzere burada çalışan arkadaşlarımız ambargoya tabi oldular. Bakın, şunu söyleyeyim: Birtakım rakamlar sizin kulağınıza üflenmiş ama doğru rakamlar değil, rakamların bir kısmı doğru ama formülde yanlış yere koyarsanız yanlış sonuç verir.

Şimdi, mesela, demin verdiğiniz rakamlarla -çok net olarak söylüyorum- maliyetlere ilişkin olarak -ben size rakamları tek tek de söyleyeceğim- siz dediniz ki: “Bunların yerine sıfır gemi alınsaydı...” Bugün, sıfır gemi sipariş verseniz rakam yaklaşık olarak... Mesela, Kanuni gemisi -bizim en son aldığımız gemilerden biri- 709 milyon dolar, biz o gemiyi 37,5 milyon dolara almışız. Üzerine yapılan masraf 250 değil -o da yanlış gelmiş- 165 milyon dolar. Yavuz, yapım yılı 2011; denizcilik sektörünü bilenler iyi bilir, bu tarihler yeni sayılır yani birçoğu çok az kullanılmıştı, çalışan sistemleri vardı ama bir kısmının reaktivasyonu için... Çünkü gemicilikte özellikle sertifikasyon, belgelendirme gibi birtakım hizmetlerin belli sürelerle yeniden yapılması gerekiyor. 262,5 milyon dolara alındı Yavuz, daha donanımlı bir gemi. Dolayısıyla orada reaktivasyon bedelleri daha düşük çıktı, 38 milyon dolar.

Fatih -yine yapım yılı 2011- 154 milyon dolara alındı; 87,5 milyon dolar da reaktivasyon bedeli oldu ve biz toplamda bu 3 gemiyi satın alma ve reaktivasyon bedelleriyle aşağı yukarı 744,5 milyon dolara aldık. Bugün sipariş verseniz 798 milyon dolara 1 yeni gemi alırsınız. Biz 1 yeni gemi yerine 3 tane gemi aldık. 1 gemi için en az dört yıl bekleyecektiniz.

ERHAN USTA (Samsun) – Kanuni gemisi 90 milyon dolar, aynı gemi...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – 37,5 milyon dolara aldık.

ERHAN USTA (Samsun) – 90 milyon dolar yenisi.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Tamam, getir, hemen bugün alalım Erhan Bey. Gemiye de sizin adınızı verelim, bu kadar da iddia ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı diyaloga girmeyelim lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, Erhan Bey, adını yaşatacak, adını bile verecek.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Bakın, rakamları alıyorsunuz, yalan yanlış birtakım bilgiler var ve buradaki arkadaşları da zan altında bırakıyorsunuz. Siz yıllarca bürokraside çalıştınız ya, doğru bir şey mi bu?

ERHAN USTA (Samsun) – Daha önce siz de çalıştınız.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Tamam, sakladığımız bir şey yok. KİT Komisyonunda da zaten Genel Müdürlerimiz bu rakamları açıklıyor, koyuyor yani size gelen rakamların bir kısmı doğru değil. Dolayısıyla doğru olmayan rakamlarla da doğru değerlendirme yapma imkânımız yok.

Bir diğer husus, TEİAŞ ve BOTAŞ'la ilgili, özelleştirme konularına gelince... Şimdi, değerli arkadaşlar, özelleştirmeye ilişkin olarak bazı muhalefet partilerinin tutumlarını biliyoruz yani tamamen kapalı olanlar var, kısmen kapalı olanlar var fakat bugün beni şaşırtan yine İYİ Partinin tutumu oldu çünkü kendileri 2018 seçimine girerken özelleştirmeye alakalı olarak... Aynen metninden okuyorum: “Enerji şirketlerinin halka açılmasını teşvik edeceğiz.” diyorsunuz, altında da “Enerji üretimi ve dağıtım yapan şirketlerin halka açılmasını devlet politikası olarak destekleyeceğiz.” diyorsunuz. Ayhan Bey bugün söz aldı, sözünün büyük bir kısmında da özelleştirmeye karşı çıktı. Şu anda, Merkez Bankası eski Başkanı Durmuş Bey'in...

ERHAN USTA (Samsun) – TEİAŞ...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Bakın, TEİAŞ... Ne demek enerji üretimi, dağıtım yapan?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmalıyım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Enerji şirketleriyle alakalı “Halka açılmasını destekleyeceğiz.” diyorsunuz. O zaman, çıkıp söyleyeceksiniz, diyeceksiniz ki: Biz özelleştirmeye karşıyız, halka da açılmasını istemiyoruz.

ERHAN USTA (Samsun) – Hayır, öyle bir şey yok. Ya, bu lafı nasıl anlıyorsunuz, neresinden anlıyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmalıyım, rica ediyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Evet, biz özelleştirmeye başından beri...

ERHAN USTA (Samsun) – İletim...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sorulara cevap veriliyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – İletimle alakalı Avrupa'daki birçok şirket halka açık.

ERHAN USTA (Samsun) – Söyleyin o zaman.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Söylüyorum; Avrupa'daki birçok şirket, iletim şirketi halka açık. Bizim de yaptığımız bugün yönetim ve denetimi...

Ya, bir dakika, arkadaşlar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir tamamlasın konuşmasını Sayın Usta, bir dinleyelim, bir tamamlasın.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Dinledik yani burada saatlerce...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye, daha bitmedi.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yönetim ve denetimi devlette olacak şekilde bir özelleştirme programı yapılacağını söyledik TEİAŞ'la ilgili olarak; buradaki rakam da yüzde 5, belki en fazla yüzde 10 olacak. Şimdi, denetime açılan yani halka açılan bir şirket zaten "halkın malı" da diyebilirsiniz ama biz doğrudan sermayenin tabana yayılması adına halka arz etmiş olacağız, bir.

İki, bu şirketler EPDK düzenleme ve denetlemesinin, Sayıştay denetiminin yanı sıra ayrıca, SPK mevzuatı gereği ikinci bir denetime daha tabi olacaklar, belki daha şeffaf çalışacaklar; aslında bunu sizin teşvik etmeniz, desteklemeniz lazım ama iletim için söylüyorum: İletimin mülkiyeti de denetimi de yönetimi de devlette kalacak, halka arz edilecek; bunu biz, defaatle açıklamamıza rağmen burada kamuoyuna yanlış mesajlar vermek için sanki bunun tamamı satılacakmış gibi bir algı oluşturmaya çalışıyorsunuz.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yani bir şirket niçin özelleştirilirse onun için özelleştirilecek.

BOTAŞ'la ilgili olarak da şu anda kanunda ikiye bölünmesiyle ilgili hüküm var zaten, biz de ikiye böleceğiz fakat şu andaki şekliyle bölme imkânı yok çünkü varlıkların büyük bir kısmı sabit kıymetler; BOTAŞ Ticaretten öbürüne alınmasını öngörüyor, hâlbuki BOTAŞ Ticarete sadece kontratlar var, orada bir ufak değişiklik çalışması önerimiz olacak; tabii ki komisyonlarımızın, Meclisimizin takdirinde olacak. Tüm dünyada olduğu gibi, elektrik tarafında da olduğu gibi şebeke işleten ile işin ticaretini yapanı ayırtmamız gerekiyor, burada biraz geç kalındı. Şimdi, BOTAŞ'ta yapacağımız çalışma, Meclis de tasvip ederse iletim tarafıyla yani şebeke işleten ile gazın ticaretini yapanı ayırtacağız, zira zaten şu anda piyasanın yüzde 80'i BOTAŞ'ta olmakla birlikte yüzde 20 de özel sektör var. Bir yerde, eşit taraflar arasında, eşit muamele yapılabilmesi adına bunun da yapılması gerekiyor, bu bir ayrışmadan ibarettir.

Madencilikle ilgili olarak yine bazı milletvekillerimizin eleştirisi ve teklifleri oldu. Yalnız, geçtiğimiz yıla göre daha az eleştirisi aldığımız konulardan biri oldu, o açıdan sevinçliyim çünkü geçtiğimiz yıl "Hiçbir şekilde madencilik yapılmamasın." şeklinde birçok üye arkadaşımızın düşüncesi varken bugün işte, belli kurallara uyulmak şartıyla madencilik yapılabileceğine dair önerilerin gelmiş olmasına seviniyoruz. Biz de öteden beri aslında madencilğin sanayinin ham madde tedarikinde önemli, kritik, ilk süreçlerden biri olduğunu, bu sektörü her şartta desteklememiz gerektiğini, ama iki şartımız var; bir, çevreye, doğaya saygılı olunacak, tahrip etmeden bu işlerin yapılması gerektiğini; ikinci, güvenli

madencilik yani çalışanın güvenliği konusunda sıfır toleranslı olduğumuzu ifade etmiştik. Sektörümüz büyüyor; geçtiğimiz yıllarda 4 milyar dolar civarında seyreden bu sektörün ihracatı bu sene belki tarihi bir rekorla 6 milyar dolara çıkacak, bizim ithalatımız da 5-6 milyar dolar. Muhtemelen sektör kendi içerisinde dış ticaret dengesini sağlamış olacak, bir tek zayıf noktamız altın, altın hariç; çünkü geçtiğimiz yıl altında tarihi bir ithalat rekoru kırdık, yaklaşık 25 milyar dolar ama bu sene altın ithalatının da görece çok daha düşük çıkmasını bekliyoruz.

Rehabilitasyona ilişkin yani ocakların kapanması ve ondan sonra -daha doğrusu- eski hâline getirilmesine ilişkin eleştirilerinizi aldık, not ettik; orada bir kanunda bir kısmen değişiklik yapmakta fayda var. Alınan, rehabilitasyona ilişkin alınan payların zaman zaman yetmediğinin biz de farkındayız; özel idareler, valiler üzerinden bu rehabilitasyonun yapılması gerekiyor. Orada belki bir teminat yöntemiyle ya da doğrudan sorumlu tutmak suretiyle içeride teminatını tutarak maden işletmesini bir modele geçebiliriz, bunun için de bir yasada bir değişiklik yapılması gerekiyor, o çalışmalarımızı da yaptık.

Nükleer güç santrallerine ilişkin olarak da yine burada birtakım eleştiriler getirildi. Konuşmamda da söyledim çalışan 440 küsur civarında santral olduğunu, inşaatı devam eden yaklaşık 50 civarında reaktör olduğunu, Türkiye’de de belli bir hıza ulaştığımızı ifade ettik. Özellikle, Paris İklim Anlaşması kapsamında Bakanlığımıza iletilen “Bundan sonra Bakanlık, özellikle karbon emisyonları açısından kendisine yeni bir yol haritası belirliyor mu? Biz bu konuda bir çalışma veya net ifade göremedik.” eleştirileriyle ilgili olarak da belki bağlantılı cevap vermekte fayda var. Açıkçası, tabii, 2053 yılı için net sıfır emisyon değerinin Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından açıklanması, 2053’ten sonra eğer karbonu yakalayamayacaksanız yani termik santrallerden çıkan karbon yakalama teknolojileri o tarihe yetişmemiş olursa bu santrallerin o tarihten sonra çalışma imkânı kalmayacak demektir ama çalışan santraller 2053’e kadar rehabilite edilerek hayatlarını devam ettirecekler. Bir de özellikle kömürde dış finansman konusunda birtakım zorluklar da getiriliyor. Dolayısıyla, finansman temininde de birtakım zorluklar olacağı için yeni termik santral inşaatının daha zor olacağını söyleyebiliriz. Peki, bu durumda bu açığı nereden karşılayacaksınız? Geçtiğimiz yıllarda da tartıştığımız, benim de üzerinde durduğum yenilenebilir enerji kaynakları, tüm talebi, günün her saati için karşılamaktan uzak, teknik sebeplerden dolayı ifade etmiştim. Meteorolojik koşullar yılın her günü her saat eşit değil, kapasite kullanım faktörleri değişken, azami ölçüde onlardan almamıza rağmen eksik kalan kısmı bizim elektrikilerin tabiriyle “baz yük” dediğimiz, daha güvenilir termik santrallerden almamız gerekiyor. Burada da politik öncelikler görece daha çevreci, emisyonu daha az olan santralleri ilk planda çalıştırmak, sonra da eğer yoksa karşılayacak başka gücünüz, emisyonu daha yüksek olan değerleri de çalıştırmak şeklindeydi.

şimdi, dünyanın önünde aslında çok fazla seçenek kalmayacak. Yani kömürleri kapattığımızda kısa, orta vadede belki doğal gaz santralleri görece daha temiz, daha az emisyon ürettiği için tercih edilebilir ama yani mesela, Avrupa Birliği ağırlıklı olarak 2050’lerde sıfır emisyonu telaffuz ediyor, Amerika Birleşik Devletleri’nde var, Çin 2060’ı telaffuz etti biliyorsunuz. Yani 2050 ve sonrasında “sıfır emisyon” demek, kömür santrallerinin hatta belki o gün doğal gaz santrallerinin bile çalışamaması anlamına gelebilir enerji açısından. Geriye alternatif şu kalıyor: Ya enerji depolama teknolojileri çok hızlı gelişecek ve yenilenebilirlerden üretilen fazlaca ürettiği elektriği depolayacağız -ki orada iyi gelişmeler var- ya da karbonu yakalayacağız; onun dışında alternatif nükleer. Nkleerler çünkü aslında sıfır emisyonlu santraller ve çok da düzenli elektrik ürettiği için dünyanın gündemine tekrar yoğun bir şekilde gelebilir.

Fiyatlarla alakalı olarak eleştiriler vardı, 12,35'le alakalı yani "Bu fiyatlar yüksek mi, yurt dışında böyle bir fiyat var mı?" diye. Birleşik Krallık'tan Hinkley Point Projesi otuz beş yıllığına 15,6 dolar/sent kilovatsaat birim fiyatı ve otuz beş yıllığına, bizde on beş yıl. Ayrıca, burada "CPI" yani dolar enflasyonu da eklenecek. Bizimki on beş yıl ve ürettiği elektriğin ancak yarısını alıyoruz; 12,35 sent. On beş yıldan sonra da kazancının yüzde 20'sini yine bize, hazinemize aktaracak. Bir de o dönemde muhtemelen 3-4 sentler civarında bir maliyeti olacağını düşünüyoruz ki nükleer güç santrallerinin ilk on beş yirmi yıldaki "capex" yani yatırım giderlerinden dolayı daha yüksek maliyetlerle elektrik üretmesi bir yerde normal karşılanabilir ama altmış ya da seksen yıllık, çok uzun dönemli bir ekonomik ve teknik ömrü dikkate aldığımızda bugün klasik birçok santrale göre enerji üretim maliyetleri daha düşük olacaktır.

Yenilenebilir kaynaklarla ilgili olarak tabii ilginç... Yine, mesela, burada bazı vekillerimiz HES'lerin yenilenebilir kaynak olarak görülmediğini söyledi. Bu "Görülmeden, görülmedi, görünmüyor." şeklindeki yorumların çoğu münferit birtakım raporlar ve bilgilere dayalı ama resmî otoritelerin birçoğunda HES, yenilenebilir enerji kaynaklarının başında geliyor.

Güneş santralleri ve rüzgârla alakalı yine, işte, biraz da rakamları küçümseyerek birtakım değerlendirmeler yapıldı ki 2001-2002'de toplam yenilenebilir enerji kaynaklarının kurulu gücü 12 bin megavattı; bugün 52 bin küsur megavata geldi, yani 53 bin megavatlara geldi. 40 bin megavat üzerine ilave koymuşuz ama arkadaşlarımız bu 40 bin megavatı görmezden geldiler. Dünya görüyor, kurulu güç açısından baktığımızda Avrupa'da 5'inci sırada, dünyada 12'nci sıradayız, hatta bizim yenilenebilirdeki kurulu gücümüzün 24 Avrupa ülkesinin toplam kurulu gücünden daha fazla olmasına rağmen doğrusu burada böyle bir eleştiri almamıza ben üzöldüm. Yetmez ama devam edeceğiz.

Yine, burada, YEKDEM mekanizmalarına ilişkin olarak fazla atıl kapasite oluştuğu şeklinde Abdüllatif Bey'in bir eleştirisi oldu. Kesinlikle kabul etmemiz mümkün değil. Eğer o gün -2005'li yıllarda çıktı biliyorsunuz- YEKDEM mekanizması olmasaydı biz bugün 52 bin megavatlara çıkamazdık. Dünyada da birçok ülke ilk on yılında bunlara destek ve teşvik vermek suretiyle bu hâle getirdi. Şimdi ama şöyle sevindirici bir durum var: O gün rüzgâra, hidroliğe 7,3 kilovatsaatte 7,3 sent verirken, şimdi, biliyorsunuz modeli biraz değiştirdik, hem TL'ye döndük hem de fiyattan yarış yaptırarak bunları, hak sahiplerini belirlemeye çalışıyoruz. Bu yıl içerisinde, mayısta mini YEKA'ları yaptık, ortalama 21-22 kuruş çıktı. Rüzgâra mesela hakikaten 3-4 sentin altında rakamlar var. Bu, şunu gösteriyor: Yenilenebilirin birçok alanında artık fosil yakıtlarla rekabetçi olabilecek maliyetleri üretmeye başladı bu santraller. Bu, ülkemiz açısından ve dünyamız açısından sevindirici ama bu durumda tabii şu var: Hak sahibini belirleyebilmek için belli bir kapasite var yarıştırabileceğiniz. Yani örnek veriyorum, işte, biz 25 kuruştan desek belki yüzlerce firma gelecek. Bu durumda hak sahibini belirleyebilmek için işte bizim o tavandan belirlediğimiz fiyattan aşağı doğru yarıştırtıyoruz: "En düşük fiyatta bize kim elektriğini verir?" O hak sahibinin belirlenmesi açısından bir yarışma yapılmak durumunda.

Enerji verimliliğiyle alakalı olarak da değerli arkadaşlar, aslında biz kamu olarak geçtiğimiz yıl Cumhurbaşkanlığı genelgesiyle kamuda örnek olalım, öncü olalım diye 2023 yılına kadar yüzde 15'lik bir tasarruf hedefi belirledik. Burada çok basit tutum, davranış biçimlerimizi değiştirerek bile sadece iş yerlerimiz açısından değil evlerimizde de bu kadar tasarrufu -aslında bu yüzde 10-15- sağlama imkânımız var. Rakam söyleyeyim: Türkiye'de akaryakıt, doğal gaz ve elektrik yani enerji ürünlerini -ki başlıca hani kömürü biraz daha dışarıda tutarak söylüyorum, yıllık 750 milyar liralık büyüklüğe sahip bir rakamdan bahsediyoruz- yüzde 10 verimli kullansak, tasarruf etsek 75 milyar lira. Ki evlerimizde özellikle -biz bunu çok sık da kamu spotlarında da kullanıyoruz- 1 derecelik sıcaklık değişikliğinin yani kışın 23 yerine 22 derecede evinizi ısıtmanızın sizin aylık faturanıza etkisi yüzde 7. Yazın da

eğer klimayla soğutuyorsanız, yine, örneğin, 18 derecede soğutacağınıza 19 derecede soğutmuş olsanız yüzde 7 faturanıza katkı var. Bunun yediden yetmişe herkesin yapması gereken âdeta bir vatandaşlık görevi olduğunu düşünüyoruz çünkü hem bu kaynaklarda dışa bağımlıyız hem de gereksiz yere bu enerjiyi üretebilmek için kaynak tüketiyoruz, kaynaklarımız da namütenahi değil.

Yaz saati uygulaması konusuna gelince, aslında bu konu gündemimizden çıktı diye ben doğrusu beklerken...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, ilave on dakika süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Peki.

Şimdi, onunla alakalı olarak da arkadaşlardan verileri de istedim, aslında İstanbul Teknik Üniversitesiyle çalıştığımız bir konu.

Şimdi, İstanbul Teknik Üniversitesiyle aramızda bir sözleşme var, biliyorsunuz daha bu işe geçmeden önce de onlar bir ön çalışma yapmışlardı: “Ne kadar tasarruf sağlanabilir?” Biz o uygulamaya geçtikten sonra da her yıl bunları denetlettik yani hakikaten başta öngördüğümüz, planladığımız verimliliği yakaladık mı diye. Uygulamanın başlamasından bu yana elde edilen tasarruf yaklaşık 6,82 milyar kilovatsaat. Bu tasarrufun parasal karşılığı tek zamanlı tarifeye göre 3,97 milyar lira; üç zamanlı tarifeye alırsak -ki o biliyorsunuz puan saatler akşam biraz daha pahalı- oradaki rakam da 5,94 milyar lira. Ayrıca, bununla birlikte Avrupa Birliği Komisyonu tarafından üye ülkelere 28 Mart 2021’den itibaren tek saat uygulamasına geçilmesi tavsiye kararı iletilmiş olup üye ülkeler bu yönde kararlarını kendileri alacak. Yani, bizim bundan üç dört sene önce geçtiğimiz uygulama konusunda Avrupa Birliği de kendi üyelerine bu doğrultuda adım atmalarını önermiş.

Elektrik destekleriyle ilgili yine gözden kaçan bir husus daha var, demin belki bahsetmeyi unuttum. Aslında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızla bizim iki sene önce üzerinde çalıştığımız, hayata geçirdiğimiz bir uygulama var elektrik tüketim desteği olarak. Bunlar dar gelirli aileler biliyorsunuz ve yaklaşık 2,4 milyon haneye de bu anlamda bir yardımda bulunmuşuz. 150 kilovatsaate kadar elektrik tüketim desteği veriyoruz. Bu kapsamda, 5 milyar 954 milyon liralık yani yaklaşık 6 milyar liralık bir bedeli, vatandaş namına, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının sosyal yardımlaşma vakıflarından ödemişiz; bunu da özellikle bilgilerinize arz etmek isterim.

TENMAK’ın durumuyla ilgili Sayın Kuşoğlu’nun eleştirisi ve önerilerini dikkate alacağız. TENMAK’tan önce orası TAEK’ti; bir de ayrıca bizde BOREN ve NATEN diye 3 kurumumuz vardı. Baktığımızda, ara kesit; bunlar enerji alanında AR-GE yapan, AR-GE desteği veren kurumlar. Kaynakların daha etkin ve verimli kullanılması adına bunları bir kurum adı altında birleştirdik. Yine bu kurumlarımız onun altında enstitü olarak çalışmalarına devam ediyor; BOREN, NATEN ve TAEK’i de nükleer araştırma enstitüsü olarak yapılandırmış olduk. Bununla birlikte temiz enerji teknolojileri enstitüsü kuruyoruz. Dolayısıyla, demin bahsettiğimiz, başta kömür olmak üzere daha temiz nasıl kullanabiliriz, onların araştırmasını yapacak bir kurum.

Bahsettiğiniz, bu tıp alanında yani sağlık alanında, nükleerin kullanıldığı birçok alan var, biraz belki kendimizi iyi anlatamıyoruz. Bülent Bey’in de ifade ettiği gibi, özel sektör biraz daha aktif bu pazarlamaları yapıyor. Ben de arkadaşları eleştiriyorum: “Müşteri sizin ayağınıza gelmeyecek. Sizin gerekirse hastane hastane gidip bu ürünlerin tanıtımını yapmanız gerekiyor.” Çünkü bunları biz hakikaten ithal ediyoruz hem kamu hastaneleri hem de özel hastaneler olarak. O eleştirilerinizi dikkate alacağız Bülent Bey .

Enerji fonu tahsisatı konusuna gelince, şimdi burada geçtiğimiz yıl da aslında bu konu gündeme geldi, biz biraz da eğildik. Burada şöyle bir sorun var: Yaklaşık 150-170 civarında elektrik tedarik şirketleri var. Bunlar sadece bu işi yapmıyorlar yani bunların bilançolarından, mali tablolarından tek sayfadan “İşte, şu kadar enerji satmışsınız, dolayısıyla yüzde 1 enerji fonu şudur, şunu verin.” diymiyoruz çünkü bunlar başka faaliyetler de yapıyorlar yani onların brüt satış gelirleri sadece elektrik satış faaliyetleriyle ilgili değil. Bu durumda tahmini birtakım çalışmalar yapıyor yani sattığı elektrik miktarını biliyoruz ama sattığı elektrik fiyatını bilmiyoruz çünkü ikili anlaşmayla bunlar özel müşterilerine satıyorlar. Onlardan istediğimiz birtakım bilgiler, belgeler oluyor; onun üzerinde birtakım çalışmalar yapıp eğer tahsilatı yapamamışsak vergi denetim birimlerine bildiriyoruz. Orada tabii o şirketlerin defterlerinin incelenmesi konusu var. “Acaba Enerji Bakanlığı yapamaz mı?” dedi Bülent Bey ama bunlar ticari sır, kanunen böyle bir yetkimiz yok; sadece elektrikle ilgili bazı incelemelerimiz var ama bunlar inşaat işi yapabiliyor, turizm işi yapabiliyor, yanında bir de elektrik tedariki işini eklemiş. Çok kolay bir alan değil ama “Kolay değil.” deyip bir tarafa da bırakacağımız bir alan değil yani kamunun bir alacağı varsa biliyorsunuz devlet alacağından hiçbir şekilde vazgeçmez. Makul, mantıklı bir modelle bu işin takibini yapmak durumundayız yani onu da kabul ediyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – YMM raporu...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Onu, Bülent Bey’in dediğini; evet ben bu bağımsız denetçiler ve YMM’yi not da aldım, iyi ki hatırlattınız yani en azından onlar üzerinden beyana dayalı yapılır. İdarenin denetim hakkı her zaman var biliyorsunuz. Onu, o önerinizi not ettik Bülent Bey, belki onunla bir miktar daha hızlandırabiliriz.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Enerji şirketlerini ayıralım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, vakit dar, lütfen...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yani mesela şöyle: Avrupa’da da bu var, özellikle bu altyapı hizmetlerini sunan firmalar tek çatı altında örneğin, telefon, internet, iletişim hizmetlerini sunabiliyor, gaz satabiliyor, elektrik satıyor. Aslında ölçekte baktığınızda bir verimlilik de yakalıyor ve bir müşteriye gittiğinde bu ürünlerin tamamını pazarlayabiliyor. Günün sonunda tüketici de 5 ayrı hizmet için 5 firmayla da görüşmemiş oluyor. O açıdan hani...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – İnşaat kısmı...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yok, inşaat kısmı yok. Bu tedarik kısmının sadece işin ticaretini yapan firmalarla ilgili olduğunu söylemeliyim.

Değerli arkadaşlar, sanırım vaktimizin de sonuna geldik. Burada tabii, çok seri bir şekilde bu TRT payı ve KDV konusuna ilgili şunu söyleyeyim: TRT payının tarımsal sulama abonelerinden kaldırılmasıyla ilgili bir hazırlık yaptık, Meclis grubumuza gönderdik, en azından onun bilgisini sizlerle paylaşmış olayım. Biliyorsunuz, daha önce sanayi abonelerinden bu kaldırılmıştı.

Şimdi, ben aldığım sorulara da bir bakıyorum. Bazı milletvekillerimizin kendi bölgelerindeki doğal gazla ilgili önerileri, teklifleri oldu. Konuşmamda da ifade ettim, şu anda 604 ilçemiz ve beldemizde doğal gaz kullanıyoruz. 2026’ya kadar inşallah 367 yerleşim birimimize daha doğal gaz getirmiş olacağız. Her bir ilimiz hangi programda var, açıkçası şu anda bilmiyorum ama biz bunları yazılı olarak sizlere vereceğiz. Yani 600 ilçemize nasıl götürdüysek inşallah bundan sonra da kalan ilçelerimize ya boru hattı çekmek suretiyle ya da taşıma suretiyle bunları vatandaşlarımıza götürmüş olacağız. Hele kendi gazımızı da üretmeye başlarsak çok daha hayırlı bir iş yapmış oluruz.

Azerbaycan, Rusya anlaşmasına ilişkin Sayın Akın'ın soruları olmuştur. Azerbaycan anlaşması, konuşmamda da ifade ettiğim gibi 11 milyar metreküp bağlandı. Rusya'yla da Gazprom ile BOTAS'ın arasındaki görüşmelerde de büyük oranda mutabakat sağlandı. Öyle tahmin ediyorum belki önümüzdeki gün veya haftalarda da bu iş netleşmiş olur.

Zonguldak'la ilgili olarak, Ünal Bey sağ olsun bizi destekliyor yani oradaki üretimin...

(İYİ Parti sıralarından gürültüler)

Yok bitmedi, bu yılın sonunda bitiyordu. 2020'de biten kontratımız yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, süre bitmek üzere.

Sayın Bakanım...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Bakın, şöyle: Azerbaycan'la martın sonunda nisanda bitti, yaptık. Onlarla da bir yıl önceden başladık. Rusya'yla da görüşmeler en az bir yıldır devam ediyor yani bu tip müzakereler bugünden yarına olmuyor. Siz yapmak isterseniz karşı tarafın şartları var, sizin kendinize göre şartlarınızı, önceliğinizi var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, süreniz bitti.

Zonguldak konusundaki yorumunuzu da alalım, gerisini uygun görürseniz yazılı cevaplayın.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Zonguldak'la ilgili olarak... Benim de hakikaten üzüldüğüm alanlardan biridir yani Zonguldak'ta Ünal Bey'in de dediği gibi 1 milyar tonun üzerinde bir taş kömürü rezervimiz var. TTK elinden geleni yapıyor, biliyorsunuz, bir kısmının özel sektöre ruhsatlarını devrettik. Yani biz orada üretim ve istihdamın artması için elimizden gelen her türlü desteği yapıyoruz, yapmaya da devam edeceğiz. Üretimin artmasını biz de arzu ediyoruz. Bahsettiğiniz gibi yaklaşık 38 milyon ton taş kömürü ithalatı var. Bunun neredeyse 28 milyon tonunu da santraller kullanıyor, cevher üretenler kullanıyor, bazı çimento, vesaire sanayi kuruluşları da var. Bir önceki hafta bu ithal kömür santralcileriyle bir araya geldik. Gerek Zonguldak'taki bu kömürlerin değerlendirilmesi gerekse Soma; nispeten Zonguldak kadar kalorisi yüksek olmasa da linyit kömürlerimiz içerisinde en yüksek kalorili santrallerimizden biri. Sektör hazır yani "Ne kadar kömür üretirseniz, biz o kadar alırız." diyorlar. Hele yurt dışında tabii, bu kömürün yokluğu ve fiyatının da bir miktar, oldukça yükselmesinden dolayı da onlar da arzu ediyorlar. Orada onları yani kömür madencileri ile tüketicileri uzun dönemli anlaşmalarla bir araya getirmemiz lazım. Biz birkaç defa masaya oturttuk, prensipte de anlaşıldı ama madencilik tarafındaki hazırlık dönemleri ve yatırımla alakalı birtakım zorluklar var biliyorsunuz yani en az üç dört yıl galerinin sürülmesi, kuyuların açılması zaman alacak. Benim önerim şu: Yani bu işi yapmak isteyen arkadaşlar varsa bize gönderin, TTK'ye gönderelim, oradaki üretimin bir an önce artmasını biz de arzu ediyoruz. Yani biliyorsunuz, bir 1.500 işçi almıştık, arkadaşlardan da tekrar benzeri teklifler geldi, değerlendiriyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, toparlayabilirsek çok sevinirim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Evet, ben bu duygu ve düşüncelerle tekrar bugünkü Komisyon görüşmelerine katkı sağlayan tüm milletvekillerimize huzurlarınızda bir kez daha şahsım ve Bakanlığım adına teşekkürlerimi, şükranlarımı sunmak istiyorum. Görüşülmekte olan Bakanlığımız bütçesinin Bakanlığımıza, devletimize ve milletimize hayırlı olmasını temenni ederek sözlerime son veriyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım, sağ olun.

Şimdi de Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı Sayın Mustafa Yılmaz'a söz veriyorum.

Olabilirdiğince kısa, on dakika süremiz var, hepsini kullanmak zorunda değilsiniz, yazılı cevap da verebilirsiniz.

Buyurun lütfen.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

İlk kez bir Kurum olarak, bağımsız Kurum olarak burada sorulara cevap vermenin de mutluluğunu yaşayacağım çünkü ilk kez veriyoruz. Bu fırsatı da verdiğiniz için teşekkür ediyorum; şifahen de yüz yüze cevap vereceğimden dolayı da mutluluğumu belirtmek istiyorum.

Şimdi, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu 2001 yılında kuruldu. Erhan Bey yirmi yıl olmasına rağmen on dokuzu acaba siyasi bir hesap olarak mı burada dile getirdi? Öncelikle şunu söyleyeyim: 19 Kasım 2001’de Kurul üyeleri atandı, 2002’de faaliyete geçti. Dolayısıyla sayıların örtüşmesinden dolayı siyasi bir zemine çekilmesine EPDK’nin doğru bulmuyorum. Bunun için ben burada bütçeyi okurken de...

ERHAN USTA (Samsun) – On dokuz yıl...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, rica edeceğim, bir dinleyelim.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Erhan Bey, bütçeyi okurken de “on dokuz yıl” kelimesini kullanmadım. (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Konuşmamı yaparken “on dokuz” kelimesini kullanmadım, orada vardı, arkadaşlar da bu metni hazırlamışlardı, şunu söyledim: “Bu rakamdan yine siyasi bir sonuç çıkarılabilir, bunu bir daha yazmayın.” diye ben kendim konuşmamda da bunu dile getirmedim. EPDK’nin kurulduğu günden bugüne diye... Kaldı ki on dokuz yıl oldu. Yani rakamların örtüşmesinden dolayı da herhangi bir rahatsızlığımız da yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gayet iyi izah ettiniz, devam edin lütfen.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – EPDK’nin buradan bağımsızlığıyla ilgili birtakım söylemlerde bulundunuz, dışarıda da bunu medyada söylediniz ve Twitter üzerinden de yayınladınız. EPDK olarak bunu kabul etme imkânımız yok. Bakın, ben on sekiz senedir EPDK’deyim ve yaklaşık 100 bin sayının üzerinde karar aldık ve bu kararı hakikaten sektör için objektif bir şekilde aldık. Eğer bununla ilgili somut bir deliliniz varsa getirin gereğini yaparız.

Ben buradan tüm Komisyon üyelerimize açık yüreklilikle şu çağırımı yapıyorum: EPDK’ye ne olur gelin, EPDK’yi bir tanıyın, size sunumlar yapalım, almış olduğumuz kararların içeriğine bakın, oradaki personel yapımıza bakın. Bundan dolayı da herhangi bir şekilde de yüksünmem, bir Gaziantep’li olarak geldiğiniz takdirde de Gaziantep yemeklerini ikram etmekten de geri durmam. Kesinlikle bu hususta Komisyon üyelerimizi de davet ediyorum, bütün açık yüreklilikle tüm kararlarımızı...

Bakın, EPDK hakikaten bu suçlamaları kabul etmez. EPDK Avrupa’nın en büyük 2 kuruluşu olan ERRA ve MEDREG’in Başkanlığını yapmış bir kurumdur. İşte bir tanesini Sayın Bakan Yardımcımız Alparslan Bey yaptı, diğerini başka bir arkadaşımız yaptı. Bugün MEDREG Genel Sekreteri, birinci sıradaki idarecisi, 50’nin üzerinde başvuru üzerinden bizim uzmanımız seçildi ve bugün İtalya’da bizi gururla temsil ediyor. Bununla ilgili de hakikaten Türkiye’nin nasıl bir şekilde enerji uzmanı yetiştirdiğini de orada gösteriyor.

İkinci olarak, bakın, birtakım gelişmekte olan üyelerin de enerji politikalarının ve enerji düzenlemelerinin belirlenmesinde Dünya Bankası adına hakikaten hizmet eden uzmanlarımız var. Bu varken “EPDK bağımsızlığını yitirmiştir; bir şirketin, bir sektörün emrine girmiştir.” demek, hakikaten

acımasızlıktır. Eğer böyle bir delil varsa bize sunun, biz gereğini yapalım. Bakın, bu suçlamayı kesinlikle kabul etmiyorum. Ne olur, bu kurumlar devletimizin kurumları ve hakikaten enerjinin sağlıklı bir şekilde tüm abonelerimize, sanayicilerimize ulaşması için gece gündüz çalışmakta. Bakın, sektörümüzün herhangi bir talebiyle ilgili...

ERHAN USTA (Samsun) – Devletle...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum, karşılıklı konuşmayalım, çok geç oldu artık.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Eğer bütün prosedürleri tamamlamış bir dosyanın bir hafta sonraya kaldığını gösterirseniz gelin, karşıma durun. Biz, EPDK olarak hiçbir şirkete ayırım yapmaksızın tüm çalışmalarımızı devam ettiriyoruz. Bakın, tüm belediyelerimize, hakikaten, ücretsiz danışmanlık yapıyoruz; yenilenebilir enerjiyle ilgili bunlara danışmanlık yapıyoruz. Özellikle, güneş enerjisinden gerekli, maksimum düzeyde istifade etmeleri için, Avrupa Birliğinden gerekli birtakım fonları almaları için, yeter ki bu fırsatı kaçırmassınlar diye hakikaten bazen onların sürelerini o kadar kez uzattık.

Bakın, biz o kadar siyaseten de Kurumumuzun bağımsızlığını iddia ediyoruz. Geçen hafta, Cumhuriyet Halk Partisinden Hatay milletvekillerimiz geldi, hakikaten tüm sorunlarını dinledik ve bununla ilgili gerekli çalışmalar için de şirketlere gerekli talimatları verdik, sağ olsunlar, Twitter’da da bunu paylaştılar. Bizim herhangi bir siyasi partiyle, herhangi bir siyasi iktidarla “Aman, bunu yaparsak burası küser, bunu yaparsak burası küser.” Hakikaten, böyle bir şeyimiz yok. Tüm belediyelerimizin doğal gazla ilgili taleplerini karşılamak için elimizden gelen gayreti gösteriyoruz.

Bakın, EPDK yeni bir bina yaptı.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakanın yanında oturuyorsunuz şu an.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Nerede oturacak?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum, lütfen...

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Yani oturma ile ilgili buranın bir düzeni var, bu Meclisin düzeni, biz buna uymak zorundayız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bağımsız değil mi?

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – EPDK’yi kim denetliyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum, bir müsaade eder misin.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Bakın, EPDK olarak, EPDK’nin 3 tane personelinin Kurumdan ayrılmasıyla ilgili... EPDK’nin 3 personelinin Kurumdan ayrılıp özel sektörde çalışmasıyla ilgili bir eleştiri getirildi. Bakın, 3 kişi ayrılmadı, bizden tam 61 kişi ayrıldı Erhan Bey.

ERHAN USTA (Samsun) – Özel sektöre...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, dinleyelim Başkanımızı, lütfen.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Bakın, bunlarla ilgili, kanunda bu hususlar belirtilmiş, kanunda EPDK’de çalışan hangi şahısların Kurumdan sonra bir yerde çalışamayacağına ilişkin hüküm var. Burada, karar yetkisi olan, karar alma görevi olan EPDK Başkan ve Kurul üyelerine has bir yasaklama getirilmiştir ve bununla ilgili de kanun koyucu bu arkadaşların, bu şekilde Kurumda kurul üyesi olarak, başkan olarak görev yapmış insanların ayrıldıkları takdirde iki yıl maaşını devlet garanti etmiş. Bunun dışındaki şu ana kadar ayrılan 61 personelle ilgili herhangi bir yasaklama söz konusu

değildir çünkü Anayasa'ya aykırı olur. Siz, bir kişiyi yasakladığınız takdirde peki, o ne yiyip, içecek, istifa ettiği takdirde bir yerde çalışmayacak mı? Ha, bana soracak olursanız ben bunların çalışmasından da yanayım çünkü ben özel sektör, kamu sektörü diye EPDK olarak herhangi bir ayırım gözetmiyorum.

ERHAN USTA (Samsun) – Tarifeler Dairesi Başkanı...

Sayın Bakan, böyle bir şey var mı ya?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum...

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Bakın, biraz önceki...

Tarifeler Dairesi Başkanı, Strateji Dairesi Başkanı, bunlar herhangi bir karar alma yetkisini sahip değiller, kurulun karar organı kanunda açıkça belli, kurul başkanı ve kurul üyeleri.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, cevap veriyor Başkan, beğenirsiniz beğenmezsiniz ama bir cevap veriyor, karşılıklı lütfen diyaloga girmeyelim.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Bakın, bununla ilgili eğer bir yasak olmuş olsa, bunun gerekli yetkili mercisi Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı değildir, ilgili savcılıklar ve mahkemelerdir. Bugüne kadar 3 kişi değil, 61 kişi Kurumdan ayrıldı ve bunlar bir şekilde de özel sektörde, yabancı ülkelerde de çalışmaktalar. Bunlarla ilgili EPDK'nin de, Başkanının da Kurumda herhangi bir yetkisi yoktur.

Bakın, bunun dışında, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu olarak şu an kendi enerjisini üreten bir kurumuz, atık suları arıtarak tekrar kullanan bir kurumuz. Bununla ilgili almış olduğumuz sertifikaları da buradan söylemek istiyorum: TSE Covid-19 Güvenli Hizmet Belgesi'ni aldık, LEED Yeşil Bina Belgesi'ni aldık, Yeşil Bina Belgesi ve TSE Güvenli Yeşil Bina Belgesi almaya hak kazandık. Hakikaten Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunu, bir yerinde gelin, ziyaret edin. Hangi şekilde çalıştığımızı, almış olduğumuz kararların kalitesini bir analiz edelim, birlikte analiz edelim, sunum yapalım sizlere. Herhangi bir gocunma duymaksızın biz Kurum olarak sizleri misafir etmeye de hazırız.

Ben teşekkür ediyorum, diğer sorulara gerekli yazılı cevapları da vereceğiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun, teşekkür ederim.

Şimdi, Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanı Sayın Zafer Demircan'a söz veriyorum.

Sayın Demircan, süreniz on dakikadır, buyurun lütfen.

NÜKLEER DÜZENLEME KURUMU BAŞKANI ZAFER DEMİRCAN – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, saygıdeğer milletvekilleri; öncelikle bugün burada genel olarak enerji, özel olarak da nükleer konusunda yapılan her türlü eleştiri, görüş ve önerileri Kurum olarak, Nükleer Düzenleme Kurumu olarak dikkate alarak bundan sonraki işlemlerimizde katkı anlamında algıladığımızı belirtmek istiyorum. 3 yaşında yeni kurulan bir Kurum olarak, Nükleer Düzenleme Kurumu hem Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu nezdinde hem de diğer nükleer düzenleyici kurumlar nezdinde çok kısa sürede olması gereken yere taşınmıştır. Ülkemizdeki nükleer enerji faaliyetlerine ilişkin yoğunlaştırıcı radyasyonun olası etkilerinden, çevrenin, halkın, çalışanların ve gelecek nesillerin korunması yönünde gerekli olan her türlü düzenleme, değerlendirme, izin, yetki ve denetim, gözetim işlemleri de hakkılayıkıyla çalışmaktadır. Bütçemizin bu kapsamda ülkemize ve Kurumumuza hayırlı olmasını diliyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Değerli hazırım, Kurum bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bütçesini okutuyorum.

2 adet önerge vardır.

Birinci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Kurum: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Yıl: 2022

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
11	17.31	01	05.04	50.000.000.000 TL

Necdet İpekyüz

Garo Paylan

Erol Katircioğlu

Batman

Diyarbakır

İstanbul

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Garo Bey, siz mi izah edeceksiniz?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ben izah edeceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, yurttaşlarımız, fahiş elektrik ve doğal gaz faturaları altında ezilmektedir. Elektrik ve doğal gazın sosyal bir devlet tarafından her haneye ücretsiz olarak sağlanması gerektiğini düşünüyoruz. Enerji Bakanlığı bütçesini 50 milyar TL artırarak her haneye ihtiyaç sınırına kadar doğal gazı ve elektriği ücretsiz sağlayabiliriz. Diyeceksiniz ki “Kaynak nerede?”

Değerli arkadaşlar, tüm yurttaşlarımızın hanelerindeki elektriği ve doğal gazı ücretsiz sağlamak için, bütçeden yalnızca 5 yandaş müteahhide akan 50 milyar TL kaynağı keserek bunu sağlayabiliriz. Değerli arkadaşlar, bu önerenin kabulüyle vatandaşlarımız hem elektrik ve doğal gaz yükünden kurtulacak hem de tasarrufa yöneltilerek yani ihtiyaç sınırını belirleyip tasarrufa yönlendirerek tasarruf sağlanacaktır ve bunun üzerine çıkan, bu tarifenin üzerine çıkan yurttaşlarımızın artan oranlı olarak tarifelenilerek yüksek faturalar ödeyip zenginden alıp fakire vermiş olacağız. Bu önergemizi desteklemenizi öneriyoruz arkadaşlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

İkinci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Kurum: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Yıl: 2022

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANS- MAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	17.31	01	05.04	10.000.000.000 TL

Necdet İpekyüz

Garo Paylan

Erol Katırcıoğlu

Batman

Diyarbakır

İstanbul

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Necdet Bey, siz mi izah edeceksiniz?

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Evet.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Aslında bütün arkadaşlarımız da değindiler, buradaki sorunlarımızdan biri şu: Çiftçi sıkıntıda. Tabii, dünyada bir pandemiyle karşı karşıyayız. Ekonomik krizler ülkelerde yaşanıyor, iklim krizi var ve gıda krizi var, tarım giderek çok önemli bir konuya dönüşüyor. Birçok ülke tarımı desteklemek ve büyümek için çaba harcıyor. Peki, bizde nasıl? Kuraklık var, çiftçi mazot alamıyor, gübre alamıyor, ilaç alamıyor, tohum alamıyor, üstüne üstlük kuraklıkla beraber bayağı sıkıntıda; suya ihtiyaç var, sulamaya ihtiyaç var. Nitekim, çeşitli milletvekili arkadaşlarımız Sayın Bakana “Çiftçilerin enerji borçları nasıl sulama nedeniyle, tarım nedeniyle...” diye soruyor. Birçok yerde, Ege’de, Doğu ve Güneydoğu’da, İç Anadolu’da borçlar söz konusu. Biz burada bu önergeyi sunarken özellikle DEDAŞ’ın... Biz “İş ve Aş Buluşmaları”nda, “Bütçe Buluşmaları”nda gezdiğimizde, Mardin’de, Diyarbakır’da, Batman’da, Siirt’te, Urfa’da çok ciddi bir problemle karşı karşıya... Manisa’da da borç var, Uşak’da da borç var, birçok yerde de var.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Destek var, farkında değilsin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İsmail Bey, rica ediyorum.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Ama ben bitireyim, siz reddedin. O desteklere de Ziraat Bankası el koyuyor, DEDAŞ bu paraya el koyuyor, şirketler el koyuyor; bunu da biliyorsunuz. Bizim söylediğimiz: Çiftçinin borcunu faizle değil; gelin, 10 milyar artıralım, Enerji Bakanlığının bütçesini artıralım -siz de destekleyin, biz de destekleyelim- bütçesini artıralım, çiftçiye kolaylık sağlansın, var olan borçları silinsin. Biz bir daha tarım kriziyle karşı karşıya kalmayalım, gıda kriziyle karşı karşıya kalmayalım; çiftçiye sahip çıkalım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Necdet Bey.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2022 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının kesin hesabını okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun 2022 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nükleer Düzenleme Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Nükleer Düzenleme Kurumunun 2022 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nükleer Düzenleme Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Nükleer Düzenleme Kurumunun 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün 2022 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün kesin hesabını okutuyorum:

(Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün 2022 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün kesin hesabını okutuyorum:

(Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun 2022 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türkiye, Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun Kesin hesabını okutuyorum:

(Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ulusal Bor Araştırma Enstitüsünün kesin hesabını okutuyorum:

(Ulusal Bor Araştırma Enstitüsünün 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsünün kesin hesabını okutuyorum:

(Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsünün 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli üyeler, böylece gündemimizde yer alan kamu idarelerinin bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir; hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza, milletvekillerimize, bürokratlara ve bütün katılımcılara katkıları için çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 2 Kasım 2021 Salı günü saat 10.00’da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 22.23